

กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง : พหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่

นางสาวศุภมาส ลิมาวัฒนชัย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1946-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROCESS AND RESULTS OF SCHOOL BASED CURRICULUM DEVELOPMENT
IN PILOT SCHOOLS : MULTISITE STUDIES

Miss Supamart Limawatanachai

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for Degree of the Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic years 2004

ISBN 974-53-1946-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำ

ร่อง : พุทธกรณีศึกษาหลายพื้นที่

โดย

นางสาวศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณะบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ที ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายๆ ท่าน ที่สำคัญยิ่งคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ เสียสละเวลา ให้โอกาส คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ดูแลช่วยเหลือด้วยความห่วงใยและเมตตาตลอดมาซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักในคุณค่าที่อาจารย์ได้มอบให้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการ และวิธีแสวงหาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้ช่วยเหลือติดตาม ให้ข้อคิดและให้กำลังใจในการทำงานของผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวรรณแก้ว หอมนาน และ คุณสุรัสวดี อัจฉนทร์ลา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเกรียงไกร และคุณแม่ภรรยา ลิมาวัฒนชัยที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจทำให้ผู้วิจัยมีพลังใจและพลังกายในการทำงาน และขอขอบคุณพี่น้องทุกคนที่คอยช่วยเหลือ ห่วงใย ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภมาส ลิมาวัฒนชัย : กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง : พหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่. (PROCESS AND RESULTS OF SCHOOL BASED CURRICULUM DEVELOPMENT IN PILOT SCHOOL : MULTISITE STUDIES) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ 261 หน้า. ISBN 974-53-1946-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องจำนวน 6 โรงเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาอยู่ในสนามนาน 4 เดือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก และการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย จำแนกชนิดของข้อมูล และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ATLAS.ti และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดทำสาระหลักสูตร และ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ จากการศึกษ พบว่า โรงเรียนนำร่องทุกโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนคล้ายคลึงกันในภาพรวม แต่มีความแตกต่างกันในตัวแปรพื้นที่และขนาด เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอน พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างกันมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นต่างกัน และโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนที่ต่างกันซึ่งได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ในกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการขยายผล การจัดทำหลักสูตร และขั้นตอนที่ 3 การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดสื่อการเรียนรู้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม

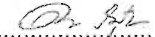
2. ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้ ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนทุกโรงเรียนมีทักษะกระบวนการ ได้แก่ มีการทำงานเป็นทีม มีการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและกล้าแสดงออกมากขึ้น ส่วนด้านครูผู้สอน พบว่า ครูทุกโรงเรียนมีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร มีพฤติกรรมการทำงานและมีการพัฒนาตนเองดีขึ้น เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า การพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันทำให้ผู้เรียนมีการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้น มีทักษะอาชีพและมีการใฝ่เรียนใฝ่รู้ที่แตกต่างกัน แต่ตัวแปรด้านขนาดไม่ส่งผลต่อครูผู้สอน และเมื่อพิจารณาตามพื้นที่ พบว่า ตัวแปรพื้นที่ไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 6 ปัจจัย ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด งบประมาณที่เพียงพอ และความเพียงพอของอัตรากำลังครู

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....ศุภมาส ลิมาวัฒนชัย.....

สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ปีการศึกษา 2547

4583802227 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD : SCHOOL BASED CURRICULUM DEVELOPMENT (SBC)/ PROCESS AND RESULTS OF SBC DEVELOPMENT. SUPAMART LIMAWATANACHAI : PROCESS AND RESULTS OF SCHOOL BASED CURRICULUM DEVELOPMENT IN PILOT SCHOOLS : MULTISITE STUDIES THESIS ADVISOR : ASST.PROF. DAUNGKAMOL TRIVIJITKUN. 261 pp. ISBN 974-53-1946-5

The aims of this research were to study process and results of school based curriculum development (SBC) and successfully affected factors of SBC development in six pilot schools. Field research methodology; multisite studies, which based on participant and non-participant observations, informal and in-depth interviews, and documentary analysis, was conducted through the study. Using ATLAS.ti Program, data were analysed by inductive analysis, typological analysis, and constant comparative method and were presented by description.

Research findings were as follows:

1. Process of school based curriculum development (SBC) : There are three main stages of SBC development; 1) the preparation 2) the curriculum organization, and 3) the curriculum implementation. Overall, the stage of development in all pilot schools are similar. There are, however, some discrepancies depend on the site and size differences, when considering each of their procedure details; the different sites affect different local curriculums, and the different sizes affect different activities in each stages; provided staff development activity in the first stage, curriculum expansion activity in the second stage, and intergrated learning, media provision, and supervision and follow-up activities in the third stage.

2. Results of SBC development : The SBC development affects learner and instructor in all schools as follows: Science process skills such as cooperate for team work, use local learning resources, and desirable characters such as enjoy to learn, behave assertion of learner are increased. In addition, SBC development knowledge, work behavior and self-development of teacher are improved. There are, in contrast, some discrepancies depend on the size differences when considering learners; the different sizes affect different using internet as searching tool, vocational skills, and learning motivation of the learner but not affect teacher. When considering site, it has no affect both learner and instructor.

3. Successfully affected factors in SBC development : There were six factors affecting successfully in SBC development; student learning styles, parents and community participation, administrative styles, ample beneficial supports, teacher sufficient budget supports, and adequate teacher rate.

Department....Educational research and psychology.....

Field of study....Educational research.....

Academic year .....2004.....

Student's signature.....*Supamart Limawatanachai*

Advisor's signature.....*Daungkamol Trui*

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	7
ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	20
ตอนที่ 3 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่.....	23
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม.....	46
การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม.....	49
ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม.....	50
ช่วงที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้าง.....	51
ช่วงที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะลึก.....	52
แผนการเข้าถึงข้อมูล.....	53
การสร้างความสัมพันธ์.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
ระยะที่ 3 การจัดกระทำข้อมูล.....	58
การนำเสนอข้อมูล.....	66

บทที่	หน้า
4	สภาพทั่วไปของกรณีศึกษา
	โรงเรียนหลวงใหญ่.....67
	โรงเรียนหลวงกลาง.....74
	โรงเรียนหลวงเล็ก.....81
	โรงเรียนบางใหญ่.....89
	โรงเรียนบางกลาง.....98
	โรงเรียนบางเล็ก.....105
5	กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง..... 113
	ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม
	กิจกรรมการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร.....114
	กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา.....116
	กิจกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา.....118
	กิจกรรมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ.....119
	กิจกรรมการประชาสัมพันธ์.....120
	ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร
	การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....122
	การจัดโครงสร้างหลักสูตร.....126
	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....132
	ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้
	การจัดกระบวนการเรียนรู้.....151
	การจัดสื่อการเรียนรู้.....161
	การบริหารงานวิชาการ.....164
	การบริหารงานทั่วไป.....168
	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง
	ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
	ด้านทักษะกระบวนการ.....178
	ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....181

บทที่

หน้า

5	ผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน	
	ด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร.....	186
	ด้านพฤติกรรมการทำงาน.....	188
	ด้านการพัฒนาตนเองของครู.....	190
6	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
	พฤติกรรมกรเรียนรู้อันเหมาะสมของนักเรียน.....	197
	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน.....	199
	รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม.....	203
	การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด.....	206
	งบประมาณที่เพียงพอ.....	208
	ความเพียงพอของอัตรากำลังครู.....	210
7	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย.....	218
	อภิปรายผล.....	223
	ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย.....	230
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป.....	233
	รายการอ้างอิง.....	234
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก.....	240
	ภาคผนวก ข.....	243
	ภาคผนวก ค.....	252
	ประวัติของผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	261

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
1	สรุปขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้.....	18
2	ผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด.....	20
3	กลยุทธ์การออกแบบการวิจัยให้มีคุณภาพ.....	27
4	โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่และขนาด.....	46
5	เปรียบเทียบข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีจำแนกตามพื้นที่และขนาด.....	48
6	แผนการศึกษาภาคสนาม.....	50
7	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงใหญ่.....	71
8	จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นและเพศ.....	72
9	จำนวนครูในโรงเรียนหลวงใหญ่.....	73
10	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงกลาง.....	78
11	จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงกลาง จำแนกตามระดับชั้น.....	79
12	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงเล็ก.....	86
13	จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงเล็ก จำแนกตามระดับชั้น.....	87
14	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางใหญ่.....	94
15	จำนวนนักเรียนในโรงเรียนบางใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นและเพศ.....	95
16	จำนวนครู - อาจารย์ จำแนกตามระดับ / วุฒิการศึกษา / เพศ / ฝ่าย / สาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2545.....	96
17	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางกลาง.....	102
18	โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางเล็ก.....	109
19	จำนวนนักเรียนในโรงเรียนบางเล็ก จำแนกตามระดับชั้นและเพศ.....	110
20	สรุปสภาพทั่วไปของโรงเรียน บุคลากรและชุมชนของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา ทั้ง 6 โรงเรียน.....	112
21	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	121
22	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	151
23	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	172
24	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง ที่เป็นกรณีศึกษา.....	174
25	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	186
26	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	192

ตาราง	หน้า
27 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง ที่เป็นกรณีศึกษา.....	194
28 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา.....	213
29 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษา.....	215

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	10
2 การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	16
3 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	43
4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	45
5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	49
6 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาที่มีพื้นที่แตกต่างกัน.....	64
7 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน.....	65
8 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนหลวงใหญ่.....	68
9 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนหลวงกลาง.....	75
10 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนหลวงเล็ก.....	83
11 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางใหญ่.....	91
12 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางกลาง.....	99
13 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางเล็ก.....	106
14 ภาพรวมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน.....	173
15 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา.....	193
16 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง ที่เป็นกรณีศึกษา.....	214
17 รูปแบบของโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	217

สถาบันวิจัยบรการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543 : 30-31) ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในหมวดที่ 4 มาตรา 27 ไว้ว่า "ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ" จากสาระสำคัญของบทบัญญัตินี้สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยพิจารณาความเหมาะสมของสาระหลักสูตรที่ผสมผสานระหว่างสาระการเรียนรู้หลัก มาตรฐานที่กำหนดตามสภาพของท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนคาบเวลาและเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โรงเรียนในประเทศไทยทุกแห่งเริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่พร้อมกันในเดือน พฤษภาคม 2546 โดยครูจะต้องเป็นผู้เขียนแผนการจัดการเรียนการสอนเอง รวมทั้งจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนขึ้นมาใหม่โดยให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดซึ่งต่างจากการใช้หลักสูตรในอดีตที่กรมวิชาการมีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครู รวมทั้งหลายสำนักพิมพ์ยังได้จัดทำคู่มือครูในการสอนวิชาต่างๆ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสร้างความหนักใจให้แก่ครูจำนวนมาก โดยครูส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความสับสนและไม่มีความพร้อมในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ ประกอบกับภาครัฐเองไม่ได้จัดการอบรมเรื่องหลักสูตรใหม่ให้ครูมากพอ ขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำสื่อการเรียนที่สอดคล้องรวมทั้งยังไม่สามารถแก้ปัญหาขาดแคลนครูได้ (สานปฏิรูป, 2545)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีการทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 ขณะนี้โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 162 โรงเรียน ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและนำไปทดลองใช้ในโรงเรียน และจากการสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอนในหลายๆ โรงเรียน พบว่า มีปัญหาหลายประการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ทำไปแล้วครูยังไม่ทราบว่าผลของการพัฒนาหลักสูตรใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ดีขึ้นหรือแย่ลงกว่าหลักสูตรเดิม นอกจากนี้ครูหลายคนสร้างหลักสูตรด้วยตนเอง ไม่ได้จึงไปยืมของโรงเรียนอื่นมาลอกแล้วเปลี่ยนชื่อเป็นหลักสูตรของโรงเรียนตนเอง (กรมวิชาการ, 2545)

ในปี 2545 กรมวิชาการ ได้เนเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัญหาทั่วไปในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังไม่มั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระต่างๆ 2) ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผล 3) ครูขาดแคลนเอกสาร และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควร (กรมวิชาการ, 2545)

ปี 2546 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 ได้มีการเนเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบาย กรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2546 (ครั้งที่ 1) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคทั่วไปในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้หลักสูตรสถานศึกษาบางส่วนขาดความชัดเจน ครูอาจารย์บางส่วนขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรและครูผู้สอนบางคนยังยึดติดกับรูปแบบและวิธีการสอนเดิม ความต้องการช่วยเหลือของโรงเรียนคือ ต้องการมีตัวอย่างหลักสูตรที่ดีเป็นแนวทางให้เทียบเคียงกับหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอันดับแรก (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10, 2546) และ จากการเนเทศ ติดตาม ประเมินผลการเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ในระดับน้อย เพราะระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในความถูกต้องของหลักสูตรและบุคลากรมีภาระงานมาก แต่มีบางโรงเรียนที่มีความพร้อมเพราะได้เตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ ที่จะใช้ในการจัดทำหลักสูตรไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ด้านบุคลากร ทรัพยากรและปัจจัยอื่น จนครูมีความรู้และสามารถดำเนินการได้ (กรมวิชาการ, 2545)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่จะศึกษาใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ ประเด็นที่ 1 การติดตามและประเมินผลการเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ พัฒนาบุคลากรโดยการจัดอบรมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน รับรู้ สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ 2) กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค 3) จัดทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ 4) ตรวจสอบความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้กับวิสัยทัศน์ จุดหมาย และโครงสร้างหลักสูตร 5) ขออนุมัติหลักสูตร 6) จัดทำแผนการเรียนรู้ เตรียมสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล 7) นำไปใช้ 8) เนเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้ สำหรับผลผลิตของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับมากและนักเรียนมากกว่าร้อยละ 95.0 ผ่านเกณฑ์การประเมินของทุกกลุ่มสาระ สำหรับสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไม่ชัดเจน มีภาระงานพิเศษมาก และขาดแคลนครูโดยเฉพาะวิชาหลัก

ขาดผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ความชำนาญ ครูไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้ การจัดทำแผนบูรณาการ วิธีการวัดและประเมินผล การจัดการกิจกรรมยังไม่หลากหลาย และนักเรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ (กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ, 2546; และกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2545)

สำหรับงานวิจัยในประเด็นที่ 2 สภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ในระดับน้อย เพราะระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในความถูกต้องของหลักสูตรและบุคลากรมีการมาถามมาก (วรรณิ ศิริวัฒน์, 2545; ภัทรวดี อุดมมณฑล, 2545 และธีระ รุญเจริญ, 2545)

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่างานวิจัยด้านหลักสูตรสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่ศึกษาในประเด็นของการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และประเด็นของสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นเรื่องกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และจากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูแต่ละโรงเรียนประสบปัญหาในการสร้างหลักสูตรซึ่งหลักสูตรที่ใช้ในแต่ละโรงเรียนจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนและครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการและผลรวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนนำร่องเป็นโรงเรียนที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็นกลุ่มแรกโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมวิชาการในลักษณะที่สมบูรณ์เพื่อเป็นแนวทางในการขยายผลในขั้นต่อไป โดยโรงเรียนนำร่องดังกล่าวจะเป็นแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้แก่สถานศึกษาทั่วประเทศที่จะได้นำองค์ความรู้มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนเสริมสร้างจุดแข็งในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาจากโรงเรียนนำร่องในแต่ละพื้นที่ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับส่วนภูมิภาคในลักษณะของพหุกรณีแบบหลายพื้นที่ (Multisite studies) และจากงานวิจัยของสมปอง รักษาธรรม (2543) ซึ่งได้ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเขตการศึกษา 12 พบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับสภาพการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จะมีระดับสภาพการดำเนินงานสูงกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยพงษ์ รั้งงาม (2545 อ้างถึงใน ปราณี ดันติตระกูล, 2546) ที่ได้ศึกษาในเรื่องการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยศึกษาจากโรงเรียนจำนวน 460 โรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การเตรียมความพร้อมในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกิจกรรมการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและในด้านการเตรียมบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และเสาวภาคย์ เหลลมเพ็ชร (2545 อ้างถึงใน ปราณี ดันติตระกูล, 2546) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม ผลการวิจัย

พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากรแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำตัวแปรขนาดของสถานศึกษาเข้ามาทำการศึกษาในเรื่องนี้ด้วย ซึ่งคำตอบจากการศึกษาในเรื่องกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นๆ สร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นเพื่อจะได้แก้ปัญหาและเดินสู่เป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำถามวิจัย

1. โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนมีกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างไร
2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนก่อให้เกิดผลต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในลักษณะใด
3. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน
4. โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่และขนาดต่างกันมีกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแต่ละโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่มีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างของกระบวนการและผลรวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) ซึ่งคัดเลือกโรงเรียนนำร่องระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 6 โรงเรียน จำแนกตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน โดยพื้นที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน กับส่วนภูมิภาค จำนวน 3 โรงเรียน และขนาดของโรงเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวนขนาดละ 2 โรงเรียน
2. การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่มุ่งศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามขนาดและพื้นที่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรสถานศึกษา** หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเองโดยนำข้อมูลของสถานศึกษาและชุมชนที่เป็นปัญหา จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติมากำหนดเป็นสาระ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน

2. **กระบวนการพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) **การเตรียมความพร้อม** ประกอบด้วย กิจกรรมสร้างความตระหนัก การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2) **การจัดทำสาระหลักสูตร** ประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

3) **การนำหลักสูตรไปใช้** ประกอบด้วย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป

3. **ผลของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาใน 2 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านผู้เรียน** ประกอบด้วย ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2) **ด้านครูผู้สอน** ประกอบด้วย ความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร พฤติกรรมการทำงาน และการพัฒนาตนเองของครู

4. **โรงเรียนนำร่อง** หมายถึง โรงเรียนที่กรมวิชาการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 จาก 76 จังหวัด จำนวน 162 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.) และกรมสามัญศึกษา (ส.ศ.) จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวม 152 โรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (ส.ช.) 5 โรงเรียน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) 4 โรงเรียน และสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) 1 โรงเรียน

5. **โรงเรียนนำร่องในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** หมายถึง โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนนำร่องซึ่งใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545 ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร

6. **โรงเรียนนาร่องในส่วนภูมิภาค** หมายถึง โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนนาร่องซึ่งใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2545 ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

7. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดีจนประสบความสำเร็จ สามารถสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นมาได้ตามที่โรงเรียนตั้งใจไว้และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้จะเกิดผลต่อการพัฒนาในด้านผู้เรียนและผู้สอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ที่ได้รับในระดับโรงเรียนนาร่อง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนนาร่องได้ทราบถึงกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้ปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้สารสนเทศที่สำคัญเพื่อนำมาเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนอื่นๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทด้านพื้นที่และขนาด

2. ประโยชน์ที่ได้รับในระดับหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้ได้สารสนเทศสำคัญในด้านกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาหลักสูตร เพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมให้กับสถานศึกษาที่จะนำความรู้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ที่ได้รับในระดับชุมชน ชุมชนได้ทราบถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาใช้เป็นแนวทางให้ชุมชนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

4. ประโยชน์ที่ได้รับทางวิชาการ ทำให้ได้สารสนเทศสำคัญในเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้ทราบถึงกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนนาร่องรวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญไว้ดังนี้

- ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ตอนที่ 3 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่ (multisite studies)
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่อการปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง 1) มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ 2) แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

เอกรินทร์ สีมหาคาล (2545) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่มีข้อกำหนดของการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพในทุกๆ ด้านไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานการศึกษา ระบบ หลักสูตร และวิธีการดำเนินงานการประกันคุณภาพในสถานศึกษา (มาตรา 47, 48) เพื่อรองรับการประเมินภายนอกไว้เบ็ดเสร็จ

รุจิรี ภูสาระ (2545) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่นๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่

เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากนิยามที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์นิยามของหลักสูตรสถานศึกษาในการศึกษาเรื่อง กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้ หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองโดยนำข้อมูลของสถานศึกษาและชุมชนที่เป็นปัญหา จุดเด่น / เอกลักษณะของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติมากำหนดเป็นสาระ และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน

1.2 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงานและสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรสองประการ ซึ่งจุดมุ่งหมายทั้งสองประการนี้ให้แนวทางที่สำคัญซึ่งสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้นๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544; วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์, 2545; ถวัลย์ มาตจรัส, 2545)

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม และโดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้นมีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตนระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระและเข้าใจในความรับผิดชอบ

1.3 กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้าง การใช้ และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ภารกิจ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545; เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2545; วัฒนาพร รั้งบุทกซ์, 2545)

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

- 1.1 การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร
- 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา
- 1.4 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา
- 1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชน ทุกฝ่าย ได้รับทราบและขอความร่วมมือ

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

- 2) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน 5) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค 6) จัดทำคำอธิบายรายวิชา 7) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ 8) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 9) กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 10) กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้ 11) กำหนดการวัดผลและการประเมินผล 12) บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเองและวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 2) การบริหารจัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจและความสามารถของผู้เรียน 3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานที่ มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา นวัตกรรมในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร) ดำเนินการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตาม

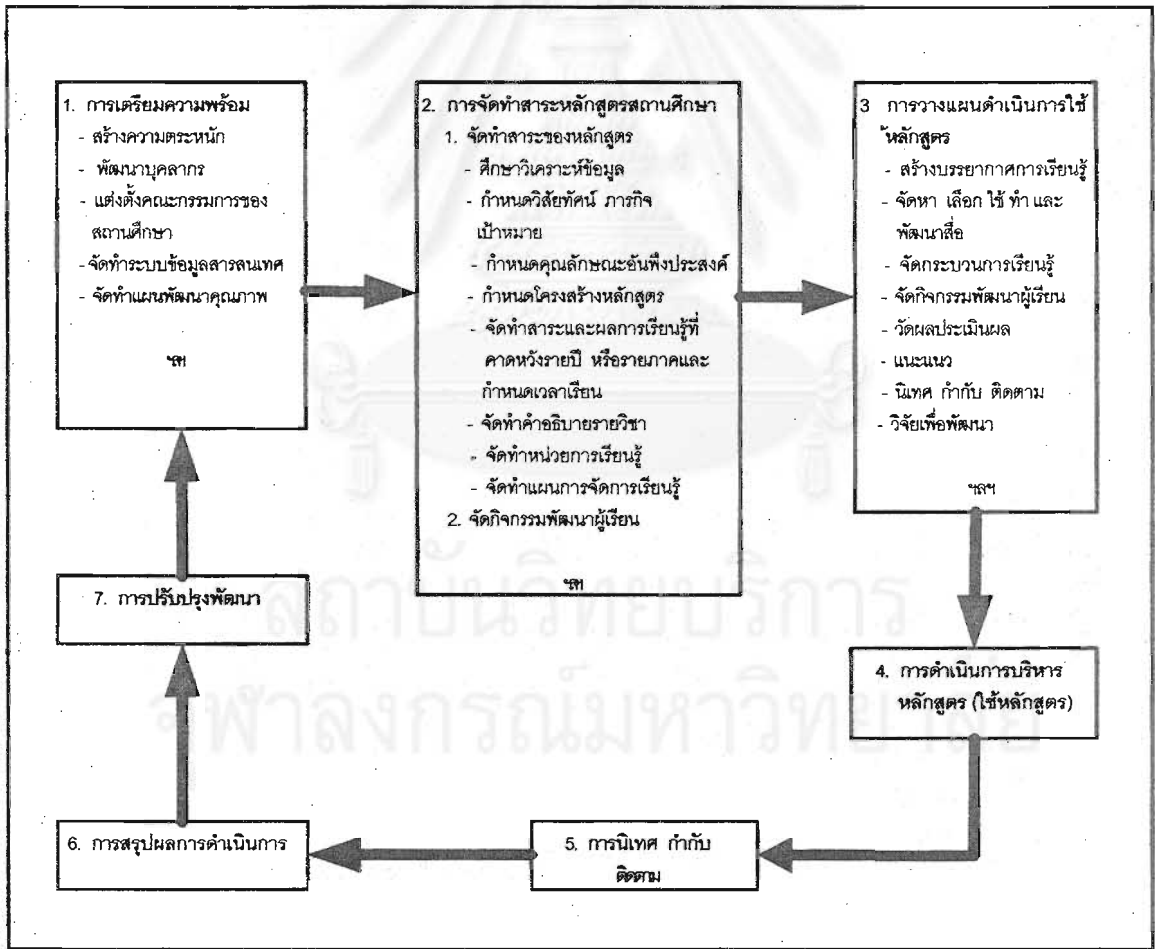
ภารกิจที่ 2 และภารกิจที่ 3 ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ได้แก่ 1) การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา 2) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายนอกสถานศึกษา

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียน รายงาน

ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ประกอบด้วย 1) สถานศึกษา นำผลการดำเนินงานรวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและ พัฒนาการบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 2) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหาร จัดการหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากรายละเอียดของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าว นำมาสรุปได้ ดังแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษาในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร เพราะเป็นแผนแม่บทของการดำเนินงานของสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545; วัฒนาพร รั้งบุทุกษ์, 2545)

1) กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย/จุดหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

วิสัยทัศน์ หมายถึง เจตนารมณ์ อุดมการณ์ หลักการ ความเชื่ออนาคตที่พึงประสงค์ ที่จะสามารถสร้างศรัทธาและจุดประกายความคิด สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษา

ภารกิจ หมายถึง การแสดงวิธีดำเนินการที่สถานศึกษาจะจัดทำให้สอดคล้องกับหลักการ และจุดหมายของหลักสูตร

เป้าหมาย/จุดหมาย หมายถึง เป็นข้อความที่แสดงให้เห็น เมื่อดำเนินการจัดการไปตามหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนจะบังเกิดผลอะไรบ้าง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรเพียงใด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามระดับช่วงชั้นในแต่ละกลุ่มวิชาไว้เพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้เรียนควรมี แต่สถานศึกษาอาจกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

2) การจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2544)

2.1 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2.2 สารการเรียนรู้

กำหนดสารการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- ภาษาไทย
- คณิตศาสตร์
- วิทยาศาสตร์

- สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- สุขศึกษาและพลศึกษา
- ศิลปะ
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนรู้ทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิดและเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

2.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2.4 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาระดับพื้นฐาน

2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

2.5 เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000 - 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6	มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

3) การจัดทำสาระของหลักสูตร

3.1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544) สถานศึกษาจะต้องพยายามกำหนดของข่ายสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยระบุให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือแต่ละภาคเรียนนั้นๆ

3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นของกลุ่มต่าง ๆ จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ และกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นรายปีหรือรายภาค โดยกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตาม เป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้วย พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและสามารถกำหนดใน ลักษณะผสมผสานบูรณาการ จัดเป็นชุดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นหัวข้อเรื่องหรือจัดเป็นโครงการได้

3.3 กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต

ช่วงชั้น ป.1 - ป.3 ป.4 - ป.6 และ ม.1 - ม.3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและ กำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้น ม.4 - ม.6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาคและกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้ เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาคสำหรับช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ใช้เกณฑ์การพิจารณาที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 จัดคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตกำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ ของรายวิชานั้นๆ

3.5 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง สาระการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียน สามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกวิชา

3.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

4) การออกแบบการเรียนรู้

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึง พัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเรียนจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งมีแนวการ จัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการ ศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะ พื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสารและพื้นฐานความเป็น

มนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตนและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

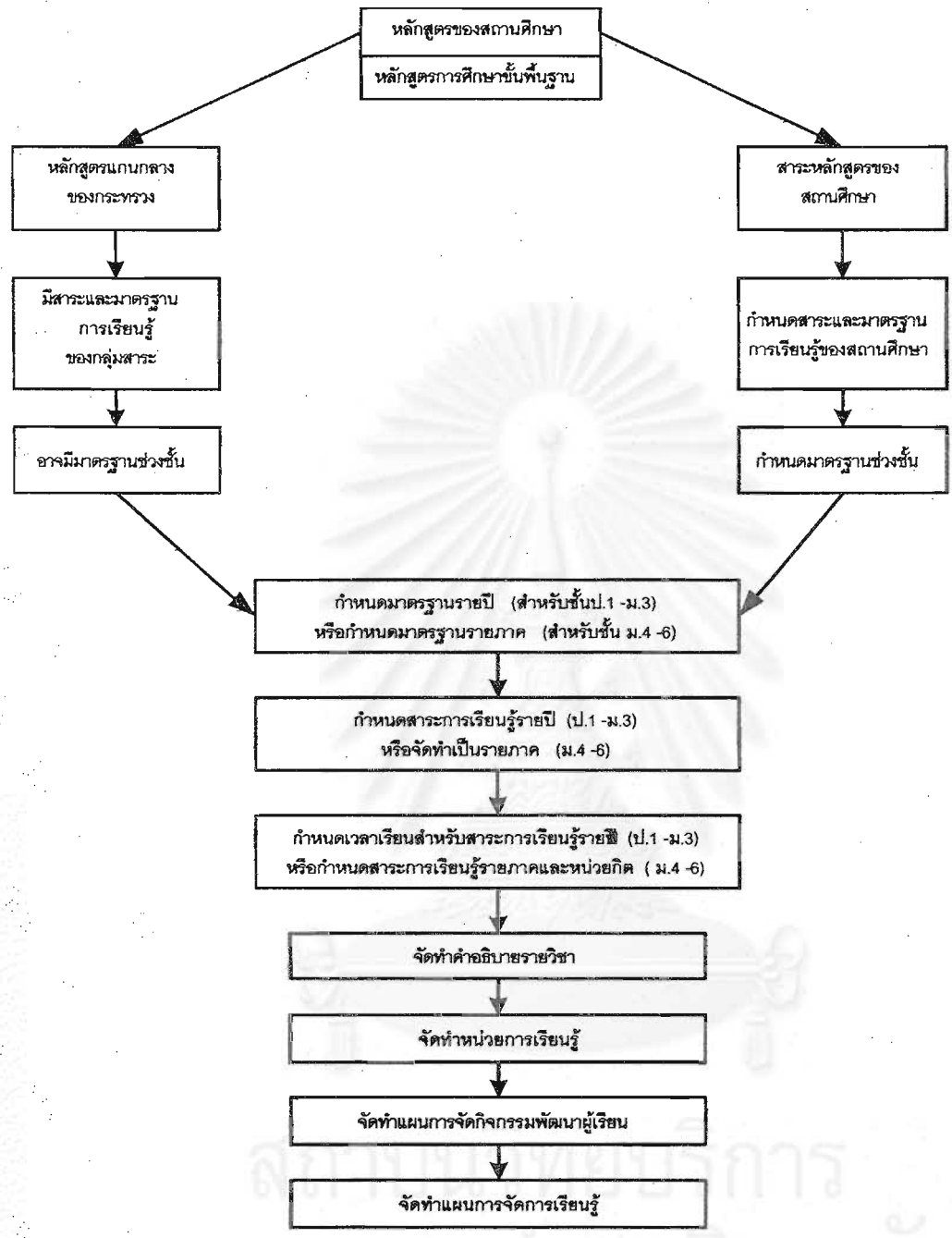
ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้ จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

5) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสามารถต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ชมรมวิชาการ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
5. การประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

จากการศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 การนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากที่ได้ประกาศใช้หลักสูตรนั้นๆ แล้ว ขั้นตอนความสำคัญของหลักสูตรที่ต้องนับว่ามีความสำคัญที่สุดก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้ (ชูศรี สุวรรณโชติ, 2545)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ จะต้องดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกชนิดที่มีอยู่ให้พร้อมที่จะนำไปใช้ เช่น ตัวหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู ฯลฯ

2. กำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงาน

ขั้นที่ 2 กำหนดหน่วยงานสนับสนุน จะต้องดำเนินการดังนี้

1. กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทำหน้าที่รับผิดชอบในการใช้หลักสูตร

2. กระจายความคิด สนับสนุนให้หน่วยงานย่อยของแต่ละสังกัดดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 3 กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร

2. กำหนดบุคลากรที่ต้องปฏิบัติตามหลักสูตรซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการติดตามผลและการประเมินการใช้หลักสูตร

1. กำหนดรูปแบบการติดตามผลและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

2. ติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรตามที่ได้กำหนดไว้

วิจัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้มี ดังนี้

1. ตรวจสอบบทวนหลักสูตรตามหลักการของทฤษฎีหลักสูตร
2. ทำโครงการและวางแผนการศึกษาสำรองเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร
3. ประเมินโครงการศึกษาทดลอง
4. ประชาสัมพันธ์หลักสูตร
5. การอบรมครูผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
6. นำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงหรือเรียกว่าขั้นดำเนินการใช้หลักสูตรเต็มรูป
7. การอบรมครูเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นในระหว่างการใช้หลักสูตร
8. การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

วิชัย ดิสสระ(2535) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการนำหลักสูตรไปใช้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ คือ

1. การเตรียมครู ได้แก่

1.1 บุคคลที่จะเป็นครู

1.2 หลักสูตรการผลิตครู

2. บทบาทของผู้บริหารหรืออาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้บริหารจะนำหลักสูตรไปใช้ โดยผ่านการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการต่างๆ ของโรงเรียนซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้วคณะกรรมการต่างๆ จะทำหน้าที่ดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน

2.2 จัดทำแผนหลักสูตรของโรงเรียน

2.3 ร่วมกันกำหนด จัดทำ และเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ในแผนการใช้หลักสูตรนั้น

2.4 กำหนดแนวปฏิบัติการเรียนการสอนตลอดแผน

2.5 ร่วมกันกำหนด จัดทำหรือส่งเสริมการให้ได้มาซึ่งการเรียนการสอนอย่างละเอียดแต่ละวิชาและการสอนแต่ละชั่วโมง

2.6 จัดทำแหล่งเสริมความรู้ประสบการณ์การเรียนการสอน

2.7 จัดทำโครงการปรับปรุงคุณภาพครูประจำการ

3. การเรียนการสอน

การเรียนการสอนที่ดีจะประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ อยู่ 5 ประการ คือ

3.1 จุดมุ่งหมายเฉพาะ

3.2 หน่วยย่อยของการเรียน

3.3 กิจกรรมการเรียนรู้

3.4 การเรียนรู้ได้ตามความสามารถและความถนัด

3.5 ข้อมูลย้อนกลับ

จากขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนดังกล่าว ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้	ชูศรี สุวรรณโชติ (2544)	วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537)	วิชัย ดิสสระ (2535)
ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ	✓	✓	✓
ขั้นตอนที่ 2 กำหนดบุคลากร	✓	✓	✓
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการใช้		✓	
ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผล	✓	✓	

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำหลักสูตรไปใช้ประกอบไปด้วยขั้นตอนหลักๆ 4 ขั้นตอน คือ
คือ 1) การเตรียมการ 2) การกำหนดบุคลากร 3) การดำเนินการใช้ และ 4) การติดตามและประเมินผล

1.6 บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา
ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย
ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาท ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถาน
ศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ (เอกรินทร์ สัมहाกาล, 2545;
กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาประสบผลสำเร็จได้ดีมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งเป็น
เพราะผู้บริหารซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของสถานศึกษาและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างแท้จริง
2. ครู การจัดการศึกษาที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 นั้น ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี ดังนั้นกระบวนการจัด
การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ บทบาทของครูจึงต้องเปลี่ยนไป
3. ผู้เรียน เป้าหมายการศึกษามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม การที่จะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติและมีลักษณะอันพึงประสงค์
ตัวผู้เรียนก็ต้องปรับพฤติกรรมการเรียนรู้จากการเป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้ปกครอง การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เปิดโอกาสให้
ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ชุมชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้ชุมชนมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ
กระทรวง สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ชูศรี สุวรรณโชติ (2545) ได้กล่าวถึง บุคลากรในทุกระดับของหลักสูตรประกอบด้วยบุคลากรที่มี
ส่วนร่วม ในการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. กลุ่มบุคลากรภายนอกวงการศึกษา
2. กลุ่มผู้ปกครองและประชาชน
3. กลุ่มผู้รับบริการ
4. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องวงการศึกษา
5. กลุ่มนักพัฒนาหลักสูตร

สังกัด อุทรานันท์ (2538) ได้กล่าวถึงบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. คณะพัฒนาหลักสูตร
2. ผู้สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร
3. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม
4. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน

จากการศึกษาบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด

ผู้เกี่ยวข้อง	เอกรินทร์ สีมหาศาล; กระทรวงศึกษาธิการ	ชุตี สุวรรณโชติ	สังกัด อุทรานันท์
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	✓	✓	✓
2. ครูผู้สอน	✓	✓	✓
3. ผู้เรียน	✓	✓	✓
4. ผู้ปกครองและชุมชน	✓	✓	✓

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรจะมีประสิทธิภาพได้นั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งตัวครูผู้สอน ผู้เรียน รวมไปถึงจนถึงระดับผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน จะต้องเข้ามามีส่วนกันอย่างจริงจังเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดผลที่คาดหวังของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลที่คาดหวังของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหาและทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

2.2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ในส่วนของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาตรฐานในด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูไว้ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของกรมทชช., 2547)

2.2.1 ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวมและประหยัด มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ ความสามารถในการจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ ค้นหาคำตอบ เลือกริธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำและสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้แหล่งต่างๆ รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน และสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง มาตรฐานที่ 9

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานตามลำดับขั้นตอน ความขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน สามารถทำงานอย่างมีความสุข ทำงานเป็นทีมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีน้ำหนักส่วนสูง และสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์มาตรฐาน ว่างแ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์กับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป รู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความชื่นชมและสามารถร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

2.2.2 ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษาและตัวชี้วัดความสำเร็จ มีการปฏิบัติตามแผน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษามีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในกาพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนฝึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะกีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการเรียน มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีความเป็นประชาธิปไตย มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

2.2.3 ด้านครู ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน

และการนำผลประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ครูมีความถนัด/เชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติและมีจำนวนครูตามเกณฑ์

จากการสังเคราะห์ผลที่คาดหวังของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกดังกล่าว พบว่า ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมี 3 ด้าน คือ 1. ด้านผลสัมฤทธิ์ 2. ด้านทักษะกระบวนการ และ 3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่วนผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน มี 3 ด้าน คือ 1. ด้านความรู้และความเข้าใจ 2. ด้านพฤติกรรมการทำงาน และ 3. ด้านการพัฒนาตนเองของครู

ตอนที่ 3 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่ (multisite studies)

3.1 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่

การวิจัยเชิงคุณภาพมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาปัญหาในแนวลึกมากกว่าแนวกว้างเป็นการวิจัยเพื่อตอบคำถามว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ปรัชญาการณั้ๆ เกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผลการวิจัยนำไปสู่การสรุปเป็นทฤษฎีที่เรียกว่า grounded theory วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้รับการพัฒนาในระยะหลังมีแบบแผนการวิจัยแตกต่างกันตามแนวปรัชญาที่นักวิจัยใช้ Tierney, W.G และ Lincoln, Y.S.(1994) สรุปว่า แบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพในปัจจุบันแตกต่างกันเป็น 3 แบบ ตามแนวปรัชญาหน้าที่นิยม (functionalism) โครงสร้างนิยม (structuralism) และวิพากษ์นิยม (criticalism) นอกจากนี้การวิจัยเชิงคุณภาพยังมุ่งผสมผสานเทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณมากขึ้นเพื่อแก้จุดอ่อนของการวิจัยเชิงคุณภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2541) ในส่วนของเทคนิควิธีการวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะเทคนิคพหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่เท่านั้นเนื่องจากเป็นวิธีการออกแบบวิจัยที่ได้ใช้ศึกษาในเรื่องของกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหลายพื้นที่และมีขนาดที่แตกต่างกัน

พหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่เป็นเทคนิคหนึ่งที่น่าสนใจในการออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นเทคนิคที่แตกต่างจากการวิจัยหลายกรณี การวิจัยหลายกรณีให้ความสำคัญกับการเปรียบเทียบเพื่อการสรุปอ้างอิง ส่วนการศึกษาหลายพื้นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทฤษฎีที่เป็นจริงในทุกพื้นที่และใช้กระบวนการอุปมานเชิงวิเคราะห์ (analytic induction) ในการวิจัย การวิจัยพหุกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่ออกแบบมาเพื่อให้ได้รับความรู้เชิงลึกของปรากฏการณ์ธรรมชาติซึ่งเป็นวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยใช้กลยุทธ์การตรวจสอบ (strategic scanning) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีวิจัยหลายวิธีเข้าด้วยกันเพื่อศึกษากรณีศึกษา โดยยึดแนวคิดเชิงปฏิฐานนิยม (positivist tradition) วิธีการตีความข้อมูล (interpretative approach) และประมวลวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและการวิเคราะห์หลายพื้นที่โดยการใช้การเปรียบเทียบข้ามกลุ่ม (cross-case comparison) และเทคนิคการสร้างคำอธิบายเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล (Jose Audet and Grald d'Amboise, 2001)

3.2 การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

Eisenhardt (1989) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของแต่ละพื้นที่ไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ภายในของกรณีศึกษา (*within-case analysis*) เป็นขั้นตอนที่จำเป็นสำหรับผู้วิจัยเพื่อจำแนกข้อมูลทั้งหมด ซึ่งเปรียบเสมือนการทิ้งโพะอะไรก็ตามที่ไม่ตรงประเด็นออกไป และนำมารวบรวมไว้ด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด แนวคิดของการวิเคราะห์ภายในของกรณีศึกษา จะให้ความสำคัญกับการสังเกตมากที่สุด เพราะการสังเกตทำให้ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ปรากฏขึ้นในสนามได้ และช่วยในการกำจัดปริมาณของข้อมูลได้เช่นกัน การวิเคราะห์ในขั้นต้นดังกล่าว จะทำให้ผู้วิจัยได้พัฒนาความเข้าใจเชิงลึกของแต่ละกรณีศึกษา ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ในระดับสูงต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเปรียบเทียบข้ามพื้นที่ในแต่ละรูปแบบ (*cross-site search for patterns*) โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างซึ่งจำแนกตามพื้นที่และจับคู่กลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน ทำการเปรียบเทียบเข้าไปเข้ามาเพื่อที่จะระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ข้อมูลของคู่ที่ได้รับการเปรียบเทียบ คู่ที่มีลักษณะเหมือนกันจะถูกนำมาเข้าคู่และเปรียบเทียบโดยใช้หลักเหตุและผล Yin (1994) กล่าวว่า ผู้วิจัยควรเริ่มต้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกรณีศึกษาที่ 1 มาสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ โดยผู้วิจัยต้องอธิบายผลการวิจัยที่ได้จากกรณีศึกษาที่ 1 พร้อมทั้งตั้งสมมติฐานของเหตุการณ์ดังกล่าวเพื่อนำมาตรวจสอบข้อเท็จจริงกับกรณีศึกษาที่ 2 ถ้าสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นได้รับการยืนยัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการต่อไปกับกรณีศึกษาที่ 3 ในลักษณะเดียวกับการดำเนินการในกรณีศึกษาที่ 2 จนถึงกรณีศึกษาที่ 4 ถ้าประเด็นที่ตั้งไว้ในกรณีศึกษาที่ 2 นั้นไม่ได้รับการยืนยันหรือพบข้อขัดแย้ง ทางเลือกอื่นที่ใช้ในการอธิบายสมมติฐานจะต้องได้รับการพัฒนาและตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกครั้ง จนกระทั่งได้สมมติฐานที่เป็นจริงของทุกกรณีศึกษา

Bogdan & Biklen (1998) ได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลหลายกรณีศึกษาแบบหลายพื้นที่ (Multisite Studies) ไว้ 2 ลักษณะ คือ

1) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (*Modified Analytic Induction*) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือ วิธีการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีลักษณะเดียวกับการพัฒนาและทดสอบทฤษฎี กระบวนการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยถูกนำมาใช้เมื่อผู้วิจัยได้ระบุปัญหาเฉพาะในการวิจัย คำถามการวิจัยหรือประเด็นการวิจัยที่สำคัญซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะได้รับการรวบรวมและนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโมเดลเชิงพรรณนา (*descriptive model*) ซึ่งเป็นโมเดลที่รวมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทุกกรณีศึกษา กระบวนการดังกล่าวถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (*open-ended interviewing*) และยังสามารถนำมาใช้กับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (*participant observation*) และการวิเคราะห์เอกสาร (*documented analysis*) ได้เป็นอย่างดี

วิธีการสุ่มตัวอย่างในการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยใช้การสุ่มอย่างมีความหมาย (purposeful sampling) ไม่ใช่การสุ่มโดยบังเอิญ (random sampling) ซึ่งการสุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยต้องแน่ใจว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะ (characteristics) ในการศึกษาที่มีลักษณะร่วมกันซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้

Robinson (1951) ได้สรุปวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. ระยะเริ่มต้นของการทำวิจัย ผู้วิจัยต้องพัฒนานิยามศัพท์อย่างกว้างๆ และระบุคำอธิบายลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ได้
2. ผู้วิจัยต้องยึดตามนิยามศัพท์เฉพาะและความหมายของข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมไว้
3. ผู้วิจัยทำการปรับนิยามศัพท์หรือความหมายของกรณีศึกษาชุดใหม่ซึ่งไม่เหมาะสมกับคำนิยามศัพท์หรือความหมายในกรณีศึกษาชุดเก่า
4. ผู้วิจัยทำการค้นหากรณีศึกษาซึ่งคิดว่าไม่เหมาะสมกับนิยามศัพท์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้
5. ผู้วิจัยสร้างนิยามของปรากฏการณ์อีกครั้งและปรับความหมายจนกระทั่งสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่มีลักษณะร่วมกัน โดยใช้กรณีศึกษาตรงกันข้าม (negative case) เพื่อทดสอบนิยามศัพท์และปรับความหมาย

2) การสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (The Constant Comparative Method) การสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Glaser and Strauss, 1967; Strauss, 1987) คือ การออกแบบการวิจัยสำหรับแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (multidata sources) ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยที่นำมาใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบแผน ซึ่งปรากฏขึ้นในระยะเริ่มต้นของการศึกษาและใกล้จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในระยะท้ายด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบมีความแตกต่างจากการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยในเรื่องจำนวนของความสัมพันธ์

Glaser (1978) กล่าวถึง ขั้นตอนในการสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบของการพัฒนาทฤษฎี เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. เริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. มองหาประเด็นที่สำคัญ หรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ กัน หรือประเภทของกิจกรรมที่สนใจ
3. รวบรวมข้อมูลซึ่งได้จากการจัดประเภทของเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยมุ่งสนใจโดยมองเห็นถึงความหลากหลายของมิติภายใต้เหตุการณ์ที่เราสนใจ
4. จัดบันทึกเหตุการณ์ที่กำลังพบและพยายามพรรณนาทุกเหตุการณ์ ผู้วิจัยจะมีข้อมูลของตัวเองและในขณะเดียวกันต้องพยายามหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ควบคู่ไปด้วย

5. ผู้วิจัยทำงานกับข้อมูลและโมเดลที่ปรากฏขึ้นเพื่อนำไปสู่การค้นพบกระบวนการและความสัมพันธ์ทางสังคม

6. ผู้วิจัยทำการรวบรวมกลุ่มตัวอย่าง ลงรหัสข้อมูล (coding) และเขียน ขณะเดียวกันก็ทำการวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นหลักที่เป็นแก่นของข้อมูล

ขั้นตอนดังกล่าวที่ Glaser (1978) ได้กล่าวถึง เป็นการอธิบายถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ซับซ้อน ซึ่งการจำแนกและจัดประเภทเป็นสิ่งที่ยากแต่ก็เป็นวิธีที่สำคัญของการจำกัดขอบเขตในการรวบรวมข้อมูลและการสร้างทฤษฎีที่เชื่อมโยงการศึกษาแบบหลายพื้นที่

Lincoln and Guba (1985) กล่าวถึง การสร้างข้อสรุปด้วยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกันในแต่ละประเภท
2. การนำเอาประเภทของเหตุการณ์ที่มีลักษณะไม่สำคัญมาผสมผสานกัน
3. การกำหนดขอบเขตของโครงสร้าง (construction)
4. การเขียนโครงสร้าง (construction)

3.3 คุณภาพของการออกแบบวิจัย

นักวิจัยได้ใช้กลยุทธ์เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการออกแบบวิจัยในการศึกษารายกรณี ดังนี้ (Yin, 1997)

1) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ได้มาจากนักวิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการโต้ตอบของสมาชิกในกลุ่มซึ่งมากกว่าหนึ่งคน การที่จะให้ความเชื่อมั่นในการวัดความตรงเชิงโครงสร้างมีค่าในระดับสูง นักวิจัยต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน เช่น ข้อมูลจากที่ปรึกษา ข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวกับกลุ่มที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวัสดุ สื่อ บัญชีอื่นๆ ที่เอื้อในการสนับสนุนข้อมูล ดังนั้น นักวิจัยต้องตระหนักถึงการได้มาของแหล่งข้อมูลจากทั้งสามแหล่งและใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (methodological triangulation)

2) ความตรงภายใน (Internal Validity) นักวิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความตรงภายในโดยใช้รูปแบบการจับคู่อย่างมีแบบแผน (pattern matching mode) หลังจากจัดกระทำการศึกษาเปรียบเทียบข้ามกรณีศึกษา (cross-case search for patterns) ซึ่งนักวิจัยจะได้รูปแบบของความตรงเชิงทฤษฎีที่ปรากฏขึ้นจากกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งรากฐานกรอบแนวคิดของการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการสังเกตอย่างมีแบบแผน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดทฤษฎีซึ่งมีรากฐานมาจากการคาดคะเนอย่างมีแบบแผน และในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสร้างคำอธิบาย (explanation building mode) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมด้วย

3) *ความตรงภายนอก (External Validity)* ได้จากการที่นักวิจัยทำการเปรียบเทียบเข้าไปซ้ำมาของคู่กรณีศึกษาเพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละคู่ โดยใช้การสร้างข้อสรุปชั่วคราวของความเหมือนหรือความแตกต่างของความหมายและทฤษฎีซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของการจัดกระทำ ตัวอย่างเช่น การตอบข้อโต้แย้งด้วยหลักเหตุและผลควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ที่นำไปสู่การอ้างอิงได้มากกว่าหนึ่งกรณี (strengthens and broadens analytical generalizations)

4) *ความเชื่อมั่น (Reliability)* ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าสู่สนาม ผู้วิจัยต้องตรวจสอบโครงร่างวิจัย รวมทั้งคำถามการวิจัยทั้งหมดและวิธีการวัดหรือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนรายงานของกรณีศึกษาแต่ละกรณี (within-case analysis) นักวิจัยจะต้องสร้างข้อมูลพื้นฐาน (database) เพื่อนำมาข้อสรุปย่อยๆ เหล่านั้นมาเชื่อมโยงกันโดยใช้หลักของเหตุและผลและวิธีการสร้างความหมายเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อสรุปย่อยๆ เข้าด้วยกัน จากกลยุทธ์ในการออกแบบการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ได้สรุปเป็นตาราง ดังนี้ (Yin, 1997)

ตารางที่ 3 กลยุทธ์การออกแบบการวิจัยให้มีคุณภาพ

หัวข้อ	วิธีการ	ช่วงเวลาของการวางกลยุทธ์
1. ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)	1.1 ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย 1.2 เชื่อมโยงแหล่งข้อมูล 1.3 ทบทวนข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา	1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1.3 การเขียนรายงาน
2. ความตรงภายใน (Internal Validity)	2.1 จับคู่กรณีศึกษาอย่างเป็นแบบแผน (pattern matching) 2.2 ใช้เทคนิคสร้างคำอธิบาย (explanation building) 2.3 วิเคราะห์โดยแบ่งตามช่วงเวลา (time series analysis) 2.4 สร้างกรณีศึกษาตัวอย่างโดยใช้หลักของเหตุและผล (logic model)	การวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หัวข้อ	วิธีการ	ช่วงเวลาของการวางกลยุทธ์
3. ความตรงภายนอก (External Validity)	3.1 ใช้ทฤษฎีเพื่อเทียบเคียง ในแต่ละกรณีศึกษา (rival theories within single case) 3.2 ใช้การตอบข้อโต้แย้งของ กรณีศึกษาด้วยหลักของเหตุและผล ในการศึกษาแบบหลายกรณี (replication logic in multiple- case studies)	การออกแบบวิจัย
4. ความเชื่อมั่น (Reliability)	4.1 ใช้โครงสร้างของกรณีศึกษา (case study protocol) 4.2 พัฒนาข้อมูลพื้นฐานของ กรณีศึกษา (develop case study database)	การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ และคณะ (2547) ได้ทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับบริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะครู ผู้บริหาร ครูผู้สร้างหลักสูตร ครูผู้ใช้หลักสูตร จาก 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน รวม 40 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนให้ได้ข้อวิพากษ์ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า (triangulation technique) เพื่อให้ข้อมูลนั้นเหล่านั้นน่าเชื่อถือ ผลการวิจัยที่พบคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกแห่งเป็นไปตามขั้นตอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางไว้ แต่จะมีความแปลกแยกเกิดขึ้นในการปฏิบัติ ได้แก่ การดำเนินการที่บางโรงเรียนมีการสะท้อนผลทันที แล้วนำผลนั้นมาใช้เป็นข้อปรับปรุงย้อนกลับไปปฏิบัติในทันทีทำให้ได้หลักสูตรที่นำไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากขึ้น ผู้สอนสอนได้ดีขึ้น ผู้เรียนเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด สภาพที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีผู้บริหารที่อุทิศตัวในการดำเนินการอย่างจริงจัง ไม่ทอดทิ้งให้ดำเนินการเป็นไปตามยถากรรม มีเครือข่ายที่สามารถให้ความรู้ที่นำไปใช้ได้ มีการปฏิบัติเพื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จากความเหมือนและ

ความแตกต่างในประเด็นข้างต้น ทำให้ได้ข้อสรุปว่า แม้ว่าโรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรโดยดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างในกระบวนการเพราะความเข้าใจที่ลุ่มลึกแตกต่างกัน ทำให้การลงมือปฏิบัติมีลักษณะที่ต่างกัน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้แต่ละโรงเรียนพบความสำเร็จได้มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดระบบบริหารของสถานศึกษา 3) การมีโครงสร้างการบริหารและพัฒนาโรงเรียนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน 4) การมีเครือข่ายในการดำเนินการร่วมกัน 5) การประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง 6) การทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมรับรู้เข้าใจ 7) การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและระบบ 8) การทำงานที่ต่อเนื่อง มีที่ปรึกษา และแลกเปลี่ยน 9) การสะท้อนผลการปฏิบัติที่ทำให้มีการปรับเปลี่ยน 10) การยอมรับของทุกฝ่ายที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลง 11) การทำงานที่รับผิดชอบร่วมกัน 12) การสนับสนุนอย่างเต็มที่กำลังของทุกฝ่าย 13) การมีเป้าหมายที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ 14) การจัดบรรยากาศของการทำงานและเรียนรู้ร่วมกัน และ 15) การวางแผนต่อเนื่องไม่หยุดยั้งที่จะพัฒนา

นางลักษณ์ วิรัชชัย, สุวิมล ว่องวานิช และ อวยพร เรืองตระกูล (2547) ได้ติดตามการประเมินผล การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยทำการสังเคราะห์รายงานการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวม 3 ฉบับ คือ รายงานการประเมินผลผลลัพธ์ด้านผู้เรียน รายงานการประเมินพหุกรณีศึกษา และรายงานการประเมินความเปลี่ยนแปลงของผู้มีส่วนได้เสีย ประชากรในการวิจัยคือ โรงเรียน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคละ 1 จังหวัด รวม 5 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เชียงราย ภูเก็ต ขอนแก่น และชลบุรี ผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. สภาพก่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า ช่วงปีการศึกษา 2542-2544 เป็นช่วงที่ครูส่วนหนึ่งเริ่มสับสน เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และปฏิบัติผิดไปจากรูปแบบที่ควรจะเป็น ประเด็นที่เป็นปัญหามาก คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ลักษณะของการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมียุทธวิธีในการดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้คล้ายคลึงกัน ยุทธวิธีที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพครูโดยการฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูป การวางรูปแบบการบริหารจัดการ ระบบการกำกับ ติดตาม นิเทศ และระบบประกันคุณภาพ การส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ การมีผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้และการขยายเครือข่าย

3. ผลของการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน พบว่า ในระดับบุคคล ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีสุขภาพจิตดี ร่าเริงแจ่มใส รักและภูมิใจในโรงเรียน กระตือรือร้น ทำงานเป็นทีมได้ดี กล้าแสดงออก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด และการค้นคว้าของนักเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาระดับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ผลการวิเคราะห์พหุระดับ พบว่า มีความแตกต่างระหว่างผู้เรียนภายในโรงเรียนประมาณร้อยละ 70-80 ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในแต่ละสังกัดประมาณร้อยละ 10-20 ส่วนความแตกต่างระหว่างสังกัดมีน้อยมาก ด้านผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีพัฒนาทั้งในด้านบริบท บรรยากาศการเรียนรู้ และระบบการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น แต่โรงเรียนยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณ ด้านสภาพความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ผู้บริหารและครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานโดยใช้เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 7-8 ทำงานวิจัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 20-40 อ่านหนังสือและใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นร้อยละ 30-50 ครูมีการพัฒนาในด้านการจัดการระบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ใช้วิธีการหลากหลายในการสอนและการประเมินผลการเรียน มีการปรับปรุงการบริหารแต่แนวคิดด้านการบริหารยังไม่กระจายลงสู่ระดับครูและนักเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 468 โรงเรียน จาก 63 จังหวัด ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 และชุมชนจากการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ได้ข้อสรุปของการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 5 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก ปัจจัยในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ 1.1) ด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการและทักษะในการบริหารหลักสูตรในระดับมาก 1.2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนห้องเรียนเพียงพอแก่นักเรียน มีเครื่องเรือนยว เครื่องขยายเสียง มีแหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเพียงพอในระดับปานกลาง

ประเด็นที่ 2 กระบวนการในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้แบ่งการสรุปผลการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านกระบวนการในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ 2.1) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ จัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิ แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดครู 2.2) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาได้มีการศึกษาสภาพปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (ร้อยละ 94.4) วางแผนนิเทศ (ร้อยละ 83.9) 2.3) ด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหารด้านการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติงานตามหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงขึ้น 2.4) การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 6 ประเด็นย่อย ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 95.0 ได้กำหนดเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาก่อนวางแผนจัดการเรียนรู้ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่า

ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 90.0 มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด ปฏิบัติจริง เช่น การระดมสมอง ค้นคว้า/ทำรายงาน บรรยาย อภิปราย และสาธิต 3) การใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อ 4) การทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูทำวิจัยในชั้นเรียนร้อยละ 68.5 และนำผลการวิจัยไปใช้ร้อยละ 64.3 5) การวัดและประเมินผล พบว่า ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 93.3 เน้นการประเมินผลครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยม และ 6) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ ชุมนุมตามกลุ่มสาระ เนตรนารี และชมวาตามความสนใจ และ 2.5) การปฏิบัติงานหลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีการปฏิบัติงานสูงขึ้น ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ นอกจากนี้ชุมชนมีส่วนร่วมสูงขึ้น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

ประเด็นที่ 3 ผลผลิตของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน มีความพึงพอใจต่อการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก และนักเรียนมากกว่าร้อยละ 95.0 ผ่านเกณฑ์การประเมินของทุกกลุ่มสาระ

ประเด็นที่ 4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไม่ชัดเจน มีการงานพิเศษมาก และขาดแคลนครูโดยเฉพาะวิชาหลัก ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความชำนาญ ครูไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้ การจัดทำแผนบูรณาการ วิธีการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลาย และนักเรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 553 คน ครูผู้สอน จำนวน 4,728 คน ผู้เรียน จำนวน 12,866 คน และชุมชน จำนวน 1,885 คน ผลจากการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มปัจจัย คือ

1.1 ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เพียงพอ แหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และความตระหนักในการจัดการหลักสูตร มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และมีทักษะในการบริหารหลักสูตร

1.2 ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้

2. กระบวนการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรโดยเรียงตามลำดับตามผลที่เกิดขึ้นจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การสนับสนุนให้มีการสร้าง/ ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 94.5 2) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 89.3 3) เชิญชุมชนช่วยสอน คิดเป็นร้อยละ 66.3 4) จัดครูได้ตรงกับความรู้ความสามารถในกลุ่มสาระที่สอน คิดเป็น

ร้อยละ 55.9 5) มีครูผู้สอนเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 51.9 6) จัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิ คิดเป็นร้อยละ 48.6 และ 7) ใช้นักวิชาการร่วมกันในกลุ่มโรงเรียน / สหวิทยาเขต คิดเป็นร้อยละ 30.1

2.2 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยเรียงตามลำดับตามผลที่เกิดขึ้นจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ศึกษาศาภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 95.3 2) วางแผนนิเทศการใช้ วิธีการนิเทศที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้ คือ การประชุมอบรม (ร้อยละ 82.2) การให้คำปรึกษา (ร้อยละ 81.9) และการเยี่ยมชั้นเรียน (ร้อยละ 79.7) ซึ่งการนิเทศส่วนใหญ่ร้อยละ 68.3 เป็นไปตามแผนที่กำหนด

2.3 การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมากกว่าร้อยละ 97 ปฏิบัติดังนี้ ศึกษาเอกสารหลักสูตร กำหนดเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ครูผู้สอนมากกว่าร้อยละ 90 ใช้การสาธิตเกม/เพลง และการระดมสมอง แหล่งการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนมากกว่าร้อยละ 80 ใช้ คือ สื่อการอ่าน สื่อเทคโนโลยี และแหล่งวิทยากร ครูผู้สอนร้อยละ 75.2 ทำวิจัยในชั้นเรียน และมากกว่าร้อยละ 90 วัดผลและประเมินผลโดยใช้แบบวัดภาคปฏิบัติ แบบทดสอบอัตนัยและแฟ้มสะสมงาน

2.4 การปฏิบัติตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียน ปฏิบัติหลังใช้แตกต่างจากก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และที่ปฏิบัติแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ครูผู้สอน แตกต่างอย่างชัดเจนเกือบทุกรายการปฏิบัติ ยกเว้น 2 รายการที่ยังคงปฏิบัติในระดับปานกลางทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร คือ วิเคราะห์ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้จากแหล่งวิทยากรต่างๆ สำหรับนักเรียน แตกต่างอย่างชัดเจน คือ กล้าคิด กล้าทำ รับผิดชอบภาระกระทำของตนเอง รู้จักเสียสละเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้แหล่งข้อมูลและวิธีการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย

กิริรินทร์ สหเสวียนต์ (2546) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ : กรณีศึกษาครูชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการครูจำนวน 27 คน ที่ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงตามสภาพที่เป็นจริง พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูมีความคล้ายคลึงกันในภาพรวม คือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเพื่อกำหนดเรื่องของหลักสูตรและมีการตรวจประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้าย แต่มีความแตกต่างในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร โดยปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัยคือ 1) ปัจจัย

บริบทที่เอื้ออำนวย ได้แก่ ทศนคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและระบบบริหารของโรงเรียน 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความสมัครใจในการเข้ามาทำงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของครู ความสามารถในการบริหารจัดการเวลาของครู และความเคยชินกับวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมของครู 3) ปัจจัยเสริม/ผลักดัน ได้แก่ แกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้อำนวยการความสะดวก การมีกลุ่มโรงเรียนทำงานพัฒนาหลักสูตรในช่วงเวลาเดียวกัน และการเกิดชุมชนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการท้าวักยแข็งปฏิบัติการของครู คือ ปัญหาในการกำหนดกิจกรรมในหลักสูตรและปัญหาที่เกิดจากระบบการบริหารงาน รวมทั้งการเผชิญกับงานเร่งด่วนเฉพาะหน้าของโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 (2546) ได้เนเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบาย กรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2546(ครั้งที่ 1) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคทั่วไปในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น ทำให้หลักสูตรสถานศึกษาบางส่วนขาดความชัดเจน, ครูอาจารย์บางส่วนขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรและครูผู้สอนบางคนยังยึดติดกับรูปแบบและวิธีการสอนเดิม ความต้องการช่วยเหลือของโรงเรียนคือ ต้องการมีตัวอย่างหลักสูตรที่ดีเป็นแนวทางให้เทียบเคียงกับหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอันดับแรก

ปรานี ตันติตระกูล (2546) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของครูในโรงเรียนมัธยมเครือข่ายจังหวัดราชบุรี จำนวน 224 คน ในโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน วุฒิศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งใน 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมเครือข่ายจังหวัดราชบุรี ในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นพบว่ามีกรปฏิบัติระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิศึกษา ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่ง พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับครูที่มีวุฒิศึกษาต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน พร้อมทั้งครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรและการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 ในด้านการเตรียมความพร้อมและการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านอื่นพบว่า ไม่แตกต่างกัน 2. ปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการสรุปผลการดำเนินงานการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและตำแหน่ง พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการเตรียมความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการปรับปรุง พัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

สุนน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้วิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยสำคัญ พบว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน บุคลากรทั้งโรงเรียนควรมีอิสระจากการถูกรอบงำโดยทฤษฎีและการผูกมัดกับขั้นตอนที่เคร่งครัดจนเกินไป ในภาพรวมโรงเรียนส่วนใหญ่เกิดความตระหนักและตื่นตัว ได้พัฒนาตนเองโดยเกิดรูปแบบกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศจากนักวิจัยในพื้นที่และเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียนที่สนับสนุนด้านวิชาการ และการเสริมกำลังใจให้แกกัน ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ความไม่มั่นใจทางวิชาการของครูและผู้บริหาร การปฏิรูดยังดำเนินการแบบแยกส่วน แยกเรื่อง และแยกตามสังกัด รวมทั้งการสนับสนุนจากต้นสังกัดยังไม่ทันเวลา และตรงตามภารกิจที่โรงเรียนต้องการ

กรมวิชาการ (2545) ได้วิเคราะห์ ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัญหาทั่วไปในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังไม่มั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระต่างๆ 2) ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผล 3) ครูขาดแคลนเอกสาร และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควร

กรมวิชาการ (2545) ได้วิเคราะห์ ติดตาม ประเมินผลการเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2545 ในระดับน้อย เพราะระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในความถูกต้องของหลักสูตร และบุคลากรมีภาระงานมาก แต่มีบางโรงเรียนที่มีความพร้อมเพราะได้เตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ ที่จะใช้

ในการจัดทำหลักสูตรไว้ล่วงหน้า ได้แก่ ด้านบุคลากร ทรัพยากรและปัจจัยอื่น จนครุมีความรู้และสามารถดำเนินการได้

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2545) ได้ติดตามและประเมินผลการเตรียมความพร้อม และจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องในโครงการนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาจากโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และเทศบาล จำนวน 125 โรงเรียน ในช่วงเดือนมีนาคม 2545 พบว่า โรงเรียนนาร่องส่วนใหญ่เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรส่วนใหญ่โดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง/อบรมผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมากกว่าร้อยละ 77 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ 2) กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค 3) จัดทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ 4) ตรวจสอบความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้กับวิสัยทัศน์ จุดหมาย และโครงสร้างหลักสูตร 5) ขออนุมัติหลักสูตร 6) จัดทำแผนการเรียนรู้ เตรียมสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล 7) นำไปใช้ 8) นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้ ข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนนำมาใช้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุดคือ ข้อมูลด้านบุคลากร และอาคารสถานที่ของสถานศึกษารองลงมา คือ ความต้องการของผู้ปกครอง / ชุมชน ข้อมูลที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น/ วิทยากรภายนอก ปัญหาที่พบในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือ เรื่องของระยะเวลาที่ไม่เพียงพอในการจัดทำ รองลงไป คือ การขาดอัตรากำลัง/บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจ/ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบางเรื่อง ความช่วยเหลือที่โรงเรียนต้องการสูงสุด คือ คำแนะนำการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงไป คือ การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้ คู่มือต่างๆ และบุคลากรมีข้อเสนอแนะเพื่อในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ คือ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างจริงจังสม่ำเสมอ และควรให้ความรู้ในการะบวนการจัดทำที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกัน พร้อมกับมีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้า และให้มีเวลาในการเตรียมการ 1 ปี

กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2545) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาก่อนท้องถิ่น และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 630 โรงเรียน ในระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน 2545 พบว่า สถานศึกษาได้เตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตร ศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน รับรู้และขอความร่วมมือ บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและการจัดสัดส่วนเวลาเรียน บุคลากรมีความเข้าใจในระดับน้อยเรื่อง การใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคณะครูในโรงเรียน และมีคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ปัญหาที่พบในโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอและบุคลากรมีภาระงานมาก นอกจากนี้โรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือในเรื่องการสนับสนุนเอกสาร/คู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศติดตาม กำกับดูแล และเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำหลักสูตร

จิราภรณ์ ศิริทวี (2545) ได้ศึกษาการปฏิรูปทั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน : รูปแบบเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียน ในเขต 3 พื้นที่ คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 โรงเรียน พื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 3 โรงเรียน และพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 3 โรงเรียน พบว่า ด้านการดำเนินงานของโรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดปราจีนบุรีทั้ง 6 แห่ง มีความคล้ายคลึงกัน คือ โรงเรียนต่างจัดให้มีโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรและการเรียนการสอน โดยสาระของกิจกรรมแล้วพบว่า แต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนไม่แตกต่างกัน เพียงแต่ใช้ชื่อกิจกรรมที่หลากหลายกันไป ด้านครู พบว่า ครูมีการพัฒนาตนเองโดยครูพยายามเขียนแผนการสอนและปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้นักเรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ครูสามารถสร้างและใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลายและทำวิจัยในชั้นเรียน ครูมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาระบบการจัดเก็บเอกสารเพื่อรองรับการประกันคุณภาพ ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสุขกับการเรียนที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้นกับการเรียนในแต่ละชั่วโมง นักเรียนกล้าคิด กล้าทำมากขึ้น ทักษะการคิด การทำงาน การจัดการและการสื่อสารมีการพัฒนามากขึ้น เมื่อนไขเฉพาะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียน พบว่า มี 3 เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียน คือ 1) ผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 7 แห่ง เห็นความสำคัญของการปฏิรูปทั้งโรงเรียน ผู้บริหารเป็นผู้นำการพัฒนา ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับครูและให้การสนับสนุนในทุกวิถีทาง รวมทั้งเป็นนักประสานที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน 2) นักวิจัยภายนอก ซึ่งให้ความรู้เพื่อให้ครูเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน และทิศทางที่ถูกต้อง 3) การประชุมแลกเปลี่ยนกันระหว่างโรงเรียน จะทำให้วิถีทำงานของแต่ละโรงเรียนพัฒนาขึ้น แต่ละโรงเรียนมีความรู้สึกว่าจะต้องฟันฝ่าอุปสรรคเพียงลำพังเพราะมีเพื่อนร่วมเดินทางการพัฒนาสิ่งที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนที่มีส่วนชักจูงให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านฐานะที่ยากจนของผู้ปกครองและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนซึ่งไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน นักเรียนยังคงต้องการให้ครูบอกวิชา มากกว่าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเรียนรู้

จุฑารัตน์ อินทะแสน (2545) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ

ของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติเขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ทุกโรงเรียนได้พัฒนา
 หลักสูตรตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกโรงเรียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
 หลักสูตรที่จัดทำประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากการศึกษา พบว่า ผู้ที่มี
 ส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอเกี่ยวกับหลักสูตรการ
 ศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการจัดทำหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร พบว่า ครูได้มีการ
 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ได้รับการอบรมในการจัดทำหลักสูตร และได้รับมอบหมายงานตามความเหมาะสม
 จากการศึกษา พบว่า ครูมีภาระงานมาก ครูมีคุณวุฒิและพื้นความรู้ไม่ตรงกับวิชาที่ได้รับมอบ
 หมายให้ทำการสอน 3) ด้านแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการศึกษา มีการสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายใน
 และภายนอกโรงเรียน จัดบริการโฮตัทศนุปรกรณ์ และสื่อ โดยห้องสมุดของโรงเรียน จากการศึกษา พบว่า
 หนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อ และโฮตัทศนุปรกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด 4) ด้านการ
 วัดผลและประเมินผล มีการวัดผลและประเมินผลตามระเบียบ แต่ครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาในด้านความรู้
 ความเข้าใจ วิธีการ และกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ทุกโรงเรียน
 ได้มีการวางแผนนิเทศภายใน โดยผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการใช้วิธีการเยี่ยมชั้นเรียน แต่ไม่พบว่าได้มี
 การบันทึกผลการนิเทศและไม่มีการจัดดำเนินการนิเทศอย่างเป็นทางการ

ชัยพนธ์ รังงาม (อ้างถึงใน ปรากฏี ตันติตระกูล, 2546) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมในการใช้
 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยศึกษา
 จากโรงเรียนจำนวน 460 โรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การเตรียมความพร้อมในด้านการ
 ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการปฏิบัติ
 สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ในด้านกิจกรรมการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบ
 ว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการปฏิบัติสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และใน
 ด้านการเตรียมบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษมีรายการปฏิบัติสูง
 กว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเช่นเดียวกัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2545) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมและศึกษา
 ผลของกระบวนการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับคณะกรรมการหลักสูตรของ
 สถานศึกษา พบว่า กระบวนการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ
 1) กระตุ้นประสบการณ์เดิม 2) ให้เหตุผลและสะท้อนความคิด 3) สรุปความคิดรวบยอดที่ได้จากการ
 สะท้อนความคิด 4) ทดลองฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ 5) ให้เหตุผลและสะท้อนความคิดจากการทดลอง
 ฝึกปฏิบัติ 6) สรุปความคิดรวบยอดจากการทดลองฝึกปฏิบัติ 7) วางแผนประยุกต์ใช้ความรู้ และ
 8) ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ในส่วนของผลการทดลองใช้กระบวนการเตรียมความพร้อม พบว่า 1)

คณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษามีความสามารถในการทำงานเป็นที่หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่มีผลต่อการปฏิรูปโรงเรียนจำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนได้เสียกับการปฏิรูปโรงเรียน แยกได้เป็น 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครู ผู้เรียน ผู้บริหาร บิดามารดา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่หน่วยงานต้นสังกัด และนักวิจัยภายนอก ตามรายละเอียดแต่ละปัจจัย ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนี้ครอบคลุมถึงคุณลักษณะของครู ได้แก่ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและบริหารหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยปฏิบัติการ การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ ครูต้องมีเจตคติ มีวิสัยทัศน์ มีแรงจูงใจ และมีความพึงพอใจในการทำงาน มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน มีความสามารถในการทำงานเป็นที่ มีความเต็มใจร่วมคิดร่วมทำ รวมพลังทำงานเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียนค่อนข้างคล้ายกันทุกระดับทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้เรียนส่วนใหญ่อยากเรียนอย่างสนุก ชอบเรียนวิชาที่แปลกใหม่ ตื่นเต้นท้าทาย อยากมีกิจกรรมการเรียนที่หลากหลาย ไม่ชอบการเรียนการสอนแบบเดิมที่ซ้ำซากจำเจ ชอบมีปฏิสัมพันธ์กับครู ลักษณะดังกล่าวของผู้เรียนมีผลต่อความสำเร็จในการปฏิรูปโรงเรียน

3) ปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน การปฏิรูปโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือมีความสามารถทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิรูป สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูทุกด้าน สนับสนุนการทำงานแบบรวมพลังจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ

4) ปัจจัยด้านบิดามารดา / ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน หน่วยงานนอกโรงเรียนให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคแก่โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยโรงเรียนระดมจัดหาทรัพยากรทั้งจากเอกชน ท้องถิ่น และรัฐ ปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้การปฏิรูปโรงเรียนประสบความสำเร็จและยั่งยืน

5) ปัจจัยด้านบุคลากรจากหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัดมีความสำคัญในฐานะหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนและกระตุ้นให้โรงเรียนมีการปฏิรูป การทำงานของบุคลากรต้นสังกัดอาจมีผลทำให้การปฏิรูปโรงเรียนประสบผลสำเร็จ หรือมีผลทำให้การปฏิรูปโรงเรียนต้องล่าช้า ขึ้นอยู่กับบทบาทและพฤติกรรมของบุคลากร กล่าวคือ ถ้าบุคลากรให้ความรู้ ให้วิธีการแสวงหาความรู้แก่โรงเรียนให้การส่งเสริมอย่างเต็มที่และมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอจะมีผลทำให้การปฏิรูปโรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว

6) ปัจจัยด้านนักวิจัย / ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้สนับสนุนโครงการจากหน่วยงานภายนอก

บทบาทของนักวิจัยที่เอื้อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียน ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี การให้คำแนะนำและให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีคุณค่า การสร้างโอกาสให้ครูได้เห็นรูปแบบการปฏิรูปที่หลากหลาย การช่วยครูทำแผนการดำเนินงานรวมทั้งช่วยครูดำเนินงานตามแผน การส่งเสริมให้ครูทำงานให้ได้ผลสูงกว่าที่คาดหวังไว้ การช่วยให้ครูมีเจตคติที่ดีและมีการพัฒนาทางวิชาชีพ และการแสดงความเชื่อมั่นในตัวครู

ปิยะธิดา ทองอร่าม (2545) ทำการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : การวิเคราะห์พุทธระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น" พบว่า 1) ปัจจัยระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สัดส่วนของนักเรียนต่อครู สัดส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) ปัจจัยระดับจังหวัดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ยปริมาณการให้คำแนะนำทางวิชาการจากหน่วยศึกษานิเทศก์ของจังหวัด ค่าเฉลี่ยงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัด

ธีระ รุญเจริญ (2545) ทำการศึกษาเรื่อง "สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาประเทศไทย" พบว่าโรงเรียนมีความเข้าใจในระดับดี ปัญหาคือ ขาดแคลนครู งบประมาณไม่พอ โรงเรียนควรพัฒนาตนเองให้มากในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น การเป็นผู้นำที่ดีและการจัดทำงบประมาณ

ภัทรวดี อุดมมณฑล (2545) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนแกนนำร่วมพัฒนาหลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน ในโรงเรียนแกนนำร่วมพัฒนาหลักสูตรจำนวน 35 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษา สำรวจ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านคติ ความคิด ความเชื่อ ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ครูผู้สอนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น การท่องเที่ยวในท้องถิ่น มาใช้ในการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในด้านปัญหานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ โรงเรียนขาดการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถนำมาใช้ได้ บุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาที่จะดำเนินการ และยังขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่น

วรรณิ์ คิริวัฒน์ (2545) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนในสังกัด
 สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา จำนวน 10 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ คณะกรรมการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการเมือง
 พัทยา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ
 คณะอนุกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ
 คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชา ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. การเตรียมความพร้อมการจัดทำ
 หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักแก่บุคลากรโดยจัดประชุมชี้แจง
 ประชุมปฏิบัติการ ให้ความรู้แก่บุคลากร ศึกษาดูงานและศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตร มี
 การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและคณะอนุกรรมการระดับกลุ่ม
 วิชา จัดทำข้อมูลสารสนเทศ 2. การดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถาน
 ศึกษาเพื่อนำข้อมูลมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดทำโครงสร้าง
 หลักสูตร จัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดหน่วยการเรียนรู้ มี
 การจัดทำแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3. การดำเนินการบริหารหลักสูตร มีการเตรียมบุคลากร
 โดยการประชุมชี้แจง การอบรมและการศึกษาดูงาน จัดครูเข้าสอนตามประสบการณ์ มีการจัดตารางสอน
 จัดบริการวัสดุหลักสูตร คู่มือครู หนังสือ สื่อการสอน แผนการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

เสาวภาคย์ แผลมเพชร (อ้างถึงใน ปรานี ดันติตระกูล, 2546) ได้ศึกษาความพร้อมของสถาน
 ศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี
 จากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 310 คน โดยศึกษาความพร้อมของสถาน
 ศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม ผลการ
 วิจัย พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพ
 รวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มี
 ความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากรแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียน
 ขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมปอง รักษาธรรม (2543) ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต
 การศึกษา 12 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเขตการศึกษา 12 พบว่า ขนาดของสถานศึกษา
 ที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับสภาพการดำเนินงานโดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่จะมีระดับสภาพการดำเนินงาน
 สูงมากกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Chen and Chung (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2545) ได้ทำการศึกษาการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน 12 แห่งของประเทศไต้หวัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

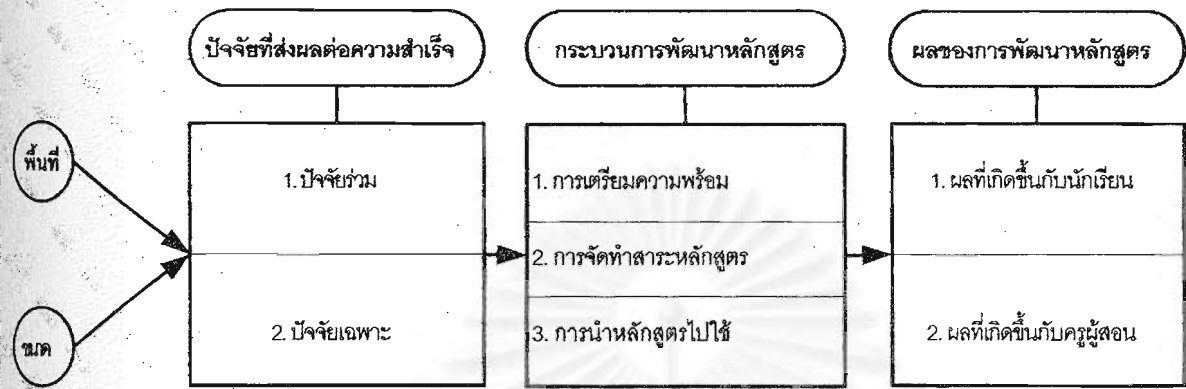
1. ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจภาพโดยรวมของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน
2. ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ไม่มีความมั่นใจในหลักสูตรที่ตนเองพัฒนาขึ้นว่าถูกต้องหรือไม่
3. ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่กังวลใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน และเจตคติของผู้ปกครอง เนื่องจากยากที่จะอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจในการออกแบบหลักสูตรการสอน และการประเมินผลที่หลากหลาย เพราะผู้ปกครองจะกังวลกับผลการเรียนที่ต้องเข้าเรียนต่อระดับสูง
4. ขาดความตั้งใจ ขาดความสามารถและทักษะที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพราะว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการเรียนการออกแบบหลักสูตรในระดับวิทยาลัยครูหรือมหาวิทยาลัยมาก่อน และยังไม่มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร และไม่มีการจัดเตรียมครูให้พร้อมเสียก่อน จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้ครูไปร่วมพัฒนาหลักสูตรนอกเวลาปกติ
5. ขาดการเสริมสร้างพลังในการทำงานจากผู้บริหาร
6. ขาดการประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
7. ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ในด้านวัสดุ อุปกรณ์ เวลา ช่วงเวลาในการทำงาน และข้อมูลรวมทั้งโปรแกรมฝึกอบรมระหว่างการทำงานหรือการประชุมปฏิบัติการ
8. ขาดความสอดคล้องกันและความเข้าใจในร่วมกันในการสอนเป็นทีม ครูยังไม่สามารถทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ ในลักษณะของทีมได้ ครูรู้สึกถึงความยุ่งยากในการติดต่อสื่อสารกันกับเพื่อนครู ต้องการผู้แนะนำจากภายนอกมาช่วยเสนอแนะ และครูรู้สึกว่ายากที่จะร่วมกันรับผิดชอบในการสอน การจัดห้องเรียนและการประเมินผล

Atjonen, P.M. (อ้างถึงใน บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ, 2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : ความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามการพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามการพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ระหว่างปี 1984-1993 อธิบายถึงประสบการณ์และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบการนำหลักสูตรไปใช้และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระบบโรงเรียนจะทำให้ครูมีภาระงานมากขึ้นและเป็นประเด็นนำไปสู่การตัดสินใจ จากมุมมองเกี่ยวกับวิธีสอนเห็นว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือของครูที่ใช้ในการสอน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนตามหลักสูตรเป็นเวลา 2 ปีการศึกษา การมีส่วนร่วมในหลักสูตรมีผลต่อการมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดเตรียมสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง

ความรู้สึกร่องานของตนเอง ปัญหาหลักที่พบก็คือ การขาดแคลนทรัพยากร กระบวนการทำงาน และขาดวิธีการที่เหมาะสมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการตามหลักสูตร หลักสูตรควรกระชับรัดกุมในการอธิบายจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของการสอน ครูควรมีวัสดุหลักสูตรและมีการพัฒนาสื่อการสอนเพิ่มมากขึ้น

Binda, K. (อ้างถึงใน บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ, 2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้บริหารกับการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบกระบวนการนำหลักสูตรใหม่ และหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารต้องสนใจความต้องการของนักเรียน มีการจัดสรรเวลาและทบทวนหลักสูตร จัดเตรียมวัสดุ สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งรูปแบบการสอน มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การบริหาร และการเตรียมการเป็นผู้นำ รวมทั้งตัวผู้บริหารเองควรมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีการให้คำปรึกษาก่อนการนำหลักสูตรไปใช้โดยวางอยู่บนพื้นฐานของนโยบายส่วนกลาง ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียนดีขึ้น การให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาอัตโนมัติของนักเรียน

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สถานศึกษาจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่ใช้ในแต่ละโรงเรียนจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนและครูผู้สอน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น พบว่ากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษายังเป็นที่ต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อทำให้ได้สารสนเทศสำคัญในเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาระบบการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังปรากฏในแผนภาพที่ 3

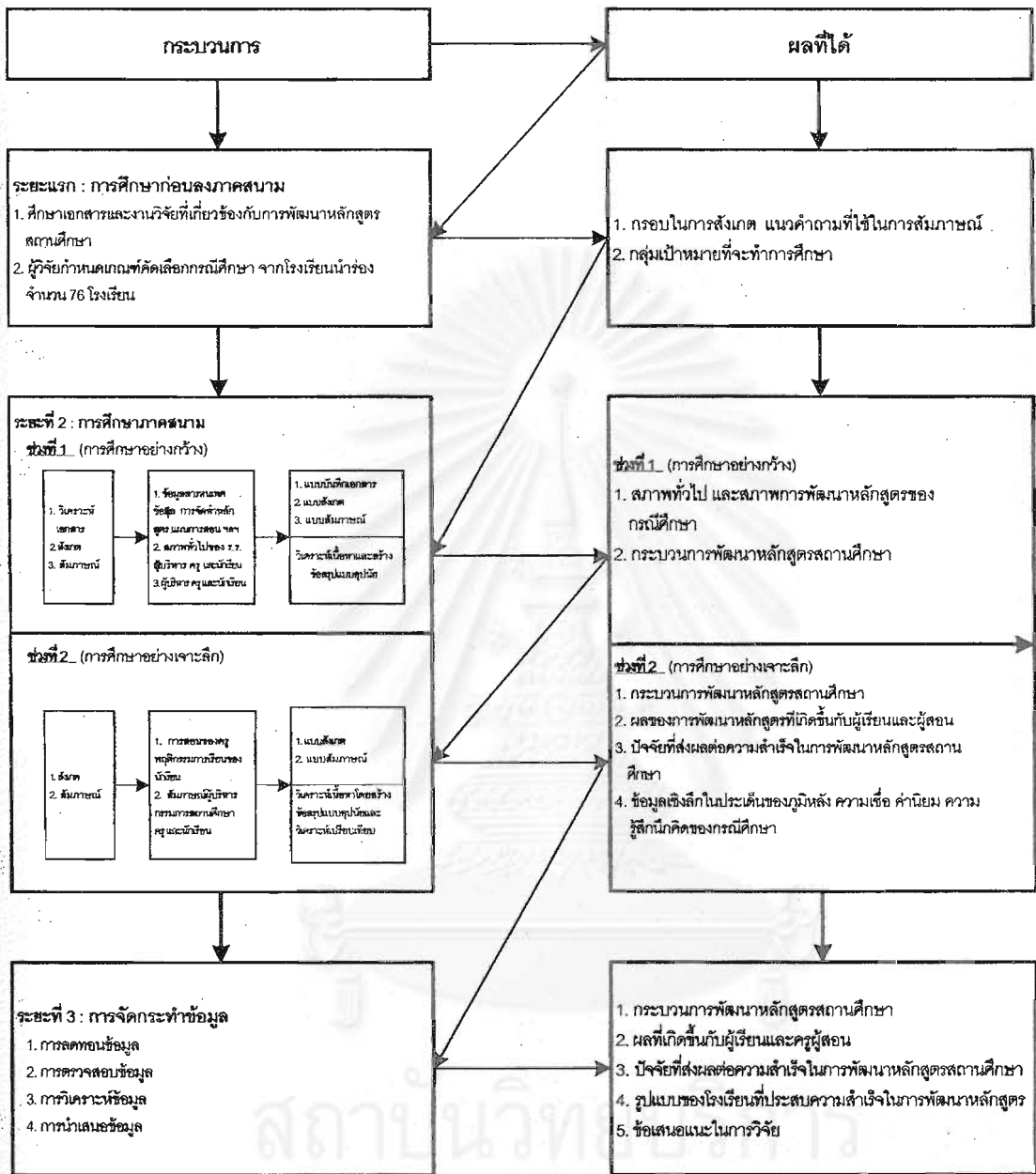

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยพหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) เพื่อมุ่งศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน แบบแผนพฤติกรรมของคนในโรงเรียน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของคนในรูปแบบกระบวนการ อันส่งผลต่อกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นการมองภาพรวมรอบด้าน ทุกแง่ทุกมุมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทฤษฎีที่เป็นจริงในทุกพื้นที่ เป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนนาร่องที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับ ส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) โดยผู้วิจัยนำตนเองเข้าไปอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) แบบเจาะลึก (Indept Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยเข้าไปอยู่ในชุมชนและโรงเรียนเป็นเวลา 4 เดือน การเก็บข้อมูลภาคสนามแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ **ระยะแรก** เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ถึง 31 ตุลาคม 2546 เป็นการศึกษาภาคสนามเพื่อกำหนดกรอบในการสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กรณีศึกษา นักเรียน ครู ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษาอย่างกว้างๆ **ระยะที่สอง** เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2546 ถึง 29 กุมภาพันธ์ 2547 รวมระยะเวลา 4 เดือน เป็นการศึกษาภาคสนาม โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ **ช่วงที่ 1** ผู้วิจัยทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างๆ ในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา **ช่วงที่ 2** ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเจาะลึกพร้อมกับทำการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ**ระยะที่สาม** เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในภาคสนามมาทำการวิเคราะห์กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังสรุปไว้ในแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ระยะแรก : การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

การศึกษาก่อนลงภาคสนาม นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้ผู้วิจัยสามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจน ตลอดจนการคัดเลือกสถานที่ที่เหมาะสม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาภาคสนามประมาณ 3 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ถึง 31 ตุลาคม 2546 โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และเอกสารเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนเพื่อกำหนดกรอบสังเกต และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์อย่างกว้างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียนและกรรมการสถานศึกษา

2. การเลือกสนาม (Field) การเลือกสนามครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาองค์ประกอบของสนามทั้งในด้านสภาพทั่วไปและสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จากข้อมูลการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2545) และความเป็นไปได้ในการลงสู่สนาม ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้นำโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียนมาจัดจำแนกกลุ่มตามพื้นที่ที่ตั้งและขนาด ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่และขนาด

ขนาด	พื้นที่ตั้ง	พื้นที่ตั้ง
ขนาดใหญ่	เขตการศึกษา 1	นครปฐม นนทบุรี สมุทรปราการ
	เขตการศึกษา 2	ยะลา
	เขตการศึกษา 3	นครศรีธรรมราช
	เขตการศึกษา 4	ภูเก็ต พังงา ระนอง
	เขตการศึกษา 5	เพชรบุรี กาญจนบุรี
	เขตการศึกษา 6	ชัยนาท อัญญา อ่างทอง
	เขตการศึกษา 7	พิษณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร
	เขตการศึกษา 8	เชียงใหม่ ลำปาง
	เขตการศึกษา 9	อุดรธานี เลย ขอนแก่น
	เขตการศึกษา 10	อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด
	เขตการศึกษา 11	นครราชสีมา ศรีสะเกษ
	เขตการศึกษา 12	จันทบุรี กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ขนาด	พื้นที่ตั้ง	พื้นที่ตั้ง
ขนาดกลาง	เขตการศึกษา 1	ปทุมธานี
	เขตการศึกษา 2	-
	เขตการศึกษา 3	พัทลุง สุราษฎร์ธานี ชุมพร
	เขตการศึกษา 4	ตรัง
	เขตการศึกษา 5	ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม
	เขตการศึกษา 6	ลพบุรี สระบุรี
	เขตการศึกษา 7	นครสวรรค์
	เขตการศึกษา 8	เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา แพร่
	เขตการศึกษา 9	หนองบัวลำภู
	เขตการศึกษา 10	กาฬสินธุ์ อ่างทอง นครราชสีมา มุกดาหาร
	เขตการศึกษา 11	บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชัยภูมิ
	เขตการศึกษา 12	ชลบุรี นครนายก ตราด
ขนาดเล็ก	เขตการศึกษา 1	สมุทรสาคร
	เขตการศึกษา 2	นครราชสีมา ปัตตานี สตูล
	เขตการศึกษา 3	สงขลา
	เขตการศึกษา 4	กระบี่
	เขตการศึกษา 5	ประจวบคีรีขันธ์
	เขตการศึกษา 6	สิงห์บุรี อุทัยธานี
	เขตการศึกษา 7	สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก เพชรบูรณ์
	เขตการศึกษา 8	น่าน แม่ฮ่องสอน
	เขตการศึกษา 9	หนองคาย สกลนคร
	เขตการศึกษา 10	ยโสธร มหาสารคาม นครพนม
	เขตการศึกษา 11	-
	เขตการศึกษา 12	ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว ระยอง

ที่มา : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544

จากการจัดจำแนกกลุ่มของโรงเรียนตามตารางที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการเลือกสนาม ดังนี้

2.1 เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) โดยผู้วิจัยได้พิจารณาข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ บริบทและปัจจัยแวดล้อม รวมทั้งจำนวนนักเรียนจากข้อมูลสถิติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) แต่เนื่องจากข้อมูลสถิติของกระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถระบุถึงสภาพพื้นที่ บริบทและปัจจัยแวดล้อมของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงลงศึกษาในภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปดูโรงเรียนและสัมภาษณ์เจ้าของข้อมูลลงรายพื้นที่ โดยอาศัยการศึกษาเอกสารแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน การสัมภาษณ์ครู นักเรียน และนักรงของโรงเรียนในประเด็นต่างๆ ไปของโรงเรียน และนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละส่วนมาเปรียบเทียบเพื่อประกอบการพิจารณาเลือกกรณีศึกษา

2.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญด้านการติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในกรมวิชาการเพราะจะรู้จักโรงเรียนและชำนาญพื้นที่มากกว่า ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในการเลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา โดยพิจารณาตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) จำนวน 6 โรงเรียน จากเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางที่ 5

2.3 เป็นโรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสามารถติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องๆ อื่นเช่น กรรมการสถานศึกษาได้สะดวก และผู้วิจัยมั่นใจว่าจะได้รับความร่วมมือในการวิจัยจากโรงเรียน และมีความสะดวกปลอดภัยที่สุด

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบข้อมูลโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 กรณีจำแนกตามพื้นที่และขนาด

ประเด็น	โรงเรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล			โรงเรียนในส่วนภูมิภาค		
	S1	S2	S3	S4	S5	S6
ที่ตั้ง	เขตสะพานสูง กทม.	อ.เมือง จ.ปทุมธานี	ต. ทลิ่งสอง จ.สมุทรสาคร	อ.เมือง จ.เพชรบุรี	อ.เมือง จ.นครสวรรค์	อ.หัวหิน จ.ประจวบฯ
จำนวน นักเรียน	3,491 คน	1,106 คน	245 คน	2,776 คน	1,124 คน	464 คน
จำนวนครู	147 คน	37 คน	17 คน	142 คน	95 คน	16 คน

จากเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบและตรวจสอบข้อมูลข้างต้นแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษามีลักษณะที่สอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับ โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค และเมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนในแต่ละขนาดก็ยังมีจำนวนนักเรียนและครูใกล้เคียงกัน เมื่อจำแนก

กลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่และขนาดที่แตกต่างกันทำให้ได้กรณีศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาจำนวน 6 โรงเรียน ที่มีลักษณะ 6 แบบ ดังแผนภาพที่ 5

ขนาด

	ใหญ่ (S+)	กลาง (S)	เล็ก (S-)
กรุงเทพฯ และปริมณฑล (A+)	1 รร. ทลวงใหญ่ (นวมธมต) จังหวัดกรุงเทพมหานคร A+S+	2 รร. ทลวงกลาง (นวมธมต) จังหวัดปทุมธานี A+S	3 รร. ทลวงเล็ก (นวมธมต) จังหวัดสมุทรสาคร A+S-
ส่วนภูมิภาค (A-)	4 รร. บางใหญ่ (นวมธมต) จังหวัดเพชรบุรี A-S+	5 รร. บางกลาง (นวมธมต) จังหวัดนครสวรรค์ A-S	6 รร. บางเล็ก (นวมธมต) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ A-S-

A หมายถึง พื้นที่ (Area)

A+S+ = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดใหญ่

A+S = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดกลาง

A+S- = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดเล็ก

S หมายถึง ขนาด (Size)

A-S+ = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่

A-S = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดกลาง

A-S- = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดเล็ก

แผนภาพที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

3. การเตรียมตัวในการศึกษาคสนาม

3.1 สร้างความสัมพันธ์ (rapport) กับผู้บริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาและชาวบ้านบริเวณโรงเรียน ในขณะที่ผู้วิจัยออกสนามเลือกโรงเรียน ผู้วิจัยจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาและชาวบ้าน โดยเฉพาะกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าศึกษาทำวิจัยด้วยวาจา ซึ่งทั้ง 6 โรงเรียนก็ได้อนุญาตผู้วิจัยล่วงหน้า เมื่อผู้วิจัยตกลงเลือกสนามจริงแล้ว ก็ได้โทรศัพท์แจ้งไปยังโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาให้รับรู้กำหนดวันในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากสำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครูคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แจ้งถึงผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 แห่งให้ทราบอย่างเป็นทางการอีกครั้งหนึ่ง

3.2 ทำตารางการใช้เวลาในภาคสนาม โดยกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานภาคสนามเป็นเวลา 4 เดือน

3.3 เตรียมการสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก
เพิ่มรวบรวมข้อมูล และเทปบันทึกเสียง

3.4 เตรียมทำแผนที่ ลักษณะทางกายภาพของสนาม แผนที่เวลาเพื่อความสะดวกในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 : การศึกษาภาคสนาม

เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้ง
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
ในภาพรวม ภายใต้บริบทสังคม สภาพแวดล้อมของชุมชน ตลอดจนความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ของคนในสนาม คือ โรงเรียนและชุมชน ผู้วิจัยจึงใช้เวลาเก็บข้อ
มูลภาคสนามเป็นระยะเวลา 4 เดือน โดยเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่าง
กว้าง โดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในโรงเรียน ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเจาะลึกพร้อมกับตรวจสอบข้อมูล
เป็นระยะๆ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านความแตกต่างของพื้นที่ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ที่
แตกต่างกันจึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเก็บข้อมูลไปพร้อมๆ กับตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะๆ ซึ่งมีรายละเอียดของ
วิธีการในการเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แผนการศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
<u>ช่วงที่ 1</u> เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้าง		
กรณีศึกษาที่ 1 (1 - 7 พ.ย. 46)	1) เข้าพบผู้บริหารที่แจ้งวัตถุประสงค์เพื่อขออนุญาตเก็บ ข้อมูล และสร้างความสัมพันธ์	1) ครูกรณีศึกษา 6 จากโรง เรียนทั้ง 6 โรง
กรณีศึกษาที่ 2 (17 - 23 พ.ย. 46)	2) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของโรงเรียน	2) ผู้บริหาร
กรณีศึกษาที่ 3 (17 - 24 ธ.ค. 46)	3) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนในภาพรวมโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม	3) เอกสารแผนการปฏิบัติ การและเอกสารเกี่ยวข้อง กับข้อมูลสารสนเทศของ โรงเรียน
กรณีศึกษาที่ 4 (5 - 10 ม.ค. 47)	4) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลของการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษาในภาพรวมโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเป็นหลัก	
กรณีศึกษาที่ 5 (19 - 24 ม.ค. 47)	5) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลัก สูตรสถานศึกษาในภาพรวมโดยใช้การสังเกตแบบมี ส่วนร่วม การสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเป็นหลัก	
กรณีศึกษาที่ 6 (6 - 13 ก.พ. 47)		

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
ช่วงที่ 2 เก็บข้อมูลอย่างเจาะลึกและตรวจสอบข้อมูล กรณีศึกษาที่ 1 (8 - 16 พ.ย. 46) กรณีศึกษาที่ 2 (24 - 30 พ.ย. 46) กรณีศึกษาที่ 3 (25 ธ.ค. - 4 ม.ค. 47) กรณีศึกษาที่ 4 (11 - 18 ม.ค. 47) กรณีศึกษาที่ 5 (25 ม.ค. - 5 ก.พ. 47) กรณีศึกษาที่ 6 (14 - 21 ก.พ. 47) ตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม (22 - 29 ก.พ. 47)	1) เก็บข้อมูลอย่างเจาะลึก ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมที่แสดงออกทางพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของครูและนักเรียนในโรงเรียน ปรัชญาและเป้าหมาย รวมถึงกระบวนการบริหารงานในโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคล 2) เก็บข้อมูลแบบเจาะลึกในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลของการพัฒนาหลักสูตรและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะๆ โดยทำการสัมภาษณ์เข้าหรือสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง	1) ครูกรณีศึกษา 6 จากโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน 2) ผู้บริหาร 3) กรรมการสถานศึกษา 4) นักเรียน

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้าง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในช่วงแรกเพื่อศึกษาภาพรวมของแต่ละโรงเรียนโดยทำการรวบรวมข้อมูลใน 2 ส่วน คือ 1.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน และ 1.2 ข้อมูลกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเป็นหลัก ข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวม ได้แก่

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรและนักเรียน เช่น จำนวนครูและนักเรียน คุณลักษณะของบุคลากรในโรงเรียน

1.1.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียน เช่น มีอาคารเรียนกี่หลัง กี่ห้องเรียน สภาพโดยรอบของโรงเรียน และสภาพห้องเรียน

1.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของประชากร เช่น ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการและผลของพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารเป็นหลัก ข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวม ได้แก่

1.2.1 ข้อมูลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ได้แก่ สภาพการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน การเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการบริหารจัดการหลักสูตร

1.2.2 ข้อมูลผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลงานของครู

1.2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยร่วมและปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเจาะลึกพร้อมกับการตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลระดับลึก ซึ่งได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ที่แสดงออกทางพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของครูและนักเรียนในโรงเรียน ปรัชญาและเป้าหมาย รวมถึงกระบวนการบริหารงานในโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และแบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในขณะที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์จะพยายามเฝ้าเข้าไปประเด็นการวิจัย เช่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการพัฒนาหลักสูตร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกล่า (probe) โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่างๆ ของนักเรียน ของครู การเล่าเหตุการณ์สร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยข้อมูลของตนเองมากที่สุด โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาแบบเจาะลึกในโรงเรียนที่มีนักเรียนกำลังอยู่ในวัยมัธยมศึกษาตอนต้น ครู ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา ตั้งแต่สภาพทั่วไปของโรงเรียน ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในโรงเรียน ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและผลของการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเป็นระยะๆ โดยใช้กรอบแนวคิดเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้มีความแม่นยำในการตีความได้กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น ผู้วิจัยมีแผนการเข้าถึงข้อมูล และกลุ่มศึกษาแบบเจาะลึก (In-depth) ดังนี้

2.1 การศึกษาแบบเจาะลึก (In-depth) เพื่อให้เห็นกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาทั้งวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนในโรงเรียน โดยเลือกกรณีศึกษาจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา โดยพิจารณาจาก

2.1.1 **ผู้บริหาร** โดยพิจารณาถึงระยะเวลาในการบริหารโรงเรียนตั้งแต่เริ่มจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จนกระทั่งสิ้นสุดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หากผู้บริหารเพ่งย้ายมารับราชการ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์รองผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือ ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนแทน

2.1.2 **ครู** โดยพิจารณาถึงครูผู้ทำหน้าที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นครูประจำวิชาในแต่ละกลุ่มสาระ จำนวน 8 คน

2.1.3 **นักเรียน** โดยพิจารณาถึงนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเป็นนักเรียนที่ผ่านการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาแล้วเป็นเวลา 1 ปี การคัดเลือกผู้วิจัยเลือกจากกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในการให้ข้อมูล

2.1.4 **กรรมการสถานศึกษา** ผู้วิจัยใช้การติดต่อกับกรรมการสถานศึกษาผ่านฝ่ายวิชาการของโรงเรียน โดยฝ่ายวิชาการเป็นผู้พิจารณาและให้คำแนะนำในการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษา

2.2 แผนการเข้าถึงข้อมูล ผู้วิจัยได้วางแผนการเข้าถึงข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 **วิธีการเข้าถึงข้อมูลของผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลโดยไม่เปิดเผยสถานภาพจริง (covert role) ในการเก็บข้อมูลกับนักเรียนในระยะแรก (เดือนพฤศจิกายน) เพื่อป้องกันการระแวงของนักเรียน เมื่อผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจ นักเรียนสนิทกับผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยก็จะเปิดเผยบอกความจริงที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้วิจัย ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลโดยการเปิดเผยสถานภาพตามความเป็นจริงของผู้วิจัย (overt role) กับ ผู้บริหาร คณะครู และกรรมการสถานศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มการเก็บข้อมูลจนกระทั่งสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล**

2.2.2 **วิธีการที่ใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ โดยทั่วไปจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) โดยผู้วิจัยจะจดบันทึกข้อมูลสนามในแต่ละวันอย่างละเอียด (full field note)**

2.3 **การสร้างความสัมพันธ์** การเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ผู้วิจัยต้องสร้างสัมพันธ์ที่ดีให้กับข้อมูลตั้งแต่แรกเริ่มเข้าสู่สนามตลอดจนจบสิ้นกระบวนการวิจัยซึ่งบุคคลในสนามที่ผู้วิจัยศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างทั้งด้านความรู้สึนึกคิด ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ เพศ วัย และการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยต้องวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ การสร้างสัมพันธ์ก็ย่อมเป็นไปตามกลุ่มคนที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปสัมพันธ์ด้วย ดังนี้

2.3.1 **ผู้บริหารสถานศึกษา** ผู้วิจัยเข้าไปโรงเรียนในวันแรกโดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากภาควิชาวิจัยการศึกษาเข้าไปขอความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ขณะที่อยู่โรงเรียนผู้วิจัยถือเป็นบุคลากรคนหนึ่งโรงเรียนที่อยู่ใต้การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความเคารพเสมือนผู้บังคับบัญชา ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ โดยการใช้คำถามในแนวกว้างๆ ไม่มีการจำกัดคำตอบเพื่อให้มีอิสระในการตอบ

2.3.2 คณะครูในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับคณะครูในโรงเรียน ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะเด่นและอุปนิสัยใจคอของครูแต่ละคน ซึ่งตอนแรกผู้วิจัยแนะนำตัวเองว่าเป็นนักวิจัย แจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยใช้การพูดคุยทักทายเมื่อมาถึงโรงเรียนทำให้คณะครูเกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัยมากขึ้น ดังที่ครูโรงเรียนหลวงเล็กได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า

"คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน พูดกันตรงๆ ก็คือ ท่านเอามาหมดเลย ท่านเป็นคนกำหนดเอง บางอันมันก็วิสัยยาก"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูการงาน / 26 พ.ย. 46)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำกิจกรรมร่วมกับคณะครูในโรงเรียนทุกกิจกรรม เช่น กิจกรรมวันพ้อ กิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมการเข้าร่วมประชุมกับคณะครูในโรงเรียน

2.3.3 นักเรียน ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาวิจัยในครั้งนี้แสดงบทบาทเป็นบุคคลากรคนหนึ่งโรงเรียน รวมถึงเข้าสอนแทนหากครูประจำชั้นไม่มา และสอนการบ้านทำให้ผู้วิจัยสนิทสนมคุ้นเคยกับนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พูดคุยกับนักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส เช่น ตอนเช้าก่อนเข้าเรียน ตอนพักกลางวันและหลังเลิกเรียน ขณะที่พูดคุยกับนักเรียน นักเรียนได้กล่าวถึงผู้วิจัยว่า

"อยากให้เราเข้ามาเป็นครูที่โรงเรียนเพราะใจดี ไม่ดุ ไม่ขี้บ่น ถ้าโรงเรียนมีครูอย่างนี้หนูชอบ"

(โรงเรียนบางใหญ่. สันทนาการกลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 / 13 ม.ค. 2547)

2.3.4 กรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับกรรมการสถานศึกษา โดยผ่านการแนะนำจากฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ในบางครั้งผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมที่บ้านของกรรมการและถือโอกาสพูดคุยสร้างความสัมพันธ์กับกรรมการสถานศึกษาไปในตัว อาจมีการเล่าข่าวคราวการศึกษา พฤติกรรมของนักเรียนให้กรรมการสถานศึกษาฟัง นอกจากนี้เมื่อเจอกับกรรมการสถานศึกษาผู้วิจัยยังกล่าวทักทายกับกรรมการสถานศึกษาทุกครั้ง นอกจากนี้จากกรรมการสถานศึกษาแล้วผู้วิจัยยังพูดคุยทักทายกับชาวบ้านทำให้ผู้วิจัยได้รับการยอมรับจากชาวบ้านบริเวณรอบๆ โรงเรียนมากขึ้น

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนครอบคลุมโดยผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.4.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและใช้ข้อมูลเอกสารประกอบการศึกษา ดังนี้

- 1) เป็นแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวทางในการศึกษา
- 2) เป็นการค้นหากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลสถิติการศึกษา ของโรงเรียนด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน จำนวนนักเรียน คุณภาพของนักเรียน สภาพทั่วไปของชุมชน
- 3) เป็นการประกอบผลการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาทั้งเอกสารของโรงเรียน เช่น แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษา เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและกลุ่มสาระ บันทึกประจำวัน แผนการสอน รายงานสถิติของนักเรียน ฯลฯ ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น สมุดประจำตัว แบบฝึกหัด แฟ้มสะสมงาน ผลงานของนักเรียน ฯลฯ เพื่อประกอบผลการวิจัยในด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

2.4.2 การสังเกต ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมทั้งที่เกี่ยวกับ สภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตของ Lofland (1971:14-15 อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2540:96) 6 หน่วย คือ

- 1) การกระทำ (Acts) ผู้วิจัยสังเกตการใช้ชีวิตประจำวัน การกระทำ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านต่างๆ ของบุคคลในสนามพฤติกรรมที่กรณีศึกษาแสดงออกในเรื่องต่างๆ ของบุคคลในสนาม ที่ก่อให้เกิดกระบวนการและผลของพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เช่น พฤติกรรมการทำงานของครู (การสอน การทำงาน กลุ่ม การใช้เวลาในขณะที่อยู่ในโรงเรียน ฯลฯ) พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน (การใช้เวลา การทำงาน ฯลฯ) พฤติกรรมของนักเรียน (การเรียน การเล่น การทำงาน การอ่านหนังสือ การมาโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ฯลฯ) พฤติกรรมของกรรมการสถานศึกษา (การประชุม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ฯลฯ)

- 2) กิจกรรม (Activities) ผู้วิจัยสังเกตการกระทำของคนหลายๆ คน ที่แสดงความสำคัญและเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีกระบวนการ มีขั้นตอน แบบแผน เช่น กิจกรรมการกำหนดรูปแบบและขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมการสอนในชั้นเรียน การประชุมของครูในโรงเรียน การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียน

- 3) ความหมาย (Meanings) ผู้วิจัยสังเกตการให้ความหมายของการกระทำหรือกิจกรรมโดยคำพูดที่แสดงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ความรู้สึกของผู้บริหารที่มีต่อการปฏิรูปการศึกษา ความรู้สึกของครูที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและผลการ

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ความรู้สึกของนักเรียนหลังจากที่โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและ ความรู้สึกของกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) ผู้วิจัยสังเกตความสัมพันธ์ ของบุคคลในโรงเรียน ทั้งความสัมพันธ์ของผู้บริหาร ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษาซึ่ง เป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสนาม เช่น การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การประชุม ปรึกษาหารือเพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงาน การแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ การร่วมมือกันปฏิบัติงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนนำผลของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมาร่วมกันวิเคราะห์และหาแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

5) การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้วิจัยสังเกตการมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและกรรมการสถานศึกษาทั้งการทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนและในชุมชน เช่น ครู และนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมในชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในการประชุมของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา การสนทนาของครูในเวลาพักกลางวัน การรวมกลุ่มของนักเรียน การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน การให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

6) สถานที่ (Settings) ผู้วิจัยสังเกตรูปแบบทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ใน สนาม ซึ่งถือเป็นหน่วยวิเคราะห์ เช่น ลักษณะที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์ของโรงเรียนและชุมชน ห้องเรียน ห้องพักรู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การทำงาน ฯลฯ

2.4.3 การสัมภาษณ์ (Interview) เนื่องจากผู้วิจัยต้องเก็บข้อมูลกับคนหลากหลาย กลุ่ม และหลายสถานการณ์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความแตกต่างกันด้านภูมิหลัง เศรษฐกิจและสังคม วิธีการ สัมภาษณ์ของผู้วิจัยจึงใช้ทั้งการวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และวิธีการสัมภาษณ์ อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เน้นการพูดคุยธรรมดาเป็นกันเอง ซึ่งต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ให้ข้อมูลมี ความเชื่อมั่นในตัวของผู้วิจัยและเปิดเผยข้อมูลให้มากที่สุด โดยมีวิธีการดังนี้

1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) โดยเฉพาะ ครั้งแรกที่ต้องลงสนามและต้องติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัย จะนำหนังสือส่งตัวจากภาควิชาวิจัยการศึกษาในการขอพบ เพื่อขออนุญาตทำวิจัยและขอข้อมูลในขณะศึกษา ในภาคสนามอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งขอเบอร์โทรศัพท์ติดต่อในภายหลัง จากนั้นผู้วิจัยจะมีการโทรศัพท์ แจ้งนัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าก่อนจะทำการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการ สัมภาษณ์อย่างกว้างๆ

2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียนและกรรมการสถานศึกษา โดยการ กำหนดกรอบการสัมภาษณ์อย่างกว้างๆ โดยมีลักษณะสำคัญคือ 1) ผู้วิจัยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบของผู้ให้ ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบคำถามได้อย่างเต็มที่และอิสระ 2) แบบมีจุดสนใจเฉพาะหรือแบบ

เจาะลึก (Indepth interview) เพื่อหาข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา 3) แบบตะล่อมกลุ่มเมลา (Probe) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของคนที่อยู่ในสนามที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องระวังคำถามเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยข้อมูลให้มากที่สุด และ 4) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ในเฉพาะบางเรื่องที่มีผู้รู้และสามารถอธิบายได้

สำหรับการศึกษาค้างนี้ จะทำการสัมภาษณ์กรณีศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา โดยมีวิธีการดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยติดต่อก่อนนัดหมายเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

โดยผ่านฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ลักษณะการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ จะเน้นการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง โดยตั้งคำถามเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตอบคำถามได้อย่างเต็มที่และอิสระ

2. คณะครู ในครั้งแรกผู้วิจัยได้ติดต่อเพื่อขอนัดหมายเวลากับครูผู้สอน เมื่อ

ได้เวลาที่แน่นอนแล้วผู้วิจัยจึงขอเข้าพบเพื่อทำการสัมภาษณ์ ลักษณะการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ จะเน้นการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์คณะครูอย่างระมัดระวังและให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดยไม่ทำให้ครูในโรงเรียนรู้สึกขาดความมั่นใจในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ครูส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงที่ครูว่างในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และหลังเลิกเรียน ซึ่งผู้วิจัยอาจไปร่วมรับประทานอาหารกลางวันหรืออาศัยรถเพื่อเดินทางกลับบ้านพร้อมครูเพื่อให้ครูรู้สึกเป็นกันเองกับผู้วิจัยยิ่งขึ้น เมื่อได้โอกาสผู้วิจัยก็จะพูดคุยซักถามเชื่อมโยงเข้าประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ

สำหรับปัญหาในการสัมภาษณ์ครู ที่ผู้วิจัยพบ คือ การสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ในประเด็นความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียนซึ่งจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ในระยะแรกที่ลงสนามผู้วิจัยจึงพยายามไม่ถามเรื่องความสัมพันธ์ของครูในโรงเรียน แต่จะให้ครูเป็นผู้เริ่มต้นเล่าเอง และผู้วิจัยจะซักถามต่อ โดยผู้วิจัยต้องพยายามใช้คำถามให้เป็นกลางที่สุด และทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความมั่นใจสูงสุดว่าผู้วิจัยจะไม่ทำให้ข้อมูลแพร่พรายไปถึงบุคคลที่สาม และทำให้ผู้ให้ข้อมูลเสียหาย

2. นักเรียน ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนเพื่อทำการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการ

สนทนากลุ่ม (Focus group) โดยคัดเลือกนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน ซึ่งธรรมชาติของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยจะถามความสมัครใจของนักเรียนในการให้ข้อมูล ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์นักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเวลาก่อนเข้าชั้นเรียน พักกลางวัน ตอนเย็นก่อนและหลังเลิกเรียน ผู้วิจัยจะดำเนินการพูดคุยกับนักเรียนในเรื่องต่างๆ ไปที่เป็นประเด็นความสนใจของนักเรียนในขณะนั้น หลังจากนักเรียนมีความคุ้นเคยและรู้สึกไว้วางใจในตัวผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยก็จะเริ่มเข้าประเด็นในการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตนักเรียนอัดเสียง

สำหรับปัญหาในการสัมภาษณ์นักเรียนที่ผู้วิจัยพบ คือ นักเรียนจะเรียงความคิดและตอบคำถามได้ช้ากว่าและในช่วงเริ่มต้นคำถามยังมีความซื่อๆที่จะพูดเพราะมีเทปอัดเสียง ซึ่งผู้วิจัยต้องนำเครื่องอัดเสียงวางหลบลงใต้โต๊ะ นักเรียนในกลุ่มบางคนเป็นคนไม่ค่อยพูด ถามคำตอบคำ ผู้วิจัยก็จะสัมภาษณ์หลายๆ ครั้ง บางทีก็ให้เพื่อนสนิทช่วยถามซึ่งจะทำให้นักเรียนกล้าพูดมากยิ่งขึ้น

4. กรรมการสถานศึกษา ผู้วิจัยติดต่อดำเนินการเพื่อขอสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา โดยผ่านฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ลักษณะการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ จะเน้นการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง โดยตั้งคำถามเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อให้กรรมการสถานศึกษาสามารถตอบคำถามได้อย่างเต็มที่และอิสระ

สำหรับปัญหาในการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยพบ คือ ผู้วิจัยต้องระมัดระวังโดยพูดด้วยน้ำเสียงสุภาพและน้ำเสียงนุ่มนวลชัดเจนและจริงใจ และใช้ภาษาที่ทำให้กรรมการสถานศึกษาเข้าใจได้ง่าย ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยต้องเลือกเวลาการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม เพราะกรรมการสถานศึกษาจะมีภารกิจแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องรอให้กรรมการว่างจากงานจึงจะสามารถเข้าทำการสัมภาษณ์ได้

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการวิจัย แต่เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำตรงยิ่งขึ้นผู้วิจัยจึงใช้เครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายวิธีการโดยมีแบบบันทึกเอกสาร เช่น แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ตามสภาพปกติ แบบสังเกต เช่น แนวทางการสังเกตสภาพโรงเรียน ชั้นเรียน และแบบบันทึกเหตุการณ์ แบบสัมภาษณ์ เช่น แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องเตรียมอุปกรณ์ภาคสนาม เช่น เครื่องบันทึกเสียง กระดาษการ์ดขนาด 5/8 นิ้ว และสมุดบันทึก

ในส่วนของอุปกรณ์ในการช่วยเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้ด้วยความระมัดระวัง ในการเข้าสนามในระยะแรกๆ ผู้วิจัยจะไม่นำแบบบันทึกเสียงหรือสมุดบันทึกติดตัวไป แต่จะมีเพียงกระดาษพับใส่ในกระเป๋าถือ 1-2 แผ่น กับปากกาสำหรับจดคำสำคัญไว้เตือนความจำ เมื่อกลับมาบันทึกรายละเอียด (Full fill note) อีกครั้งเมื่อกลับมาถึงที่พัก แต่เมื่อผู้ให้ข้อมูลมีความคุ้นเคยและไว้วางใจผู้วิจัยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขออนุญาตจดบันทึกและอัดเทปทุกครั้งเมื่อมีการสัมภาษณ์เพื่อนำมาเตือนความจำและประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 3 : การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทั้งสามกระบวนการจะกระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มานำเสนอเขียนเป็นรายงานการวิจัย

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) หลังจากผู้วิจัยเสร็จสิ้นการบันทึกข้อมูลสนาม (full field note) ในแต่ละวันมาอ่านทบทวน ลงรหัสและลงความคิดเห็นเบื้องต้นแล้วจะพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นใดในการศึกษา เพื่อจะนำมาบันทึกลงในโปรแกรม Atlas.ti โดยลงรหัสหัวข้อเรื่อง (categories) เอาไว้ให้ชัดเจน เช่น ความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร อุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน เป็นต้น นอกจากพิมพ์ข้อมูลที่นำเสนอใจแล้ว ผู้วิจัยยังได้เพิ่มเติมข้อคิดเห็นหรือประเด็นวิเคราะห์ในเรื่องนั้นๆ ลงในหมายเหตุที่อยู่ในด้านข้างของการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการจัดเก็บแยกเป็นหมวดหมู่ (files) เพื่อง่ายต่อการสืบค้นและเป็นการตรวจสอบความเพียงพอและความตรงของข้อมูล

2. การตรวจสอบข้อมูล ในการศึกษาภาคสนาม นอกจากผู้วิจัยจะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุดแล้ว ผู้วิจัยยังต้องทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาแล้วด้วย ซึ่งจะตรวจสอบข้อมูลใน 3 ลักษณะ คือ 2.1 ตรวจสอบด้านความครบถ้วนของข้อมูล 2.2 ตรวจสอบด้านความเป็นจริงของข้อมูล และ 2.3 ตรวจสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของข้อมูล (valid and reliable) โดยมีรายละเอียดของการตรวจสอบข้อมูลในแต่ละลักษณะดังนี้

2.1 ตรวจสอบด้านความครบถ้วนของข้อมูล (data triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) โดยการซักถาม และการสังเกตพฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ของคนในกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 แหล่งเวลา ผู้วิจัยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันแต่เวลาต่างกัน เช่น สัมภาษณ์รองผู้อำนวยการเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางเล็ก ในช่วงระยะเวลาต่างกัน ซึ่งรองผู้อำนวยการได้กล่าวถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนดังนี้

"เนื่องจากบุคลากรและงบประมาณมีไม่เพียงพอ ขาดคนช่วยเหลือในด้านหลักสูตรและขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย หลักสูตรของโรงเรียนจึงยังไม่ดีพอ ไม่เหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่แบ่งงานกันอย่างเป็นระบบ มีทีมประเมิน ทีมหลักสูตรเพราะมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน แต่โรงเรียนเราจัดทำกันเอง เขียนหลักสูตรโดยคนๆ เดียวเพราะครูแต่ละกลุ่มสาระมีเพียง 2 - 3 คนเท่านั้นเอง"

(ร.ร. บางเล็ก. รองผู้อำนวยการ / 9 ธ.ค. 2546)

"แต่ในความเป็นจริงโรงเรียนเรางบประมาณไม่มี เราเป็นโรงเรียนนำร่องหนังสือไม่มีเลย เราจะต้องทำเอง"

(ร.ร. บางเล็ก. รองผู้อำนวยการ / 17 ธ.ค. 2546)

2.1.2 แหล่งสถานที่ ผู้วิจัยใช้การสังเกตและสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน เช่น ผู้อำนวยการได้กล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์ของผู้บริหารกับคณะครูในโรงเรียนหลวงเล็ก

"กำลังศึกษาวัฒนธรรมของโรงเรียน ครูอยู่ตรงนั้นมา 27 ปี แต่เราไม่สามารถล้างคนทั้งหมดได้ภายในระยะเวลาไม่กี่วัน"

(ร.ร.หลวงเล็ก.ห้องประชุม.ผู้บริหาร / 25 พ.ย. 2546)

"พี่ให้อาภยกรรมนำหลักสูตร เช่น การแข่งเรือพาย เหมือนวันนี้พี่ต้องการให้เด็กมาเป็นพิธีกร พี่พยายามมาหลายครั้งแล้วแต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ พี่บอกอาจารย์สังัด (นามสมมุติ) ให้ช่วยฝึกเด็ก คือ ถ้าไม่ยอมให้เด็กทำ มันก็อยู่อย่างงี้"

(ร.ร.หลวงเล็ก.ในรถยนต์ส่วนตัวของผู้บริหาร / 4 ธ.ค. 2546)

2.1.3 แหล่งบุคคล ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา เช่น ผู้วิจัยสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนบางใหญ่

"การประชุมแต่ละครั้งก็จะให้เกิดกิจกรรมการสถานศึกษามากเลย ผู้อำนวยการทำหน้าที่เป็นเลขจริง ไม่คัดค้าน ท่านค่อนข้างอ่อนน้อมถ่อมตนและก็พยายามที่จะนำความคิดเห็นของกรรมการลงสู่การปฏิบัติ"

(ร.ร. บางใหญ่.กรรมการสถานศึกษา / 16 ม.ค. 2547)

"ครูแต่ละคนจะเอาอะไร ทำอะไร ท่านทำให้ ถ้าท่านไม่เริ่มไม่สนับสนุนเราก็คำไม่ได้"

(ร.ร. บางใหญ่.ครูภาษาอังกฤษ / 16 ม.ค. 2547)

"ผู้บริหารเต็มที่ ถ้าครูบออะไรก็ให้หมด ผ.อ. นวัตกรรม (นามสมมุติ) เนี่ย ขาดเหลืออะไรให้หมด ท่านสนับสนุนการเรียนการสอน"

(ร.ร. บางใหญ่.ครูภาษาไทย / 12 ม.ค. 2547)

"อยู่แล้วสนุกสนาน ผ.อ. นวัตกรรม ผ.อ. เป็นคนใจดีมาก"

(ร.ร. บางใหญ่.สนทนากลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 / 13 ม.ค. 2547)

2.2 **ตรวจสอบด้านความเป็นจริงของข้อมูล** โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การที่ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ พร้อมกับการศึกษาเอกสารประกอบด้วย

2.3 **ตรวจสอบด้านความแม่นยำและน่าเชื่อถือของข้อมูล** โดยตรวจสอบจากการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้วิจัยตีความหมายถูกหรือไม่อย่างไร และเนื่องจากผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลานาน จนสามารถตรวจสอบและเข้าใจประเด็นสำคัญได้อย่างถูกต้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โปรแกรม ATLAS.ti มาช่วยอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมายข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดเป็นกรอบกว้างๆ เพื่อให้มีระบบในการศึกษาปรากฏการณ์ และความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 **การวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน** ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) **การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)** เป็นวิธีวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารของทางโรงเรียน นักเรียน และชุมชน เช่น แผนกลยุทธ์ของโรงเรียน สารสนเทศการศึกษาของโรงเรียน แผนการสอน แพ้มีสะสมงานของครูและนักเรียน หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและกลุ่มสาระวิชา เป็นต้น โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การเตรียมความพร้อม โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูวิชาการงานของโรงเรียนหลวงกลาง หลังจากทำการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาถอดเทปและจัดพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในโปรแกรม ATLAS.ti เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ดูตัวอย่างเพิ่มเติมจากภาคผนวก ค)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป การใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลภาคสนาม (Field note) ที่รวบรวมมาได้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาในช่วงแรกๆ และเริ่มวิเคราะห์ มองหาความหมายคล้ายคลึงกันความแตกต่างกัน อาจจะเป็นรูปแบบซึ่งเป็นข้อสมมติฐานชั่วคราวย่อยๆ หลายสมมติฐาน และจากนั้นจะเก็บข้อมูลทดสอบสมมติฐานจนหาหลักฐานยืนยันได้ชัดเจน จากข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ไปเรื่อยๆ (นิตา ชูโต, 2540) ตัวอย่างเช่น ในประเด็นเรื่องการเตรียมความพร้อม จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ข้อสรุปย่อยของการเตรียมความพร้อมดังนี้ 1) การเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 2) การจัดประชุม 3) การประชาสัมพันธ์ 4) การจัดอบรมบุคลากร และ 5) การทำความเข้าใจกับหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อสรุปย่อยดังกล่าวมาตีความสร้างเป็นข้อสรุปใหญ่ในประเด็นของการเตรียมความพร้อม (ดูตัวอย่างเพิ่มเติมจากภาคผนวกค)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (typological analysis) เป็นการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ โดยการใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้แนวคิดเชิงทฤษฎี

- แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูลอาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัย ตัวอย่างเช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน ดังนี้

"คนที่สั่ง เขาก็สั่งมาง่ายๆ แต่ไม่เคยดูสภาพความเป็นจริงที่เขาสอน"

P 5: (In)A1S1-T1.txt

"พ่อกำลังสอนเด็กแล้วเด็กตั้งวงเล่นดนตรีไทยได้แต่พี่ไม่มีเอกสารเหมือนคนอื่น พี่จะผ่านไหมละ"

P38: (In)A1S3-S16.txt

"คอยฟังว่าเขาจะให้ทำอะไรบ้าง เขาให้ทำอะไรเราก็ทำไป แค่นั้นแหละ ไม่ได้ยากเย็นอะไร เราเป็นข้าราชการให้ทำอะไรทำเพราะความเป็นข้าราชการ อยากจะค้าขายหลายๆ สิ่งหลายๆ อย่าง ทำไม่ได้ มันมีนโยบายคุณถ้าเราทำผิดนโยบายก็หาว่าผิดจรรยาบรรณครู สิ่งมากก็ต้องทำถึงแม้จะฝืนใจก็ต้องทำ"

P53: (In)A2S4-T1.txt

"มันไม่มีการทำโทษอะไรเลย ไม่มีการพักการเรียน อย่างหนึ่งที่ทำให้ระบบการเรียนล้มเหลวมากๆ ก็คือการมีสิทธิ์สอบทุกครั้ง ไม่ว่าจะผ่านเท่า ไหร่คนที่มีการะในการซ่อมก็คือ ครู"

P70: (In)A2S5-T2.txt

จากข้อมูลในการสัมภาษณ์ครูดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นดังกล่าวโดยใช้การจำแนกข้อมูลด้วยประสบการณ์และสามัญสำนึกของผู้วิจัย โดยตั้งชื่อจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เข้าสู่หัวข้อเรื่อง ความอึดอัดใจในการทำงานของครู ซึ่งหัวข้อดังกล่าวจัดเป็นประเด็นย่อยในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

- แบบใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆ ในเหตุการณ์หนึ่งๆ แยกออกเป็น การกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและสภาพสังคม หรือสถานการณ์เป็นแนวทางในการจำแนกสำหรับกาวิเคราะห์ ตัวอย่างเช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน ดังนี้

"ใช้วิธีให้เขาประชุมกับ ม.4 แต่ก็ยังเห็นภาพไม่ชัด พอปีที่ 2 ก็จัดประชุมกลุ่มย่อยให้เขาประชุมพร้อมกันแล้วก็มีหัวหน้าที่รู้เรื่อง"

P 2: (In)A1S1-E.txt

"เราแบ่งเป็นกลุ่มย่อยในการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้วก็มาทำบูรณาการเรื่องนี้ในเทอมนี้เสร็จแล้วก็เอามาดูกันแล้วก็มีการประชุมใหม่อีกที"

P 7: (In)A1S1-T3.txt

"ฝ่ายบริหารรับรู้แล้วก็หัวหน้าหมวดประชุมในโรงเรียนก่อนจัดทำวิสัยทัศน์โครงสร้างก่อนแล้วถึงมาประชุมกันในหมวดต่อ"

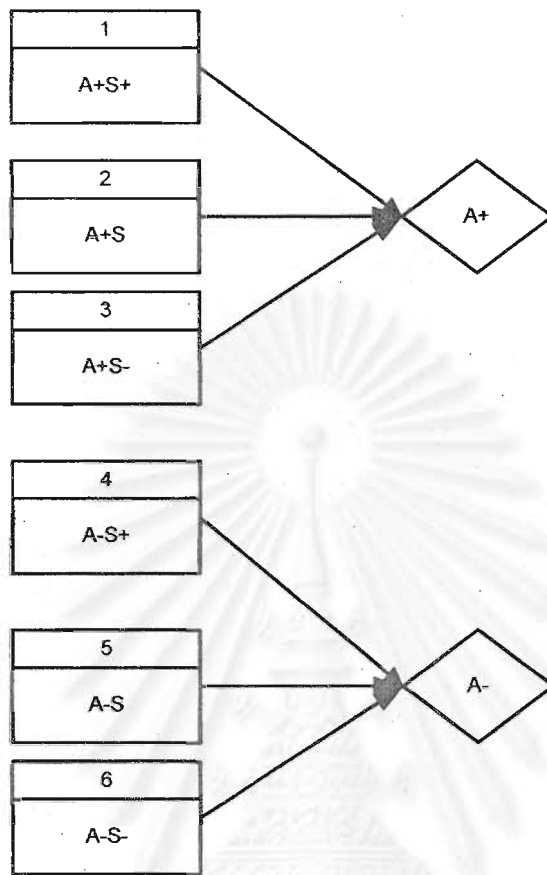
P16: (In)A1S2-T1.txt

จากข้อมูลในการสัมภาษณ์ครูดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นดังกล่าวโดยใช้การจำแนกข้อมูลแบบใช้ทฤษฎีโดยแยกเป็นประเภทของกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรม การจัดประชุม ซึ่งหัวข้อของกิจกรรมการจัดประชุมจัดเป็นประเด็นย่อยในเรื่องของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

4) การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล คือ การที่ผู้วิจัยนำเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ที่ได้จำแนกชนิดของข้อมูลนั้นแล้วมาเปรียบเทียบกัน การใช้วิธีการเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์เช่นนี้ จะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมและการสร้างทฤษฎีโดยใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (constant comparative method) ใน 2 ลักษณะดังนี้

- 1) เปรียบเทียบตามพื้นที่ของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาคดังแผนภาพที่ 6
- 2) เปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็นขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ดังแผนภาพที่ 7

A+ หมายถึง พื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

A+S+ = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดใหญ่

A+S = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดกลาง

A+S- = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดเล็ก

A- หมายถึง พื้นที่ในส่วนภูมิภาค

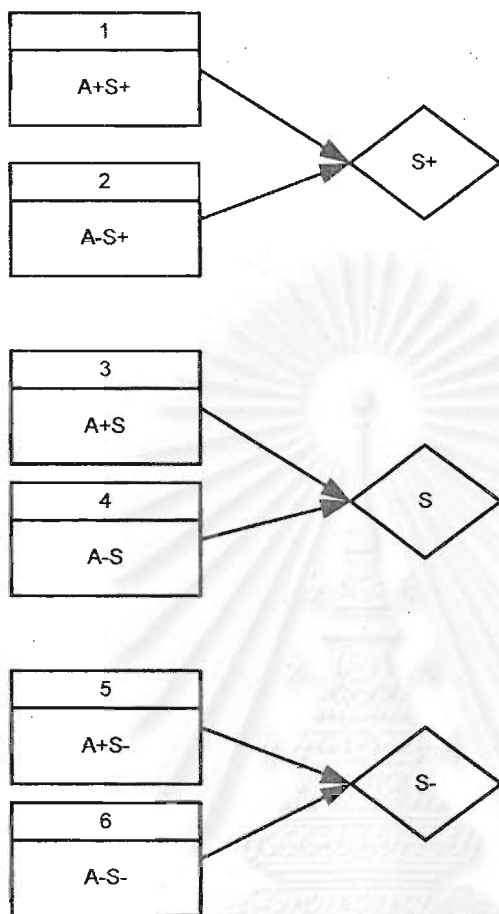
A-S+ = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่

A-S = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดกลาง

A-S- = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดเล็ก

แผนภาพที่ 6 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาที่มีพื้นที่แตกต่างกัน

S+ หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่   S หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดกลาง   S- หมายถึง หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก
 A+S+ = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดใหญ่   A-S+ = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่
 A+S = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดกลาง   A-S = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดกลาง
 A+S- = โรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ ที่มีขนาดเล็ก   A-S- = โรงเรียนในส่วนภูมิภาคที่มีขนาดเล็ก

แผนภาพที่ 7. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของกรณีศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

3. การนำเสนอข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามสร้างมโนทัศน์ของสภาพการณ์
ธรรมชาติ จากข้อมูลที่ได้มา เป็นการสร้างภาพรวมจากเหตุการณ์ย่อยๆ ทั้งหลายที่เกิดจากเหตุการณ์ที่พบ ซึ่ง
เป็นลักษณะของการอุปนัย (Inductive Approach) จากนั้นเขียนรายงานการวิจัยแบบพรรณนา
(description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของกรณีศึกษา

การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ดีนั้น จำเป็นต้องทราบถึงลักษณะโครงสร้างของโรงเรียน อันได้แก่ สภาพปัญหา ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร ตลอดจนสภาพพื้นที่และลักษณะต่างๆ ไปในบริบทของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาโดยจำแนกตามพื้นที่ ซึ่งแบ่งเป็น 1) โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนหลวงใหญ่ หลวงกลาง และหลวงเล็ก กับ 2) โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนบางใหญ่ บางกลาง และบางเล็ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ประกอบด้วยกรณีศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนหลวงใหญ่ หลวงกลาง และหลวงเล็ก

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนหลวงใหญ่

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนหลวงใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งอยู่บนถนนรามคำแหง เขตสะพานสูง จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ 3 งาน 28 ตารางวา

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 5 หลัง ใช้เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีลานอเนกประสงค์ เรือนไทย โรงอาหารเพิงฟ้า สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล บ้านพักนักเรียน แปลงเกษตร ลานจอดรถและป้อมยาม

โรงเรียนจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายโดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษากับนักเรียนระดับชั้น ม.1, ม.2, ม.4, และ ม.5 สำหรับชั้น ม.3 และ ม.6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

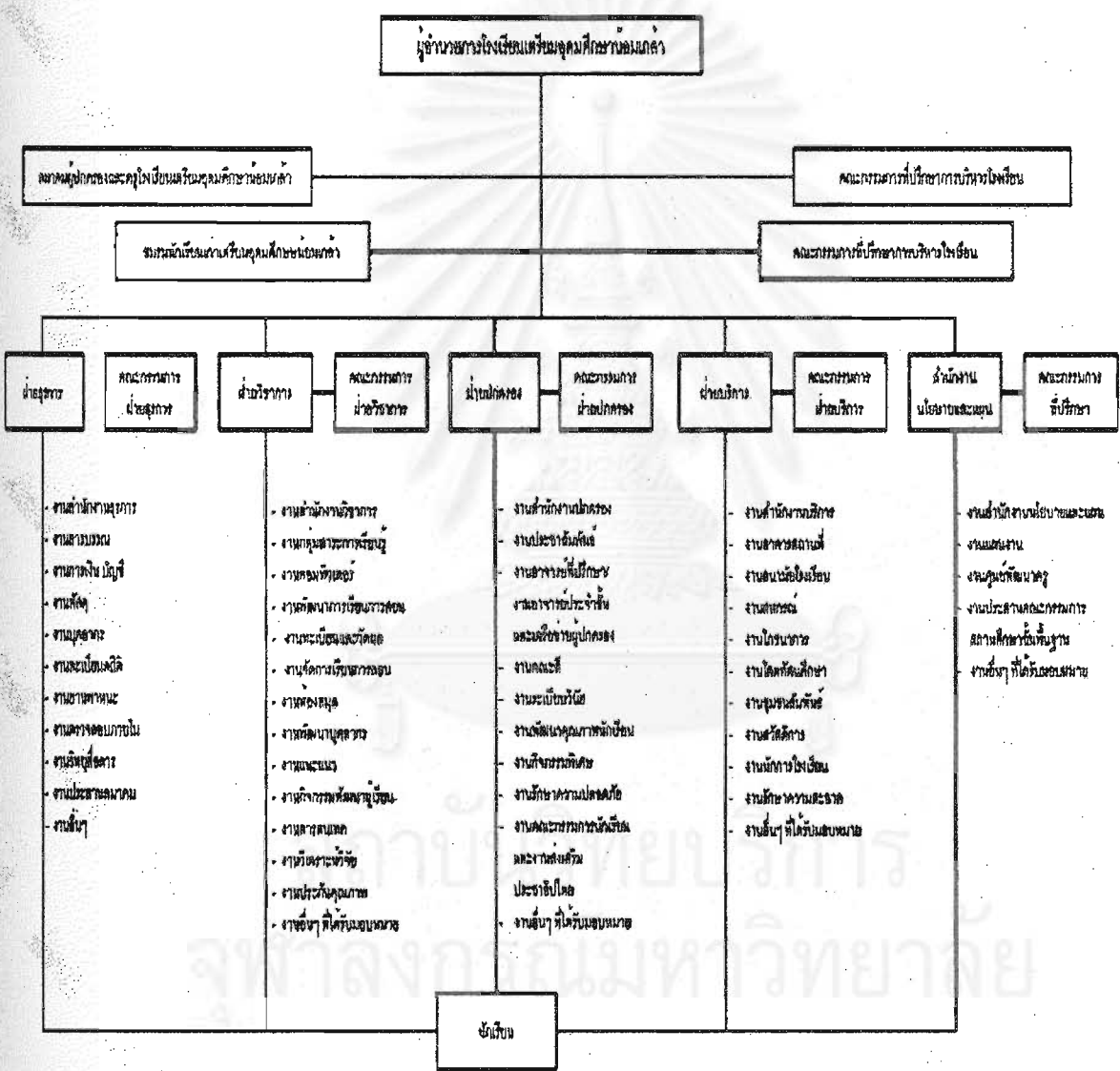
โรงเรียนหลวงใหญ่ดำเนินการบริหารงานแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย มีคณะกรรมการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู และชมรมนักเรียนเก่าเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียน โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนที่แสดงดังแผนภาพที่ 8 นั้น แสดงให้เห็นว่าในแต่ละฝ่ายงาน โรงเรียนได้จัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่านอื่นๆ จะเข้ามามีส่วนทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือไปจากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ดังนี้

"ทุกคนจะเปลี่ยนหมด งานเยอะขึ้น มีภาระงานอื่นอีกทุกคน เป็นรองหัวหน้าหมวด เป็นหัวหน้าระดับ
งานอนามัย งานพัสดุโรงเรียน คือ ทุกอย่างมันต้องทำหมด"

(ร.ร. หลวงใหญ่. คุรุคณิตศาสตร์ / 7 ม.ค. 47)

"ปัจจุบันครูเราไม่ได้สอนอย่างเดียว ก็มีงานอื่นๆ อีกมากแล้วก็ได้สอนวิชาเดียว ครูสอน 4 รหัสวิชา
บางเทอมถึงกับ 5 วิชา บางท่านก็รับผิดชอบ 1 รหัสวิชา แต่จำนวนชั่วโมงก็เท่ากัน"

(ร.ร. หลวงใหญ่. คุรุวิทยาศาสตร์ / 23 ธ.ค. 46)

แผนภาพที่ 8 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนหลวงใหญ่

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนดำเนินการเรียนการสอนและการบริหารงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความสามารถทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี มีความสามารถจัดระเบียบการใช้业余时间ได้อย่างเหมาะสม มุ่งสร้างประโยชน์และเสียสละเพื่อสังคม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า

"คุณธรรมเลิศ เพริศวิทยา พัฒนาคุณภาพชีวิต"

โรงเรียนใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน อีกทั้งโรงเรียนได้จัดประชุมร่วมกันระหว่างที่มบริหารของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

"ต้องมาจากส่วนที่ ผอ. ท่านมองเห็นว่าโรงเรียนเป็นอย่างไรแล้วก็จับจุดออกมา อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ ผู้ปกครองเขามองเห็นภาพเด็กของโรงเรียนเราเป็นอย่างไร ครูอาจารย์มองเห็นอย่างไร ตัวชุมชนมองเห็นอย่างไร เราก็มาทำแบบสำรวจรวมกับสิ่งที่ผู้บริหารคิดมานั่นเองได้มาเป็น วิสัยทัศน์ เป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เขาต้องการ"

(ร.ร. ทลวงใหญ่. ฝ่ายวิชาการ / 5 ม.ค. 47)

"ได้มาจากการประชุมผู้บริหารหัวหน้าหมวดว่าจะเป็นอย่างไ ผู้ปกครองจะมีคณะกรรมการพื้นฐานที่จะเข้ามาด้วย"

(ร.ร. ทลวงใหญ่. ครูภาษาไทย / 5 ม.ค. 47)

สำหรับภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองตามศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
4. จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรม
5. จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการจัดระเบียบการใช้业余时间
6. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
7. จัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความมีคุณภาพระดับสากลบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย

เป้าหมาย

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการและคุณธรรม จึงกำหนดเป้าหมายดังต่อไปนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. สามารถใช้ภาษาไทยในการพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีทักษะกระบวนการในการคิดและการแก้ปัญหา
4. รักการศึกษาค้นคว้า และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล
5. เห็นคุณค่าและมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนา
6. เสียสละ มุ่งสร้างประโยชน์และสิ่งดีงามให้สังคม ตระหนักในวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถสอบเรียนต่อในระดับสูงได้จึงให้ความสำคัญกับแผนวิทย์-คณิตและแผนภาษาเป็นหลัก ซึ่งเป็นไปตามข้อมูลที่ผู้วิจัยรับฟังจากผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ดังนี้

“โรงเรียนของเรามุ่งเน้นไปทางวิทย์-คณิตสูงแล้วก็สำรวจว่าอยากเรียนภาษาอะไรให้นักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ เน้นเรื่องวิทยาศาสตร์โดยทำโครงการน เวลาเราทำกิจกรรมแนะแนวผู้เรียนเราก็ให้แนะแนว จัดทำในเรื่องโครงการน”

(ร.ร. หลวงใหญ่, ฝ่ายวิชาการ / 5 ม.ค. 47)

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขณะที่ศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วนักเรียนทุกคนพึงมีลักษณะดังต่อไปนี้(ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. มีความเป็นผู้นำและปฏิบัติตนเป็นผู้ตามที่ดี
2. มีวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน อุทิศตน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. มีความภาคภูมิใจในการเป็นไทยส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทย
4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
6. มีความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
7. มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการจัดการอย่างเป็นระบบในทุกเรื่อง
8. มีสุขนิสัยที่ดี รักการออกกำลังกาย
9. มีสุขภาพจิตดี ร่าเริง แจ่มใส
10. ตระหนักในคุณค่าของการทำงานและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพสุจริต

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนวันละ 6 ชั่วโมง โดยใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อปี มีค่านัก 1 วิชาต่อ 1 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงใหญ่

กลุ่มสาระ	การกำหนดจำนวนชั่วโมง / ปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม
1. ภาษาไทย	3	*1	3	**1	3	**1
2. คณิตศาสตร์	3	-	3	**1	3	**1
3. วิทยาศาสตร์	3	-	3	**1	3	**1
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	4	-	4	**1	4	**1
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	2	-	2	**1	2	**1
6. ศิลปะ	2	-	2	**1	2	**1
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	*คอมฯ 2	2	คอมฯ2**1	2	คอมฯ2**1
8. ภาษาต่างประเทศ	3	*คอมฯ 1	3	**ต่างชาติ1**1	3	**ต่างชาติ 1**1
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4	-	4	-	4	-
รวมทุกกลุ่มสาระ	26	4	26	4	26	4
รวมชั่วโมงเรียนตลอดปี	30		30		30	

* หมายถึง ความคาดหวังต่อนักเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงใหญ่

** หมายถึง ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจอีก 1 วิชา

ทุกกลุ่มสาระเอาจำนวนชั่วโมงคูณ 40 จะได้จำนวนชั่วโมงเป็นรายปี

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนหลวงใหญ่ให้ความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ รวมถึงในสาระเพิ่มเติมโรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนวิชาคอมพิวเตอร์และภาษาต่างชาติอื่นๆ ตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนหลวงใหญ่สามารถกำหนดโครงสร้างหลักสูตรได้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนสามารถสอบเรียนต่อในระดับสูงได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับแผนวิทย์-คณิตและแผนภาษาเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ดังนี้

"ภาษาอังกฤษเขียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง อังกฤษเสริม 1 ชั่วโมง คือตัวเพิ่มเติมอังกฤษหลัก 1 สัปดาห์ จะเจอ 4 ชั่วโมง อังกฤษเสริมนักเรียนได้เรียนทุกห้องจะเน้นทักษะ ฟัง พูด อ่านเขียน เน้นทักษะใดทักษะหนึ่งเป็น ช่วงๆ อาจารย์ฝรั่งสอน อาจารย์ไทยสอนภาษาอังกฤษหลัก"

(ร.ร. หลวงใหญ่. ครูภาษาอังกฤษ / 24 ธ.ค. 46)

"เลขพื้นฐาน เรียน 3 คาบ/สัปดาห์ เลขเสริม สำหรับเด็กที่สนใจเรียนก็คือ 1 คาบ/สัปดาห์"

(ร.ร. หลวงใหญ่. ครูคณิตศาสตร์ / 7 ม.ค. 47)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนหลวงใหญ่จัดเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 3,491 คน จำแนกตามระดับชั้นและเพศดังข้อมูลในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)		
		หญิง	ชาย	รวม
ม.1	12	352	306	658
ม.2	14	344	348	692
ม.3	12	315	330	645
ม.4	12	257	222	479
ม.5	11	287	227	514
ม.6	10	268	235	503
รวม	71	1,823	1,668	3,491

นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนหลวงใหญ่จะมาจากชุมชนรอบๆ โรงเรียน โดยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีความพร้อมและผู้ปกครองเห็นความสำคัญในด้านการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรู้และมีฐานะดี จึงสามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้ง จากการพูดคุยกับหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูได้รายละเอียดดังนี้

"ผู้ปกครองเขาก็มีบทบาทเยอะ ในเรื่องคะแนนเขาขี้ใจเขามีสิทธิ์เรียกมาดูทุกอย่างผู้ปกครองเป็นคนมีความรู้หมด มีงานอะไรเขาก็ทำกัน ผู้ปกครองเขามีฐานะ ฐานะครอบครัวเขาดี"

(ร.ร. หลวงใหญ่. ครูคณิตศาสตร์ / 7 ม.ค. 47)

"ด้านสภาพครอบครัว ที่บ้านส่งเสริมกับที่โรงเรียนส่งเสริม ผู้ปกครองที่ที่มีความพร้อมค่อนข้างสูง"

(ร.ร. หลวงใหญ่. ฝ่ายวิชาการ / 5 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ครู 147 คน และนักการภารโรง 14 คน สามารถจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิของโรงเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 9 จำนวนครูในโรงเรียนหลวงใหญ่

ฝ่าย	ภาคเรียนที่ 1							ภาคเรียนที่ 2						
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		รวม	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		รวม
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย		หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	
1. ฝ่ายสนับสนุนการสอน	11	1	5	1			18	11	1	5	1			18
2. กลุ่มสาระคณิตศาสตร์	11	5	2				18	11	5	2				18
3. กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์	7	7	5	1		1	21	7	7	5	1			21
4. กลุ่มสาระภาษาไทย	14	1	1				16	14	1	1				16
5. กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ	16	2	5				23	16	2	5				23
6. กลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ	11	1	4	1			17	11	1	4	1			17
7. กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยี	8	3					11	8	3					11
8. กลุ่มสาระศิลปะศึกษา	1	6		1			8	1	6		1			8
9. กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา	3	1					4	3	1					4
10. กลุ่มสาระคอมพิวเตอร์	85	29	22	4		1	๙๓	85	29	22	4		1	๙๓

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สภาพของโรงเรียนหลวงใหญ่ มีอัตราส่วน นักเรียนต่อครู เท่ากับ 1:24 นั่นคือ ครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 24 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของครูผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นหญิง มีแนวนโยบายการบริหารงานแบบ 10 ยุทธศาสตร์ กรมสามัญฯ คือ เน้นแหล่งเรียนรู้ห้องสมุด นักเรียนโรงเรียนหลวงใหญ่มีความสามารถทางภาษาและเทคโนโลยี เน้นระบบประกันคุณภาพ ระบบดูแลนักเรียน ความสะอาดของโรงเรียนและหยุดปัญหาเสพยาเสพติด ผู้บริหารเน้นการบริหารงานแบบกระจายงาน มีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเอาจริงเอาจัง ตรงต่อเวลา และมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะเห็นได้จาก การสอบถามครูในโรงเรียน ดังนี้

"ผู้บริหารช่วยมากเลย ไม่ว่าจะเป็นการติดต่ออะไรก็แล้วแต่ ต้องบอกว่าท่านเปิดไฟเขียวให้สำหรับครูอาจารย์ที่มีความรู้ท่านให้เต็มที่เลย"

(ร.ร. หลวงใหญ่, ครูภาษาไทย / 5 ม.ค. 47)

"จะเป็นเพราะถูกบังคับบ้าง เป็นเพราะ ผอ. เขาจริงจัง เนียบสั่งอะไร ต้องได้ หลักสุดท้ายนี้ต้องเสร็จจะขีดเส้นวันที่ 17 ก็ต่อวันนี้ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการก็ต้องเนียบ บอกหัวหน้าหมวดหัวหน้าหมวดก็ต้องเนียบ คือมันมีตัวอย่างให้ดูถ้าเขียนไม่เสร็จเขาไม่ให้ปิดเทอมจริงนะ"

(ร.ร. หลวงใหญ่, ครูคณิตศาสตร์ / 7 ม.ค. 47)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 147 คน จากสภาพการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูจะมีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันเฉพาะกลุ่มที่สอนภายในกลุ่มสาระเดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกัน แต่เมื่อมีการทำงานร่วมกันครูก็มีความรักใคร่สามัคคีกันดี ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์จากครูในโรงเรียน ดังนี้

"ส่วนใหญ่ในหมวดเราจะช่วยกัน เพราะเราอยู่กันแบบพี่น้อง"

(ร.ร. หลวงใหญ่, ครูสังคม / 5 ม.ค. 47)

"โรงเรียนเราครูค่อนข้างเยอะ เราไม่สามารถจะบอกเขาได้หมด เราก็ใช้ในลักษณะของครูแทนหน้า ครูเครือข่ายเพราะครูแทนหน้าจะค่อนข้างกระตือรือร้นมาก เราก็จะบอกเขาไป เขาก็จะไปขยายผลต่อเนื่อง"

(ร.ร. หลวงใหญ่, ฝ่ายวิชาการ / 5 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของชุมชน

ลักษณะของชุมชนโดยรอบโรงเรียนเป็นชุมชนเมือง มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ชาวบ้านในชุมชนนับถือศาสนาพุทธและอิสลามเป็นหลัก อาชีพของประชากรโดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ และทำงานภาคเอกชนเป็นหลัก ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ดังนี้

"หมู่บ้านมี 2 แบบคือ หมู่บ้านชุมชนดั้งเดิมกับหมู่บ้านจัดสรร มี 17 หมู่บ้าน หมู่บ้านจัดสรร 30 กว่าหมู่บ้าน ในมีนบุรีมีสลิมเยอะ"

(กรรมการสถานศึกษา / 7 ม.ค. 47)

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนหลวงกลาง

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

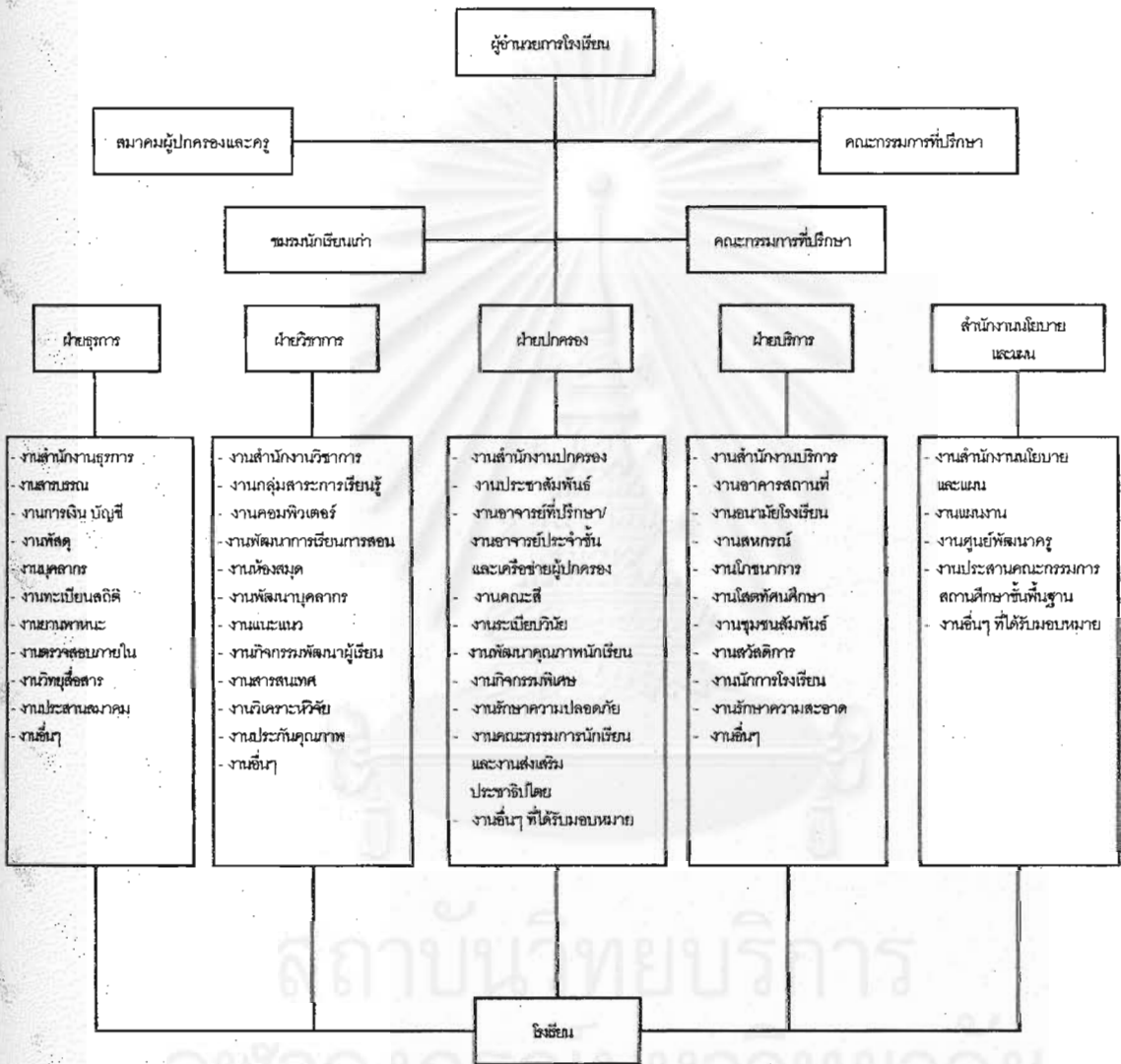
โรงเรียนหลวงกลางเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 54 หมู่ 2 อ.เมือง จังหวัดปทุมธานี พื้นที่ของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยมีถนนสายเล็กคั่นกลาง ส่วนที่เป็นอาคารเรียนมีพื้นที่ 15 ไร่ 57 ตารางวา ส่วนที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงเรียนมีพื้นที่ 8 ไร่ 3 งาน 86 ตารางวา

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 3 หลัง ใช้เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีอาคารชั่วคราว หอประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงานอุตสาหกรรม-คหกรรม ห้องน้ำนักเรียนชาย-หญิง บ้านพักครู และบ้านพักนักร้องนอกจากนี้โรงเรียนมีห้องพิพิธภัณฑสถานซึ่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าของจังหวัดปทุมธานีและโรงเรียนยังเป็นศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองปทุมธานีด้วย

โรงเรียนหลวงกลางจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษากับนักเรียนระดับชั้น ม.1, ม.2, ม.4, และ ม.5 สำหรับชั้น ม.3 และ ม.6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

โรงเรียนหลวงกลางดำเนินการบริหารงานแบ่งออกเป็น 8 ฝ่าย มีคณะกรรมการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู และชมรมนักเรียนเก่าเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียน โครงสร้างการบริหารงานสามารถแสดงได้ดังนี้

แผนภาพที่ 9 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนหลวงกลาง

งานในแต่ละฝ่ายนั้นโรงเรียนจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่านอื่นๆ จะเข้ามาร่วมทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจะมีการงานอื่นที่นอกเหนือไปจากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งมีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

"ครูทุกคนงานมาก พายุส์ สุกร์ ไม่ต้องพูดถึงเลย"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูวิทยาศาสตร์ / 22 ม.ค. 47)

"ประเมินภายนอกวันที่ 3 กพ. ครูแทบจะไม่ว่างเลย แต่ละวันตอนนี้อาทิตย์ละ 19 ชั่วโมง"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูการงาน / 21 ม.ค. 47)

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนหลวงกลางจัดระบบการศึกษาโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีและช่วยเหลือสังคม เน้นการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมที่ดีงาน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ก่อนที่โรงเรียนจะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนได้มีการจัดทำธรรมนูญของโรงเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเมื่อได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องหลักสูตรใหม่ โรงเรียนจึงได้จัดประชุมร่วมกันระหว่าง คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครู ดังต่อไปนี้

"ก่อนหน้านั้นเรามีการประชุมอบรมกันเพื่อหาวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยเชิญผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนจากชุมชนมาร่วมกันพิจารณาวางวิสัยทัศน์ของโรงเรียน พอมาเข้าสู่หลักสูตรใหม่เราก็เพียงแต่มาปรับเท่านั้นเอง"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูสังคม / 23 ม.ค. 47)

"วิสัยทัศน์ก็ได้จากครู ผู้ปกครองเครือข่าย ตัวแทนผู้ปกครองแต่ละห้อง ห้องละ 3-5 คนและตัวแทนนักเรียนแต่ละห้อง"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูการงาน / 21 ม.ค. 47)

สำหรับภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
2. จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานการศึกษาที่จะนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
3. ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเป็นทักษะพื้นฐานเพื่อการสื่อสาร
4. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
5. ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นคนดีของสังคม
6. ปลุกฝังให้ผู้เรียนรัก พัฒนาท้องถิ่น อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

เป้าหมาย

เป้าหมายหลักรุตรของโรงเรียนหลวงกลางมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นคนไทย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อุดทน สามัคคี มีวินัย มีความรับผิดชอบ
2. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ มีเหตุผล
3. มีความสามารถและทักษะในการสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ยึดมั่นในหลักของศาสนาที่ตนนับถือและในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รักท้องถิ่น ประเทศชาติ เห็นคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพ มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุนทรียภาพ ความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขณะที่ศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วนักเรียนทุกคนพึงมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
  - 1.1 พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
  - 1.2 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
  - 2.1 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม
  - 2.2 ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน
  - 2.3 มีความชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ สามัคคี
  - 2.4 ปลอดภัยจากสารเสพติดและอบายมุข
3. มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย
  - 3.1 ใช้ภาษาไทยอย่างมีวัฒนธรรม
  - 3.2 มีน้ำใจ เสียสละเพื่อส่วนรวม
  - 3.3 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
  - 3.4 ภูมิใจและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี ชั้น ม.1 - ม.3 มีชั่วโมงเรียนเหมือนกัน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สาระพื้นฐาน	สาระเพิ่ม			หมายเหตุ
		ห้องเรียน			
		1-2	3-5	6-8	
1. ภาษาไทย	3/120		1/40		1. ชั้น ม.1 - ม.3 ชั่วโมงเรียนเหมือนกัน 2. เกณฑ์การคัดเลือกสาระเพิ่ม 2.1 สาระเพิ่มกลุ่มฯ สุขศึกษา และ พละศึกษ เรียนทุกชั้น 1 ชั่วโมง / สัปดาห์ 2.2 เลือกสาระเพิ่มจากกลุ่มสาระอื่นๆ อีก 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ 3. รายวิชาพระพุทธศาสนา 2 ชั่วโมง รวมอยู่ในกลุ่มสาระสังคม
2. คณิตศาสตร์	3/120	1/40			
3. วิทยาศาสตร์	3/120	2/80			
4. สังคมศึกษา	4/160		1/40		
5. สุขศึกษาและพละนามัย	1/40	1/40	1/40	1/40	
6. ศิลปะ	2/80			3/120	
7. การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	3/120				
8. ภาษาต่างประเทศ	3/120		1/40		
รวม	21/840		4/160		
		25/1,000			
1. กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด		1/40			
2. กิจกรรมแนะแนว		1/40			
3. กิจกรรมชุมนุม		1/40			
รวม		3/120			
รวม 1 สัปดาห์		28/1,120			

จากโครงสร้างหลักสูตรดังกล่าวอธิบายได้ว่า โรงเรียนหลวงกลางได้แบ่งแผนการเรียนเป็น 3 แผน โดยยึดตามสาระเพิ่ม ได้แก่ แผนวิทย์ - คณิต แผนภาษา และแผนการงานอาชีพ โดยให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ส่วนในสาระพื้นฐานโรงเรียนได้กำหนดเนื้อหาให้นักเรียนทุกห้องได้เรียนในลักษณะเดียวกัน

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนหลวงกลางให้น้ำหนักความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระสังคมศึกษามากกว่ากลุ่มสาระอื่นๆ และให้น้ำหนักความสำคัญในกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยีเท่ากับกลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนหลวงกลางมุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ในด้านวิชาการควบคู่ไปกับการความรู้

ในการประกอบอาชีพซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเมื่อเรียนจบจากโรงเรียนได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยีเท่าๆ กับกลุ่มสาระวิชาหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ดังนี้

"สัปดาห์หนึ่งเรียน 4 ชั่วโมง แบ่งให้เรียนพุทธศาสนา 1 ชั่วโมง ทั้งหมดมี 5 กลุ่มสาระ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และศาสนา แต่จะแยกศาสนาออกมา 1 ชั่วโมง เราจะแบ่งไปเรียนที่ละสาระ ให้มันจบเป็นตอนไปเลย"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูสังคม / 23 ม.ค. 47)

"เรียน 3 ชั่วโมง / สัปดาห์ โรงเรียนกำหนด ตอนแรกเราไม่ได้กำหนดอย่างนี้แต่พอทำแล้วไปดูโรงเรียนอื่นด้วย อาจารย์หลายท่านก็พบว่าที่อื่นยังยึดเนื้อหาเดิมเป็นหลักเพราะฉะนั้นพอคล้ายๆ ของเก่าบ้าง จำนวนชั่วโมงก็ต้องให้ได้พอๆ กับของเก่า"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูวิทยาศาสตร์ / 22 ม.ค. 47)

"คณิตเรียนสัปดาห์ละ 3 คาบ พื้นฐาน 3 วิชาเพิ่ม 1"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูคณิตศาสตร์ / 20 ม.ค. 47)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนหลวงกลางจัดเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,106 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 874 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 232 คน จำแนกตามระดับชั้นดังข้อมูลในตาราง 11

ตารางที่ 11 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงกลาง จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
ม.1	8	310
ม.2	8	307
ม.3	8	257
ม.4	3	75
ม.5	3	77
ม.6	3	80
รวม	33	1,106

นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนหลวงกลางจะมาจากชุมชนรอบๆ โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลา เพราะต้องออกไปรับจ้างทำงาน ทำให้เด็กขาดแรงจูงใจและขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้ปกครองนักเรียนบางคนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้งเพราะไม่มีเวลา จากการพูดคุยกับครูได้รายละเอียดดังนี้

"เด็กที่ถูกบังคับให้เรียนเขาไม่มีเป้าหมายในชีวิตในการต่อชั้นที่สูงขึ้นไป เด็กที่พ่อแม่มีปัญหา ครอบครัวแตกแยก เด็กขาดความอบอุ่นมาอยู่ที่เรา คุณภาพชีวิตที่เราไปดูมันก็ไม่ดีเพราะฉะนั้นเขาเอาชีวิตรอดมาได้ก็บุญแล้ว"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูภาษาไทย / 20 ม.ค. 47)

"ผู้ปกครองที่ที่มีปัญหาเยอะ เพราะว่าผู้ปกครองไม่ค่อยจะได้อยู่กับเด็กเท่าที่ควร ผู้ปกครองไม่จัดระบบ ไม่ฝึกเด็ก"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูพละ / 19 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ครู 37 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน ลูกจ้างประจำ 5 คน และลูกจ้างชั่วคราว 2 คน โรงเรียนหลวงกลางมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 30 : 1 นั่นคือครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 30 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของครูผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นหญิง และเพิ่งย้ายมาประจำการที่โรงเรียนหลวงกลางขณะที่ผู้วิจัยกำลังเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงเรียน บทบาทของผู้บริหารจึงยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนย้อนหลังไปยังผู้บริหารคนก่อน พบว่าผู้บริหารเห็นการบริหารงานแบบกระจายงาน มีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารเป็นผู้ให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้านที่ครูร้องขอ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับครูและนักเรียน และมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะเห็นได้จากการสอบถามจากกรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน

"ท่านจะกระตุ้นให้พวกเราเกิดความตระหนักในหน้าที่ของเรา พยายามที่จะจัดสรรบุคลากรเข้ามาให้เรา ให้ความรู้ให้การอบรมแก่เรา พยายามที่จะให้เราทำผลงาน"

"เปลี่ยนผู้บริหารบ่อยแต่ท่านก็มารับบทบาทสานงานต่อ จะมีติดขัดก็ช่วงหนึ่งสั้นๆ"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูสังคม / 23 ม.ค. 47)

"ชุมชนขอความช่วยเหลือมาทางด้านของกลองยาว โรงเรียนก็จะเอื้อให้กลองยาวของโรงเรียนเขาจ้างไปก็มีรายได้ นักเรียนก็ได้รายได้ด้วย"

"ผู้บริหาร กับครูท่านก็เป็นกันเองกับลูกน้อง"

(ร.ร. หลวงกลาง. กรรมการสถานศึกษา / 26 ม.ค. 47)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 37 คน ชาย 22 คน หญิง 37 คน จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูจะมีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนนายใน กลุ่มสาระเดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกัน และเมื่อมีการทำงานร่วมกันครูก็มีความรักใคร่สามัคคีกันดี ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์จากครูในโรงเรียน

"ผู้บริหารให้แรงกระตุ้น ครูก็ช่วยกันในเรื่องของอุปกรณ์ก็ช่วยกันทำได้"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูคณิตศาสตร์ / 20 ม.ค. 47)

"ในด้านที่เป็นเรื่องเป็นราวยังไม่ดีแต่จะมีในลักษณะที่เป็นส่วนตัว เธอทำยังไง เธอใช้วิธีไหน งานบางชิ้น บางอย่างเด็กทำมาแล้วมันใช้ได้หลายวิชาเราน่าจะมา co กัน"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูสังคม / 23 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนหลวงกลางตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตามแนวคลองบางหลวง ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยา 2 กิโลเมตร ใกล้กับวัดคลองบางหลวง ชุมชนในเขตพื้นที่โรงเรียนโดยทั่วไป ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวนผัก ทำสวนผลไม้ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การพาณิชย์ การรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมและทั่วไป นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งทำให้มีผลต่อการเพิ่มอัตราการย้ายที่อยู่อาศัยของประชาชนค่อนข้างสูง

วิถีชีวิตของชุมชนเป็นแบบสังคมเมืองผสมชุมชนดั้งเดิม ส่วนมากมีฐานะอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ มีวัดเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชนชาวไทยและชาวมอญ ชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียนและยังช่วยเหลือดูแลพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาและครู ดังนี้

"ผู้ปกครองบางคนก็ให้ความสำคัญแต่โรงเรียนเราจะได้ไม่มาก เพราะลักษณะของผู้ปกครองมาจากต่างถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กอีสาน ท้องถิ่นก็จะน้อยมาก โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนนาร่องที่มีคนอพยพมาเยอะมาก เวลาไปทำอะไรในท้องถิ่นเขาก็ไปไม่ได้ถ้าพ่อแม่เขาไม่พาไป เขาก็ไปไม่ได้ อีกอย่างเขาได้หยุดงานวันอาทิตย์วันเดียว"

(ร.ร. หลวงกลาง. ครูคณิตศาสตร์ / 20 ม.ค. 47)

"ชุมชนตรงนี้เป็นเกษตรและอุตสาหกรรม พ่อแม่จะทำงานโรงงาน ไม่ค่อยได้อยู่กับลูก"

(ร.ร. หลวงกลาง. กรรมการสถานศึกษา / 26 ม.ค. 47)

กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนหลวงเล็ก

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนหลวงเล็กเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 80 หมู่ 2 อ.บ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีอาณาเขตพื้นที่ ทิศเหนือติดกับสวนผลไม้ของชุมชน ทิศใต้ติดกับวัด ทิศตะวันออกติดกับคลองดำเนินสะดวก ทิศตะวันตกติดกับถนน พื้นที่ของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองค่อนข้างมาก การเดินทางโดยสารมาโรงเรียนมี 2 ทางเลือก คือ การโดยสารทางรถและทางเรือ ซึ่งรถโดยสารและเรือจะวิ่งเข้าออกเป็นเวลา จึงทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทาง โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 60 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวา

ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 4 หลัง ซึ่งประกอบด้วย อาคารเรียน 2 อาคาร ชั้นล่างของอาคารเป็นที่ตั้งของสหกรณ์ โรงอาหารและลานจอดรถของนักเรียน อาคาร 3 เป็นที่ทำงานของอาจารย์ใหญ่ และ

ฝ่ายต่างๆ ของโรงเรียน มีโรงฝึกงาน สนามบาสเกตบอล หอประชุม ห้องให้นักเรียนชาย-หญิง และบ้านพักครู จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า โรงเรียนยังขาดความพร้อมในด้านกายภาพซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูดังรายละเอียดต่อไปนี้

"ถ้าข้าเรือหมด รถหมด กลับบ้านไม่ได้โดยเฉพาะเรื่องการเดินทางคือตัวปัญหา เพราะว่าครูแต่ละคนต้องต่อรถ ต่อเรือกัน"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูสังคม / 25 พ.ย. 46)

"ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนยังไม่เพียงพอ"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูการงาน / 26 พ.ย. 46)

ด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนหลวงเล็กจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษากับนักเรียนระดับชั้น ม.1, ม.2, ม.4, และ ม.5 สำหรับชั้น ม.3 และ ม.6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

โรงเรียนหลวงเล็กดำเนินการบริหารงานแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียนและฝ่ายบริการ โดยมีหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ โรงเรียนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ในการทำงานแต่ละอย่างมีทีมงาน 3 ทีม ได้แก่ ทีมนำทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดนโยบาย ทีมสนับสนุนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และทีมทำ ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน โครงสร้างการบริหารงานสามารถแสดงได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

- การบริการวิชาการ**
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
  2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
  4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี
  6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
  7. การนิเทศการศึกษา
  8. การแนะนำการศึกษา และระบบดูแลช่วยเหลือ
  9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
  11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา
  12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานบันอื่นที่จัดการศึกษา

- การบริหารงบประมาณ**
1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
  2. การจัดสรรงบประมาณ
  3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
  4. การระดมทรัพยากรและกองทุนเพื่อการศึกษา
  5. การบริหารการเงิน
  6. การบริหารบัญชี
  7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- การบริหารงานบุคคล**
1. การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง
  2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
  3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
  4. วินัยและการรักษาวินัย
  5. การออกจากราชการ

- การบริหารทั่วไป**
1. การดำเนินงานธุรการ
  2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
  4. การประสานและพัฒนาคณะกรรมการศึกษา
  5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาระบบ
  6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
  7. การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
  8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
  9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
  10. การรับนักเรียน
  11. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย
  12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  13. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
  14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
  15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถานบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา
  16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
  17. การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน
  18. งานบริการสาธารณะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานในแต่ละฝ่ายนั้นโรงเรียนจะจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่าน
อื่นๆ จะเข้ามาร่วมทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจึงมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือไป
จากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

"ครูภาระงานเยอะมาก ปิดเทอม เสาร์ - อาทิตย์ ก็ยังต้องมาทำงาน ถ้าพี่มีอาชีพอื่นทำ พี่ก็คงลาออก
ตอนนี้พี่ก็เขียนเรื่องขอย้าย ไม่รู้ว่าจะได้อนุมัติหรือเปล่า"

(ร.ร. ทลวงเล็ก. ครูนาฏศิลป์ / 25 พ.ย. 46)

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนทลวงเล็กมีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมสำหรับการเป็นแหล่งเรียนรู้
ของชุมชน พัฒนาครูให้เป็นครูวิชาชีพ พัฒนาโรงเรียนโดยพลังชุมชน และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้
เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาโดย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บนพื้นฐานของความเป็นไทย รักท้องถิ่น ปลอดภัย
เสถียรและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

โรงเรียนได้จัดทำวิสัยทัศน์โดยเริ่มจากการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนและจัดประชุมร่วมกัน
ระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาและตัวแทนผู้ปกครอง เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ฝ่ายวิชาการและครู ดังต่อไปนี้

"ระยะแรกเราบอกตรงๆ เลยว่าเราไม่ได้จัดวิสัยทัศน์ที่ชุมชนเข้ามาดูแล เขายังไม่มาจนกระทั่ง ผอ.
คนใหม่เข้ามาถึงดำเนินการเร่งตามโครงสร้างทั้งหมด"

(ร.ร. ทลวงเล็ก. ฝ่ายวิชาการ / 4 ธ.ค. 46)

"เราประชุมร่วมกันกับกรรมการสถานศึกษา ให้กรรมการสถานศึกษาช่วยกันคิด กรรมการสถานศึกษา
มาจากผู้ปกครองผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย ก็เป็นกรรมการสถานศึกษาโดยกฎหมายอยู่แล้ว เวลาเรียกประชุมผู้ป
ครองคนอื่นๆ ไม่มา ส่วนมากจะใช้ระบบตัวแทน คุณลักษณะอันพึงประสงค์เรากำหนดขึ้นมาเองโดยใช้กรรมการ
สถานศึกษามาประชุมร่วมกัน"

(ร.ร. ทลวงเล็ก. ครูวิทยาศาสตร์ / 26 พ.ย. 46)

สำหรับภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการตามหลักการโดยใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน (SBM)

1. พัฒนาครูสู่มาตรฐานวิชาชีพครู
2. นำทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคนให้พัฒนาตนเองสู่มาตรฐาน

การศึกษา

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการทำงานร่วมกันแบบประสานประโยชน์กับชุมชน (WIN-WIN Approach) ทั้งในด้านการจัดการศึกษาของคนในชุมชนและการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน

เป้าหมาย

เป้าหมายหลักสูตรของโรงเรียนหลวงเล็กมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ได้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา
2. ครูได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพครู สามารถทำงานเป็นที่มออย่างมีประสิทธิภาพจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน
3. นักเรียนมีคุณภาพได้เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถนำความรู้ไปใช้ศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ ช่วยสังคมและดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนหลวงเล็กได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนออกเป็น 2 ด้านคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านนักเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านครู มีเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

นักเรียน

ประพฤติดี	:	แต่งกายดี ซื่อสัตย์ กตัญญูกตเวที มีเหตุผล มีวินัย มีความสามัคคี ท่างไกล อบายมุข เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
วิจิตร	:	ใช้ถ้อยคำสนทนาด้วยความสุภาพอ่อนโยนและเป็นข้อเท็จจริง สร้างความสมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน
มีความเป็นไทย	:	มีความศรัทธาในศาสนา เป็นผู้นิยมไทย อยู่ห่างไทย อนุรักษ์ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย
ใฝ่เรียนรู้	:	มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวิจารณ์ญาณ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การรักการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง
เชิดชูสถาบัน	:	รักสถาบัน ศรัทธาในเกียรติ คัดค้านการเป็นนักเรียนโรงเรียนหลวงเล็ก
ครู	:	
รักเด็ก	:	เมตตาเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนทุกคน
รักโรงเรียน	:	รักและศรัทธาในศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการครู
รักงาน	:	มีใจ ใฝ่ฝัน ไคร่ครวญ ในกิจการงานจนบรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์
รักหน้าที่	:	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
รักชุมชน	:	ไม่แปลกแยกจากชุมชน ร่วมแรง ร่วมใจกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี ชั้น ม.1 - ม.3 มีชั่วโมงเรียนเหมือนกัน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงเล็ก

กลุ่มสาระ	การกำหนดจำนวนชั่วโมง / ปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม
1. ภาษาไทย	2	-	2	-	2	-
2. คณิตศาสตร์	3	-	3	-	3	-
3. วิทยาศาสตร์	3	-	3	-	3	-
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	4	1	4	1	4	1
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	2	1	2	1	2	1
6. ศิลปะ	1	2	1	2	1	2
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	2	2	2	2	2
8. ภาษาดังประเทศ	2	-	2	-	2	-
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	5	-	5	-	5	-
รวมทุกกลุ่มสาระ	24	6	24	6	24	6
รวมชั่วโมงเรียน	30		30		30	

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนหลวงเล็กให้น้ำหนักความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระสังคมศึกษามากกว่ากลุ่มสาระอื่นๆ และให้น้ำหนักความสำคัญในกลุ่มคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์รองลงมา ซึ่งจากการสังเกตการสอน พบว่า โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ แต่เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้พบว่า โครงสร้างหลักสูตรบางส่วนของโรงเรียนยังขาดความสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ดังนี้

"ทางโรงเรียนช่วยกันกำหนดโครงสร้าง แต่ที่นี้ก็คือส่วนใหญ่ท่านอาจารย์ใหญ่ท่านจะถามจะสอบถามครูในโรงเรียนนั้นจะต้องการให้จัดแบบไหน โรงเรียนเราก็จะไปเน้นพวกภาษาหรือวิทย - คณิต อะไร เยี่ยะเด็กเราก็ไม่ถึงขั้นนั้น เด็กเราไม่เก่งทางด้านนั้นเด็กที่นี้จะชอบพวกกิจกรรม การแสดง การเล่นกีฬา"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูการงาน / 26 พ.ย. 46)

"เรียนคณิตสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครึ่งละ 2 คาบ เป็นวิชาที่เรียนรวมกันทั้งหมด"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ฝ่ายวิชาการ / 4 ธ.ค. 46)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนหลวงเล็กจัดเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 245 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 217 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 17 คน จำแนกตามระดับชั้นดังข้อมูลในตาราง 13

ตารางที่ 13 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนหลวงเล็ก จำแนกตามระดับชั้น

ระดับ	ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)
มัธยมศึกษา ตอนต้น	ม.1	69
	ม.2	75
	ม.3	73
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ม.4	12
	ม.5	6
	ม.6	10
	รวม	245

นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนหลวงเล็กจะมาจากชุมชนรอบๆ โรงเรียน โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่สอบเข้าจากที่อื่นไม่ได้จึงเข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนหลวงเล็ก นักเรียนมีฐานะค่อนข้างยากจน ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปรับจ้างทำงานจึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนบางคนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้งจากการพูดคุยกับครูและนักเรียน ได้รายละเอียดของข้อมูลนักเรียนดังนี้

"พื้นฐานโรงเรียนเราเป็นนักเรียนที่คัดเลือกไม่ได้ ที่ดีก็ไปต่อที่อื่น ที่เหลือก็เป็นของเรา"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูภาษาไทย / 1 ธ.ค. 46)

"เป็นบางครั้ง เบียดเทอมใหม่ไม่ได้มา ไม่มีใครว่าง มาแล้วมาฟังครูใหญ่พูดนานแล้วก็หลับ บางคนเขาบอกว่าครูเขานัดวันอาทิตย์ยังเงี้ย โรงงานหยุดแล้วเขาก็อยากพักผ่อน เขาทำงานตั้ง 6 วันแล้วก็เลยไม่มากัน"

(ร.ร. หลวงเล็ก. สทนากลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 / 8 พ.ย. 46)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ครู 17 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน และนักการภารโรง 1 คน โรงเรียนหลวงเล็กมีอัตราส่วน นักเรียนต่อครู เท่ากับ 15 : 1 นั่นคือ ครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 15 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นหญิง และเพิ่งย้ายมาประจำการที่โรงเรียนหลวงเล็กในช่วงเริ่มจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งผ่านมาประมาณ 1 ปีนับจากปัจจุบัน ผู้บริหารเห็นการบริหารงานแบบกระจายงาน มีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ เป็นผู้ให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้านที่ครูร้องขอ บุคลิกของผู้บริหารเป็นคนเอาจริงเอาจัง และเข้มงวดในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหารจึงเป็นลักษณะของการสั่งการ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะเห็นได้จากการสอบถามจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนดังรายละเอียดต่อไปนี้

"ระหว่างผู้บริหารกับครูมันมีช่องว่าง คือ ผู้บริหารเขาไม่ได้สอนหนังสืออย่างเดียว เพราะฉะนั้นเขาจะมาจ้ครูว่าอันนี้ต้องเสร็จอันนั้นต้องเสร็จซึ่งมันเป็นไปได้เพราะครูเขามีงานหลายอย่าง ยอมรับว่าแกทำงานเก่งแต่ไม่ค่อยเข้าใจลูกน้อง"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูสังคม / 25 พ.ย. 46)

"บรรยากาศที่โรงเรียนเหมือนอยู่บ้าน เขาอยู่เขาเองมาตั้งนานกลายเป็นพี่เป็นคนแปลก"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ผู้บริหาร / 4 ธ.ค. 46)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 17 คน ซึ่งจำนวนครูในบางสาขาวิชายังไม่เพียงพอต่อความต้องการเช่น ในวิชาคณิตศาสตร์โรงเรียนมีครูเพียงคนเดียว และในส่วนวิชาวิทยาศาสตร์โรงเรียนยังขาดครูเฉพาะทาง จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูมีความสนิทสนมรักใคร่กันดี ในเวลากลางวันครูหลายคนร่วมรับประทานอาหารกลางวันพร้อมหน้าพร้อมตากัน ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนดังนี้

"โรงเรียนเราบุคลากรน้อยแล้วที่ตรงกับความถนัดก็ไม่มี อย่างวิทยาก็ไม่มีที่ตรงๆ มีแต่วิทยทั่วไป คนตรีก็มีอุปกรณ์ไม่ครบ ศิลปะเด็กเราก็ไม่มี"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูภาษาไทย / 1 ธ.ค. 46)

"ก็คุย บางอย่างก็คุยๆ กัน ได้แนวทางก็มาปรับเป็นของตนเองเพราะว่ามันไม่ได้ตรง อย่างสมมุติตอนเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คนไหนอบรมมา วิทยากรให้ไปแล้ว หรืออาจจะลืมขั้นตอน ก็คุยๆ กันว่าเอามาจากตรงไหน ได้แนวคิดมาก็มาปรับของตนเอง เป็นไปด้วยดีก็คือ สามารถทำงานร่วมกันได้ ก็ช่วยเหลือกัน ผู้บริหารและชุมชนถ้าเป็นงานในหน้าที่ก็จะทำด้วยกันได้ มีการขัดแย้งกันบ้างบางครั้ง"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูศิลปะ / 28 พ.ย. 46)

สภาพทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนหลวงเล็กตั้งอยู่ที่ตำบลหลักสอง มีบริเวณติดต่อกับตำบลสวนส้ม ตำบลอำแพง ตำบลเจ็ดริ้ว ชุมชนโดยรอบโรงเรียนเป็นชุมชนเกษตรกรรมและรับจ้าง ประชากรในชุมชนประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว อกุ่น มะม่วงและแก้วมังกร สภาพเศรษฐกิจของชุมชนค่อนข้างยากจน รายได้ของประชากรส่วนใหญ่ได้รับการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและค่าจ้างจากการรับจ้าง จากสภาพเศรษฐกิจที่ค่อนข้างยากจนทำให้บางครั้งชุมชนหรือผู้ปกครองไม่สามารถให้ความร่วมมือกับโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

"ในเรื่องของชุมชนก็ยาก ยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายากเพราะชุมชนเองเขาก็ทำงานรับจ้างไปวันๆ ถ้าเขามาก็เราเขาก็ขาดรายได้แล้ว"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูภาษาไทย / 1 ธ.ค. 46)

"ส่วนใหญ่เขาจะทำอาชีพเกษตรกัน รับจ้าง ทำโรงงาน พวกเกษตรอะไรพวกนี้เยอะ ไม่มีวันหยุด รับจ้างทั่วไปถ้าหยุดเขาก็ขาดรายได้แล้ว 100 กว่าบาท"

(ร.ร. หลวงเล็ก. ครูวิทยาศาสตร์ / 26 พ.ย. 46)

โรงเรียนในพื้นที่ส่วนภูมิภาค

ประกอบด้วยกรณีศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบางใหญ่ บางกลางและบางเล็ก

กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนบางใหญ่

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบางใหญ่ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในสังกัดกรมสามัญศึกษา ตั้งอยู่บนถนนคีรีรัฐยา อ.เมือง จ.เพชรบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 38 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 6 หลัง โรงฝึกงานจำนวน 5 หลัง หอประชุม อาคารห้องสมุด อาคารพิเศษ (ประชาสัมพันธ์และพยาบาล) อาคารอเนกประสงค์ อาคารหมวดพลาหมัย อาคารเกษตร อาคารสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ห้องน้ำ ห้องส้วม จำนวน 97 หลัง บ้านพักครู จำนวน 11 หลัง บ้านพักนักการ-ภารโรง จำนวน 4 หลัง อาคารป้อมยาม และโรงจอดรถ 2 หลัง ซึ่งโรงเรียนบางใหญ่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

"เป็นนโยบายตั้งแต่ ผอ. กนก (นามสมมติ) รับมาว่าจะเข้าร่วมโครงการนี้เพราะโรงเรียนเราค่อนข้างพร้อมทั้งบุคลากรและสื่อทั้งหลาย"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูภาษาอังกฤษ / 16 ม.ค. 47)

"ที่มีครูพร้อม อุปกรณ์ก็พอ"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูศิลปะ / 12 ม.ค. 47)

โรงเรียนบางใหญ่เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 5 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายโดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษากับนักเรียนระดับชั้น ม.1, ม.2, ม.4, และ ม.5 สำหรับชั้น ม.3 และ ม.6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

โรงเรียนบางใหญ่ดำเนินการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม แบ่งการกระจายงานออกเป็น 6 ฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ ฝ่ายแผนงานและฝ่ายชุมชน โดยมีคณะกรรมการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ มีคณะกรรมการสถานศึกษาคือ สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมนักเรียนเก่าและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียน

งานในแต่ละฝ่ายนั้นโรงเรียนจะจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่านอื่นๆ จะเข้ามาร่วมทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจึงมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือไปจากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง รายละเอียดจากการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครูมีดังนี้

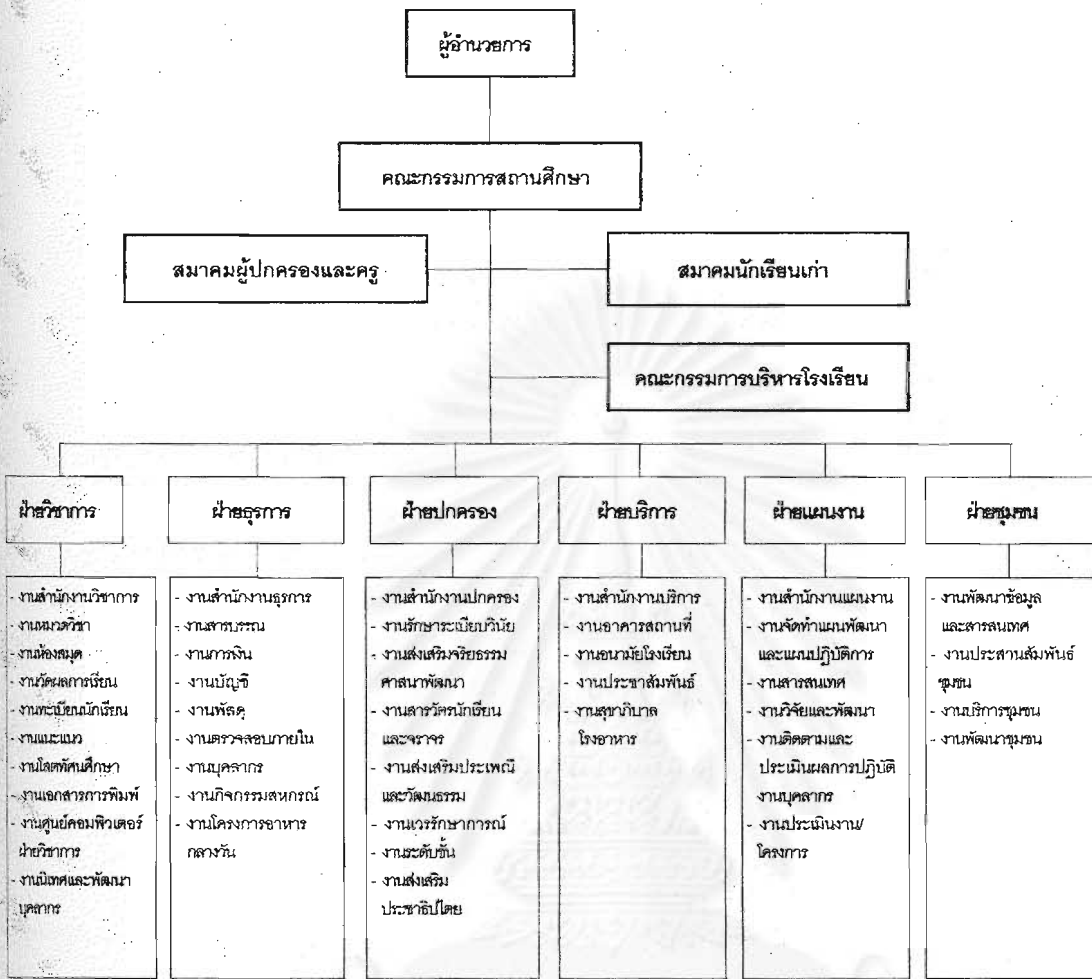
"ตั้งแต่การรับนักเรียน แต่และปีก็จะมาตกลงกันก่อนว่าจะโควตาเท่าไร เด็กในเขตเท่าไร ทางโรงเรียนจะไม่คิดเองทำเอง มีส่วนร่วมทุกกระบวนการและการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้งกรรมการสถานศึกษาก็จะเข้าร่วมประชุมด้วย เราจะรับรู้ว่าผู้ปกครองเขามองโรงเรียนอย่างไร ฟังพอใจมั๊ย ไม่ฟังพอใจตรงไหน แม้กระทั่งการจัดครูเขาสอนเขาก็มาเล่าให้ฟัง"

(ร.ร. บางใหญ่. กรรมการสถานศึกษา / 16 ม.ค. 47)

"เพราะตอนนี้ครูที่สอนไปหาการเงินด้วย พัสตุด้วย ไอ้โท สารพัด"

"ตอนนี้ที่เขาเมื่อๆ กัน คือมีเยอะ บางทีแค่สอนอย่างเดียว ดูแลเด็ก ตรวจงานเด็ก ยังงานอื่นอีกนะ"

(ร.ร. บางใหญ่. ผู้บริหาร / 9 ม.ค. 47)

แผนภาพที่ 11 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางใหญ่

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบางใหญ่กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาให้ครู นักเรียน เก่ง ดี มีความสุข รักความเป็นไทย ท่างไกลสิ่งเสพย์ติด โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล ชุมชนร่วมพัฒนา ก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี ผสมผสานด้วยภูมิปัญญาไทย

โรงเรียนสร้างวิสัยทัศน์โดยสำรวจความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน อีกทั้งได้จัดประชุมร่วมกันระหว่างทีมบริหารของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

"เขาก็มีคณะกรรมการช่วยกันสร้างวิสัยทัศน์ เขาจะแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูวิทยาศาสตร์ / 15 ม.ค. 47)

"คณะกรรมการของโรงเรียนและท่าน ผอ. ช่วยกันคิด เขาก็ปรึกษากันระดับผู้บริหาร มีวันบ้านประสานใจ ท่าน ผอ. จะถามว่าอยากให้เป็นยังไงก็จะให้เขียนบอก ท่าน ผอ. ก็มาเรียบเรียง"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูภาษาไทย / 12 ม.ค. 47)

สำหรับภารกิจและเป้าหมายของโรงเรียนระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. บุคลากรของโรงเรียนได้รับพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพครู
2. นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี ทลิกเลี้ยงสิ่งเสพติด มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สามารถศึกษาต่อประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข
3. นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีความศรัทธาเชื่อและพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เป้าหมาย

โรงเรียนกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดังต่อไปนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา และวิถีชีวิตไทยในสังคมโลก
3. ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปลอดสิ่งเสพติด

โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนมีอิสระในการเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งเป็นไปตามข้อมูลที่ผู้วิจัยรับฟังจากผู้บริหารโรงเรียน

"โรงเรียนกำหนดกลยุทธ์แล้วว่าโรงเรียนนี้ต้องดูศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลให้ได้ว่าเกิดเขาชอบทางด้านวิทย์-คณิต ส่งเสริมให้เต็มที่ แต่ในเวลาเดียวกันอย่าเขี่ยวิทย์-คณิตให้เป็นเทวดาเพราะคนที่เป็นกีฬาและดนตรีก็ต้องมีความสุขในสังคมเราก็ต้องสนับสนุนเขา"

(ร.ร. บางใหญ่. ผู้บริหาร / 9 ม.ค. 47)

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ โดยมีตัวชี้วัดแสดงพฤติกรรมดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ
ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองและปฏิบัติตามหลักศาสนา ตัวชี้วัดคือ
  - 1.1 ปฏิบัติตนตรงเวลาและการนัดหมาย
  - 1.2 ทำงานเสร็จตามเวลาที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี
  - 1.3 ไม่เห็นแก่ตัวและไม่เบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น
  - 1.4 เอาใจใส่ ติดตามงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ทอดทิ้ง
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ รักการคนคว้า ตัวชี้วัดคือ
  - 2.1 มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
  - 2.2 สามารถใช้ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้
  - 2.3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้ด้วยตนเอง
3. มีความทันสมัยรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีความก้าวหน้าทางวิทยาการ ตัวชี้วัดคือ
  - 3.1 สนใจศึกษาติดตามข่าวสาร ความรู้ เทคโนโลยีและวิทยาการต่างๆ อยู่เสมอ
  - 3.2 ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เห็นว่าเกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
4. รักความเป็นไทย ภูมิใจในท้องถิ่น ตัวชี้วัดคือ
  - 4.1 ยอมรับในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
  - 4.2 แสดงความชื่นชมผลงาน และร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น
5. มีทักษะกระบวนการและการจัดการที่ดี ตัวชี้วัดคือ
  - 5.1 สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 5.2 สามารถทำงานเป็นทีมช่วยเหลือผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
  - 5.3 สามารถวางแผน ลงมือปฏิบัติ และประเมินความสำเร็จของงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาได้
6. สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด
  - 6.1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงและสมรรถภาพทางกายตามมาตรฐาน
  - 6.2 แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย
  - 6.3 ร่าเริงแจ่มใส
  - 6.4 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนวันละ 6 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในช่วงชั้นที่ 3 แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ แบบหลักสูตรปกติ แบบหลักสูตรโครงการพัฒนาศักยภาพ และแบบหลักสูตร Mini English Program แต่ละหลักสูตรประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในรายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตรผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างของโครงสร้างหลักสูตรแบบปกติมาเท่านั้นเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลกับโรงเรียนอื่นๆ มีรายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางใหญ่

กลุ่มสาระ	การกำหนดจำนวนชั่วโมง / ปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม
1. ภาษาไทย	3		3		3	
2. คณิตศาสตร์	3		3		3	
3. วิทยาศาสตร์	3		3		3	
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	4		4		4	
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	2	4	2	4	2	4
6. ศิลปะ	2		2		2	
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	3		2		2	
8. ภาษาต่างประเทศ	3		3		3	
รวมทุกกลุ่มสาระ	23	7	22	7	22	7
รวมชั่วโมงเรียนตลอดปี	1,200		1,160		1,160	

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนบางใหญ่ให้ความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มในหน้าหน้าที่ใกล้เคียงกัน ในสาระเพิ่มเติม โรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนเลือกเรียนวิชาเพิ่มตามความถนัดและความสนใจเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง / สัปดาห์ จากโครงสร้างหลักสูตรดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนบางใหญ่สามารถกำหนดโครงสร้างหลักสูตรได้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนสามารถสอบเรียนต่อในระดับสูงได้ และในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญในด้านทักษะการประกอบอาชีพควบคู่กันไปซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาระณครูในโรงเรียน ดังนี้

"ตอนนี้อยู่ 3 คาบ / สัปดาห์ อังกฤษเพิ่ม 2 คาบ / สัปดาห์ ตอนหลังเราให้เจ้าของภาษาสอนอังกฤษเพิ่ม เน้น listening - speaking ม. 3 เราก็จะเน้น Reading"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูภาษาอังกฤษ / 16 ม.ค. 47)

"คณิตศาสตร์แยกได้ถึง 48 สาขาวิชา แต่ระดับแยกย่อยมากเกินไป มันมีเข้ม มีอ่อน มีพื้นฐาน มีโครงการ มีเสริม 1, 2, 3 มีคณิตพื้นฐาน โครงสร้างเด็กที่เข้าโครงการอัจฉริยภาพเสริมมากกว่าธรรมดาต้องทำหลักสูตร 2 อัน 3 อัน"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูคณิตศาสตร์ / 12 ม.ค. 47)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนบางใหญ่เป็นโรงเรียนมัธยมประจำจังหวัดขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,776 คน จำแนกตามระดับชั้นและเพศดังข้อมูลในตาราง 15

ตารางที่ 15 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนบางใหญ่ จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)		
		หญิง	ชาย	รวม
ม.1	11	356	103	459
ม.2	11	344	113	457
ม.3	10	336	68	404
ม.4	12	426	66	492
ม.5	12	403	28	491
ม.6	12	449	24	473
รวม	68	2,374	402	2,776

นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนบางใหญ่มีทั้งมาจากชุมชนรอบๆ โรงเรียนและจังหวัดข้างเคียงอื่นๆ ซึ่งเป็นนักเรียนที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามา โดยส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีความพร้อมและผู้ปกครองเห็นความสำคัญในด้านการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้และมีฐานะดีจึงสามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้ง จากการพูดคุยกับนักเรียนและครูได้รายละเอียดดังนี้

"ถ้าโรงเรียนขอความร่วมมือพ่อกับแม่ก็มา"

"เรียกประชุมผู้ปกครองเทอมละครั้ง พ่อแม่รู้ผลพัฒนาการบางทีก็ว่า บางทีก็ไม่ว่า"

(ร.ร. บางใหญ่. สันทนาการกลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 /13 ม.ค. 47)

"เราก็มักมีโครงการโรงเรียนบ้านประสานใจขึ้นมา กลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองโดยมีผู้ปกครองเป็นประธาน มีรองประธาน ส่วนครูเข้าไปมีบทบาทส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการเขาก็จะตั้งของเขาขึ้นมาชุดหนึ่งและก็คิดโครงการของเขาขึ้นมา"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูวิทยาศาสตร์ / 15 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ฝ่ายผู้บริหาร 5 คน ครู 142 คน และนักการภารโรง 20 คน สามารถจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิของโรงเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 16 จำนวนครู - อาจารย์ จำแนกตามระดับ / วุฒิการศึกษา / เพศ / ฝ่าย / สาระการเรียนรู้
ปีการศึกษา 2545

ที่	กลุ่มสาระ/ฝ่าย/งาน	ระดับ							วุฒิการศึกษา			เพศ		
		9	8	7	6	5	4	3	ต่ำกว่าป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท	ชาย	หญิง	รวม
1	กลุ่มสาระภาษาไทย	1	8	4	-	-	-	-	-	12	1	3	10	13
2	กลุ่มสาระสังคมศึกษา	2	3	16	-	-	-	-	-	20	1	7	14	21
3	กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์	-	5	14	1	1	-	-	-	18	3	5	16	21
4	กลุ่มสาระคณิตศาสตร์	-	3	13	-	-	-	-	-	15	1	6	10	16
5	กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ	-	-	20	1	-	-	-	-	21	-	4	17	21
6	กลุ่มสาระสุขศึกษาพลานามัย	-	2	6	-	-	-	-	-	7	1	4	4	8
7	กลุ่มสาระศิลปศึกษา	-	-	4	1	1	2	-	1	6	1	4	4	8
8	กลุ่มสาระการงานอาชีพเทคโนโลยี	1	1	18	-	2	-	-	2	18	1	6	15	21
9	ฝ่ายบริหาร	1	-	4	-	-	-	-	-	2	3	3	2	5
10	งานแนะแนว	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2	-	4	4
11	งานห้องสมุด	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	2	2
12	งานเสดทัศนศึกษา	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
13	งานพยาบาล	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
	รวม	4	24	18	5	4	2	-	3	125	14	42	10	142

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สภาพของโรงเรียนบางใหญ่ มีอัตราส่วน นักเรียนต่อครู เท่ากับ 20:1 นั่นคือ ครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 20 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของครูผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นชาย จบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารการศึกษา เกียรติประวัติผลงานคือ เป็นผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ เป็นผู้บริหารดีเด่นของสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย และเป็นผู้บริหารดีเด่นคุรุสภา ปี 2544 ผู้บริหารเน้นการบริหารงานแบบกระจายงาน มีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ และให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จะเห็นได้จากมุมมองของการสัมภาษณ์ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาดังนี้

"เราต้องมองหาวาไครเป็นนักคิดนักวิเคราะห์ แล้วมององค์กรแบบครบองค์ อย่ามองเฉพาะอันนี้อันเดียว ต้อง Bird eye view พอมองเห็นภาพก็จะวิเคราะห์ออกแต่ในขณะเดียวกันคนที่วิเคราะห์ก็ต้องไม่ใช่ Bird eye view เพียงอย่างเดียว ต้องมองรายละเอียดออกด้วย ถ้าเราเลือกคนมาวิเคราะห์เก่งและเขาต้องเป็นคนมีภูมิรู้หลังเกี่ยวกับโรงเรียนนี้ไม่ใช่เอาภูมิที่คิดเก่งแต่เพียงมา จับมาคิด คิดไม่ออกหรอก ต้องเอาครูที่มีประสบการณ์ด้วย"

(ร.ร. บางใหญ่. ผู้บริหาร / 9 ม.ค. 47)

"ใช้ยุทธศาสตร์แบบหลอมเหลวมาบริหารโรงเรียน"

(ร.ร. บางใหญ่. กรรมการสถานศึกษา / 16 ม.ค. 47)

จากการสังเกตในด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารเป็นที่รักของครูในโรงเรียนและกรรมการสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาและครูโดยส่วนมากมักจะพูดถึงผู้บริหารด้วยน้ำเสียงที่แสดงความชื่นชม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน ดังนี้

"ด้วยบุคลิกภาพของท่านด้วยแหละ ท่านจะเดินมาด้วยตัวเองคือไม่ได้ใช้หนังสือ นี่คือการทำงานที่ประสบผลสำเร็จอย่างหนึ่งนะ ในนิสัยคนไทยโดยทั่วไปชอบที่จะเห็นในลักษณะของการมาขอร้องกันเป็นการส่วนตัว ท่านผู้อำนวยการเป็นคนที่ไม่ประสานงานด้วยตัวหนังสือแม้กระทั่งกับกรรมการสถานศึกษาท่านก็จะไม่บริหารด้วยหนังสือ จะโทรศัพท์มาด้วยตัวเองหรือไม่ก็เวลาเราไปประชุมท่านก็จะส่งรถมารับ คือบริการด้วยแล้วเอื้ออาทรถึงความสำคัญ"

(ร.ร. บางใหญ่. กรรมการสถานศึกษา / 16 ม.ค. 47)

"ผอ. เป็นผู้ผลักดันมาก ผอ. เก่งเนอะ ผลักดันให้โรงเรียนเราเป็นเหมือนบ้านด้วยมีแต่คนอยากจะมาเรียนโรงเรียนเรา"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูการงาน / 13 ม.ค. 47)

"โรงเรียนก้าวออกไป มักจะเป็น ผอ. ไปช่วยเหลืองานต่างๆ บางที่มีงานเทศบาลเอานักเรียนไปช่วยแล้วแต่ลักษณะงาน"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูศิลปะ / 12 ม.ค. 47)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 142 คน ชาย 42 คน หญิง 100 คน อายุเฉลี่ย 48 ปี ครูโรงเรียนบางใหญ่มีครูที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 7-8 จำนวน 28 คน จากสภาพการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูจะมีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันโดยเฉพาะในกลุ่มสาระเดียวกัน สังเกตจากครูจะร่วมรับประทานอาหารกลางวันด้วยกันและในต่างกลุ่มสาระเมื่อมีการทำงานร่วมกันครูก็มีความรักใคร่สามัคคีกันดี ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์จากครูในโรงเรียน

"เราก็จะจริงใจ จริงจัง เราจะเอื้อกันเอง เรายรักกันด้วย"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูวิทยาศาสตร์ / 15 ม.ค. 47)

"บางที่ก็ไม่ได้เป็นเครือข่ายกันก็เล่าให้กันฟัง ไม่ทวงกัน ไม่ปิดกัน ที่นี้สังคมค่อนข้างดี"

"เราทำงานลักษณะบริหารหรือกัน ในหมวดมีคนเยอะก็คุยกัน ความคิดที่ได้แย่งกันจนได้ก็ทำให้ไม่ค่อยหลงทิศ"

(ร.ร. บางใหญ่. ครูศิลปะ / 12 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนบางใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนคีรีรัฐยา อ.เมือง จ.เพชรบุรี โรงเรียนตั้งอยู่ไม่ห่างจากบริเวณชุมชนประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการและทำเกษตรกรรม ชุมชนโดยรอบโรงเรียนบางใหญ่ค่อนข้างมีความพร้อมและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของโรงเรียนทุกครั้งเมื่อโรงเรียนร้องขอ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา ดังนี้

"ห้อง Lab เราค่อนข้างพร้อมมาก มีเครื่องมือครบท่านก็ใช้เครือข่ายตรงนี้"

(ร.ร. บางใหญ่. กรรมการสถานศึกษา / 16 ม.ค. 47)

กรณีศึกษาที่ 5 โรงเรียนบางกลาง

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบางกลางเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 160 หมู่ 1 อ.เมือง จังหวัดนครสวรรค์ โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 84 ไร่ ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 4 หลัง ใช้เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีอาคารเรียนชั่วคราว หอประชุม โรงอาหาร โรงฝึกงานอุตสาหกรรม เรือนเพาะชำ โรงเลี้ยงสุกร สนามกีฬา อาคารศูนย์กีฬา ห้องน้ำนักเรียน ชาย-หญิง บ้านพักครู และบ้านพักนักร้อง ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

"แต่ก่อนเป็นค่ายทหารตอนหลังจึงมาสังกัดกรมสามัญ ทหารเป็นผู้บริจาคเนื้อที่ให้จำนวน 100 กว่าไร่ แล้วแบ่งให้โรงเรียนอาชีวะ 12 ไร่ เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ทหารดังนั้นโรงเรียนจึงตั้งอยู่ค่อนข้างห่างไกลชุมชน นักเรียนที่มาศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นลูกของชาวบ้านที่อยู่ละแวกนี้"

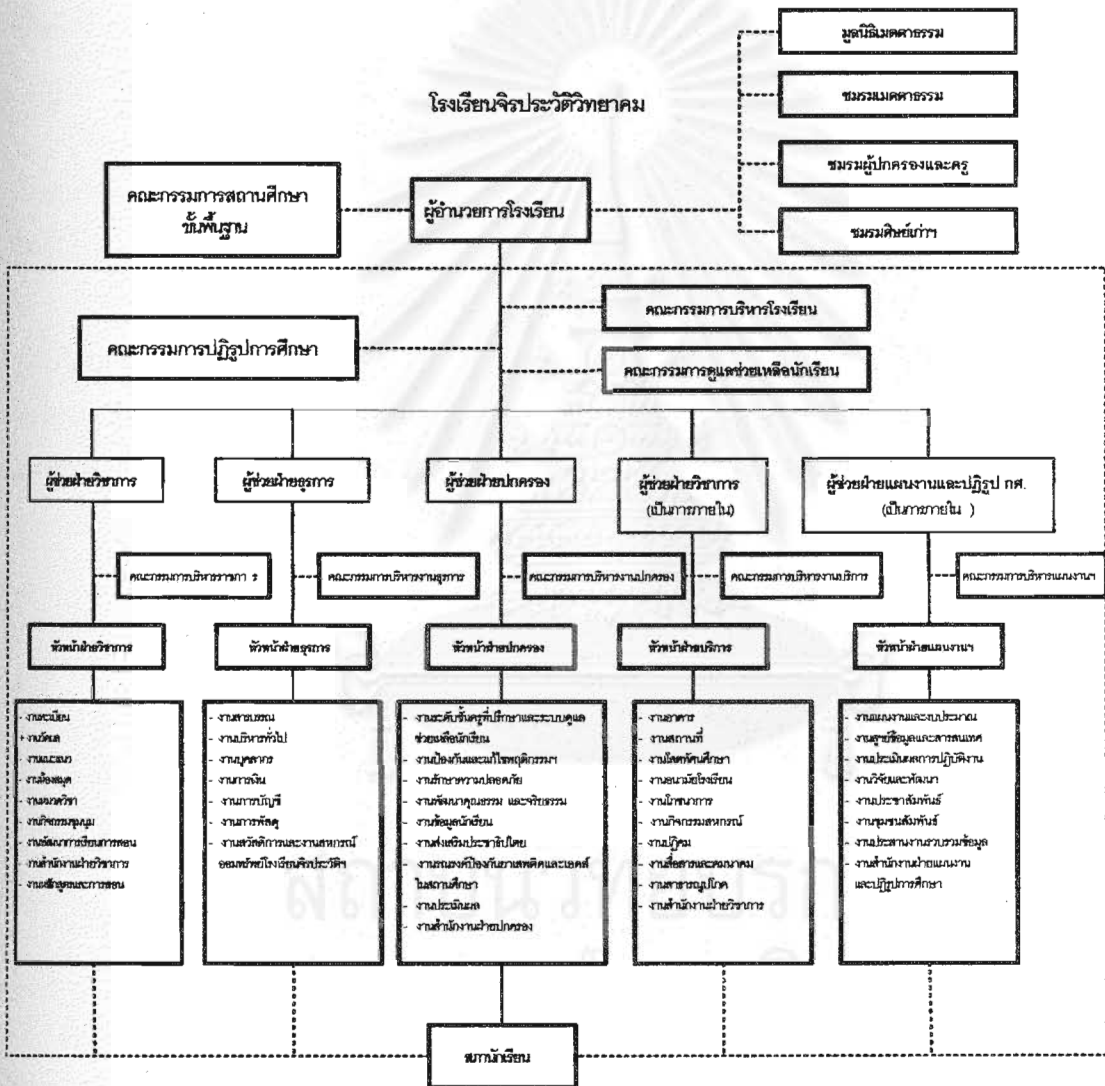
"โรงเรียนมีพื้นที่กว้างมากเพราะฉะนั้นจึงต้องทำโรงเรียนให้โล่งอยู่ตลอด ไม่ให้มีซอกหลบให้นักเรียนหลบ เพราะครูในโรงเรียนมีจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลรอบๆ โรงเรียนได้อย่างทั่วถึง"

(ร.ร. บางกลาง. ฝ่ายวิชาการ / 29 ม.ค. 47)

โรงเรียนบางกลางเป็นโรงเรียนที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นโรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรดีเด่น 1 ใน 18 โรงเรียนทั่วประเทศ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษากับนักเรียนระดับชั้น ม.1, ม.2, ม.4, และ ม.5 สำหรับชั้น ม.3 และ ม.6 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

โรงเรียนบางกลางดำเนินการบริหารงานแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย มีคณะกรรมการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู ชมรมนักเรียนเก่า ชมรมเมตตาธรรม และมูลนิธิเมตตาธรรมเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียน โครงสร้างการบริหารงานสามารถแสดงได้ดังนี้

แผนภาพที่ 12 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางกลาง

งานในแต่ละฝ่ายนั้นโรงเรียนจะจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่านอื่นๆ จะเข้ามาร่วมทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือไปจากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งมีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารดังนี้

"ตอนนี้ครูที่สอนไปทำการเงินด้วย พัสดด้วย ไอ้โท สารพัด"

"ตอนนี้ที่เขาเมื่อๆ กัน คือมีเยอะ บางทีแค่สอนอย่างเดียว ดูแลเด็ก ตรวจงานเด็ก ยังงานอื่นอีกนะ"

(ร.ร. บางกลาง. รองผู้อำนวยการ / 2 ก.พ. 47)

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบางกลางมีวิสัยทัศน์คือ ภายในปี พ.ศ. 2547 โรงเรียนบางกลางจะเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้นำท้องถิ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ก่อนที่โรงเรียนจะเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนได้มีการจัดทำธรรมนูญของโรงเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว และเมื่อได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องหลักสูตรใหม่โรงเรียนจัดทำวิสัยทัศน์โดยปรับจากธรรมนูญเดิมของโรงเรียน โรงเรียนจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครู ดังต่อไปนี้

"วิสัยทัศน์นั้นปกติเขาจะเรียกธรรมนูญของโรงเรียนอยู่แล้ว เขาจะเขียนประจำอยู่แล้ว เขาก็เลยเอามาปรับเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเพราะในธรรมนูญของโรงเรียนมันก็มีวิสัยทัศน์อยู่แล้วเขาก็เลยเอามาปรับเข้ากับหลักสูตรใหม่ เขาจะให้หัวหน้าหมวดเป็นผู้กำหนด หัวหน้าฝ่าย ผอ. เป็นพวกคีย์แมน ผู้ปกครองก็จะมีคณะกรรมการของโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลภายนอก ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ครูในโรงเรียนผู้ปกครองสมาคมทั้งหมดจะรวมกันเรียกว่าคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน"

(ร.ร. บางกลาง. ครูภาษาอังกฤษ / 30 ม.ค. 47)

สำหรับการกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ

โรงเรียนบางกลางได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพเต็มศักยภาพของผู้เรียน
2. เสริมสร้างวินัย คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนให้เป็นคนดีของสังคม
3. นำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพพลานามัยที่ดีปลอดจากสิ่งเสพติด

5. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
6. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ
7. พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
8. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้เอื้อต่อการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับเป้าหมายของโรงเรียนระบุไว้ ดังนี้

เป้าหมาย

เป้าหมายหลักสูตรของโรงเรียนบางกลางมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ที่จำเป็นตามหลักสูตร มีคุณลักษณะของความเป็นคนไทย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะของความเป็นไทย และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ใฝ่เรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
4. ผู้เรียนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นและสังคมภาคภูมิใจในความเป็นไทย
6. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
7. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
8. ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ มีทักษะด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน ระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขณะที่ศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วนักเรียนทุกคนพึงมีลักษณะดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ผู้เรียนมีระเบียบวินัย
2. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์
3. ผู้เรียนมีวัฒนธรรมของความเป็นไทย
4. ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ตลอดเวลา

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี ชั้น ม.1 - ม.3 มีชั่วโมงเรียนเหมือนกัน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในช่วงครึ่งวันเช้าโรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานและตลอดช่วงบ่ายเป็นส่วนของวิชาเพิ่มเติม ดังรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 17 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางกลาง

	สัดส่วนเวลาเรียน (ชั่วโมง)									รวม	หมายเหตุ
	พื้นฐาน			เพิ่มเติม			กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.1	ม.2	ม.3	ม.1	ม.2	ม.3		
1. ภาษาไทย	120	120	120	เลือกเรียนตาม ความถนัด และความสนใจ ให้ครบ 400 ชั่วโมง/ปี	1. ลูกเสือ/เนตรนารี 2. ชุมนุมเลือกอิสระ 3. จริยธรรม 4. แหะแหว 5. คณิต อย่างละ 40 ชม./ ปี รวม 200 ชม.	สาระเพิ่มเติมของแต่ละ รายวิชา ให้จัด 40 ชั่วโมง / ปี ยกเว้นกลุ่มสาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี 80 ชั่วโมง /ปี					
2. คณิตศาสตร์	80	80	80								
3. วิทยาศาสตร์	80	80	80								
4. สังคมศึกษา	80	80	80								
5. สุขศึกษา	40	40	40								
6. ศิลปศึกษา	40	40	40								
7. การงานอาชีพ	80	80	80								
8. ภาษาต่างา	80	80	80								
รวม	600	600	600	400	400	400	200	200	200	3,600	
	1,800			1,200			600				

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนบางกลางให้น้ำหนักความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระภาษาไทยมากกว่ากลุ่มสาระอื่นๆ และให้น้ำหนักความสำคัญในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ การงานอาชีพและเทคโนโลยีรองลงมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนบางกลางมุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ในด้านวิชาการควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเมื่อเรียนจบจากโรงเรียนได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีเท่าๆ กับกลุ่มสาระวิชาหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ดังนี้

"เรียน 3 ชั่วโมง / สัปดาห์ วิชาเพิ่มเติมเรียนอีกต่างหาก"

(ร.ร. บางกลาง, ครูภาษาไทย / 30 ม.ค. 47)

"คณิตตอนแรกขอ 2 ชั่วโมง แต่เด็กเรามันซ้าก๊อขอเขา 3 ชั่วโมง / สัปดาห์"

(ร.ร. บางกลาง, ครูคณิตศาสตร์ / 29 ม.ค. 47)

"สัปดาห์หนึ่งเรียนวิชาพื้นฐาน 2 ชั่วโมง วิชาเพิ่มเติมอีก 2 ชั่วโมง ทุกสาระจะไม่เท่ากัน มันขึ้นอยู่กับว่าสาระไหนเขาจะกำหนดจำนวนชั่วโมงรวมทั้งหมดมาให้ มันขึ้นอยู่กับหมวดตกลงกันเองแต่ต้องกำหนดให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและตามหลักสูตรที่เขากำหนดให้มาด้วย"

(ร.ร. บางกลาง. ครูภาษาอังกฤษ / 30 ม.ค. 47)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนบางกลางจัดเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,124 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 621 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 503 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทุกระดับชั้นของนักเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 คือ 1.85 นักเรียนที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนเดิม อาชีวศึกษาของรัฐบาล และอาชีวศึกษาของเอกชน ส่วนนักเรียนที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อที่สถาบันราชภัฏอาชีวศึกษาและเป็นลูกจ้าง

นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนบางกลางจะมาจากชุมชนห่างไกลโรงเรียน และเป็นนักเรียนที่สอบเข้าที่อื่นไม่ได้จึงมาเรียนที่นี่ โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปรับจ้างทำงานทำให้เด็กขาดแรงจูงใจ และขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้ปกครองนักเรียนบางคนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้งเพราะไม่มีเวลา ซึ่งสอดคล้องจากการพูดคุยกับครู ดังนี้

"เด็กของเราไม่พร้อม ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ค่อนข้างจะขาดหลายๆ ด้าน 1. ยากจน 2. ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 3. เป็นเด็กที่คัดเลือกลูกจากโรงเรียนประจำจังหวัด คือไปสอบอะไรเข้าไม่ได้แล้วก็มีที่เรา"

(ร.ร. บางกลาง. ครูสังคม / 29 ม.ค. 47)

"เด็กที่นั่นพื้นฐานครอบครัวต่ำ บอกได้คำเดียวเลยบางบ้านก็เป็นเพิง อาชีพรับจ้าง ทำนา เลี้ยงสัตว์ยังเงี้ย บางคนเขาไปถ่ายรูปอะไรมา ไม่เคยได้ถ่ายเลยเพราะไม่ยกถ่าย เขาคงไม่ยกให้เราถ่าย เป็นเพิงกระต๊อบเล็กๆ บางทีหาที่นั่งแทบไม่ได้เลย ชีวิตเหมือนกับคนขาดคุณภาพ พ่อแม่เขาขาดคุณภาพ บางคนถามแม่เด็กอายุเท่าไร ยังนึกในใจเลยว่าแม่เขาอายุน้อย เขาก็ไม่มีวิธีการเลี้ยงลูกอะไร"

(ร.ร. บางกลาง. ครูภาษาไทย / 30 ม.ค. 47)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ครู 95 คน ลูกจ้างประจำ 13 คน โรงเรียนบางกลางมีอัตราส่วน นักเรียนต่อครู เท่ากับ 12:1 นั่นคือ ครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 12 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของครูผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นชายและเพิ่งย้ายมาประจำการที่โรงเรียนบางกลางหลังจากที่โรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว บทบาทของผู้บริหารจึงยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนย้อนหลังไปยังผู้บริหารคนก่อน พบว่าผู้บริหารเน้นการบริหารงานแบบกระจายงาน มี

การแบ่งงานอย่างเป็นระบบ เป็นผู้ให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้านที่ครูร้องขอ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับครูและนักเรียน และผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนจะเห็นได้จากการสอบถามฝ่ายวิชาการและครูในโรงเรียน ดังนี้

"ตอนนั้น ผอ. คนเก่า มีบทบาทมากกับช่วยฝ่ายวิชาการคนเก่า พอดีท่านย้ายไปซะแล้ว"

(ร.ร. บางกลาง. ครูภาษาไทย / 30 ม.ค. 47)

"เป็นตัวที่จะดำเนินการให้ทุกคนยอมรับ ผู้บริหารวิงเองอธิบายเอง ท่านลงมาด้วยตัวเองเลย"

(ร.ร. บางกลาง. ครูคณิตศาสตร์ / 29 ม.ค. 47)

"หน่วยงานอื่นจะเข้ามาเล่นกีฬาใน โรงเรียนตรงนี้นั้นก็เป็นสื่อที่ทำให้เรารู้จักซึ่งกันและกัน"

(ร.ร. บางกลาง. ฝ่ายวิชาการ / 2 ก.พ. 47)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 95 คน ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมีจำนวนที่ครูมากแต่ก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนครูในวิชาหลัก เช่น ในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูจะมีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนภายในกลุ่มสาระเดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกัน และเมื่อมีการทำงานร่วมกันครูก็มีความรักใคร่สามัคคีกันดี ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์จากผู้บริหารและครูในโรงเรียน

"ในแง่ของกลุ่มสาระของพี่ ร่วมไม้ร่วมมือกันดี ปรึกษาหารือกันได้หมด ก็คุยกันได้ทุกเรื่องต่างกลุ่มก็ไม่ค่อยมีปัญหา"

(ร.ร. บางกลาง. ครูการงาน / 30 ม.ค. 47)

"ความสัมพันธ์ดีมากด้วย เพราะมีงานอะไรก็สำเร็จทุกอย่าง"

(ฝ่ายวิชาการ / 2 ก.พ. 47)

สภาพทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนบางกลางตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ห่างเขตเทศบาลนครสวรรค์ประมาณ 3 กิโลเมตร สภาพชุมชนใกล้เคียงเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการต่างๆ หลายหน่วยงาน พื้นที่เดิมเป็นของเขตทหาร นักเรียนที่มาเรียนที่โรงเรียนบางกลางมาจากชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียนประมาณ 10 - 15 กิโลเมตร และเดินทางมาโรงเรียนโดยอาศัยรถประจำของหมู่บ้าน อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ทำเกษตรกรรม และค้าขาย การศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษา จึงต้องละทิ้งพื้นที่เกษตรออกไปใช้แรงงานรับจ้างรายวันทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์นักเรียนและครู ดังนี้

"เด็กของเราที่มาไกล ไม่ใช่เด็กในตลาด ส่วนใหญ่เขาจะทำเกษตรกรรมรับจ้าง"

"ชุมชนไม่เคยเลยมีแต่เราไปช่วยเขา แต่โอกาสที่เขาจะมาหาเราไม่มี เพราะ ผู้ปกครองเด็กไม่ได้อยู่รอบๆ ตรงนี้"

(ร.ร. บางกลาง. ครูวิทยาศาสตร์ / 29 ม.ค. 47)

"รับจ้าง ทำสวน ปลูกมะนาว กล้าย ทำไร่ข้าวโพด"

"อยู่ค่าย อยู่กลางแดด ไกลจากโรงเรียน"

(ร.ร. บางกลาง. สนนทากลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 / 2 ก.พ. 47)

กรณีศึกษาที่ 6 โรงเรียนบางเล็ก

สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบางเล็กเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบสหศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โรงเรียนอยู่ติดกับวัด ห่างจากสถานีตำรวจภูธรประมาณ 1 กิโลเมตร ห่างจากสถานีอนามัยประมาณ 1.5 กิโลเมตร และห่างจากโครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ประมาณ 3 กิโลเมตร โรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 37 ไร่ 2 งาน ในโรงเรียนมีอาคารเรียนทั้งหมด 3 หลัง อาคารฝึกงาน 1 หลัง ศาลาหนังสือ 1 หลัง สนามกีฬาบาสเกตบอล 1 สนาม ห้องสมุด 1 ห้อง ห้องพยาบาล 1 ห้อง ห้อง sound lab 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 1 ห้องและห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ 3 ห้อง หอประชุมมอเนกประสงค์ 1 หลัง หอพักนักเรียน 2 หลัง บ้านพักครู 3 หลัง ที่เก็บน้ำฝน 3 ใบ สภาพทั่วไปของโรงเรียนยังขาดความพร้อมในหลายๆ ด้าน ทั้งอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การเรียนการสอน จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

"พื้นที่ตรงนี้ทำไม่เต็มที่ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยอย่างสะดวกอยู่หน้าโรงเรียน เราจะเลี้ยงปลาก็ไม่ได้ ข้างหลังมันเป็นที่นา เราทำได้แค่ปรับสภาพดินจะทำให้เป็นเกษตรพอเพียงไม่ได้"

(ร.ร. บางเล็ก. ครูการงาน / 15 ธ.ค. 46)

"ดนตรีสากลเรามีไม่ครบ เราไปเน้นดนตรีอื่น"

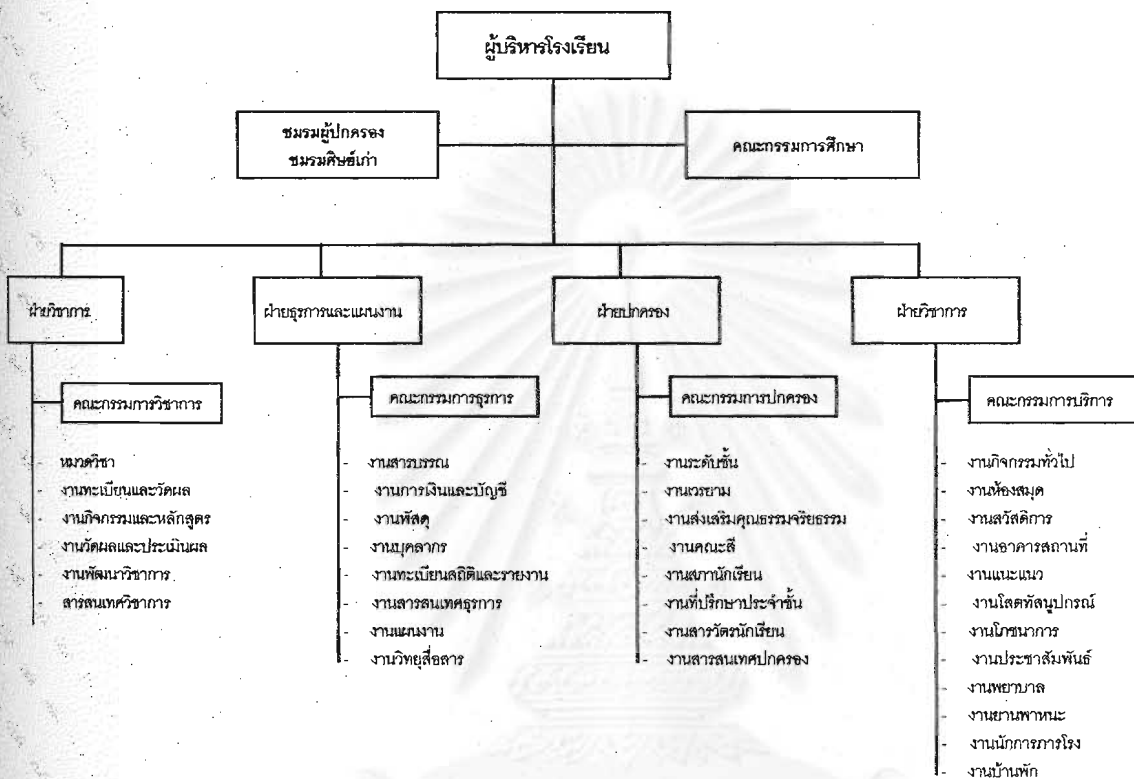
(ร.ร. บางเล็ก. ครูศิลปะ / 12 ธ.ค. 46)

โรงเรียนบางเล็กจัดการสอนแบบสหศึกษา จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับชั้น ม.1, ม.2, และ ม.4, ม.5 ส่วน ม.3 และ ม.6 ยังคงใช้หลักสูตรเดิม การจัดการเรียนการสอนในระดับม.ต้น จะจัดให้เลือกตามความถนัดของนักเรียนหลากหลายในรายวิชาการงานอาชีพ เช่น อุตสาหกรรม คหกรรม ศิลปศึกษา พิมพ์ดีด คอมพิวเตอร์ ส่วนในระดับ ม.ปลาย จัดให้มีการเรียนการสอน 2 แผนการเรียนคือ แผนการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กับแผนการเรียนทั่วไป

โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียน

โรงเรียนบางเล็กดำเนินการบริหารงานแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการและแผนงาน ฝ่ายปกครอง และฝ่ายบริการ แต่ละฝ่ายมีคณะกรรมการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาการบริหารโรงเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู และชมรมนักเรียนเก่า โครงสร้างการบริหารงานสามารถแสดงได้ดังนี้

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา

แผนภาพที่ 13 โครงสร้างการบริหารงานภายในโรงเรียนบางเล็ก

งานในแต่ละฝ่ายนั้นโรงเรียนจะจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการฝ่าย ฝ่ายละ 1 ชุด โดยครูท่านอื่นๆ จะเข้ามาร่วมทำงานตามที่โรงเรียนกำหนดให้ ดังนั้นครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือไปจากงานสอนในห้องเรียนของตนเอง ซึ่งมีข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้บริหารและครูดังนี้

"ภาระงานของครูเยอะ นอกจากจะทำด้านการเรียนการสอน เขายังจะต้องมานั่งทำธุรการ มานั่งทำเอกสารซึ่งในแต่ละครั้งเป็นเบ้งเลย แล้วพุงนี้ส่ง"

(ร.ร. บางเล็ก, รองผู้อำนวยการ / 17 ธ.ค. 46)

"ครูงานมันเยอะมาก ทำไม่ทัน งานเยอะขึ้น ทำไม่ได้หยุด"

(ร.ร. บางเล็ก, ครูการงาน / 15 ธ.ค. 47)

วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบางเล็กมีวิสัยทัศน์คือ ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม นำประชาธิปไตย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม น้อมรับเทคโนโลยี รักชาติไทย โรงเรียนได้จัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน มีรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครู ดังต่อไปนี้

“มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นมา มีการทำรัฐธรรมนูญโรงเรียน”

(ร.ร. บางเล็ก. ครูสังคม / 11 ธ.ค. 46)

“มาคุยกันในที่ประชุม หลายๆ ความคิดแล้วก็เสนอกันมาจากพวกครูในโรงเรียนทั้งหมด พวกผู้ปกครอง คณะกรรมการจะมาพูดคุยประชุมกันว่าโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนนำร่องตรงนี้คณะท่านมีความคิดอะไร”

(ร.ร. บางเล็ก. ครูพละ / 18 ธ.ค. 46)

สำหรับเป้าหมายและเป้าหมายของโรงเรียน ระบุไว้ดังนี้

ภารกิจ

โรงเรียนบางเล็กได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ส่งเสริมการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีมีลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. สร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม
4. พัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาและอาชีพท้องถิ่น และพร้อมที่จะพัฒนา อนุรักษ์ สืบสานให้อยู่คู่ท้องถิ่นตลอดไป
5. พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีการประสานความร่วมมือในทุกด้าน เพื่อการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สนองความต้องการของท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
6. พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก มุ่งสู่ความเป็นสากล

เป้าหมาย

เป้าหมายหลักสุดของโรงเรียนบางเล็กมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ (ฝ่ายวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความรู้และทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีอันเป็นสากล
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง มีความรักและเห็นค่าในตนเอง
3. ปลุกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กษัตริย์เป็นประมุขและภูมิใจในความเป็นไทย

4. ปฏิบัติให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นประโยชน์ส่วนรวม อารักขาภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน ระบุไว้ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขณะที่ศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแล้วนักเรียนทุกคนพึงมีลักษณะดังต่อไปนี้ (อ้างถึงใน ข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน, 2545)

1. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
2. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์
3. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม ภาคภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าในตนเองและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข
4. ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
6. มีความรู้มีทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นสากล

โครงสร้าง

โรงเรียนจัดเวลาเรียนเป็นรายปี ชั้น ม.1 - ม.3 มีชั่วโมงเรียนเหมือนกัน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระโดยกำหนดเป็นวิชาพื้นฐานและวิชาเพิ่มเติม และส่วนที่เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังรายละเอียดในตารางนี้

ตารางที่ 18 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางเล็ก

กลุ่มสาระ	การกำหนดจำนวนชั่วโมง / ปี					
	ม.1		ม.2		ม.3	
	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม	พื้นฐาน	สาระเพิ่ม
1. ภาษาไทย	120	40	120	160	120	160
2. คณิตศาสตร์	120		120		120	
3. วิทยาศาสตร์	120		120		120	
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	120		120		120	
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	120		120		120	
6. ศิลปะ	40		40		40	
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	120		80		80	
8. ภาษาต่างประเทศ	160		120		120	
รวมทุกกลุ่มสาระ	920	40	800	160	800	160
รวมชั่วโมงเรียนตลอดปี	1,160		1,160		1,160	

จากตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นที่สังเกตได้ว่า โรงเรียนบางเล็กให้น้ำหนักความสำคัญกับวิชาพื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระวิชาในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนบางเล็กมุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ในด้านวิชาการควบคู่ไปกับความรู้ในการประกอบอาชีพซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเมื่อเรียนจบจากโรงเรียนได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยีเท่าๆ กับกลุ่มสาระวิชาหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์นักเรียนและครูในโรงเรียน ดังนี้

"ไม่ค่อยมีคางว่าง ที่ว่างเพราะอาจารย์ไม่มา เขาติดธุระ ว่างไม่บ่อย"

(ร.ร. บางเล็ก. สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนชั้น ม.2 / 11 ธ.ค. 46)

"เวลาผมสอน ม. 1 - ม. 3 ปกติสัปดาห์หนึ่งมี 3 ชั่วโมงสอนเป็นสุขศึกษา 2 ชั่วโมง ที่เหลือก็จะเป็น

พละ"

(ร.ร. บางเล็ก. สัมภาษณ์ครูพละ / 18 ธ.ค. 46)

สภาพของนักเรียน

โรงเรียนบางเล็กจัดเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 464 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 229 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 235 คน จำแนกตามระดับชั้นและเพศดังข้อมูลในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนบางเล็ก จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)		
		หญิง	ชาย	รวม
ม.1	3	42	50	92
ม.2	3	54	59	113
ม.3	3	47	45	92
ม.4	2	35	21	56
ม.5	2	31	35	66
ม.6	2	26	19	45
รวม	15	235	229	464

นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนบางเล็กจะมาจากชุมชนทางไกลโรงเรียน และเป็นนักเรียนที่สอบเข้าที่อื่นไม่ได้จึงมาเรียนที่นี่ นักเรียนมีพื้นฐานการเรียนไม่ค่อยดี โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปรับจ้างทำงานทำให้เด็กขาดแรงจูงใจและขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้ปกครองนักเรียนบางคนก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนได้ทุกครั้งเพราะไม่มีเวลา จากการพูดคุยกับกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูได้รายละเอียดดังนี้

"พื้นฐานที่เข้ามาเราตอน ม.1 ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์แย่มาก ภาษาไทยก็ค่อนข้างจะเยอะ"

(ร.ร. บางเล็ก, รองผู้อำนวยการ / 17 ธ.ค. 46)

"เด็กมาพื้นฐานไม่มากนัก พอมาถึงต้องปูใหม่หมดเลย"

(ร.ร. บางเล็ก, ครูภาษาไทย / 15 ธ.ค. 46)

"สุขภาพโดยรวมไม่ค่อยสมบูรณ์ ไม่โต ไม่สูงตามวัย น้ำหนักไม่เป็นไปตามเกณฑ์ อาจจะขาดสารอาหาร เมื่อก่อนโรงเรียนมีโครงการนมแต่เดี๋ยวนี้เป็นปัญหา"

(ร.ร. บางเล็ก, ครูพลศึกษา / 18 ธ.ค. 46)

สภาพทั่วไปของครู

โรงเรียนมีอัตราบุคลากรประเภทต่างๆ คือ ผู้บริหาร 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน ครู 16 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน โรงเรียนบางกลางมีอัตราส่วน นักเรียนต่อครู เท่ากับ 29 : 1 นั่นคือ ครู 1 คน จะต้องดูแลนักเรียน 29 คน ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้บริหารและส่วนของครูผู้สอน ดังนี้

ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันเป็นหญิงและเพิ่งย้ายมาประจำการที่โรงเรียนบางเล็กในวันที่ผู้วิจัยเข้ามาเก็บข้อมูลดังนั้นบทบาทของผู้บริหารจึงยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนย้อนหลังไปยังผู้บริหารคนก่อน และสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการแทน พบว่าโรงเรียนบางเล็กเน้นการบริหารงานแบบมี

ส่วนร่วม ผู้บริหารเป็นผู้ให้ความสนับสนุนในทุกๆ ด้านที่ครูร้องขอ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับครู และนักเรียน และผู้บริหารมีความสัมพันธ์อันดีกับครูและชุมชนซึ่งจะเห็นได้จากการสอบถามจากกรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน ดังนี้

"ชุมชนทุกชุมชนเวลาจัดงานจะมาร่วมกันหมด โรงเรียนไม่เดินหาชุมชน แต่ ผอ. กรรมการสถานศึกษาเป็นคนเดิน ท่าน ผอ.มีบทบาทหน้าที่สำคัญมาก การบริหารการจัดการอยู่ที่ท่าน ผอ."

(ร.ร. บางเล็ก. กรรมการสถานศึกษา / 18 ธ.ค. 46)

"เวลามีอบรมท่านก็จะให้ครูไป ท่านก็จะคอยกระตุ้นคอยติดตาม เวลาท่านไปอบรมมาท่านก็จะมาถ่ายทอด"

(ร.ร. บางเล็ก. ครูสังคม / 11 ธ.ค. 46)

ครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีทั้งหมด 16 คน โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนครูในวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า โดยภาพรวม ครูมีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนภายในกลุ่มสาระเดียวกันหรือระดับชั้นเดียวกัน เมื่อมีการทำงานร่วมกัน ครูก็มีความรักใคร่สามัคคีกันดี ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์จากผู้บริหารและครูในโรงเรียน

"โรงเรียนนี้ถ้าพูดถึงกันสนิทแล้ว ความสัมพันธ์เขาดีมากด้วย เพราะมีงานอะไรก็สำเร็จทุกอย่าง"

(ร.ร. บางเล็ก. รองผู้อำนวยการ / 17 ธ.ค. 46)

"หมวดก็มีแค่ 2 คนเอาเอกสารไปศึกษากันแล้วก็ช่วยกันทำ"

(ร.ร. บางเล็ก. ครูสังคม / 11 ธ.ค. 46)

สภาพทั่วไปของชุมชน

โรงเรียนบางเล็กตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองพลับ อยู่ห่างจากถนนเป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร ไม่มีรถประจำทางผ่านต้องใช้รถส่วนตัวและรถรับ-ส่งนักเรียนของชาวบ้านในการเดินทางไปกลับ โรงเรียนมีสาธารณูปโภคต่างๆ คือ ไฟฟ้าและโทรศัพท์ ส่วนน้ำใช้ต้องใช้ระบบบาดาล อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม ฉะนั้นค่อนข้างยากจนชุมชนมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาดี แต่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยได้ข้อมูลดังกล่าวจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ดังนี้

"ท้องถิ่นตรงนี้ไม่ค่อยจะเหมือนกับท้องถิ่นอื่นมากนักตรงที่ชุมชนนั้นไม่รู้ฐานะยากจนแล้วส่วนมากนั้นเป็นเกษตรกรขาดความรู้"

(ร.ร. บางเล็ก. รองผู้อำนวยการ / 17 ธ.ค. 46)

"ชุมชนที่นี้ไม่ค่อยมีความรู้ให้เขามาวางแผนทั้งหมดก็ไม่ได้"

(ร.ร. บางเล็ก. ครูการงาน / 15 ธ.ค. 46)

"ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย โรงเรียนเรากรมการศึกษามีความรู้เรื่องการศึกษาบ่อย บางท่านก็จบ
แค่มัธยม แต่เราจะได้ความคิดเห็นจากเขาที่ว่าเขายากให้ลูกหลานเขาทำอะไรได้"

(ร.ร. บางเล็ก. ครูศิลปะ / 12 ธ.ค. 46)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ขอสรุปสภาพทั่วไปของโรงเรียนบุคลากรและชุมชนของโรงเรียนนำร่องที่
เป็นกรณีศึกษา ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปสภาพทั่วไปของโรงเรียน บุคลากรและชุมชนของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา
ทั้ง 6 โรงเรียน

ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย	โรงเรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล			โรงเรียนในส่วนภูมิภาค		
		S1	S2	S3	S4	S5	S6
1.สภาพทั่วไปของโรงเรียน	ที่ตั้ง	เขตสะพานสูง กทม.	อ.เมือง จ.ปทุมธานี	ต. หลักสอง จ.สมุทรสาคร	อ.เมือง จ.เพชรบุรี	อ.เมือง จ.นครสวรรค์	อ.หัวหิน จ.ประจวบฯ
	พื้นที่	13 ไร่ 3 งาน 28 ตารางวา	15 ไร่ 57 ตารางวา	60 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา		84 ไร่	37 ไร่ 2 งาน
	จำนวนนักเรียน : ครู	24 : 1	30 : 1	15 : 1	20 : 1	12 : 1	29 : 1
	จำนวนห้องเรียน	71 ห้อง	33 ห้อง		68 ห้อง		15 ห้อง
	อุปกรณ์การเรียน	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ไม่เพียงพอ
	การบริหารงาน	แบ่งเป็น 5 ฝ่าย	แบ่งเป็น 8 ฝ่าย	แบ่งเป็น 4 ฝ่าย	แบ่งเป็น 6 ฝ่าย	แบ่งเป็น 5 ฝ่าย	แบ่งเป็น 4 ฝ่าย
2.วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และ โครงสร้างหลักสูตร	วิสัยทัศน์	คุณธรรมเลิศ เขตวิทย์ พัฒนาคุณภาพชีวิต	เป็นคนดี เน้นภาษา เพื่อการสื่อสาร ทักษะอาชีพและสืบสานวัฒนธรรม	เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์ รักท้องถิ่น	มุ่งพัฒนาครูและนักเรียนเก่ง ดี มีความสุข ก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี	ผู้นำในการปฏิรูป การศึกษาท้องถิ่น สามารถประกอบอาชีพได้	โรงเรียนผู้ คุณคน ชราม น่ ประชา ธิปไตย ฯลฯ
	เป้าหมาย	วิทย์-คณิต และภาษาเพื่อ ศึกษาค้นคว้าระดับสูง	เน้นการ ประกอบอาชีพ	เน้นการ ประกอบอาชีพ	วิทย์-คณิต และภาษาเพื่อศึกษา ต่อระดับสูง	เน้นการ ประกอบอาชีพ	เน้นการ ประกอบอาชีพ
	โครงสร้างหลักสูตร	เน้นคณิต-วิทย์ และภาษา	เน้นกลุ่มสาระ สังคมศึกษา	เน้นกลุ่มสาระ สังคมศึกษา	เน้นคณิต-วิทย์ และภาษา	เน้นภาษาไทย	เน้นภาษา ต่างประเทศ
3.สภาพทั่วไปของนักเรียน	การสนับสนุนจากผู้ปกครอง	ดี	น้อย	น้อย	ดี	น้อย	น้อย
	ผลการเรียน	ดี	ค่อนข้างต่ำ	ค่อนข้างต่ำ	ดี	ค่อนข้างต่ำ	ค่อนข้างต่ำ
4. สภาพทั่วไปของครู 4.1 ด้านผู้บริหาร	รูปแบบการบริหารงาน	แบบมีส่วนร่วม	แบบกระจายงาน	แบบทราบดี	แบบมีส่วนร่วม	แบบกระจายงาน	แบบกระจายงาน
	ความสัมพันธ์กับครู	แบบผู้บังคับบัญชา	ผู้บริหารพึ่งย้ายมา	แบบสั่งการ	กัลยาณมิตร	แบบผู้บังคับบัญชา	ผู้บริหารพึ่งย้ายมา
	ความสัมพันธ์กับชุมชน	ดี	ผู้บริหารพึ่งย้ายมา	ดี	ดี	ดี	ผู้บริหารพึ่งย้ายมา
4.2 ด้านครูผู้สอน	ความสัมพันธ์ระหว่างครู	สนิทสนม ไม่กลุ่มสาระ	สนิทสนม ไม่กลุ่มสาระ	สนิทสนมทั้งในและนอกกลุ่มสาระ	สนิทสนม ไม่กลุ่มสาระ	สนิทสนม ไม่กลุ่มสาระ	สนิทสนมทั้งในและนอกกลุ่มสาระ
5.สภาพทั่วไปของชุมชน	ลักษณะชุมชน	ชุมชนเมือง	กึ่งเมือง	ชนบท	ชุมชนเมือง	กึ่งเมือง	ชนบท
	อาชีพ	รับราชการ, ค้าขาย, พนักงานเอกชน	เกษตรกรรม, รับจ้าง	เกษตรกรรม, รับจ้าง	รับราชการ, ค้าขาย	เกษตรกรรม, รับจ้าง	เกษตรกรรม, รับจ้าง

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องนั้นเพื่อให้เห็นกระบวนการและขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกัน ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) จากกรณีศึกษา 6 กรณีที่ได้มาจากโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีพื้นที่ (กรุงเทพฯและบริเวณชลกับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) ต่างกัน สำหรับในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

ตอนที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

ตอนที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่อง

การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นผู้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนการพัฒนาตามความพร้อมและความเหมาะสม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันตามพื้นที่ (กรุงเทพฯและบริเวณชลกับส่วนภูมิภาค) ขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) และบริบทของแต่ละโรงเรียน จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียนพบว่า แต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษามีการดำเนินการเตรียมความพร้อมออกเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1.1 การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P11: (In)A1S1-T8.txt	"กรมก็จะคัดโรงเรียนขนาดใหญ่แล้วโรงเรียนเราก็ก่อนไป โรงเรียนเราก็คือได้เป็นโรงเรียนนำร่องของกรุงเทพฯ ตอนนั้นผู้บริหารแจ้งให้ทราบแล้ว" "ผอ. ชี้แจงให้ทราบว่าโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนนำร่อง ก็จะต้องเปลี่ยนหลักสูตรก่อนโรงเรียนอื่นบ้างหนึ่ง แล้วก็ต้องเตรียมเนื้อหาสาระใหม่หลักสูตรใหม่ ประชุมกันล่วงหน้าก่อน"
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"ที่เป็นหัวหน้าระดับก็เรียกดูระดับทั้งหมดมาคุยกัน"
P 8: (In)A1S1-T2.txt	"ในที่ประชุมเขาแจ้งให้ทราบ"
P 10: (In)A1S1-T4.txt	"มีการประชุมแจ้งรายละเอียดว่าเราต้องทำอะไรบ้าง เตรียมตัวอย่างไร"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"ทางโรงเรียนก็ได้จัดอบรมเป็นระยะๆ ติดต่อกัน ผู้บริหารก็พยายามอธิบายให้ครูอาจารย์ได้รับทราบและตื่นตัวในเรื่องนี้"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P21: (In)A1S2-T5.txt	"ทางเราได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่ส่วนกลางเห็นว่ามีความเหมาะสม ส่งเรื่องผ่าน ผอ. มีการอบรมต่างๆ เตรียมความพร้อมให้เรา"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"โรงเรียนก็มีเอกสารที่คิดว่าแน่นอนแล้วแจกให้ครูอ่าน"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"ฝ่ายบริหารจะเรียกประชุมแล้วก็บอกว่าเราจะนำร่องแล้วนะ"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"ก็มีประชุมวางแผนกันเพราะเราไม่รู้แนวมาก่อนเลย ผอ. ก็เรียกประชุม แจ้งให้ครูทั้งโรงเรียนทราบ"
P23: (In)A1S2-T7.1.txt	"มีหนังสือแจ้งเข้ามาแล้วระดมความคิด"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P40: (In)A1S3-T3.txt	"ผอ. เสนอรายชื่อไปแล้วจึงแจ้งให้โรงเรียนทราบ"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"ผมมาเข้าร่วมอบรมเมื่อประมาณเดือนกันยายนก็ปรากฏว่าทางกรมวิชาการแจ้งว่าโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่จังหวัดเสนอชื่อไปแจ้งในที่ประชุมนะ" "กลับมาจากโรงแรมชั้นแรกต้องมาประชุมกับครูก่อนเลยว่าขณะนี้เราเป็นโรงเรียนนำร่อง เราจะต้องเตรียมตัว"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"ท่านอาจารย์ใหญ่คุณเก่าเขาไปประชุมแล้วกับเรื่องมา ท่านเข้าไปอบรม ตอนหลังมาท่านก็ early retire"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ไม่ค่อยรู้สึกในเชิงลบ รู้สึกในเชิงบวกมากกว่า ก็ดีนะเราจะได้เตรียมตัวรู้อะไรๆ ก่อนเขา ก็ศึกษาเยอะเหมือนกันหาอ่านเอง"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"ท่าน ผอ.คนเดิม เข้าไปประชุมก็ขอให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนนำร่องก่อนเพื่อนในจังหวัดเพชรบุรี อาจารย์ก็มาถ่ายถอดว่า โรงเรียนนำร่องต้องทำอะไรบ้าง ชั้นแรกก็ประชุมอบรมให้ผู้บริหารรับรู้ว่าการทำปฏิรูปการศึกษาเป็นโรงเรียนนำร่องจะต้องดำเนินการอย่างไร จะต้องปรึกษาพวกหัวหน้าสาระการเรียนรู้แล้วก็หัวหน้างาน หัวหน้าระดับรวมไปถึงผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้างานทุกฝ่ายให้รับรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"เริ่มตั้งแต่การพูดแจ้งให้ทราบก่อน ให้เราเตรียมตัวก่อน"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"เขาประชาสัมพันธ์แล้ว ผอ. ก็บอกว่าเราต้องทำหลักสูตรใหม่โดยที่เป็นหลักสูตรสถานศึกษา"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"ตัวเราก็ออกไปข้างนอกด้วยเพราะว่า ผอ. ไล่หัวไว้แล้วในเรื่องของการที่จะเป็นโรงเรียนนำร่องการทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกคนมีอยู่แล้ว"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P69: (In)A2S5-T1.txt	"ก็ประชุมปรึกษาหารือกัน"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"เรียกประชุมและให้แต่ละคนคิดว่าโรงเรียนเราเป็นยังไปบ้างแล้วก็ได้ตั้งกรรมการให้หลอมรวม"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"เขาจะมีการประชุมในแต่ละหมวดแต่ละสัปดาห์"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ทางจังหวัดได้ประชุมผู้บริหาร 20 โรงเรียนว่าเขาเสนอให้เรา ผอ. รับมติมาแล้วก็ประชุม" "ผอ.เป็นคนรับมา ท่านก็มาเรียกครูประชุมว่าทางโรงเรียนเราได้เป็นโรงเรียนนำร่องของกรมวิชาการ เรียกหัวหน้าหมวดไปประชุมทุกสัปดาห์"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"ผู้บริหารกับผู้ช่วยเข้าไปประชุมที่จังหวัดแล้วก็เห็นว่ามันดีก็เลยเข้าร่วม ยังไงพอปฏิรูปก็ต้องทำอยู่ดี"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"ผอ.เขาเป็นคนเสนอแนะ แต่ต้นลึกทหนางไม่รู้"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"รู้แต่ว่ามีเรื่องนี้มา แล้วเราก็ตีเข้าร่วม มีหนังสือมาแจ้ง"

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในกิจกรรมการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกันมีกิจกรรมในการสร้างความตระหนักในลักษณะเดียวกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนได้ประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนรับทราบเกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและให้ข้อมูลเอกสารความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"เราจะมีการอบรมผู้ช่วยฝ่ายวิชาการกับคณะกรรมการศึกษาชั้นพื้นฐานมาก่อนล่วงหน้าแล้ว แต่ที่สำคัญคือ อบรมหัวหน้ากลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มมาบ้างแล้ว มีบุคลากรหลักอยู่"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"มีหัวหน้าหมวดแล้วก็ศึกษานิเทศก์เข้ามา เริ่มจากหัวหน้าหมวดก่อนแล้วหัวหน้าหมวดก็มาเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตร" "ช่วงปิดภาคเรียนจะเป็นการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในแต่ละหมวด วิทยากรจากจุฬาฯ กรมส่วนใหญ่หัวหน้าหมวดจะมองโรงเรียนนำร่องที่เหมือนกันแล้วดูว่าท่านไหนที่ให้ข้อมูลในเรื่องนี้ได้ดี มีการอบรมให้ความรู้เขียนแล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"จัดการอบรมครูทั้งโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรจากจุฬาฯ ของสามัญก็มี อบรมหลายครั้งก่อนเข้าไปกับกรมวิชาการ" "ทางหมวดคิดปะก็ส่งครูไปอบรมแถวโรงเรียน แถวสะพานควายเกี่ยวกับดนตรี ก็เอาครูดนตรีในกรุงเทพฯ มาประชุม เราก็มาเขียนหลักสูตรกัน พอเข้าเราก็มาร่วมกัน พอบายเราก็จะแยกดนตรีสากล ดนตรีไทย เราก็เขียนหลักสูตร"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"...เราไม่ได้เข้าร่วมอบรมกับกรมตรงนั้นแต่ว่าเขาจะส่งหัวหน้าหมวดไปก่อนแล้วก็มาขยายผลที่โรงเรียน..." "กรมก็จะคัดโรงเรียนขนาดใหญ่แล้วโรงเรียนเราก็สมัครไป โรงเรียนเราก็ได้เป็นโรงเรียนนำร่องของกรุงเทพฯ ตอนนั้นผู้บริหารแจ้งให้ทราบแล้ว"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P16: (In)A1S2-T1.txt	"สทศ. เขาก็ส่งครูเข้ารับการอบรม"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ทางวิชาการจัดอบรม แล้วก็ส่งครูไปอบรม ตัวครูเองก็ไปทางกรมร่วมกับ สสวท."
P20: (In)A1S2-T4.txt	"ช่วงแรกเป็นการจัดอบรมสัมมนาที่โรงเรียนด้วย ร่วมมือจากส่วนกลางด้วย ช่วงนั้นมาเยอะมากเลย อบรมเรื่องการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เก่ง ดี มีสุข"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"ก็เข้าร่วมประชุม อบรมทุกครั้งเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ ทุกครั้งที่ทางโรงเรียนจัดหรือหน่วยงานภายนอกจัดโรงเรียนก็จะส่งไป ก็ไปบางครั้งที่มีโอกาสไปได้"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"เริ่มแรกเลยเราจะมีการอบรมรวมกันทั้งโรงเรียนเลย อบรมชี้แจงขั้นตอนวิธีการทำหลักสูตร"
P23: (In)A1S2-T7.1	"โรงเรียนเราไปอบรมกับกรมวิชาการ ไปสัมมนา ไม่ค่อยอยากไป"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	"หลักสูตรแรกที่เรเข้าไปก็เป็นหลักสูตรการบริหารจัดการหลักสูตร ช่วงนั้นเป็นตัวแทนไปกับผู้บริหารและมีอาจารย์ผู้สอน 1 ท่าน"
P38: (In)A1S3-T6.txt	"ไปอบรมรุ่นแรกกับกรมวิชาการ แต่ก็ไม่รู้เรื่องอะไรเหมือนไม่ได้อะไรกลับมา"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"เขาเรียกไปอบรมตามกลุ่มสาระต่างๆ"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"เราก็ไปอบรมกันหลายครั้งมาก ครั้งแรกเป็นสาระภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ ก็ไม่ได้รู้เรื่องอะไร"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เตรียมตัวศึกษาข้อมูลอะไรทั้งหลายแหล่ แล้วเขาก็เรียกครูไปอบรมที่ละกลุ่มสาระ"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ครูในโรงเรียนไปอบรมตามกลุ่มสาระ อบรมทีละ 2-3 กลุ่ม"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"เขาจะจัดครูอาจารย์ไปอบรมตามกลุ่มสาระที่โรงแรม"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P57: (In)A2S4-T5.txt	"ศึกษาหลักสูตรก่อนว่าจะไปทางไหนดี"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"เริ่มตั้งแต่หัวหน้าหมวดเดิมเข้าไปอบรมเรื่องหลักสูตรมา แล้วก็พูดบ่อยมากกว่าเราควรจะทำยังไง แล้วก็มาประชุมกันของหมวดเรา"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"ก็ให้ครูอบรม ส่วนใหญ่อาจารย์ทั้งโรงเรียนเขาให้อบรม"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"เชิญผู้เชี่ยวชาญมาแล้วมาปูพื้นฐานตั้งแต่ผู้อำนวยการ"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ก็ศึกษาเยอะเหมือนกัน ท้ออ่านเอง เวลาอบรมไม่เคยพลาดเลย เข้าตลอด ส่วนใหญ่อบรมที่นี้"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P69: (In)A2S5-T1.txt	"จะเชิญหัวหน้ากลุ่มสาระไปประชุมเพื่อชี้แจงการจัดทำหลักสูตร ฝ่ายบริหารไปแล้วก็กลับมาถ่ายทอด"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการไปสัมมนาในเครือข่ายของกรมสามัญ เวลาเขาจัดสัมมนาในเขต 7 เขตภาคเหนือเราก็จะไป"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"ผอ.และกวีวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระแต่ละสาระมาอบรมประชุมกัน หัวหน้ากลุ่มสาระก็จะมาประชุมย่อยแต่ละสาระ ตอนแรกอบรมกันทั้งโรงเรียนก่อน"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"ครูของเราได้อบรมและท่าน ผอ. คนก่อน ส่งบุคลากรไปอบรม"
P63: (In)A2S5-E1.txt	"ครั้งแรกเลย ผอ. เรียกประชุม ให้ผอ.ไปอบรม วิชาการไป ครูผู้สอนไป 1 คน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P91: (In)A2S6-T3.txt	"จริงๆ แล้วไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร ไปอบรมมาครั้งเดียว ครั้งแรกคนเดียวแล้วก็จบ"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"มีการไปอบรมในโรงเรียน"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"เริ่มแรกเลยผู้ช่วยเขาไปอบรม แรกๆ ไปพร้อม ผอ."
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ไปประชุมที่กรมวิชาการจัดมา"

จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนได้ส่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระไปอบรมภายนอกกับกรมวิชาการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาต่างกัน แต่โรงเรียนที่มีพื้นที่ต่างกันจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการส่งบุคลากรของสถานศึกษาเข้ารับการอบรม 2 รูปแบบคือ 1) โรงเรียนได้จัดอบรมภายในโรงเรียนโดยหัวหน้ากลุ่มสาระ ครูต้นแบบ ครูแกนนำ และเชิญวิทยากรจากภายนอกเข้ามาถ่ายทอดให้ความรู้ในเรื่องของการจัดทำหลักสูตร 2) โรงเรียนส่งครูเข้ารับการอบรมภายนอกโรงเรียนโดยส่งครูเกือบทุกคนไปอบรมในลักษณะที่หมุนเวียนกันไป และจากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการศึกษาและทำความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเองก่อนเข้ารับการอบรม ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กดำเนินการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาโดยจัดส่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระไปอบรมภายนอกกับกรมวิชาการเท่านั้น

กิจกรรมที่ 1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P8: (In)A1S1-T4.txt	"เรามีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมาจากผู้ปกครองนักเรียนแล้วตัวผู้ใหญ่บ้านเองท่านก็ช่วยเหลือตลอด ชุมชนให้ความร่วมมือต่อโรงเรียน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งได้มาจากการคัดเลือกจากผู้ปกครอง"
P13: (In)A1S2-C.txt	"ได้รับการคัดเลือก เคยเป็นครูที่นี้จนกระทั่งเกษียณที่นี่"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"ก็มีวงการเลือกตั้งว่าใครได้รับเลือกแล้วดำรงวาระไป พอหมดวาระแล้วก็เลือกใหม่ แล้วก็มีกรรมการต่อเนื่อง แล้วคนที่มาประชุมเขาก็จะเสนอชื่อพวกชุมชนว่าคนนี้น่าจะเหมาะสม"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P49: (In)A2S4-C.txt	"แรกสุดได้รับการทาบทามจากโรงเรียน ท่านจะมาทาบทามว่าเรามีความพร้อมในเรื่องของเวลา มัยเพราะโรงเรียนจะเป็นโรงเรียนที่ค่อนข้างไม่ต้องเอาชื่อกรรมการมาปะๆ ไว้ แต่ต้องการความคิด ข้อคิดเห็น ข้อชี้แนะหรือข้อติเพราะฉะนั้นท่านผู้อำนวยการจะถามก่อนว่าเราพร้อมมั๊ย ที่นี่ด้วยความเคารพผู้อำนวยการอยู่แล้วก็เลยมีความรู้สึกว่ายากพัฒนาโรงเรียนของเรา"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P62: (In)A2S5-C.txt	"ได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนเนื่องจากเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P93: (In)A2S6-T5	"มีการคัดเลือกคณะกรรมการ ศึกษาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิรูป"
P82: (In)A2S6-C.txt	"ทางโรงเรียน ทางชาวบ้านต่างๆ เขาเห็นว่าคุณกานันเป็นคนที่มีสนใจการศึกษาจริงๆ เขาก็อยากให้ เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน"

จากการศึกษาเอกสารข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูและกรรมการสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาจากการคัดเลือกของ คณะครูและตัวแทนชุมชนในลักษณะเดียวกันโดยเป็นไปตามข้อกำหนดของกรมวิชาการ

กิจกรรมที่ 1.4 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลสารสนเทศและแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา พบว่า แต่ละโรงเรียนมีการจัดทำเอกสารข้อมูลและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในลักษณะเดียวกันซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของกรมวิชาการ โดยจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพทั่วไปของโรงเรียน โครงสร้างการบริหารงาน วัสดุทัศน ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สภาพของนักเรียนและครู โดยมีฝ่ายวิชาการเป็นผู้รวบรวมและจัดทำรูปเล่ม

กิจกรรมที่ 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"มีการประชาสัมพันธ์ การประกาศว่ามีกฎปฏิรูปครูอาจารย์ก็มีการตื่นตัว" "เชิญผู้ปกครองมาร่วมช่วยแก้ไขช่วยพิจารณา อย่างน้อยๆ ได้เข้ามาช่วยดูเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้"
P 1: (In)A1S1-C.txt	"ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน บอกประชาชนรวมๆ กันในวันศุกร์ตามมัสยิด บางทีก็มีหนังสือไปตามมัสยิด" "เราก็นั่งฟังแล้วก็มาบอกกับคนที่เกี่ยวข้อง"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนรับรู้เลยๆ โดยส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นหลัก"
P13: (In)A1S2-C.txt	"ผู้ปกครองก็ติดตามตลอด" "แผนต่างๆ ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการ"
P15: (In)A1S2-St2.txt	"ผู้ปกครองก็มาร่วมกัน มาประชุมเกี่ยวกับลูก"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P29: (In)A1S3-C.txt	"พอ. ก็เชิญพวกเรามาให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเรียน"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เวลาโรงเรียนเราดำเนินการอะไรก็ตาม เราจะเรียกเขามาประชุมชี้แจงให้ฟัง ถามความคิดเห็นแล้วก็ให้เขาเสนอแนะ"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"อาจารย์ใหญ่ก็จะประชุมบอกผู้ปกครองว่าจะให้เด็กเรียนอะไร ผู้ปกครองเขาก็จะบอกมา"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"ผู้ปกครองเขาก็ยังไม่เข้าใจว่าหลักสูตรคืออะไร"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

P50: (In)A2S4-E.txt	"ในส่วนของกรรมการสถานศึกษา มันก็สื่อสารกันเป็นระยะแล้วก็มีการประชุม พ่อแม่ผู้ปกครองเป็น Stake Holder ที่สำคัญมากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ระดับผู้ปกครองมาพบกันบ้างพอพบกันให้เขามีตัวแทน" "การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน กิจกรรมของโรงเรียนให้เขาบอกว่าคุณสงสัยอะไร คุณติดต่อมาหาเรา นี่คือวิธีการเก็บข้อมูลของผู้ปกครองของชุมชน"
P51: (In)A2S4-St1.txt	"เข้าประชุมค่ะ พ่อแม่ก็มา"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เราก็มียุทธศาสตร์โรงเรียนบ้านประสานใจขึ้นมา กลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองโดยมีผู้ปกครองเป็นประธาน มีรองประธาน"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"เรียกประชุมผู้ปกครองเทอมละครั้ง พ่อแม่รู้ผลพัฒนาการบางทีก็ว่า บางทีก็ไม่ว่า"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"การประชุมผู้ปกครอง ตามปกติเราจะประชุมปีละ 2 ครั้ง"
P62: (In)A2S5-C.txt	"กรรมการก็ได้ช่วยเสนอด้วย บ้างหนึ่งๆ ก็มานั่งคุยกันว่าจะปรึกษาตรงไหน"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"เขาเข้าใจว่าลูกเรียนหลักสูตรใหม่ แต่เข้าใจว่าเรียนหลักสูตรใหม่คือการที่ไม่มีหนังสือ ไม่มีการบ้าน อุปกรณ์อะไรก็ไม่ค่อยจะมี"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"มีการประชุมกันทุกอาทิตย์ของโรงเรียนก็มีประชุมคณะกรรมการบริหาร เขาก็กลับมาถ่ายทอดให้เรา"
P64: (In)A2S5-E2.txt	"จะมีประชุมผู้ปกครองแล้วอาจารย์ที่ปรึกษาจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P82: (In)A2S6-C.txt	"ทางโรงเรียนประชาสัมพันธ์ให้ทราบเกี่ยวกับกฎระเบียบ ต่างๆที่กระทรวงออกมา เขาจะแจกจ่ายให้กรรมการสถานศึกษาและพวกชุมชนได้ทราบรายละเอียดต่างๆ ของโรงเรียน"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"มีการประชาสัมพันธ์ เปิดเทอมจะเชิญผู้ปกครองมารับฟังว่าเราเป็นหลักสูตรใหม่"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"มีคณะกรรมการสถานศึกษา ก็มีการเรียกท่านมาประชุม มีการบอกกล่าว โรงเรียนจะทำอย่างงี้ๆ เชิญมาประชุมพร้อมๆ กัน"

จากการสัมภาษณ์ครูและกรรมการสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนทราบในลักษณะเดียวกัน โดยโรงเรียนใช้วิธีการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมในวันเปิดภาคการศึกษาเพื่อชี้แจงและสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนในภูมิภาค		
		S1	S2	S3	S4	S5	S6
ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม	กิจกรรมที่ 1.1 สร้างความตระหนัก	5	5	3	5	3	4
	กิจกรรมที่ 1.2 พัฒนาบุคลากร	4	6	7	5	5	4
	กิจกรรมที่ 1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ	1	2	1	1	1	2
	กิจกรรมที่ 1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	0	0	0	0	0	0
	กิจกรรมที่ 1.5 ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ	2	3	4	4	5	3

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการดำเนินงานจัดทำสาระหลักสูตรของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร และ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนจำแนกตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P2: (In)A1S1-E.txt	"ต้องมาจากส่วนที่ผอ.ท่านมองเห็นว่าโรงเรียนเป็นอย่างไร แล้วก็จับจุดออกมา อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ ผู้ปกครอง เขามองเห็นภาพเด็กของโรงเรียนเราเป็นอย่างไร ครูอาจารย์มองเห็นอย่างไร ตัวชุมชนมองเห็นอย่างไร เราก็มาทำแบบสำรวจรวมกับสิ่งที่ผู้บริหารคิดมานั่นเอง ได้มาเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เขาต้องการ"
P5: (In)A1S1-T1.txt	"ส่วนมากหัวหน้าหมวด หัวหน้างานเขาก็ประชุมกัน ประชุมกลุ่มใหญ่แล้วก็มาแจกจ่ายงาน ออกแบบสอบถาม ครูอาจารย์ทั้งหมดมีส่วนร่วมทุกคน นักเรียนและผู้ปกครองก็มา ส่วนมากจะใช้แบบสอบถามถามครู นักเรียน และผู้ปกครอง 3 ส่วนแล้วก็มาเจอกัน"
P8: (In)A1S1-T4.txt	"ได้มาจากการประชุมผู้บริหาร หัวหน้าหมวดว่าจะเป็นอย่างไร ผู้ปกครองจะมีคณะกรรมการการศึกษาชั้นพื้นฐานที่จะเข้ามาด้วย"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ประชุมครูแล้วช่วยกันเขียนคร่าวๆ แล้วร่างออกมาให้ฝ่ายบริหาร หัวหน้าหมวด หัวหน้างานทั้งหลายหาข้อสรุป กรรมการสถานศึกษากับนักเรียนมีส่วนร่วมน้อย"
P11: (In)A1S1-T8	"ฝ่ายบริหารเป็นคนประชุมร่วมกันแล้วก็เขียนออกมา ไม่ทุกท่านที่รู้เฉพาะฝ่ายบริหาร"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P14: (In)A1S2-E.txt	"เราเคยเอาเขามาประชุมผู้ปกครองในการทำธรรมนูญโรงเรียน"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ไม่ใช่ครูทุกคนที่มีส่วนร่วมตรงนี้เพราะว่าในช่วงนั้นมันเหลือเวลาน้อยที่เขามาดูติดตาม"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"ครูทุกคนเข้าประชุม รู้สึกว่าจะมีประชุมผู้ปกครองด้วย ประชุมผู้ประกอบกร การประชุมกรรมการสถานศึกษา มีทั้งพระ ก็จะได้คร่าวๆ มา ที่นี้จะเลือก ให้เหลือหัวหน้าหมวดผู้เชี่ยวชาญมาคิด wording มากองคำเพื่อที่จะออกมาเป็นวิสัยทัศน์"
P20: (In)A1S2-T4.txt	"เขาประชุมร่วมกัน สารพัดเชิญตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนครู ตัวแทนกรรมการ"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"ก่อนหน้านั้นเรามีการประชุมอบรมกันเพื่อหาวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยเชิญผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนจากชุมชนมาร่วมกันพิจารณาทางวิสัยทัศน์ของโรงเรียน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P23: (In)A1S2-T7.1.txt	"วิสัยทัศน์ที่ได้จากครู ผู้ปกครอง เครือข่ายตัวแทนผู้ปกครองแต่ละห้อง ห้องละ 3-5 คนและตัวแทนนักเรียนแต่ละห้อง"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"วิสัยทัศน์สอดคล้องกับกระทรวง คณะกรรมการช่วยคิด แต่ละสาระก็จะออกวิสัยทัศน์ของตัวเอง วิสัยทัศน์ของผม ผมก็ลืมแล้ว"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"วิสัยทัศน์มาจากทั้งครู ตัวแทนหัวหน้าหมวด คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาพิจารณาด้วยก็มีหน้าที่มาชี้แจงและเสนอความคิดเห็น"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P30: (In)A1S3-E1.txt	"เป็นความเห็นจากชุมชน ให้ทุกคนทำ swot analysis พอเกิดตรงนั้นเสร็จก็บอกว่าเอาตรงนั้นไปแก้ไขในหลักสูตรเล่มสี่ชมพู ที่เห็นแก่แล้วก็เอาไปก่อน"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"วิสัยทัศน์ที่มาจากการมีส่วนร่วมของครูนักเรียนและชุมชนยังไม่ถึงตรงนั้นแต่ว่าเราทำตามแผนกลยุทธ์ซึ่งต้องทำวิสัยทัศน์ด้วย ซึ่งทำแผนกลยุทธ์เสร็จก็ออกมาพร้อมกับวิสัยทัศน์เลย"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"เราประชุมร่วมกันกับกรรมการสถานศึกษา ให้กรรมการสถานศึกษาช่วยกันคิด กรรมการสถานศึกษามาจากผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์เรากำหนดขึ้นมาเองโดยใช้กรรมการสถานศึกษามาประชุมร่วมกัน"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"วิสัยทัศน์ได้จากผู้บริหาร ครูทุกคน นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ตรงส่วนนี้ได้จากการแจกแบบสอบถามซึ่งก็ได้รับความร่วมมือดี"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"วิสัยทัศน์ของโรงเรียนได้มาจากผู้บริหาร ครูในโรงเรียน กรรมการสถานศึกษาและชุมชน กำหนดร่วมกันกับผู้ปกครองให้ใช้แบบสอบถามซึ่งก็ได้รับการตอบรับกลับมาด้วยดีตัวผู้ปกครองเองจะรู้ว่าโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็จากแบบสอบถามที่ให้เด็กไปให้ผู้ปกครอง"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เราเรียกประชุมผู้ปกครองแล้วให้เขาทำแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในท้องประชุมใหญ่แล้วเราก็เอาข้อมูลของเขามาวิเคราะห์ว่ามาเข้าที่ประชุมครูกับคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วก็เชิญผู้เชี่ยวชาญจากข้างนอกมา แล้วก็ประชุมกัน แล้วก็สรุปข้อมูลออกมาเป็นของโรงเรียน ผู้ปกครองที่เข้าประชุมจะเป็นผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนทุกระดับชั้น มาถึงไม่เต็มร้อยก็เกือบ"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"ตอนเข้าที่ประชุมเขาก็ประชุมกรรมการสถานศึกษา แต่ที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตรงนี้ เขาจะเชิญประชุมก็คือประชุมครูที่เขาอยู่ในกรรมการสถานศึกษา ก็มีผู้ปกครองที่เขาคัดจากชุมชน ตัวนักเรียนเองไม่น่าจะร่วมกำหนดนะเพราะว่ามีแต่ครูแล้วก็ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เขาก็มีคณะกรรมการช่วยกันสร้างวิสัยทัศน์ เขาจะแต่งตั้งคณะกรรมการ กรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"คณะกรรมการของโรงเรียนและท่าน ผอ. ช่วยกันคิด เขาก็ปรึกษากันระดับผู้บริหาร มีวันบ้านประสานใจ ท่าน ผอ. จะถามว่าอยากให้เป็นยังไงก็จะให้เขียนบอก ท่าน ผอ. ก็มาเรียบเรียง"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P58: (In)A2S4-T6.txt	"เขามีวิสัยทัศน์เดิมมา แล้วก็มาถกมครด้วยกันเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย แล้วก็มาเพิ่มเติมแล้วก็มี การปรับตามวิสัยทัศน์ของ ผอ.ด้วย ผู้ปกครองเด็กรู้สึกว่าจะไม่ได้ถกม จะถกมกรรมการสถาน ศึกษาเป็นหลัก"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"มีการประชุมร่วมกันในตัวใหญ่ๆ ของโรงเรียน ก็มีการประชุมกันในคณะกรรมการบริหารสถาน ศึกษา เราส่งตัวแทนหัวหน้าหมวดไป"
P50: (In)A2S4-E.txt	"โรงเรียนกำหนดกลยุทธ์แล้วว่าโรงเรียนนี้ต้องดูศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลให้ได้ว่าเกิดเขาชอบ ทางด้าน วิทย-คณิต ส่งเสริมให้เต็มที่ แต่ในเวลาเดียวกันอย่าเชียว วิทย-คณิต ให้เป็นหมวดา เพราะคนที่เป็นที่ฟ้าและดนตรีก็ต้องมีความสุขในสังคม เราก็ต้องสนับสนุนเขา"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P64: (In)A2S5-E2.txt	"ตอนนี้เน้นมาลงที่คุณธรรมจริยธรรมก่อนเน้นในภาพรวมก่อนว่าเด็กจบไปแล้วจะมีคุณลักษณะ ใดในสังคม ผมก็เลยเน้นตัวนี้ก่อน เหมือนเอาคุณธรรมนำเอาวิชาการรอง"
P63: (In)A2S5-E1.txt	"พอสำรวจความต้องการของชุมชนหมดเลย ถึงเอามาตั้งเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โรงเรียนเน้น ความเป็นผู้นำของชุมชนเพราะเด็กจบ ม.6 ก็ไม่ไปไหน ยังงักอยู่แถวนี้ ไม่ได้ไปไหนไกลมากนัก ความเป็นผู้นำของเขาแฝงในตรงที่ว่าเขาเป็นพื้นเพของชุมชน เราเห็นสภาพตรงนี้ก็เลยได้วิสัย ทัศน์ของโรงเรียนมา"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"เกิดจากการที่โรงเรียนได้จัดคณะทำงาน ไปสอบถามนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ บริหารของโรงเรียน แล้วเอาข้อมูลตรงนั้นมาว่าชุมชนเขาต้องการอะไร ใช้แบบสอบถามแล้วก็ มาสรุป ส่วนมากเน้นไปทางกิจกรรมกีฬา ทางวิชาการน้อยก็ต้องทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับที่ ชุมชนต้องการ"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"วิสัยทัศน์นั้นปกติเขาจะเรียกธรรมนูญของโรงเรียนอยู่แล้ว เขาจะเขียนประจำอยู่แล้ว เขาก็เลย เอามาปรับเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน หลักสูตรใหม่เขาจะให้หัวหน้าหมวดเป็นผู้กำหนด หัวหน้า ฝ่าย ผอ. เป็นพวกคีย์แมน ผู้ปกครองก็จะมีคณะกรรมการของโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วย บุคคลภายนอกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง สมาคมทั้งหมดจะรวมกัน เรียกว่าคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"คณะครูได้ผ่านการอบรม เราก็มากำหนดว่าการจัดวิสัยทัศน์เราเริ่มทำแผนอยู่แล้ว เรียกว่าแผน ยุทธศาสตร์ ก็เอาแผนมาวิเคราะห์ว่าเราจะจัดทำหลักสูตรอย่างไร"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"วิสัยทัศน์เราจะรวมทั้งหมดเลยในเรื่องของการประกันคุณภาพ เด็กเรียนแล้วจะได้อะไร โรงเรียนจะ ไปในทิศทางไหน ชุมชนน่าจะมีส่วนร่วมอย่างไร ตรงนี้คือสิ่งที่เราเอาเข้ามาร่วมเป็นวิสัยทัศน์"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"ก็ช่วยกันคิด ครูทุกคน ว่าโรงเรียนจะก้าวไปถึงไหน"

6. โรงเรียนบางเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P93: (In)A2S6-T5.txt	"มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นมา มีการทำรัฐธรรมนูญโรงเรียน" "วิสัยทัศน์ที่ว่าโรงเรียนจะก้าวไปทางไหน สัมภาษณ์ความต้องการ ใช้แบบสอบถามด้วยก็จะ ประชุมว่าโรงเรียนอยู่ตรงนี้แล้วเราจะเดินไปในแนวไหน จะเน้นไปทางวิชาชีพ"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"มาคุยกันในที่ประชุมหลายๆ ความคิดแล้วก็เสนอขึ้นมา มาจากพวกครูในโรงเรียนทั้งหมด พวกผู้ปกครอง คณะกรรมการจะมาพูดคุยประชุมกันว่าโรงเรียนเราเป็นโรงเรียนนำร่องตรงนี้ คณะท่านมีความคิดอะไร"

โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลากหลายตามบริบท
ของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา
ทั้ง 6 โรงเรียน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ในลักษณะเดียวกัน คืออาศัยความร่วมมือของชุมชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
และนักเรียนร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้โรงเรียน โดยโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน
มีวิธีการให้ได้มาซึ่งวิสัยทัศน์ 3 วิธี ดังนี้ 1) แจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง
และชุมชน 2) จัดประชุมที่มงานบริหาร กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียนเพื่อ
กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และ 3) รวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และ 2 และคณะผู้บริหารร่วมกำหนดเป็น
ขั้นตอนสุดท้าย

โรงเรียนกำหนดภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ
โรงเรียนที่กำหนดและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยโรงเรียนแต่ละโรงเรียนได้
กำหนดภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขึ้นตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนใน
ท้องถิ่นนั้น จากการสังเกตสภาพแวดล้อมในชุมชน การสัมภาษณ์นักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและ
การศึกษาเอกสารข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกันมีการกำหนดภารกิจ
เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีเป้าหมายในการศึกษา
ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ลักษณะของวิชาเรียนเน้นการเรียนรู้ในสายวิทย์ - คณิต และ
ภาษา ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ดังนี้

"โรงเรียนของเรามุ่งเน้นไปทางวิทย์-คณิตสูงแล้วก็สำรวจว่าอยากเรียนภาษาอะไรให้นักเรียนได้เรียน
ภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ เน้นเรื่องวิทยาศาสตร์โดยทำโครงการ"

"ตัววิสัยทัศน์จะบ่งบอกชัดเจนว่าในช่วงขั้นที่ 3 ซึ่งของเราไม่ค่อยจะเหมือนของคนอื่น เพราะวิชาเพิ่มจะ
น้อยวิชาพื้นฐานจะเยอะเพราะความต้องการของชุมชนและผู้ปกครองมุ่งเน้นให้นักเรียนของเราเป็นนักวิชาการมาก
กว่าจะไปท้ออาชีพ"

P 2: (In)A1S1-E.txt

"วิชาเพิ่มเติมมันเหลือเวลาเพียงแคบเดียวทำให้พัฒนาฝีมือน้อยไป ที่โรงเรียนนี้ไม่มันใครจึงจะท้อไปท้อวิชาการ"

P59: (In)A2S4-T7.txt

"คาดหวังในการศึกษาต่อ การศึกษาเป็นเลิศ จึงมีโครงการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น"

P57: (In)A2S4-T5.txt

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีเป้าหมายในการศึกษาที่เน้นการเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษาได้ ลักษณะของวิชาเรียนเน้นการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีเป็นหลัก ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครูในโรงเรียน ดังนี้

"ตอนที่โรงเรียนเน้นที่โปรแกรมแผนการเรียน อาชีพ เทคโนโลยีศิลปะและ..... (อาจารย์จำไม่ได้จึงหันไปถามผู้ช่วยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน)แต่โรงเรียนเราเน้นการเรียนอาชีพราก่อน"

P40: (In)A1S3-T3.txt

สอบถามความคิดเห็นผู้ปกครอง ม.1 ถามกรรมการสถานศึกษาทางชุมชนว่าเขาต้องการอะไร สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดคือ ต้องการให้เด็กของเขาทำเกษตรเพื่อจะได้กลับมาช่วยท้องถิ่น

P30: (In)A1S3-E1.txt

"เขาก็จะช่วยกันคิดแล้วก็ออกมา ส่วนใหญ่เราจะเน้นในเรื่องดนตรี นาฏศิลป์"

P22: (In)A1S2-T6.txt

"ทางผู้บริหารก็ได้บอกว่าเราจะเป็นนำร่องที่ไม่ใช้วิชาการมากแต่เราจะให้เป็นเลิศทางด้านวิชาชีพ"

P70: (In)A2S5-T2.txt

"อยากจะให้เด็กพัฒนาทางด้านของการเรียนการสอนให้สูงขึ้นและสิ่งที่ต้องการแข่งไวกังในก็คือ การมีอาชีพแฝงอยู่"

P83: (In)A2S6-E1.txt

ขั้นตอนที่ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"โครงสร้างมันจะบอกชั่วโมง บอกคาบ พอบอกเสร็จแล้วก็จะเอามาตรฐานและสาระมาดู หัวหน้าหมวดก็มาดูความสอดคล้องว่ามาตรฐานไหนมันเชื่อมโยงกันได้ ในกลุ่มสาระกันก็จะเอามายู่ในชั้นเดียวกันก่อนที่จะลงไปสาระของแต่ละเรื่อง"
P 3: (In)A1S1-St1.txt	"เรียน 6 คาบ เลิก 14.00 น. เข้าเรียน 8.30 น. เรียนคาบละ 50 นาที"
P 4: (In)A1S1-St2.txt	"เรียนวันละ 7 ชั่วโมง คาบละ 50 นาที ป้ายสองก็เลิกแล้ว" "วิชาเรียนเพิ่มแล้วแต่ใครจะเรียน ส่วนมากคนเข้าอังกฤษคณิตและวิทย์มาก เขามีจำนวนจำกัด"
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"เลขพื้นฐานเรียน 3 คาบ/สัปดาห์ เลขเสริมสำหรับเด็กที่สนใจเรียนก็คือ 1 คาบ/สัปดาห์"
P 6: (In)A1S1-T2.txt	"มีวิชาโครงงานแยกออกมา ของ ม.2 มีวิชาเพิ่มเติมแทน"

1. โรงเรียนหลวงใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P7: (In)A1S1-T3.txt	"ภาษาอังกฤษเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง อังกฤษเสริม 1 ชั่วโมง คือตัวเพิ่มเติมอังกฤษหลัก 1 สัปดาห์จะเจอ 4 ชั่วโมง อังกฤษเสริมนักเรียนได้เรียนทุกห้องจะเน้นทักษะ ฟัง พูด อ่านเขียน เน้นทักษะใดทักษะหนึ่งเป็นช่วงๆ อาจารย์ฝรั่งสอน อาจารย์ไทยสอนภาษาอังกฤษหลัก แบ่งหลักสูตรหลักสูตรมันกำหนดไว้แล้วเทอมหนึ่งต้องเรียนกี่ชั่วโมงจะมีหลักสูตรคลุมอยู่ อาจารย์ที่มีหน้าที่จัดก็จะจัดตามนั้น ผู้สอนก็ไปรับตารางสอนมา แล้วก็สอนตาม เราก็มากำหนดคอยอยู่ใน 1 คาบเราจะแบ่งอย่างไร"
P8: (In)A1S1-T4.txt	"เรียนสัปดาห์ละ 33 คาบ ตามโครงสร้างที่เขากำหนดให้มา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะมาปรึกษากัน"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"อย่างนาฏศิลป์กับดนตรีเราจะแบ่งกันสอน สมมติเรามี 18 คาบ เราจะแบ่งเป็น 6 ห้อง กับ 6 ห้อง 6 ห้องแรกเรียนดนตรี 6 ห้องหลังเรียนนาฏศิลป์ แล้วอีกเทอมหนึ่งกลับกัน ปัจจุบันเราแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ ดนตรีและนาฏศิลป์ วาดเขียนและทัศนศิลป์ก็สอนเด็กทุกห้องแต่ผัดกันคนละเทอม"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"สอน 1 ชั่วโมง/สัปดาห์ พละก็ครึ่งชั่วโมง พละก็สอนเนื้อหาของเขา เราก็สอนของเราคนละชั่วโมง"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P14: (In)A1S2-E.txt	"อย่าง ม.ปลายเลือกสายวิทย์ วิชาเพิ่มก็ให้เลือกวิทย์ ม.ต้น 2 ห้อง ให้เลือกวิทย์-คณิต อีก 3 ห้องเป็นภาษา-สังคม อีก 3 ห้องต่อไปเป็นการงาน"
P15: (In)A1S2-St2.txt	"เรียนมากขึ้นกว่าเดิม ปีที่แล้วไม่ค่อยมี ปีนี้เต็มเอียดเลย"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"โครงสร้างเขาเอาชุดที่หลักสูตร คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการไปอบรมร่วมกับ สกศ. แล้วก็ไปรับเอาข้อมูลมาขยายผลในโรงเรียน" "คณิตเรียนสัปดาห์ละ 3 คาบ พื้นฐาน 3 วิชา เพิ่ม 1 เพิ่มเฉพาะเด็กห้อง 1 ห้อง 2 อีก 6 ห้อง จะเป็นทั่วไป วิชาเพิ่มเป็นเด็กห้อง 1 ห้อง 2 เรียน"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"เรียน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ เป็นพื้นฐาน"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"เรียน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ โรงเรียนกำหนด ตอนแรกเราไม่ได้กำหนดอย่างนี้แต่พอทำแล้วไปดูโรงเรียนอื่นด้วย อาจารย์หลายท่านก็พบว่าที่อื่นยังยึดเนื้อหาเดิมเป็นหลักเพราะฉะนั้นพอคล้ายๆ ของเก่าบ้างจำนวนชั่วโมงก็ต้องให้ได้พอๆ กับของเก่า อาจารย์บางคนก็กลัวว่าเราจะไม่เหมือนคนอื่นหรือเปล่า"
P23: (In)A1S2-T7.1.txt	"โครงสร้างหลักสูตรได้จากวิทยาเขต หัวหน้าหมวดการงานไปประชุม"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"เรียนสัปดาห์ละ 1 คาบ โครงสร้างพื้นฐานเป็นสุขศึกษา พละเป็นวิชาเพิ่ม ถ้า 40 ชั่วโมง ก็สุข 30 ชั่วโมง พละ 10 ชั่วโมง"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"ในกลุ่มวิชาพื้นฐานเป็นหนึ่งในภาคต่อสัปดาห์ พละมันจะมีนิดหน่อย วิชาพื้นฐานจะมีครูสอนคนเดียว ส่วนพละเป็นวิชาเพิ่ม"
P22: (In)A1S2-T6.txt	"ครูทุกคนมีวิชาเพิ่ม อย่างตัวเองยังอยากจะได้วิชาเพิ่มนาฏศิลป์ใน ม.2 ม.3 เพราะ ม.2 มันไม่พอ เพราะ ม.1 เป็นดนตรี ม.2 เป็นนาฏศิลป์ ม.3 เป็นทัศนศิลป์ ต้องแบ่งโครงสร้างใหม่"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P21: (In)A1S2-T5.txt	<p>"สัปดาห์หนึ่งเรียน 4 ชั่วโมง แบ่งให้เรียนพุทธศาสนา 1 ชั่วโมงทั้งหมดมี 5 กลุ่มสาระ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และศาสนาแต่ละแยกศาสนาออกมา 1 ชั่วโมง เราจะแบ่งไปเรียนที่ละสาระให้มันจบเป็นตอนไปเลย ม.2 มี 8ห้อง เขาแบ่งคนละ 4 ห้อง เราก็เลยต้องรับเหมาหมดก็มาตกลงกันว่าเราจะคุยกันที่ละสาระ ทำเอกสารก็ co กัน เด็กก็จะได้ใกล้เคียงกัน"</p> <p>"สาระเพิ่ม ม.1 เป็นห้องอื่น ม.2 จะเริ่มแทรกประวัติศาสตร์ ในความเป็นจริงครูเป็นผู้เลือกให้ เราเชื่อว่าเนื้อหาหลักสูตรที่วางไว้มันมีอะไรขาดตกบกพร่อง ที่เราคิดว่าเราจะสอนให้เด็กเราก็จัด เรื่องนั้นมาเป็นวิชาเลือก ทุกคนก็ได้เรียนเหมือนกันยกเว้นกลุ่มการงานก็จะได้เลือกตามถนัด"</p>

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	<p>"โครงสร้างกำหนดในที่ประชุม คุยกันว่าจะแบ่งกันกี่ชั่วโมง"</p> <p>"พอปี 46 ได้มีการปรับกระบวนทัศน์ ไปปรับที่จังหวัด ปรับจนออกมาเป็นโครงสร้างนี้"</p> <p>"ตอนแรกโรงเรียนตั้งใจจะเน้นการศึกษาด้านอาชีพ แต่ครูเกษียณมีเพียงคนเดียวจึงต้องจัดให้เป็นกลางๆ"</p>
P39: (In)A1S3-T2.txt	"จัดตารางเรียนเป็นวิชาชีพ"
P33: (In)A1S3-St1.txt	"อยากให้มีคาวาง"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"ในเรื่องโครงสร้างปีแรกก็จัดโครงสร้างกันเองว่าวิชาแต่ละวิชาจะเอาคนละเท่าไร แต่พอปีที่ 2 ท่านอาจารย์ใหญ่ก็มาปรับให้หน่อยลง อย่างของพีมี 3 คาบ/สัปดาห์ก็เหลือแค่ 2 คาบจะเน้นไปด้านความสามารถตามความถนัดของผู้เรียนมากกว่า"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"โครงสร้างหลักสูตรก็จะเป็นครูทั้งโรงเรียนร่วมกันกำหนดว่าใครจะเอาเท่าไรซึ่งปัญหาที่พบของ ผมตอนนี้ก็คือ เวลาเรียนไม่พอ เราจึงต้องมากำหนดโครงสร้างใหม่ ปรับมา 2 ครั้งแล้ว ครั้งแรก ก็ยังทำไม่ได้ ครั้งที่สองก็ดีขึ้นเพราะมีหลักสูตรแกนกลาง"
P43: (In)A1S3-T6.1.txt	"ในวิชาศิลปะจึงแบ่งกันสอน คนละ 8 คาบต่อ 1 เทอม"
P47: (Ob)A1S3-T.txt	"เรียนคณิตสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบ เป็นวิชาที่เรียนรวมกันทั้งหมด"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"ทางโรงเรียนช่วยกันกำหนดโครงสร้าง แต่ที่นี้ก็คือส่วนใหญ่ท่านอาจารย์ใหญ่ท่านจะทามา จะสอบถามครูในโรงเรียนนั้นจะเห็นว่าต้องการให้จัดแบบไหน เขาให้คณะกรรมการสถานศึกษาช่วย กำหนดโครงสร้าง ตอนแรกเขาจะเริ่มดำเนินการโดยการเอาแบบสำรวจนักเรียนเอาไปให้ผู้ปกครอง ได้รับแบบสอบถามกลับมา"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"สาระพีก็แบ่งกันกับวิชาพล สาระพลาณามัธยมรวมพลกับสุขศึกษาไว้ด้วยกันก็จะแบ่งกันทำ คะแนนก็จะให้คนละครึ่ง 50 : 50 ทางกลุ่มสาระเขาจัดให้เร็ว ระหว่างสุขศึกษากับพลศึกษา มี 5 สาระ คือ สุขศึกษามี 4 สาระ สาระที่ 1, 2, 4, และ 5 ที่เป็นของสุขศึกษา สาระที่ 3 เป็นของพลศึกษา คะแนนจึงเอามารวมกัน"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P53: (In)A2S4-T1.txt	"คณิตศาสตร์แยกได้ถึง 48 สาขาวิชา แต่ระดับแยกย่อยมากเกินไป มันมีเข้ม มีอ่อน มีพื้นฐาน มีโครงการ เสริม 1, 2, 3 มีคณิตพื้นฐาน โครงสร้างเด็กที่เข้าโครงการอัจฉริยภาพเสริมมากกว่าธรรมดา ต้องทำหลักสูตร 2 อัน 3 อัน"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เรียน 3 คาบต่อสัปดาห์"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"อย่างเขาไปมุ่งภาษาอังกฤษ เขาก็ให้ชั่วโมงภาษาอังกฤษมาก มันก็จะไปเบียดชั่วโมงอื่น" "ขณะนั้นมันถูกอัดทุกวิชา ชั่วโมงว่างไม่มี"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"ตอนนี้เรียน 3 คาบ/สัปดาห์ อังกฤษ(เพิ่ม) 2 คาบ/สัปดาห์ ตอนหลังเราให้เจ้าของภาษาสอน อังกฤษ(เพิ่ม) เน้น listening-speaking ม.3 เราก็จะเน้น Reading"
P50: (In)A2S4-E.txt	"แต่ในเวลาเดียวกันต้องมีอาหารเสริม สิ่งที่เขาถนัดเพื่อให้เขาเติบโตไปที่สิ่งนั้นตามความชอบ เป็นอย่างหนึ่งจึงส่งเสริมเปิดที่ต่างๆ กิจกรรมของโรงเรียนให้เด็กแสดงออก"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"มาจากแนวของกรมวิชาการที่ให้มา"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"โครงสร้างเราต้องดูแลกลางแล้วมา พูดคุยกัน ม.ต้น ใช้ปีนี้มี ม.ปลายเป็น 2 เทอม" "วิชาเลือก 1 ชั่วโมง" "หลักสูตรเพิ่มเติมคือสิ่งที่เราต้องเรา ทำทุกทศสนาก็เปรียบเหมือนวิชาบังคับในขณะเดียวกันเรามีเด็ก มุสลิมจึงไปแทรกในเรื่องของศาสนาเปรียบเทียบ ม.1 เราเปิดวิชาเพชรบุรีศึกษาคือ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ชุมชนเป็นหลักสูตรรายปีได้เรียนทุกคน ม.2 ก็วางหลักสูตรให้นักเรียนหลากหลาย ทุกคนเลือกได้ 3 วิชา เราเปิดวิชาออร์บ 2 วิชา คือวิชาภูมิปัญญาไทยและการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและประชากรเป็นการหลอมรวมวิชาประชากรศึกษากับสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน นี่ก็คือวิชาเลือก 1 ชั่วโมง ม.3 ก็เป็นวิชาตามรอยพระยุคลบาท วิชาสถานการณ์ปัจจุบันก็เป็นตะกร้าให้เลือกแบ่งเป็นสาขารนสุข เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ม. 3 เราก็จะเปิด 2 วิชาเลือก มีให้นักเรียนเลือกเหมือน entrance เราเปิดวิชาเลือกต่างๆ ขึ้นมา เช่น ภาคตะวันตกศึกษาเพราะเราอยู่ในภาคตะวันตกแล้วเราก็มีแนวโน้มที่จะติดต่อกับอินเดีย กับพม่าก็จัดมาให้เรียนในสถานศึกษา ม.5 เราก็จะเปิดการท่องเที่ยว (สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ) คนควรจะมีควมรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อนำไปใช้ในการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ทำให้เป็นการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับจังหวัด"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"โครงสร้างสาระการแบ่งที่มีครูพร้อมเราก็เลยใช้เด็กกลุ่มแรกเรียนศิลปะ 5 ห้อง 9 คาบ เราจะเรียนศิลปะ 9 คาบต่อไปจะมาเรียนนาฏศิลป์ พอเทอม 2 9 คาบแรกก็จะเรียนดนตรีไทย 9 คาบหลังก็จะเรียนดนตรีสากล เด็ก 5 ห้อง ก็ตัวหลักสูตรคู่ขนานกับอีก 5 ห้อง สลับกลุ่มกัน"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"เราดูตามหลักสูตรแกนกลาง หนังสือที่เขาให้มาเป็นแนวทางในการทำ แต่ละกลุ่มก็ต้องมาคิด เริ่มจากกลุ่มใหญ่ของโรงเรียนออกมาก่อน ต้องมาตีเป็นคะแนนตีเป็นชั่วโมง โครงสร้างก็มาแบ่งแล้วสาระแต่ละกลุ่มก็แบ่งกัน เรียนสัปดาห์ละ 1 คาบใน 1 ปี ครูจะอธิบายให้เด็กฟังนักเรียนต้องเรียนให้ครบ 5 งาน ที่นี้มันมี 5 งาน เราก็มา แบ่งครึ่ง 5 ห้องนี้เรียนงาน 2 งาน ใน 1 เทอมเรียน 2 งาน เทอมที่ 2 เรียนอีก 2 งาน ที่เหลือเอาบูรณาการกันโดยเอาเนื้อหาเหมือนกัน ถ้าเนื้อหาพบนกันก็เอามาบูรณาการได้เลย"
P60: (In)A2S4-T8.txt	"เรียนอาทิตย์ละคาบ พละก็เหมือนกัน ม.ต้นมีวิชาเลือกพละด้วย"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"พอลกลับมาเราก็เอาโครงการให้ครูดูว่าภายในหมวดของคุณมีชั่วโมงเท่านี้ เขาไปจัดการแยกแยกออกมา ตรงนี้แหละที่ทำให้ครูงมมากเพราะมาตรฐานเยอะก็ให้ครูเขาทำไปที 2 หมวด"
P68: (In)A2S5-St3.txt	"เรียนศิลปะไปแล้ว อนุศิลป์เรียนตอน ม.1" "วันจันทร์หนูเลือกภาษาไทยเพื่อกิจวัตร วันอังคารเลือกธุรกิจ ชุมชนดนตรี วันพฤหัสบดีเลือกเสื้อผ้า"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"คณิตตอนแรกขอ 2 ชั่วโมง แต่เด็กเรามันขี้ก๊อเขา 3 ชั่วโมง/สัปดาห์"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"สัปดาห์หนึ่งเรียน 3 ชั่วโมง สอนทั้งหมด 3 ท่าน เราวมกันระดมกันในแต่ละชั้น โอกาสจะสอนพร้อมกันไม่มี" "โครงการนี้ยังอยู่ เราแยกออกไปเป็นวิชาเพิ่มเติมแต่ให้เขาเลือก นักเรียน 1 คน เลือกวิชาเพิ่มได้ 2 วิชา เขาจะให้ 4 ชั่วโมง"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"สัปดาห์หนึ่งเรียนวิชาพื้นฐาน 2 ชั่วโมง วิชาเพิ่มเติมอีก 2 ชั่วโมง ทุกสาระจะไม่เท่ากัน มันขึ้นอยู่กับว่าสาระไหนเขาจะกำหนดจำนวนชั่วโมงรวมทั้งหมดมาให้ว่าระดับ ม.2 จะต้องเรียนวิชาเพิ่มเติมทั้งหมดกี่หน่วย เสร็จแล้วโรงเรียนจะมาจัดแบ่งกันเองว่าพื้นฐานแต่ละสาระจะใช้เท่าไร มันขึ้นอยู่กับหมวดตกลงกันเองแต่ต้องกำหนดให้สอดคล้องตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและตามหลักสูตรที่เขากำหนดให้มาด้วย" "การบริหารจัดการในหมวดต้องมาจากหัวหน้าหมวดก่อน ถ้าครูในหมวดเยอะก็จะเปิดวิชาเยอะ ไม่งั้นก็จะมีผลต่อการเลื่อนตำแหน่งเลื่อนเงินเดือน หมวดที่ครูเยอะก็เลยเอาชั่วโมงไปเยอะหน่อย ถ้าหมวดไหนครูน้อยก็ลดหลั่นกันลงมาชั่วโมงน้อยหน่อย ในหมวดได้ชั่วโมงมาเท่านี้ก็เอาจำนวนครูหารออกมา"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"เรียน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ วิชาเพิ่มเติมเรียนอีกต่างหาก" "ภาษาไทยเพิ่มเติมเราจะทำกันคนละวิชา เพราะไทยเพิ่มทำทั้ง ม.ต้น และ ม.ปลาย ภาษาไทยเพื่อธุรกิจเกี่ยวกับการอ่านเอกสารสิทธิ์การเขียนสัญญา การเช่าซื้อ"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"เรามีศิลปะพื้นฐานเพื่อการเป็นผู้นำด้วย"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"พื้นฐานสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง แล้วแต่ความลงตัวของบุคลากรเพราะว่าในหมวดบางทีมันไม่ลงตัวสอนมากสอนน้อย"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P86: (In)A2S6-St1.txt	"สุขศึกษา อาทิตย์ละ 2 คาบ สอนพวกโรคต่างๆ โรคพิษสุนัขบ้า" "เลือกอุตสาหกรรม ช่างเชื่อม ดนตรีไทย เรียนวันอังคาร" "ส่วนมากก็เลือกอุตสาหกรรม ผู้หญิงก็งานประดิษฐ์"
P88: (In)A2S6-St3.txt	"ชุมนุมมี 27 ชุมนุม แต่เลือกเสรีมี 4 มีอุตสาหกรรม ดนตรี ธุรกิจ"
P87: (In)A2S6-St2.txt	"ไม่ค่อยมีคืบาวาง ที่ว่างเพราะอาจารย์ไม่มา เขาติดธุระ ว่างไม่บ่อย"

6. โรงเรียนบางเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ของคณิตฯ ม.ต้น ยังไม่ใช้เพิ่มเติม เรียนคณิตฯ 2 คาบ/สัปดาห์ เพิ่มเติม 2 ม.ต้น 2 คาบ เอา ชั่วโมงมาแบ่งกัน ม.ต้น 1,000 ชั่วโมง แล้วก็มาแบ่งกัน ปีแรกก็ไม่เท่าไรครั้งหลังเขาเริ่มมีผัง มโนทัศน์มาให้ สาระนั้นฐานควรเรียนอะไรบ้าง เขาใช้คำว่ามโนทัศน์ก็เหมือนแกนกลางเหมือนกัน เขาจะมีหัวข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5 ว่าหัวข้ออะไร แต่ผังมโนทัศน์เขาจะมาแตกต่าง เช่น เรื่อง จำนวนเรียนอะไรบ้าง ถ้าเป็นวิชาแบบนี้ก็ใช้เนื้อหาเท่าแต่วิธีการเราก็จะปรับปรุงประยุกต์ขึ้นมาให้ มันมีสื่ออะไรมากกว่านี้"
P92: (In)A2S6-T4.txt	"เรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"เวลาสอน ม.1-ม.3 ปกติสัปดาห์หนึ่งมี 3 ชั่วโมง สอนเป็นสุขศึกษา 2 ชั่วโมง ที่เหลือก็จะ เป็นพละ ผมจะให้เรียนสุขศึกษา 2 ชั่วโมง อีกชั่วโมงก็เป็นพละ"

โรงเรียนได้จัดทำโครงสร้างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียนในวิชาหลัก และวิชาเพิ่มไว้อย่างชัดเจนโดยมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จากการศึกษาคั้งนี้ พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรง มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในลักษณะเดียวกันซึ่งการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ยึดตามแนวทางโครงสร้างหลักสูตรของกรมวิชาการที่กำหนดให้ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้กำหนดสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนแตกต่างกันตามความพร้อมและบริบทของโรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินการจัดโครงสร้างหลักสูตรตามลำดับ คือ ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนจัดประชุมที่บริหารเพื่อกำหนดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามค่าน้ำหนักความสำคัญและกำหนดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จากนั้นหัวหน้ากลุ่มสาระจึงจัดประชุมกลุ่มย่อยในกลุ่มสาระของตนโดยนำเวลาเรียนที่ได้กำหนดไว้จากการประชุมกับที่บริหารมากำหนดเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้เพื่อที่จะมอบหมายให้ครูในกลุ่มสาระนำไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในขั้นต่อไป

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาในส่วนของวิชาเพิ่มเติม พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคมีการกำหนดเวลาเรียนและสาระการเรียนรู้แตกต่างกันตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น ในเอกสารการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบางกลาง (อ้างถึงในเอกสารหลักสูตรฯ, 2545) พบว่า โรงเรียนได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรในครึ่งวันบ่ายเป็นวิชาเพิ่มเติมเพื่่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ โดยโรงเรียนได้ดำเนินการสร้างวิชาเพิ่มที่มีความหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ อาทิ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ชน การเชื่อมโลหะ การฟ้อนรำ การกีฬา เป็นต้น ส่วนในเอกสารการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนหลวงเล็ก (อ้างถึงในเอกสารหลักสูตรฯ, 2545) พบว่า โรงเรียนได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นซึ่งมุ่งเน้นในด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์และการแปรรูปอาหารเป็นหลัก เช่น การผสมปุ๋ย การขุดบ่อเลี้ยงปลา การทำนํ้าวนทางจระเข้

ขั้นตอนที่ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงานจัดทำสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องทั้ง 6 โรงเรียน แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 2.3.1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และ 2.3.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.3.1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"มันยังมีความสับสนในการทำอยู่ เราก็เอาเอกสารมาอ่านแล้วก็ทำความเข้าใจเพื่อกำหนดทุกอย่างเพราะพอ.จะต้องมากำหนดวิสัยทัศน์ เราก็มาอ่านแล้วทำความเข้าใจอย่างละเอียดในหลักสูตรที่เขาให้มา" "พยายามอ่านหลักสูตรให้ละเอียด เพราะตอนนี้ที่มันมีปัญหาคือการอ่านหลักสูตรและการตีความเป็นเรื่องสำคัญ ตีความไม่ถูกต้อง"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"เราก็คือศึกษาเอกสาร ส่วนใหญ่ก็ไปประชุมรับเอกสารจากกรมวิขา มีการประชุมแจ้งรายละเอียดว่าเราต้องทำอะไรบ้าง เตรียมตัวอย่างไรในการทำหลักสูตร" "เราต้องศึกษาให้ดีๆ และต้องเตรียมความพร้อมของตัวเองให้มากที่สุด"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P16: (In)A1S2-T1.txt	"เราต้องปรับตัวเราเองก่อน ต้องทำความเข้าใจกับเรื่องหลักสูตร ต้องใส่ใจมาก"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P30: (In)A1S3-E1.txt	"ที่อ่านจากหลักสูตรแกนกลาง อ่านจากพรบ. ศึกษาจากข้อมูลของกรมวิชาการ"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P54: (In)A2S4-T2.txt	"ศึกษารายละเอียดให้เข้าใจ แล้วก็มาสร้างเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ตอนนั้นยังไม่มีแกนกลางเขาให้เราศึกษาในเรื่องของ process output input ให้ครูเข้าใจเรื่องคำพวกนี้ก่อน"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"ศึกษาหลักสูตรก่อนว่าจะไปทางไหนดี"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ก็ศึกษาเยอะเหมือนกัน ทาอ่านเอง เวลาอบรมไม่ คยพลาดเลยเข้าตลอด ส่วนใหญ่อบรมที่นี่"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"เริ่มจากการที่ดูหลักสูตรของทางกระทรวง"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P72: (In)A2S5-T4.txt	"เอาหลักสูตรชั้นพื้นฐานมาตีความเอาว่าจะสอนอะไร ทำอย่างไร เขียนอย่างไร"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ก็ดูองค์ประกอบที่เขาให้มาแล้วก็จัดทำตามนั้น"

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า ก่อนที่โรงเรียนจะดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอันดับแรกโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ได้มีการเตรียมตนเองด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจกับเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างละเอียดก่อนที่จะดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในขั้นตอนต่อไป

2) ขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"ทางโรงเรียนก็ได้จัดอบรมเป็นระยะๆ ติดต่อกัน อบรมระดับหัวหน้าหมวด หัวหน้างาน อบรมภายในโรงเรียนบ้าง จากข้างนอกก็ส่งกันไป"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"เริ่มจากหัวหน้าหมวดก่อนแล้วหัวหน้าหมวดก็มาเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตร"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ทางหมวดศิลปะก็ส่งครูไปอบรมแถวโรงเรียนแถวสะพานควายเกี่ยวกับดนตรี"
P 2: (In)A1S1-E.txt	"ใช้วิธีจัดประชุมกลุ่มย่อยให้เขาประชุมพร้อมกันแล้วก็มีหัวหน้าที่รู้เรื่อง เราก็พยายามมองว่าคนไหนรู้เรื่อง ดูจากการนิเทศบ้าง การตรวจงานบ้าง เราก็จะดูคุณครูแล้วดูว่าคนนี้มีแววเราก็จะรวมทีม" "โรงเรียนเราครูค่อนข้างเยอะ เราไม่สามารถจะบอกเขาได้หมดเราก็ใช้ในลักษณะของครูแกนนำ ครูเครือข่ายเพราะครูแกนนำจะค่อนข้างกระตือรือร้นมาก เราก็จะบอกเขาไป เขาก็จะไปขยายผลต่อเนื่อง"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"เราไม่ได้เข้าร่วมอบรมกับกรมตรงนั้น แต่ว่าเขาจะส่งหัวหน้าหมวดไปก่อนแล้วก็มาขยายผลที่โรงเรียน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P18: (In)A1S2-T2.txt	"มีการติดตาม เรียกผู้เข้าอบรมมาประชุมแล้วก็พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ไปอบรม"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"เราส่งผู้บริหารอบรม อันที่สองก็คือ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรเป็นชุด 2 แล้วจึงจะเป็นหัวหน้าหมวดสาระไปรับการอบรมแล้วกลับมาขยายผลในโรงเรียน ต้องให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P20: (In)A1S2-T4.txt	"มันก็ทำให้เราสับสน ไม่รู้จะเอาอย่างไร ก็ไปดูงานบ้าง มันหลากหลาย ส่วนใหญ่คนที่จะได้ไปก็คือ หัวหน้าหมวด หัวหน้างานในช่วงแรก แล้วก็กลับมาขยายผลต่อ"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ฝ่ายบริหารเตรียมให้ โรงเรียนนำร่องที่มีงานอยู่ชุดหนึ่งเป็นชุดแรกที่ไปอบรม จะมีทางไหนมาชี้แนะ ทางราชภัฏเพชรบุรีมาขยายผลพร้อมทั้งโรงเรียน แยกเป็นกลุ่มสาระ" "ก่อนเขียนได้ส่งไปอบรมที่โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ไป 5 วัน ไปเฉพาะหัวหน้ากลุ่มสาระ"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"ส่วนใหญ่จะเรียกประชุมทั้งโรงเรียน แล้วก็ลงที่ละกลุ่มสาระ"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	"ในช่วงนั้นกรมวิชาการก็จะเรียกครูเข้าไปอบรมมากที่สุดทีเดียว กลุ่มสาระภาษาไทยไปก่อน"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"เขาเรียกไปอบรมตามกลุ่มสาระต่างๆ"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"เราก็มั่วไปอบรมกันหลายครั้งมาก ครั้งแรกเป็นสาระภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ ก็ไม่ได้รู้เรื่องอะไร"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ครูในโรงเรียนไปอบรมตามกลุ่มสาระ อบรมทีละ 2-3 กลุ่ม"
P43: (In)A1S3-T6.1.txt	"อาจารย์ศึกษา(นงสมุติ) ไปอบรมของสาระศิลปะแล้วก็กลับมามีวิทยานิพนธ์มาส่งแล้วก็ทำหมึก"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เขาก็จะเรียกครูไปอบรมทีละกลุ่มสาระโดยทยอยไปครั้งละ 2-3 สาระ ของวิทยาศาสตร์ก็พอสท.รับผิดชอบ ช่วงที่ไปอบรมก็เขียนเสร็จเลย อย่างสาระของที่สังคมก็เขียนเสร็จเลยทุกคนก็จะนำแบบที่ตัวเองได้จากการรวมกลุ่มทำกลับมาที่โรงเรียนแล้วเราก็นำกลับมาขยายผลให้กับครูในหมวดของเรา แล้วก็ทำออกมาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P50: (In)A2S4-E.txt	"เราก็มส่งคนไปเลยกลุ่มละคน กลุ่มละ 2 คน"
P59: (In)A2S4-T7	"ครูอาจารย์ประชุมหัวหน้าหมวดตั้งแต่คณะกรรมการบริหารหลักสูตร รตอนนั้นจะมีหัวหน้าหมวดเข้าประชุมแล้วก็มาขยายผลต่อ ครูก็มีประชุมด้วยประชุมรับฟังจากหัวหน้าหมวดด้วย ตัวเราเองก็ออกไปข้างนอกด้วย"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"เริ่มตั้งแต่หัวหน้าหมวดเดินเข้าไปอบรมเรื่องหลักสูตรมาแล้วก็มาประชุมกันของหมวดเรา หัวหน้าหมวดเป็นคนขยายผล ทุกคนก็มาช่วยกัน"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"อบรมในเรื่องการวิเคราะห์และสร้างคำอธิบายของรายวิชาขึ้นมาจะมีตัวแทนแต่ละกลุ่มสาระไปพอหน่วยงานนี้จัดอบรมก็ส่งคนนี้ไป พอหน่วยงานอีกคนหนึ่งจัดอบรมก็ส่งอีกคนหนึ่งไปสรุปว่าทุกคนก็จะได้รับความรู้จากตรงนั้นมาแล้วก็มาแลกเปลี่ยนกัน" "ที่นี่จะมีครูที่เป็นเครือข่ายกันเยอะเพราะว่าครูที่เป็นต้นแบบจะมีครูที่เป็นเครือข่ายของเขา เขาก็จะขยายผลให้ครูเครือข่าย เวลาคัดประชุมเครือข่ายเราก็เอาไปบอกกัน"
P60: (In)A2S4-T8.txt	"จบรู. เขาก็จัดพวกเราไปที่หลักสูตรแกนกลางของกลุ่มจังหวัดเพชรบุรี ครูจากแต่ละกลุ่มสาระก็ไปรวมกันทั้งหมด พวกเราได้จากการประชุมครูที่จังหวัดแล้วเราก็มจัดหลักสูตรท้องถิ่นเอาที่โรงเรียน"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	<p>"อันดับแรกเขาจะส่งตัวแทนคือหัวหน้ากลุ่มสาระไปก่อน ผู้ช่วยไปอบรมไปสัมมนากันก่อนแล้วเอาพวกนี้มาเป็นแม่ไก่มาขยายผลต่อ ผมเองไม่ได้ไป"</p> <p>"ผมเองส่วนใหญ่จะได้จากหัวหน้าหมวด หัวหน้าหมวดจะได้รับจากการไปอบรม ไปทางเขต 7 ไปกับกรมก็จะได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าหมวด"</p> <p>"หัวหน้าฝ่ายไปอบรมสัมมนากันแล้วกลับมาถ่ายทอดให้กับครูในโรงเรียนทราบ"</p>
P72: (In)A2S5-T4.txt	<p>"หมวดภาษาไทยตอนนี้มี 9 คน แต่ว่าหัวหน้าหมวดเก่งมาก หัวหน้าหมวดไปรับมาแล้วก็มาสอนให้ลูกน้องฟัง"</p> <p>"ท่าน ผอ.สุวรรณ (นามสมมุติ) ก็ให้หัวหน้ากลุ่มสาระไปประชุมที่กรุงเทพฯ ไปทำแผนแล้วก็มาขยายผลกับลูกหมวด"</p>
P73: (In)A2S5-T5.txt	"วิชาการเป็นหลัก ผอ. และกวีวิชาการและหัวหน้ากลุ่มสาระแต่ละสาระมาอบรมประชุมกัน หัวหน้ากลุ่มสาระก็จะมาประชุมย่อยแต่ละสาระ ตอนแรกอบรมกันทั้งโรงเรียนก่อน"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"จะเชิญหัวหน้ากลุ่มสาระไปประชุมเพื่อชี้แจงการจัดทำหลักสูตร ฝ่ายบริหารไปแล้วก็กลับมาถ่ายทอด"
P75: (In)A2S5-T7.txt	<p>"เตรียมตัวด้วยการประชุมกัน ในหมวดอาจารย์ในกลุ่มสาระเป็นตัวแทนไปอบรมแล้วก็กลับมาขยายผล"</p> <p>"ตัวอาจารย์เองก็จะประชุมกันในกลุ่มคหกรรมแล้วตัวแทนจากแต่ละงานก็จะมาประชุมกันแล้วมาถ่ายทอดให้กลุ่มตัวเองฟัง"</p>
P63: (In)A2S5-E1.txt	"ต่อไปก็ให้หัวหน้าหมวดวิชาไปที่ละหมวด เราทำกับครูเราจะรู้ว่าครูคนไหนแน่นไม่แน่น ก็ให้หัวหน้าหมวดไปเพราะหัวหน้าหมวดจะต้องแม่นยำวิชา ถ้าไม่แม่นยำวิชาจะไปกำหนดชั่วโมงสอนได้อย่างไร"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร รอบแรกมีอยู่ 4 ชุด ชุดละ 3-4 คน ไปศึกษาแนวทางการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนแบ่งตามสาระกันไป"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"จริงๆ แล้วไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร ไปอบรมมาครั้งเดียว ครั้งแรกคนเดียวแล้วก็จบ แล้วก็กลับมาทำสาระเอง"
P93: (In)A2S6-T5.txt	<p>"กรมวิชาการให้ไปประชุมที่ไปของหมวดสังคม ครูสังคมอีกคนหนึ่งก็ไปของส่วนกิจกรรม บางคนไปของศิลปะก็แบ่งกันไป แทนที่ในกลุ่มจะได้มีเรื่องเดียวกันก็แบ่งกันไป บางท่านก็ไปตรงกับวิชาที่สอน บางคนก็ไม่ตรง บางคนเป็นครูสังคมก็ต้องไปของกิจกรรมและพอลกลับมาคนหนึ่งก็เป็นคนทำ คนหนึ่งรับหลายงานรับหลายอย่าง บางทีคนที่ควรไปก็ไม่ได้ไปอบรม"</p>
P94: (In)A2S6-T6.txt	"ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี มี 3 สาระเราก็ต้องไปแบ่งกันว่าใครสามารถจะทำอะไรได้"

จากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการขยายผล
 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแต่มีรูปแบบในการขยายผลที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการขยาย
 ผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2 รูปแบบ คือ 1) ขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาผ่านครูที่เข้ารับกา
 รอบรมจากกรมวิชาการ นอกจากนี้โรงเรียนยังได้นำครูต้นแบบและครูแกนนำมาช่วยในการขยายผลการจัด
 ทำหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กันไป และ 2) โรงเรียนได้เชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกเข้ามาให้ความรู้เรื่องการจัด
 ทำหลักสูตรสถานศึกษาอีกครั้ง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กมีรูปแบบการขยายผลการจัดทำหลักสูตร
 สถานศึกษาในลักษณะเดียวกันโดยโรงเรียนได้นำหัวหน้ากลุ่มสาระมาช่วยในการขยายผลเพียงเท่านั้น และ
 จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับโรงเรียนในส่วนภูมิภาคมีการ
 ขยายผลการจัดทำหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

3) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"ระดับ ม.2 ครูมีทั้งหมดกี่คน ใน 4 คนนี้ก็ต้งมา co กันว่าเนื้อหา ม.1-ม.3 เนื้อหาของหลัก สูตรเก่าอันไหนที่สมควรจะได้อยู่ในช่วงชั้นไหน พอได้หัวข้อของ ม.2 มาเสร็จ ซึ่งมาจากการแบ่ง จาก ม.1 ม.2 ม.3 คือเอาครู ม.ต้น เข้าประชุมเหมือนกันหมดแล้วเขียนบนกระดานว่า ม.1 แด่ ไทน์ แล้ว ม.2 ก็รับช่วงต่อไปแล้วก็มาช่วยกันเขียนมาทำแบบฝึกหัดโดยการที่ยึดเป็นเล่มๆ" "พี่เป็นหัวหน้าระดับก็เรียกดูระดับทั้งหมดมาคุยกันว่าได้บทนี้แล้วเราจะลงเทอมไหน เทอม1 หรือเทอม 2 แล้วใครที่รับผิดชอบเรื่องนี้ก็ไปทำแบบฝึกหัดเสริมมา"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P19: (In)A1S2-T3.txt	"ก็จะมีเอกสารมาตรฐานช่วงชั้นมาช่วยกันวิเคราะห์หลักสูตร ม.1-ม.6 ก็จะมาแบ่งกันว่าเราจะ แบ่งอะไรให้อยู่ ม.1 ม.2 ม.3 ม.ปลาย คุยกันหมดเลย ทะเลาะกันใช้เวลานานมาก มีทั้งหมด 6 คน ครูสอน ม.2 อย่างเดียว ทำในสาระ ม.2 แต่ตอนช่วยกันเราก็กช่วยกันหมด เราก็กเลือกกันว่า ม.2 บางมาตรฐานมันคาบเกี่ยวกับ ม.3"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"เพียงแต่เรามาดัดเนื้อหา เรียงลำดับบทเรียนใหม่และกำหนดขอบเขตแคไหน"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"เขาจะเลือกตัวแทนเพื่อจะไปร่างหลักสูตร ไประดมสมองว่าของเรามีเนื้อหาอย่างไรบ้าง คณะ กรรมการ สวส เป็นคนทำ พอทำเสร็จแล้วจะให้ครูผู้สอนไปพิจารณาแล้วนำมาขยายผล"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P42: (In)A1S3-T5.txt	"ขั้นแรกของการไปอบรม เขาให้หลักสูตรแกนกลางมา พอได้หลักสูตรแกนกลางมาเราก็มาวิเคราะห์แยกออกมาเป็นสาระผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแล้วก็มาแบ่งตามระดับชั้นว่าผลการเรียนรู้นี้ สาระนี้ควรจะสอนในระดับชั้นไหน ถ้าอันนี้เราสอน ม.1 แล้ว ม.2 จะสอนอะไร ก็คือให้เราซึ่งมันออกมาก็คือทำให้เสร็จเรียบร้อยเลย"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P50: (In)A2S4-E.txt	"การวิเคราะห์ Swot ก็คือการดูที่จุดแข็งจุดอ่อนแล้วถอดมาเป็นสถานการณ์ หลักสูตรก็แบบเดียวกันเรามองวิเคราะห์ว่าหลักสูตรที่เคยจัด ภูมิหลังมันก็เป็นตัวข้อมูลทุกอย่าง มาก่อนแล้วต่อจากนี้ไปอันนี้มันจำเป็นแล้วหรือยังหรือว่ามันปรับมาใหม่ วิเคราะห์แล้วจึงจะกำหนด พอวิเคราะห์ได้ว่าโรงเรียนของเราอย่างนี้ที่ขับเคลื่อนอย่างไร อยู่จุดไหนดี ไปกำหนดลักษณะที่คุณประสงค์ของเด็ก"
P53: (In)A2S4-T1.txt	"ในหมวดประชุมกันหมด แบ่ง ม.ต้น ม.ปลาย แล้วก็ประชุม ม.ต้น แล้วแยกเป็นระดับ แยกเนื้อหา เนื้อหาไหนที่เหมือนกันดึงไปรวมกันหมดเลย"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"เราต้องซึ่งทั้งหมดก่อน สอน ม.1 และ ม.2 ก็จะทำทั้งสองชั้น ตอนแรกเราจะแบ่งกัน เป็น ม.ต้นทำแคไหน ม.ปลาย ทำแคไหน ต่อจากนั้น ม.ต้นก็มารวมกันเพราะฉะนั้นก็จะพอรู้ว่าสอนเนื้อหาอะไร อย่างไร สาระ ม.2 เราก็จะเอา ครู ม.2 มา มี 3 คนมารวมกัน เริ่มตั้งแต่สาระมาตรฐานช่วงชั้น ไปสาระ ไปผลการเรียนรู้แล้วก็แยกไปตามมาตรฐานที่เขาให้มา แล้วเรามาใส่สาระ"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"แต่ละหมวดก็มาช่วยกันคิดทำหลักสูตร เราก็มาระดมสมองกันโดยใช้หลักสูตรของแกนกลางของกรมวิชาการที่เขาให้มา เราก็เอามาเป็นแกนกลางแล้วเราก็มาใส่หลักสูตรท้องถิ่นเข้าไป เราสร้างเอง ครูสามารถที่จะใส่อะไรลงไปได้ตามันเหมาะสมกับเด็ก ถ้าเนื้อหาหลักสูตรเก่ามากเกินไป เราก็สามารถเอาออกได้เพียงแต่ต้องให้ครอบคลุมตามมาตรฐานที่เขาให้มา" "เราก็เอามาประชุมกันว่า ม.1 สอนนั้นนะ ม.2 สอนนี้ ม.3 สอนนี้ เราก็เอามาแบ่งกัน สอนจากง่ายไปหายาก บางเรื่องก็สอนซ้ำเพราะเราถือว่ามันสำคัญ นี่เรามาแยกเองเรียกว่าการวิเคราะห์มาตรฐาน"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"แยกตามกลุ่มสาระ เอาหลักสูตรมาจึงมาวางครูในกลุ่มของเราหมดเลยช่วยกันดู หลักสูตรก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือส่วนกลางซึ่งเป็นประเภทสามารถจะผนวกรวมเป็นเนื้อเดียวกันแต่ตอนหลังเราก็แยกออกมาเป็นวิชาพุทธศาสนาให้เรียนเป็นวิชาเพิ่มเติม ส่วนที่ 2 คือ ส่วนที่เป็นท้องถิ่นจริงๆ คือ เป้าหมายของโรงเรียนโดยวิเคราะห์เอาบริหารของชุมชนเข้ามาใช้จริง ชุมชนรอบข้างคาดหวังกับเด็กอย่างไร"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"ปีแรกก็จะเอางาน 5 งานนี้มาตั้ง อาเนื่อหามาว่าต้องสอนอะไรบ้าง"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"ที่โรงเรียนใช้หลักสูตรเก่ามาเป็นพื้นฐาน ตรงนี้พอมาทำหลักสูตรใหม่ก็ถามชุมชนว่าอยากเปิดอะไรมากที่สุด มันก็ทำให้เกิดความหลากหลาย"
P64: (In)A2S5-E2.txt	"ฉะนั้นมา ม. ปลายกับมันก็เป็นเส้นทาง เพราะฉะนั้นพอชั้น ม.4-ม.6 เด็กจะต้องรู้แล้วว่าตัวเองจะไปทิศทางไหนแล้วหลักสูตรตรงนี้จะเขียนไว้ดี"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"ก็ประชุมปรึกษาหารือกัน หัวหน้ากลุ่มสาระเอาข้อมูลและหลักสูตรมาตีแตก มันไม่ได้ซึ่งเอาสาระของที่ทางกรมวิชาการจัดแต่ละมาตรฐานมาตีแตกว่าควรจะกระจายเป็นอะไร ได้เป็น 1-5 แล้ว 5 ก็เป็นอีกอันหนึ่งที่ต้องการให้เด็กคิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"เราก็เอาหลักสูตรเก่ามาเทียบว่าเราสอนเรื่องอะไรไป อย่างเช่นว่า เราต้องการให้เด็กเรียนภาษาเราจะให้เด็กเรียนอะไร อันเก่าเราก็สอนเรื่องคำ 7 ชนิด เราก็เอาอันนี้ไปตีแยกว่ามันจะอยู่ในสาระข้อไหน เราก็จับเข้าสาระ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P90: (In)A2S6-T2.txt	"เราก็ไปนั่งซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรกันเลย หลักสูตรเก่าแน่นอนพอซึ่งเสร็จ เราก็มาดูว่าในกรณีของ ม.1 เราจะซึ่งอะไรก่อนเพราะฉะนั้น ม.1-ม.3 เดิมตอนนี้เราก็ทำให้มันเป็นเนื้อหาในภาพรวมแล้วเราก็ดึงมาว่าเนื้อหาอะไรน่าจะนำไปอยู่ในชั้น ม.1 แล้วเนื้อหาอะไรจะไปต่อยอด ม.2, ม.3 ซึ่งเราจะใช้หลักสูตรเดิมเป็นหลักแต่ว่าเนื้อหาอะไรที่อยู่ใน ม.2, ม.3 มันน่าจะไปอยู่ใน ม.1 เนื้อหาที่ยากก็เอามาปรับซะมันก็จะกลายเป็นเรื่องเนื้อหาจากง่ายไปยาก"
P92: (In)A2S6-T4.txt	"เราก็ดูมาตรฐานที่เขาให้แบ่ง แต่เราก็ดึงเนื้อหามาใช้"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ทางกรมวิชาการจะให้แนวเป็นตัวหลักสูตรมาเป็นแนวทางแล้วเรามาตัดแปลงทำ ทำยากมากคือสาระผมมีอยู่ทั้งหมด 5 สาระ ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมดเลย ก็จะแตกเนื้อหาตั้งแต่ ม.1-ม.3 เนื้อหาสุขศึกษา เป็นสาระ 1, 2, 4, 5 สาระที่ 3 เป็นพลະแต่เวลาสอนจะต้องมีทั้งเนื้อหาสุขศึกษาและพลະด้วย"
P98: (In)A2S4-E1.txt	"วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น"

โรงเรียนทุกโรงได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางโดยได้รับความร่วมมือจากครูในทุกกลุ่มสาระ จากการศึกษาเอกสารในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรง มีการดำเนินงานในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางในลักษณะเดียวกัน โดยใช้การระดมสมองในกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มสาระเพื่อกำหนดเป็นหลักสูตรของช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 การดำเนินงานครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาหลักสูตรเก่าเพื่อแบ่งเนื้อหาและกำหนดรายละเอียดของจุดประสงค์ในแต่ละวิชา 2) เทียบเคียงหลักสูตรเก่ากับหลักสูตรใหม่โดยยึดมาตรฐานของกรมวิชาการเพื่อกำหนดเวลาเรียนและขอบเขตเนื้อหา

ของแต่ละวิชา และ3) จัดเรียงเนื้อหาในหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กรมวิชาการ กำหนดให้

4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติม

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 6: (In)A1S1-T2.txt	"จัดเสร็จแล้วก็มาดูว่าเรื่องอะไรตรงกับอะไร ก็จัดให้ตรง ตอนนั้นก็หนังสือใช้ก็ไปหาหนังสือที่เป็นมาตรฐานมาตัดถ่ายให้ทั้งระดับ"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"เขียนเป็นคาบออกมา เขียนจุดประสงค์ย่อยออกมา กรมกำหนดชั่วโมงมาให้ เนื้อเรื่องเราใส่เองหมดเลย" "หมวดนี้จะมีศิลปะ ดนตรีไทย สาขล นาฏศิลป์ แบ่งกันเลย แยกกันไปเขียน พอสอนจริงจึงจะมารวมกัน พอส่งเล่มเราก็ส่งไปที่หมวด หมวดเป็นผู้รวบรวมแล้วเก็บไว้"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"จะมีมาตรฐานมาให้แล้วก็มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาให้ว่าช่วงชั้นนี้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังอะไรบ้าง แล้วก็มาประชุมในกลุ่มผู้ที่สอน ม.1, 2 และ 3 ครูเขียนของ ม.2 อย่างเดียวแต่ก็คุยกันก่อนว่าใครจะสอนอะไรเท่าไร เรื่องซ้ำๆ เราจะตัดไป ม.ต้นก็คุยกันเอง"
P 9: (In)A1S1-T5.txt	"เราแยกกันไป ใครถนัดอันไหนเราเอาอันนั้นไป"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P23: (In)A1S2-T7.1.txt	"เขียนคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิชาพื้นฐาน 1 คน สอน 5 งาน วิชาเพิ่มให้นักเรียนเลือกเป็นอาหารไทย ครูทั้งหมด 5 คนต่างคนต่างทำงานแล้วก็เอามารวมกันมีอะไรก็ปรึกษากัน"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"พูดตามจริงเลยนะ เราปรับผิดชอบกันตามขั้นที่เราสอน มีการประชุมตกลงกันว่าใครจะรับผิดชอบในส่วนใดแล้วก็แบ่งงานกันไป ซึ่งส่วนใหญ่ครูที่สอนในระดับชั้นเดิมของหลักสูตรเดิมก็ทำไป"
P24: (In)A1S2-T7.txt	"มีหลักสูตรส่วนกลางที่เขาส่งมาให้เรา แต่พอทำจริงๆ แล้วเอาของเขามาหมดเลย เราไม่สามารถไปรู้จักถึงหลักสูตรนี้ได้เลย เราจึงเอาเอกสารที่เราเตรียมไว้มา คำอธิบายรายวิชาเราก็มาเขียนใหม่จริงๆ ก็เหมือนเดิมทุกอย่างเพียงแค่เปลี่ยนชื่อ" "เอาเนื้อหาเขียนให้ตรงกับมาตรฐาน ตอนนั้นยังเขียนไม่ครบกระบวนการ เขียนตามของใครของมัน หลักสูตรเป็นเพียงแกนคร่าวๆ ที่จะนำมาให้เขียนแผน ใน 1 ปีต้องสอนให้ครบมาตรฐาน"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ให้แบบฟอร์มมา กำหนดหลักสูตรภายในพื้นที่ใครพื้นที่มัน เขียนมาทุกกลุ่มสาระ"

2. โรงเรียนหลวงกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P21: (In)A1S2-T5.txt	<p>"พอได้กลุ่มย่อยปั๊บเราก็จะมาดมสมองโดยยึดเอกสารที่ทำแจกในท้องประชุมมาทำเป็นขั้นตอน วิเคราะห์เป็นขั้นตอน ได้คำอธิบายรายวิชาออกมา ครูสอน ม.2 ก็ทำในระดับชั้น ม.2 มีพี่กับอาจารย์วัฒนา (นามสมมติ) ส่วนใหญ่จะมานั่งด้วยกันช่วยกันคิดช่วยกันทำโดยเราจะยึดหลักสูตรแกนกลาง ตอนแรกเรายังไม่มีอะไรให้เลยเราจะได้ตัวอย่างจากหัวหน้ากลุ่มสาระมาให้เราดูเป็นแนวทางแล้วก็ปรับแก้กันมาหลายครั้งเลย จนกระทั่งมีหลักสูตรแกนกลางออกมาเราก็เอาของเราไปเทียบ ตรงไหนไม่สอดคล้องเราก็ปรับให้เข้ากัน ส่วนมากก็จะไม่แตกต่างกันเยอะ"</p> <p>"ขั้นแรกจะแจกใบงานทำที่ละชั้นตอน เราก็ทำใบงานตามนั้น เราก็แบ่งเป็นกลุ่มสาระออกมาแล้วภายในกลุ่มก็จะจัดแบ่งว่าใครจะรับผิดชอบช่วงชั้นไหน มี ม.1/ ม.2/ ม.3เราก็จะแบ่งบุคลากร"</p>
P22: (In)A1S2-T6.txt	<p>"ส่วนใหญ่เราก็จะนำแบบแผนมาจากโรงเรียนปากเกร็ดตอนนี้มีครบแล้ว 4 คน ดนตรี 2 นาฏศิลป์ 1 ทัศนศิลป์ 1 มีแต่ดนตรีไทย ก็ครบในกลุ่มสาระ เราแบ่งกันในหัวข้อของตัวเองเช่น นาฏศิลป์ก็ทำนาฏศิลป์ ชิวโง่สอนเราแบ่งเป็น ม.1 ครูคนเดียวกัน ดนตรี นาฏศิลป์ ทัศนศิลป์"</p> <p>"ทำของ ม.2 ต้องทำคนเดียว มันนานมากแล้ว นี่ก็ไม่ออกเลยคะเพราะส่วนใหญ่เราจะลงไปที่เนื้อหาเลยตรงนั้นเราไม่ได้ยุ่งกับเขามากนัก ตรงนั้นเป็นแรกที่มาก็ทำแล้วปีที่ 2 ก็ทำอีก พอปีที่ 3 ก็ทำอีก เราจะแบ่งเป็นกลุ่มว่าคุณทำตรงนี้ก็เคยมีคนมาแนะนำแล้วก็เอาของปากเกร็ดมาให้ดูเป็นตัวอย่าง"</p>

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	<p>"แบ่งเนื้อหาเสร็จแล้วเราก็มาสาระการเรียนรู้ คือ เนื้อเรื่องที่ เราจะสอนดีกว่าก่อนเนี่ยที่เขาให้เรา เราจัดให้เด็กเรียนอะไร เรื่องอะไร พอผลที่จัดการเรียนรู้เด็กจะได้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ วัตถุประสงค์ปลายทางของของเดิม"</p> <p>"ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตอนนี้ กรมวิชาการเขาทำให้เรา เราก็ดูว่าเข้ากับของเรามี ต้องปรับเปลี่ยนอะไร เสร็จแล้วเราก็ต้องแตกมาแยกเป็นจุดประสงค์นำทาง"</p> <p>"ให้มาตรวจส่วนตัวใหญ่ๆ มา แล้วเราแตกเองว่าแต่ละมาตรฐานเราจะแตกเนื้อเรื่องอะไรออกไป ที่เนี่ยมันก็เป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง"</p>
P40: (In)A1S3-T3.txt	"ภาษาอังกฤษมีครู 2 คน ก็จะแบ่งกันทำเป็น ม.ต้น 1 คน ม.ปลาย 1 คน"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"เขาก็แบ่งงานกันไปทำ ใครไปอบรมเรื่องอะไรมาก็มาทำ ไปอบรมได้แค่นิดเดียวเอง เราต้องมาทำเอง เขาให้แนวทางมานิดเดียวที่เหลือก็กลับมาทำกัน"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P48: (Co)A2S4.txt	การจัดทำหลักสูตรในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์มีดังนี้ วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์ข้อบ่งชี้เนื้อหา สืบค้นแหล่งเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำเสนอผลการเรียนรู้
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ทุกวิชาต้องให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน"

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P55: (In)A2S4-T3.txt	"สาระภาษาอังกฤษที่เราใส่เข้าไปมันต้องไปสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับสาระการเรียนรู้ ตอนหลังก็มาเป็นคำอธิบายรายวิชาแล้วก็แยกเป็นรายละเอียดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องจัดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน" "แต่ละหมวดก็มาช่วยกันคิดทำหลักสูตร เราก็มีระดมสมองกันโดยใช้หลักสูตรของแกนกลางของกรมวิชาการที่เขาให้มา เราก็เอามาเป็นแกนกลางแล้วเราก็ใส่หลักสูตรท้องถิ่นเข้าไป เราสร้างเองครูสามารถที่จะใส่อะไรลงไปได้ถ้ามันเหมาะสมกับเด็ก ถ้าเนื้อหาหลักสูตรเก่ามากเกินไปเราก็สามารถเอาออกได้เพียงแต่ต้องให้ครอบคลุมตามมาตรฐานที่เขาให้มา"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"เมื่อเราได้คำอธิบายรายวิชามาแล้ว เราก็ต้องมากำหนดผลการเรียนรู้ที่เราคาดหวัง คำอธิบายรายวิชาที่จะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน" "ในส่วนที่เกี่ยวข้องถ้าโรงเรียนเห็นภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องด้วย ผลการเรียนรู้ก็ต้องมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยพอเราจัดการเรียนการสอนก็ต้องคำนึงถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นหลัก"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P69: (In)A2S5-T1.txt	"พอดีเด็กก็มาแยกว่า ในกลุ่มพีชคณิตจะเรียนอะไรตามมาตรฐานที่เขากำหนดให้ก็กำหนดเนื้อหาให้ ได้มาตรฐานเอามาตรฐานมาแตกย่อยเป็นสาระแล้วก็มาเปรียบเทียบกับโครงสร้างเก่า" "สอนเนื้อหาในระดับชั้น ม.2 อย่างเดียว ก็ทำตุ๊กตาไว้ก่อน ม.1 ม.2 ม.3 จะเรียนอะไรบ้าง ก็เอาตรงนั้นมาดำเนินการต่อ แบ่งกันไปใครสอนระดับไหนก็ไปทำขั้นนั้น ครูคณิตมี 6 คนก็แบ่งกันไปแต่ละ ม. ต่างสาระมันก็เป็นความสามารถเฉพาะทาง ก่อนหน้านี้เราก็ช่วยกันทำ"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"สสวท. ให้มาตรฐานช่วงชั้นและสาระมากกว่าๆ แล้วก็มาดูว่าเราต้องใส่เนื้อหาอะไรเข้าไปเพื่อให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 8 สาระ" "เขาให้โครงสร้างมาเราจะเริ่มมองออกก็เอาเนื้อหาใส่ส่วนใหญ่ก็เอาเนื้อหาในแต่ละสำนักพิมพ์มา"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"จากคำอธิบายรายวิชา เขียนขึ้นมาเองยากเหมือนกันนะเพราะเราไม่ใช่คนวิชาการ เราเอาเรื่องบึงบอระเพ็ดเข้ามาดูโรงเรียน อย่างท้องถิ่นก็เอาโครงการพระเข้ามารวม"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"ในสาระมี 10 คน สอนนักอาจารย์คนอื่นด้วย สอนคนละ 3 ห้อง มันมี 5 สาระ หน้าที่พลเมือง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ใน 5 สาระเราหนดหน้าที่พลเมืองเราก็ทำ ทั้ง 3 ชั้นแต่ละคนก็ทำคนละสาระมา"
P75: (In)A2S5-T7.txt	"ตอนที่ทำหลักสูตรก็ทำตามๆ กัน วิชาพื้นฐานก็แบ่งกันไปว่าใครจะทำสาระไหนและทำขั้นไหน แล้วก็เอามารวมกัน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ทุกคนต้องมีหน้าที่ตั้งแต่นำมาวิเคราะห์ จัดทำจุดประสงค์รายวิชา โครงสร้าง ซึ่งโครงสร้างก่อนมาเรียงจุดประสงค์ มาทำให้เป็นระดับชั้นแล้วก็มาทำแผนจัดการเรียนรู้"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"ในหลักสูตรมันจะมีมาตรฐานรายวิชากับสาระเขาให้มาแล้วเราก็จับเอามาตรฐานกับสาระมาจัดเรียง มาตรฐานก็เป็นเหมือนจุดประสงค์ปลายทาง สาระเป็นเหมือนเนื้อหาแล้วก็เอามาดูซิว่ามาตรฐานในวิทย์ฯ มี 8 กลุ่มสาระ แล้วใน 8 กลุ่มของช่วงชั้นที่ 3 จะสอนยังไงให้จบทุกสาระเท่าที่เด็กจะเรียนได้เพราะฉะนั้น 3 ปีต้องได้ครบทุกสาระ" "ครูแต่ละสาระก็จะทำสาระด้วยกันแต่ว่าเป็นลักษณะของกลุ่มใครกลุ่มมัน"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"เขาให้เราหาเนื้อหาไปใส่ในจุดประสงค์เอง ที่เราตั้งเองเราอยากจะให้โรงเรียนเราสอนอะไรจะอิงแนวเก่าก็ได้หรือจะสร้างใหม่ของท้องถิ่นก็ได้แล้วก็หาเนื้อหามาให้ match กัน ตอนนั้นไม่รู้เลยมั่วมาก" "เราจะแบ่งเป็นทำ ม.ต้น กลุ่มหนึ่ง ม.ปลายกลุ่มหนึ่งเพราะฉะนั้นใครที่ทำ ม.ปลายก็จะไม่รู้ ม.ต้นเพราะเขาแยกกันทำ แล้วให้มา join กันเองซึ่งเรากลับมาก็ไม่รู้เรื่องคือ จับไม่ได้"
P92: (In)A2S6-T4.txt	"เราจะสอนหลักสูตรเนื้อหาสาระที่มีต่อตัวผู้สอน ให้ความง่ายอยู่ในขั้นต้นๆ เนื้อหาที่ยากๆ ก็เอาไว้ปลาย" "เราก็ดูมาตรฐานที่เขาให้แบ่ง แต่เราก็ดึงเนื้อหาไปใส่"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"โครงสร้างก็ดูตามมาตรฐานว่าจบ ม.3 ต้องรู้อะไรบ้าง เราก็อาเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานก็คือแกนกลางนั้นแหละ"

จากการดำเนินงานวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและจากการระดมสมองในกลุ่มย่อย พบว่า ครูในโรงเรียนได้จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและการศึกษาเอกสารในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน มีการจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระทั้งพื้นฐานและเพิ่มเติมในลักษณะเดียวกัน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานในกลุ่มสาระพื้นฐานและเพิ่มเติมสรุปเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำมาตรฐานแกนกลางมาแตกย่อยเพื่อจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค 2) นำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชาโดยจัดเรียงเนื้อหา แยกเป็นหน่วยย่อยตามลำดับความยากง่ายของแต่ละระดับชั้น และนำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และ 3) ครูประจำแต่ละวิชานำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำ มากำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

ในการดำเนินงานจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาในด้านการจัดทำหลักสูตรในระยะแรกอันเนื่องมาจากครูยังขาดความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและมีครูประจำในกลุ่มสาระเป็นจำนวนน้อย ครูจึงทำ

หลักสูตรตามลำพังซึ่งทำให้ความคิดของครูไม่หลากหลาย ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กจึงใช้ระบบเครือข่ายระหว่างเพื่อนครูต่างโรงเรียนและหน่วยงานระดับจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือในการจัดหลักสูตรควบคู่กันไป ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางสามารถจัดทำหลักสูตรได้ด้วยตนเอง ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูต่อไปนี้

"แกนนำหลักคือ โรงเรียนสงวน (นามสมมุติ) เขาเป็นหัวเรือใหญ่แล้วเราไปช่วยเขาเป็นลูกทีม โรงเรียนที่นำร่องกับโรงเรียนแสนสุข (นามสมมุติ) และโรงเรียนสำราญ (นามสมมุติ) 3 โรงเรียนจะช่วยกัน โรงเรียนสงวน (นามสมมุติ) เขาจะเป็นแม่แบบใหญ่เรียกครูในสาธิตนี้มาชี้แจงการเขียนสาระการเรียนรู้ที่คาดหวัง"

P45: (In)A1S3-T8.1.txt

"ก็มีประสานงานกับครูโรงเรียนอื่นๆ บ้าง ไม่เข้าใจก็โทรถามกัน ส่วนมากจะโทรหาโรงเรียนสิรินธรไม่รู้สนิทกันได้อย่างไร"

P40: (In)A1S3-T3.txt

"ก็ติดต่อกับครูศิลปะโรงเรียนอื่นบ้าง กลุ่มศิลปะก็มีปัญหาเหมือนกัน ผมเองตอนที่ทำหลักสูตรก็ไปยืมโรงเรียนอื่นที่เป็นนำร่องมาดูเป็นแนวทางบ้าง"

P43: (In)A1S3-T6.1.txt

ไปขอความรู้จากโรงเรียนอื่นๆ เพราะว่าเราไม่รู้ลึกถึงเนื้อหาวิชา

P44: (In)A1S3-T7.txt

"ก็มีโรงเรียนเครือข่ายในจังหวัดประจวบฯ อบรมโดยสามัญ มีการรวมตัวกันในสหวิทยาเขตก็มารวมกัน แล้วก็แบ่งตามกลุ่มสาระก็แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำ"

P89: (In)A2S6-T1.txt

"โรงเรียนบางเล็กเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก บางสาระจะมีครูเพียงคนเดียว ครูแค่ 2 คน บางครั้งเราก็ต้องอาศัยความร่วมมือกับโรงเรียนในเขต 5 ด้วยกัน หลักสูตรวิทยฯ ของ ม.ต้น และ ม.ปลายเราก็ไปนั่งทำด้วยกัน มันก็เลยเหมือนเป็นเอกเทศที่เราสามารถปรึกษากันได้"

P90: (In)A2S6-T2.txt

2.3.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) สร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อความ

P57: (In)A2S4-T5.txt

"หลักสูตรเพิ่มเติมคือสิ่งที่เราต้องทำ พุทธศาสนาก็เปรียบเหมือนวิชาบังคับในขณะเดียวกันเรามีเด็กมุสลิมจึงไปแทรกในเรื่องของศาสนาเปรียบเทียบ ม. 1 เราเปิดวิชาเพชรบุรีศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนรู้ชุมชนเป็นหลักสูตรรายปีได้เรียนทุกคน ม.2 ก็วางหลักสูตรให้นักเรียนหลากหลายทุกคนเลือกได้ 3 วิชา เราเปิดวิชาการรอบ 2 วิชา คือวิชาภูมิปัญญาไทยและการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
	<p>ล้อมและประชากรเป็นการหลอมรวมวิชาประชากรศึกษากับสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน นี่ก็คือวิชาเลือก 1 ชั่วโมง ม. 3 ก็เป็นวิชาตามรอยพระยุคลบาทเราต้องดูว่าหลักสูตรเกิดเนื่องจากอะไร โรงเรียนเราเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เราก็เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์</p> <p>เลยสร้างวิชานี้ขึ้นมา วิชาสถานการณ์ปัจจุบันก็จะเป็นตะกร้าให้เลือกแบ่งเป็นสาขารณสุข เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ม.3 เราก็จะเปิด 2 วิชาเลือกมีให้นักเรียนเลือกเหมือน entrance"</p> <p>"เรามีความพร้อมในเรื่องของสื่อของบุคลากรเราจึงเปิดวิชาเลือกต่างๆ ขึ้นมา เช่น ภาคตะวันตก ศึกษา เพราะเราอยู่ในภาคตะวันตกแล้วเราก็มีแนวโน้มที่จะติดต่อกับอินเดีย กับพม่า ก็จัดมาให้เรียนในสถานศึกษา"</p> <p>"ม.5 เราก็จะเปิดการท่องเที่ยว(สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ)คนควรจะมีความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อนำไปใช้ในการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ทำให้เป็นการพัฒนายุทธศาสตร์ระดับจังหวัด"</p> <p>"ในแกนกลางเราก็สามารถปรับเป็นท้องถิ่นได้ก็คือ วิเคราะห์ว่ากิจกรรมใดสามารถปรับเป็นท้องถิ่นได้ 2.วิเคราะห์หน่วยงานเรียนใดที่เป็นท้องถิ่นจึงสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในหลักสูตรแกน กลาง วิเคราะห์ว่าเนื้อหาหลักสูตรของท้องถิ่นมีความจำเป็น เราก็สร้างเป็นรายวิชาเหมือนที่เราสร้างอยู่ 30% เราก็พบกันครึ่งทาง 70% ทำให้ชัดเจน ในหลักสูตร 70% เราเอาท้องถิ่นไปแทรกในส่วน ของกิจกรรมแทรกในลักษณะของหน่วยงานเรียนรู้อย่างไร แล้วเราจะได้อะไรเรามองเราไปคิดว่า จะไปสร้างรายวิชาที่มีจุดเด่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างไร"</p>
P51: (In)A2S4-S11.txt	"วิชาอาหารพื้นเมืองของเพชรบุรี ส่วนใหญ่จะใส่กะทิ เปลี่ยนได้ภายใน 3 อาทิตย์"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P64: (In)A2S5-E2.txt	<p>"ท้องถิ่นที่เราทำเองอย่างเช่น แผนธุรกิจการค้าปลีกกับห้างสรรพสินค้า เรา เข้าไปหาไม่ใช่ให้ท้องถิ่นเข้ามาอย่างเดียว เขาจะเข้าไปที่ห้าง Funny Land เลยให้เขาสอนให้เขาเรียนรู้โดยตรงจากนั้นเลย อันนี้ก็คือ ชุมชน เรา เข้าหาเขาแล้วดีมาก อย่าง Funny Land เด็กเรามีรายได้ด้วย แล้วอย่างธนาคาร ประกันภัยต่างๆ เขาจะเชิญให้ไปเรียนที่เขาเลย ให้เขาสอนให้เลย รู้สึกว่าเขาทำดีนะ ได้ความรู้โดยตรงเด็กเขาก็สนใจเพราะมันต่างถิ่น ต่างครูตรงนี้ก็ถือว่าเป็นจุดเด่น ค่ะคุ้มครองผู้บริโภควิชานี้เขาก็ไปต่อบด. ไปช่วยจัดนิทรรศการหรือแนะนำ ลงไปในชุมชนด้วย"</p>
P72: (In)A2S5-T4.txt	<p>"ภาษาไทยเพิ่มเติมก็ต่างคนต่างทำละ เพราะว่าเช่น ที่สอนอยู่ภาษาไทยเพิ่มเติมเพื่อกิจธุระเราก็ดูว่ามันเข้าสาระที่เท่าไร เราจะเพิ่มอะไร เราก็ทำขึ้นมาแล้วก็เอามาสอน เด็กเขาก็จะเลือกเรียน เราจะทำกันคนละวิช เพราะไทยเพิ่มทำทั้ง ม.ต้น และ ม.ปลาย"</p>
P74: (In)A2S5-T6.txt	<p>"เรามีศิลปะพื้นบ้านเพื่อการเป็นผู้นำด้วย แล้วเรามีใจมากด้วย ให้เขาไปค้นว่าท้องถิ่นเรามีอะไรดี"</p>

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P93: (In)A2S6-T5.txt	"ในส่วนของสังคมก็จะเป็นวิชาประจำบ้านๆ ครูผู้สอนก็จะให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นรู้สึกว่าเขาจะสนุกเหมือนกัน"
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ซ่อมเครื่องยนต์ ซ่อมเครื่องไถ ซึ่งเราก็สร้างหลักสูตรเป็นวิชาเพิ่มเติมขึ้นมา วิชาเพิ่มเติมจะเป็นหลักสูตรเชิงท้องถิ่นแต่ตอนเนี่ยะโรงเรียนของเรายังพัฒนาไปได้เพียงจุดหนึ่งเท่านั้น ยังไม่สมบูรณ์ ถ้าให้สมบูรณ์จริงๆ ก็คือต้องเอาความต้องการทางนั้นไปตีเป็นหลักสูตรขึ้นมา"

ในการสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคเท่านั้นที่มีการสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของท้องถิ่น ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่ได้มีการดำเนินการสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคได้ดำเนินการจัดทำวิชาเฉพาะเกี่ยวกับท้องถิ่นและบรรจุหลักสูตรท้องถิ่นเป็นวิชาเพิ่มและวิชาบังคับซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และนักเรียนผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ กลางและเล็กต่างก็มีขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรในลักษณะเดียวกันกับหลักสูตรสถานศึกษา โดยโรงเรียนเริ่มสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะด้วยการศึกษาวิเคราะห์สภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชนและความเป็นไปของสังคมในปัจจุบันเป็นขั้นตอนแรก ต่อจากนั้นโรงเรียนได้กำหนดเวลาเรียนซึ่งต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างหลักสูตรและต้องสัมพันธ์กับโครงสร้างของแต่ละกลุ่มสาระเป็นขั้นตอนที่ 2 ต่อจากนั้นจึงกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรที่สามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ 3 พร้อมกับวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้างๆ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชานั้นๆ จากนั้นจึงแยกออกมาเป็นเนื้อหาย่อยเป็นขั้นตอนที่ 4 และในขั้นตอนสุดท้ายโรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจากหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดในแต่ละวิชา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้การสอนในวิชาแกนและวิชาเพิ่มบางส่วนให้เข้ากับท้องถิ่น

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"ของ ม.1 ที่เอามาใช้กัน เช่น การทำเรื่อจิว แต่ของ ม.2 ที่พี่ใช้้อตราส่วนร้อยละ กำไร ขาดทุนพี่จะเอาพวกไปปลิวที่ห้างเขาแจมมาลดก็เปอร์เซ็นต์ 50 บาทเหลือ 45 บาท หมายความว่าลดก็เปอร์เซ็นต์ เอาตัวนี้มาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน" "โจทย์เราเป็นพวกประยุกต์ให้เข้าไปใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น ให้เด็กเอาค่าน้ำประปามาทำกราฟ มันทำไม่ได้ทุกเรื่องเป็นบางเรื่องก็ได้ ใช้แผ่นไปปลิวมาประมาณค่า ม.1 เขาทำ"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"ภาคภาษาอังกฤษใช้ในลักษณะพานักท่องเที่ยวชมท้องถิ่นให้นักเรียนเป็นไกด์หรือให้เขียนใบโฆษณาหรือใบปลิวของเราเมื่อไรน่าสนใจน่าท่องเที่ยว ละแวกนี้ก็มีย่านเรือนไทย มัสยิด การปลูกผักปลูกหญ้าเด็กก็อยู่แถวนี้อยู่แล้ว ให้เด็กจับกลุ่มกัน แกก้ใช้ได้นะ"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P20: (In)A1S2-T4.txt	"หลักสูตรท้องถิ่นก็มาดูว่าแต่ละจังหวัดจะบังคับมาไม่เหมือนกัน อย่างปทุมจะเน้นเรื่องบัวเพราะบัวคือดอกไม้ประจำจังหวัด ทุกโรงเรียนก็จะสอนเรื่องบัวแล้วก็นำเอาท้องถิ่นมา ไม่ได้ไปทำกับจังหวัดแต่เขามักการพูดกันกว่าให้ทำเรื่องบัวก็เอาของดีในแต่ละท้องถิ่นเข้ามา"
P22: (In)A1S2-T6.txt	"อาจารย์หัวหน้าเขาก็จัดเรื่องกลองยาวมา ของตัวเองก็จะจัดเกี่ยวกับพื้นเมืองมาศึกษาตั้งแต่เครื่องแต่งกาย เพลง การแต่งเนื้อร้อง ครูจะจัดการแสดงเป็นของโรงเรียนส่วนใหญ่เอาเพลงเก่าๆ มาให้เรียนแต่หลังจากที่เขาจบจากที่นี้แล้วเขาจะต้องแต่งหน้าทำผมได้ แต่งตัวเป็นคือทุกอย่างเขาจะเรียนเบ็ดเสร็จหมด"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"เวลาเราจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษก็เน้นที่ว่าข้อมูลส่วนตัวเขาให้แน่นหน่อย เช่น วัน เดือน ปี เกิด ใบสมัครงาน สันทนาซื้อขายมากหน่อย"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P29: (In)A1S3-C.txt	"ก็สอนปลูกต้นไม้ การเกษตรกรรมจากที่โรงเรียนเคยบรรจุอาทิตย์ละ 1 คาบได้ขยายขึ้นเพื่อให้เด็กนักเรียนได้ใช้เวลาในภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น"
P33: (In)A1S3-St1.txt	"ทำผลิตภัณฑ์ 1 กลุ่ม 1 ผลิตภัณฑ์ ทามาจากวัสดุท้องถิ่น"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"หลักสูตรท้องถิ่นก็ไปปรึกษาศึกษานิเทศก์ เขาก็แนะนำให้บูรณาการกับเกษตรเป็นภาษาอังกฤษเพื่อการเกษตรให้รู้ศัพท์เรื่องปุ๋ย เรื่องผลไม้ ตอนนีพี่ไม่ได้สอนแล้วพี่จึงเปลี่ยนเป็นภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ส่วนมากเด็กเขาไม่ชอบเขาบอกว่าเขารู้แล้ววิธีการผสมปุ๋ยเป็นอย่างไร ทำได้แล้วทำไมต้องคิดคำว่าปุ๋ยเป็นภาษาอังกฤษด้วย"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสวนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P56: (In)A2S4-T4.txt	"ท้องถิ่น ม.1 แยกเกี่ยวกับเพลง ม. 3 เป็นเพลงพื้นบ้าน (อาจารย์นำ หนังสือเพลงพื้นบ้านมาให้ดูประกอบการอธิบาย) ให้เด็กไปให้พ่อแม่กล่อมให้หน่อยหรือญาติผู้ใหญ่ ทั้งเด็กทั้งครูช่วยกันทำ"
P51: (In)A2S4-St1.txt	"อาจารย์คอม สอนเขียนเว็บ powerpoint แล้วสร้างตาราง"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"เป็นคอมพิวเตอร์ทุกคน Microsoftword powerpoint excel ให้ทำเป็นแฟ้ม ทำการ์ดวันพ่อ"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	"30% เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับจังหวัดนครสวรรค์ ไปเสริมไปเติมแต่งมันให้ครบ 100% ทุกสาระการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เทศกาลในจังหวัดนครสวรรค์ เช่น แหม่มगरเราก็จะเอาเนื้อหาที่เข้าไป"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"จะมีนิทานพื้นบ้านอยู่ จะลงมาในไทยเพิ่ม วิชาหลักก็เรียกว่าแทบจะไม่ได้ตั้งเลย แต่ว่ามันจะมีบทสุดท้ายคือ มีเพลงพื้นบ้านอยู่ ก็เอามาแทรกเล็กๆน้อยๆ เท่านั้นเอง"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"หน้าที่พลเมืองเราก็สอนเรื่องการเลือกตั้ง ให้เด็กสาธิตการเลือกตั้ง สอนภูมิปัญญาไทยก็ให้เด็กทำกะลา มอญช้อนผ้าเราก็ให้นักเรียนอนุรักษ์การเล่นแบบไทยๆ เช่น การเดินกะลา"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"จากคำอธิบายรายวิชา เขียนขึ้นมาเองยากเหมือนกันนะเพราะเราไม่ใช่ นักวิชาการ เราเอาเรื่องบึงบอระเพ็ดเข้ามาดูอย่างท้องถิ่นก็เอาโครงการพระเข้ามาร่วม"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"คณิตศาสตร์มันยาก นอกจากเอาท้องถิ่นเข้ามาเปรียบเทียบในเรื่องของภาววิมูลค่าเพิ่ม การวัด" "ทำแบบเรียนแนะนำเป็นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าและนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นและในชีวิตประจำวันได้"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P86: (In)A2S6-St1.txt	"สังคมสอดแทรกบ่อย เรื่องการประดิษฐ์ ความเป็นอยู่"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ทำแบบเรียนแนะนำเป็นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าและนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นและในชีวิตประจำวันได้"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"พาไปกด ATM เพราะเด็กเราไม่รู้จัก ไม่เคยเห็น จริงแล้วเขาก็ชอบ แล้ว Pizza เขาก็ชอบได้ไปเห็น"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"เราจะดูว่าอะไรที่ทันสมัยและกำลังนิยม เราก็จะดึงเอามาสอนสามารถทำเป็นรายได้เสริม ครูเคยเอากระดาษสามารถทำเป็นการ์ดใบเล็กๆ เด็กเขาเอาไปทำขาย ขายได้เงินมาเยอะมากเกือบ 2,000 บาทแล้วมีคนมาซื้อต่อแล้วเอาไปขาย"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"ยกตัวอย่างในเรื่องที่อยู่ในชุมชนเรา"

ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นนั้น พบว่า โรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรบางส่วน โดยโรงเรียนสามารถลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลางพร้อมทั้งกำหนดคำอธิบายรายวิชาในวิชาแกนหรือวิชาเพิ่มให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งรายละเอียดในเนื้อหาหลักสูตรมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละโรงเรียน จากการศึกษาครั้งนี้ ได้ข้อสรุปของการปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาแกนและวิชาเพิ่มให้เข้ากับท้องถิ่นของโรงเรียนแต่ละโรง โดยผู้วิจัยได้แบ่งการปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอดแทรกเรื่องราวของการดำเนินชีวิตประจำวันให้กับผู้เรียนและการสอดแทรกเนื้อหาของความรู้อื่นๆไปใช้ในการประกอบอาชีพ

จากการได้ร่วมสังเกตการสอน สัมภาษณ์ผู้เรียนและครู ในแต่ละกลุ่มสาระ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดเล็กเน้นการสอดแทรกเนื้อหาในเรื่องการประกอบอาชีพมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งเน้นการสอดแทรกเนื้อหาในชีวิตประจำวัน และจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ได้สอดแทรกเนื้อหาของความรู้อื่นๆไปใช้ในการประกอบอาชีพโดยเน้นในเรื่องของเกษตรกรรม ศิลปะและนาฏศิลป์เป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพครอบครัวและบริบทท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียนที่จำนวนประชากรส่วนมากมักจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

3) ปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"เด็กโรงเรียนนี้จะใช้แหล่งเรียนรู้เยอะมากเพราะข้างๆ โรงเรียนจะเป็นเขตชุมชนอยู่ ชุมชนสะพานสูงก็จะมีฟาร์มของในหลวงท่าน แหล่งเรียนรู้รอบของเรามีเยอะแยะไปหมด"
P 3: (In)A1S1-St1.txt	"เคยไปทำรายงานฉบับหนึ่ง ก็คือ แถวนั้นจะมีการปลูกไม้ที่ไม่ใช้ดิน ใช้เป็นแร่ธาตุเขาเรียกว่าไฮโดรคอลลอไรท์ที่โกลเด้นเพลซแล้วก็มีปลูกพืชกางมุ้งที่หมู่บ้านสัมมาการ"
P 4: (In)A1S1-St2.txt	"อาทิตย์ที่แล้วไปพิพิธภัณฑ์ คลอง 5 อาจารย์วิทยพาไป"
P 6: (In)A1S1-T2.txt	"เราพาเด็กไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ แล้วก็ไปที่เมืองทองธานีงานไอทอปส์"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ใช้วิทยากรจากท้องถิ่น เช่น ลักษณะอาหารในท้องถิ่นที่ชาวบ้านในท้องถิ่นก็เชิญชาวบ้านจากหมู่บ้านมาให้ความรู้ทั้งด้านนี้ ชาวบ้านและเวลานี้ ผู้ใหญ่บ้านก็มาให้ความรู้ การประสานงานติดต่อไปเขาก็มาช่วย"
P 9: (In)A1S1-T5.txt	"หลวงพี่มาเป็นอาจารย์สอนวิชาพระพุทธ จากวัดศรีบุญเรือง"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"มีแต่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใครมีความสามารถก็เชิญมา แถวนั้นเป็นสภาเขตวัฒนธรรมสะพานสูงเวลามีงานท่านก็มาช่วยให้ความร่วมมือดี เวลาเรามีงานเราก็ไปช่วยก็เลยมีความสนิทสนมกัน บางทีชุมชนแต่งงานก็เชิญไปเล่นเขาจะเข้ามาหาแล้วก็บอกเลยว่าเขาเก่งอะไร เราก็เชิญผู้ปกครองมา ศิลปะก็ไปดูอะไรแถวคลองแสนแสบ"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"หลักสูตรท้องถิ่นของที่นี้ทำเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ดูตามสถานที่และอุปกรณ์เท่าที่ทำได้ให้ใช้วัด"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"พระมาช่วยสอนพุทธศาสนา"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"ภูมิปัญญาชาวบ้านจะมีทางด้านศิลปะมากกว่า"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"พอแยกออกมาเป็นวิชาเพิ่มก็จะเจาะลึกความเป็นมาในท้องถิ่นแล้วก็พาเขาออกไปสำรวจพื้นที่ มีการสืบค้น พาเขาออกสืบค้นครั้งแรกเราทำแนวคลองบางหลวงจนสุดคลองมหาสมให้เด็กไปสอบถามผู้ใหญ่ เราจัดเวลาพิเศษแล้วเราก็ไปกับเขาด้วย เขาจะพาไปดูของจริง การจักสาน การแกะสลัก"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P34: (In)A1S3-St2.txt	"ไปวัดหลักสอง" "เมื่อเทอมที่แล้ววันไหนเป็นวันพระให้พระมาเทศน์ที่โรงเรียนก็จะมีย่างดักบาตรทำบุญ"
P29: (In)A1S3-C.txt	"ก็ได้ติดต่อทางจัดหางาน ของบประมาณ แล้วก็ได้อาสาสอนการทำดอกไม้ การบูร ทำขนม"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"มีวิทยากรชาวบ้านมาช่วยบ้าง"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"เข้ามาแนะนำแนวอาชีพ เขาจะมีประธานกรรมการศึกษาเก่ง เก่งในเรื่องของการทำน้าวัน น้าดีมีสมุนไพรร แซมพุทธระฆัง จัดเป็นงาน 1 วัน แล้วก็มาสาธิต ก็ให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในการทำ"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P49: (In)A2S4-C.txt	"ศูนย์วิทยของเรา ศูนย์วิทยาศาสตร์ทำผู้อำนวยการก็จะมาดูความพร้อม ห้อง lab มาดูวันเวลาที่สามารถจะเอานักเรียนมาเรียนได้ เอานักเรียนเข้ามาอบรมเพราะห้อง Lab เราค่อนข้างพร้อมมากมีเครื่องมือครบ"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"อาจารย์พาไปดูศิลปะวัฒนธรรม ภาพฝาผนัง ปูนปั้นที่วัดมหาธาตุ" "มีศิลปินแห่งชาติมาสอนศิลปะ ภูมิปัญญาไทย"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"โดยมากเราจะใช้ธรณีวิทยาที่เด็กรู้จัก ชาวบ้านรู้จักแล้วให้เขาไปสัมภาษณ์ อย่างบ่อน้ำพุร้อนที่หนองหญ้าปล้องมันเกิดได้อย่างไร เสร็จแล้วก็ให้เขาไปศึกษาสภาพจริง"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"บางทีก็พาไปที่ สวพ. ให้เขาไปดูว่าการร้องเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างไร ให้เขาฟังนักจัดรายการแล้วก็ให้เขียนรายงาน"
P60: (In)A2S4-T8.txt	"แหล่งเรียนรู้ออกไปบ่อย ไปโรงเรียนสารพัดช่าง (อาจารย์แย่งกันพูด) บ้านนี้แม่ทำขนมหม้อแกงเราก็ไปเลย"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"แล้วก็พาที่เราได้พาเด็กออกไปเรียนรู้ตรงนั้นเราก็มีมานานแล้ว บางทีครูไม่มาเราก็ต้องเอาเด็กไปเรียนที่บ้านเขา อย่างงานศิลปะวัฒนธรรม พ่อแม่เขาเล่นลิเกเราก็จับเด็กมาเล่นลิเก"

5. โรงเรียนบางกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P72: (In)A2S5-T4.txt	"มีครูวิชาการงานเข้าไปเชิญวิทยากรจากช่างนอกรมาสาธิตจักสานตะกร้าให้เด็กดู"
P75: (In)A2S5-T7.txt	"อาจารย์บางท่านก็เชิญวิทยากรชาวบ้านเข้ามาเหมือนกัน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P82: (In)A2S6-C.txt	"ก็มีคนในชุมชนเป็นวิทยากรเกี่ยวกับ 1. การเกษตร วิธีการปลูกไม่ว่าจะตอกิ่ง ทาบกิ่งมะม่วง หรือว่ามะม่วงเสียบ ตอตาเสียบยอด ทาบกิ่ง บางครั้งบางคราวก็เอาวิทยากรไปโรงเรียนเด็กก็เคยมาเรียนการเกษตรข้างนอก เคยมาดูมีหลายหน่วยงานอยู่ในโครงการจัดที่ดินตามพระราชประสงค์ มีการเกษตรไปชี้แนะเกี่ยวกับการปลูกพืชต่างๆ แม้ในเรื่อง อบรมเด็กนักเรียนยังไม่ค่อยรู้ถึงว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเขายังไม่ค่อยเข้าใจมีประธานหรือนายกไปชี้แนะให้เด็กได้รู้ได้เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอบต. ซึ่งจะต้องประสานงานกับทางโรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆภายในท้องถิ่น"
P87: (In)A2S6-St2.txt	"ตอน ม.1 มีเรียนที่วัด ไปเรียนวิทยาศาสตร์ อ. นงนุช (นามสมมุติ) สอน ไปช่วยหลวงพ่อทำวัด" "ตอน ม.1 วิชาวิทยาศาสตร์ ไปกรมอุตุนิยมวิทยา"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"บางครั้งจักสานเราก็พาไปที่มูลนิธิชัยพัฒนา เขาก็ไปฝึกเองด้วย"
P86: (In)A2S6-St1.txt	"มีวิทยากรจากภายนอก มีพวกไฟฟ้า"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"บางครั้งอบรมเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเราก็เชิญวิทยากรตรงนั้นมาสาธิตจนสุดตำบล"

จากการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์นักเรียน ครูและกรรมการสถานศึกษาในเรื่องของการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีวิธีปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกัน โดยโรงเรียนทุกโรงเรียนเลือกใช้เครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและแหล่งอื่นๆ ใน 3 ลักษณะคือ 1) ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในบริเวณชุมชนใกล้เคียง เช่น ฟาร์มของในหลวง ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ วัด และมูลนิธิต่างๆ เป็นต้น 2) ใช้ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน โดยโรงเรียนแต่ละโรงเรียนใช้ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียนซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มาจากหลากหลายอาชีพที่อยู่ในบริเวณชุมชนใกล้เคียง เช่น พระ กลุ่มแม่บ้าน ศิลปินแห่งชาติ องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และ 3) ศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายนอกท้องถิ่น โดยโรงเรียนแต่ละโรงเรียนได้จัดทัศนศึกษาพานักเรียนไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ กลุ่มแม่บ้าน กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 22 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนในต่างจังหวัด		
			S1	S2	S3	S4	S5	S6
ขั้นตอนที่ 2 การจัด ทำสารหลักสูตร	2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2.3.1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง	1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรให้ละเอียดอีกครั้ง	2	1	1	4	1	1
		2) ขยายผลการจัดทำหลักสูตร	5	5	6	5	6	4
		3) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง	1	3	1	6	4	4
		4) จัดทำคู่มือบริหารวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการ เรียนรู้	4	6	3	5	5	5
	2.3.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	1) สร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของท้องถิ่น	0	0	0	3	3	2
		2) ปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน	2	3	3	3	5	5
		3) ปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	7	4	4	5	3	6

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนของหลักสูตรที่นับว่ามีความสำคัญที่สุดก็คือ ขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์การนำหลักสูตรไปใช้ของโรงเรียนนำร่องออกเป็น 4 กิจกรรม ดังนี้

3.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ส่วนใหญ่จะให้เขาทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการระดมความคิด ให้ออกมารายงานให้เพื่อนฟัง เขาก็สนุกสนาน ตรงไหนที่เขาไม่เข้าใจเขาก็ถาม"
P 3: (In)A1S1-St1.txt	"เขาจะเน้นให้เด็กคิดเอง ทำเองมากกว่า" "จะมีวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา ภาษาไทย แล้วก็คอมพิวเตอร์ เขามารวมกันทำชิ้นเดียว"
P 4: (In)A1S1-St2.txt	บูรณาการกับ 6 วิชา ทำงานส่งชิ้นเดียวทำเป็นรายงานเป็นกลุ่ม "ที่จะใช้เลขหลักกับเลขเสริมบูรณาการกัน เลขหลักให้ทำคณิตศิลป์ คือ การร้อยด้ายรูปทรงต่างๆ พอเลขเสริมก็ให้เด็กมาเขียนรายงานการร้อยด้าย"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"คิดวิเคราะห์ในลักษณะ mind map"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P15: (In)A1S2-St2.txt	"อาจารย์เขาก็อธิบายบนกระดานแล้วเขาก็ให้เราออกไปทำซีทเป็นของเรา" "ส่วนใหญ่จะเป็นอังกฤษที่เน้นเกมส์เยอะ"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"มีเกมส์ จัดกลุ่ม เขาก็ชอบ บางทีก็มีอุปกรณ์มากแต่เนื้อหาไม่เอา นี่คือเด็กโรงเรียนเรา ออกไปทำกิจกรรมนอกห้องยิ่งกูไม่กลับเลยเพราะบางทีพี่ก็ให้เขาไปพิพิธภัณฑ์ก็ไปไม่กลับเลย"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ก็มีการคุยกันแล้วมาดูเนื้อหาในม.4 จะมีอะไรที่จะบูรณาการร่วมกันได้ เราปรึกษากันเอง สมมุติพีสนิทกับครูภาษาไทย เราก็ดูว่าเรื่องไหนเราจะทำได้บ้าง"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"บูรณาการกับเลขได้ สังคมก็ได้ สุขศึกษาก็ได้ ใช้ในลักษณะใบงาน เตรียมกันข้ามสาระ ก็รู้สึกว่ามันไม่ยากเท่าไร ส่วนใหญ่เราก็ไปหยิบแผนที่มีถามเขาว่าขึ้นต้นด้วยตัว N ประเทศอะไร"
P23: (In)A1S2-T7.1.txt	"ครูสอนงานบ้านก็บูรณาการกับคนอื่นๆ เช่น ฐานกิจ วิชาช่าง งานเกษตร"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P33: (In)A1S3-St1.txt	"ออกไปเรียนนอกห้อง" "สอนแบบการวิเคราะห์การเขียน ให้อ่านใบความรู้แล้ววิเคราะห์ออกมา" "สังคมมีเกมส์ให้เล่น"
P34: (In)A1S3-St2.txt	"มีเกมส์ให้เล่นด้วย" "มีกิจกรรมต่างๆ"
P35: (In)A1S3-St3.txt	"ทำดินสอพองก็เอาแป้งแล้วก็เทียนแล้วก็เอาผสมกับน้ำต้มสุก ถ้าอยากได้เป็นสีต่างๆ ก็เอาน้ำจากดอกอัญชันมาใช้มันและตากแดด ใบเตยก็ได้ ก็ประดิษฐ์จากเศษวัสดุเอาไปมัดดอกไม้ที่มันร่วงอยู่ผูกทำเป็นแต่ทองเข็มกลัดแล้วก็จะมีแผ่นกระดาษเขียนปัญหาที่ที่มีอะไรบ้างแล้วก็ขึ้นตอนการทำ"
P43: (In)A1S3-T6.1.txt	"ผมจะให้ทำงานเป็นกลุ่ม"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"บางทีก็แบ่งกลุ่มบ้าง ให้เด็กคิดหากิจกรรมมาบ้าง"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P51: (In)A2S4-St1.txt	"สอนแบบให้ค้นคว้าเองมากกว่า เขาบอกว่าเขาไม่อยากบอกระไรมากเพราะมันเป็นหลักสูตรใหม่ แต่เขาก็จะแนะนำแนวทางให้ present งานบ่อยมาก" "เรียนยากขึ้น มี mind mapping ให้เขียนโครงงานให้ทำตอน ม.3 หลักสูตรท้องถิ่นเรียนตอน ม.1 เพชรบุรีศึกษา ตอนนี่ไม่ได้เรียนเลย"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"การวิเคราะห์แบบ Mind Mapping"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"เราเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้นักเรียนลงไปหาคนในพื้นที่แล้วเราก็เอามาเรียบเรียง" "ให้ขามสอร้องเพลง ใครที่ร้องเพลงบ้างในท้องถิ่นของเขาก็ให้เขาร้องมา เราต้องให้เด็กกล้าแสดงออก เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เอาเพลงมาเปิดให้ฟังบ้างให้ฟังวิทยุบ้าง บางเพลงครูร้องไม่ได้ก็สอนครูด้วย" "ให้เขาไปสัมภาษณ์คุณยาย คุณตา เช่น เพลงพวกเนี่ยจะให้เอามาส่งแล้วให้คะแนนเขาไป"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P70: (In)A2S5-T2.txt	"เราจะไม่มีชั้นคำนวณแต่ให้รู้ว่ามีกระบวนการอย่างไร เน้นการทดลอง การสถิติถึงแม้ดูปาร์กั้เราจะไม่พอ"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"ให้วิเคราะห์เป็นภาพ เช่น บึงบอระเพ็ดให้วิเคราะห์วิจารณ์ภาพ" "บางที่เราเปิดเพลงให้เด็ก ให้นักเรียนฟังแล้วได้อะไรบ้างจากเพลง"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ครูของเราถ้าจะเห็นอายุยังไม่เยอะเท่าไรเพราะฉะนั้นวิธีการสอนของเขาก็คือ สอนให้เกิดกิจกรรมในเด็ก พอเป็นโครงสร้างอันใหม่ก็สอนกิจกรรมแต่เนื้อหาอาจจะเปลี่ยนแปลงไปนิดหน่อย"
P86: (In)A2S6-St1.txt	"ออกไปรายงานเป็นกลุ่ม ผลัดกันไปรายงานหน้าชั้น" "อาจารย์ให้ดู VDO ทุกห้องพอดูเสร็จก็ให้สรุปเรื่องว่าเป็นยังไงมาบ้าง ครูให้ทำเป็นกลุ่ม"
P87: (In)A2S6-St2.txt	"ส่วนมากเป็นวิชาสังคม ศาสนา แล้วไปรายงานหน้าห้อง ทำเป็นกลุ่ม"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ก็ใช้วิธีการให้ทำกิจกรรม เช่น ให้เด็กทำข้อ 1- 10 แล้วบอกว่าจะสุ่มถาม 3 ข้อ ใช้การเรียนการสอนแบบกลุ่ม หัวแถวเราแบ่งเอง อย่างเช่น มีเด็ก 5 คน เรียนตีเราก็แบ่งตามเด็ก 5 คน เสร็จแล้วก็แบ่งเด็กบ้าง ให้เลือกเองบ้าง หัวหน้ากลุ่มต้องย้ายกลุ่มไปช่วยกันทำงานกลุ่ม"

จากการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์นักเรียนและครูในแต่ละกลุ่มสาระ ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะคือ

1) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ข้อมูลจากการสังเกตการสอน สัมภาษณ์นักเรียนและครู พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในลักษณะที่เหมือนกัน โดยครูได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อให้ทุกนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่กำหนดขึ้น นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้เรียนรู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามโดยมีครูคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาอยู่ตลอดเวลา ดังรายละเอียดจากการสังเกตการสอนของครูและนักเรียนดังนี้

ครูให้นักเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มเพื่อหัดเป่าขลุ่ยโดยครูไม่กำหนดเพลง แล้วแต่นักเรียนเลือกเพลงที่จะเล่นโดยนักเรียนแต่ละคนมีโน้ตเพลงที่ครูให้เสร็จแล้วให้นักเรียนมาสอบเป่าขลุ่ยแต่ละกลุ่มต้องเลือกเพลงเดียวกัน

อาจารย์ให้นักเรียนแบ่ง กลุ่มเป็นกลุ่มละ 5-6 คนครูมีใบงานแจกให้นักเรียนแต่ละคน ครูใช้การสอนโดยวิธีบรรยายหน้าชั้นเรียนแล้วให้นักเรียนจดตาม

P12: (Ob)A1S1.txt

อาจารย์สอนโดยใช้วิธีการอธิบาย อาจารย์ให้นักเรียนศึกษางานเป็นกลุ่มๆ หลังจากนั้นก็ตามคำถามนักเรียนให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของเครื่องดนตรี 2 ชนิด

อาจารย์สอนโดยให้ตัวแทนกลุ่มออกมาเขียนบนกระดาน 6 ประโยค นักเรียนต่างเข้ากลุ่มแล้วช่วยกันคิด สักพักตัวแทนนักเรียนส่วนใหญ่ก็เดินไปเอาแฟ้มที่โต๊ะครูเพื่อที่จะออกมารายงานตามหัวข้อที่ได้รับจากค ุร่นักเรียนต่างช่วยกันคิดและค้นคว้าจากหนังสือที่ครูให้

อาจารย์แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 4 คนให้นักเรียนนั่งทำใบงาน

P27: (Ob)A1S2-T.txt

อาจารย์วิชาวิทยาศาสตร์ได้พานักเรียนออกมาเรียนนอกสถานที่โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและแจกใบงานให้คนละ 1 แผ่นเพื่อทำการทดลองในเรื่องการเคลื่อนตัวและทิศทางโดยให้นักเรียนเป็นเครื่องมือในการทดลอง

นักเรียนชั้น ม.2/2 กำลังนั่งทำทอมจากวัสดุเหลือใช้ เช่น กลังนม ขวดโพลีส แยกกันนั่งเป็นกลุ่ม บางกลุ่มก็ช่วยกันทำ นักเรียนชายกลุ่มหนึ่งบอกว่าสนุกดี ร้อยไปร้อยมาก็เพลินดี สีน่านักเรียนแลดูมีความสุข และกระตือรือร้นอยู่กับการเย็บทอม

อาจารย์แจกใบงานให้นักเรียนทำ นักเรียนนั่งแบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 4-5 คน โดยอาจารย์แจกใบงานให้นักเรียนทำ

P47: (Ob)A1S3-T.txt

อาจารย์ให้นักเรียนออกมานำเสนอหน้าห้องเรียน

P61: (Ob)A2S4.txt

จัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นการทำงานเป็นทีมของนักเรียน นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมปฏิบัติจริง ให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้

P48: (Con)A2S4.txt

เขาชอบตรงที่เขาได้ออกไปข้างนอก

P55: (In)A2S4-T3.txt

การสอนของอาจารย์เป็นแบบ talk and chalk

อาจารย์ทำการสาธิต ประกอบการบรรยายให้นักเรียนดูที่หน้าห้อง

อาจารย์ใช้การสอนแบบสาธิตและบรรยายให้นักเรียนทำตามทุกขั้นตอน อาจารย์ให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม นักเรียนแบ่งเป็นนักเรียนชาย 2 กลุ่ม และนักเรียนหญิง 2 กลุ่ม

P76: (Ob)A2S5.txt

ในกลุ่มต่างช่วยกันประดิษฐ์กรอบรูปจากกระดาษสา อาจารย์ผู้สอนหนึ่งประจำอยู่ที่โต๊ะคอยทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจงานและให้คำแนะนำนักเรียนในการประดิษฐ์กรอบรูป อาจารย์ได้เขียนวิธีและรายละเอียดของขั้นตอนในการประดิษฐ์กรอบรูปไว้บนกระดานดำ

อาจารย์ใช้สื่อการสอน คือกระดานดำและใช้วิธีการอธิบายในเรื่องของการใช้ How often ให้นักเรียนฟังระหว่างที่อาจารย์บรรยายนักเรียนที่สนใจเรียนก็จะจดการบรรยายตามแต่ก็เป็นจำนวนน้อย อาจารย์ยกตัวอย่างให้นักเรียนดูบนกระดานและเรียกชื่อนักเรียนในห้องเพื่อให้ตอบคำถาม อาจารย์จึงให้นักเรียนตอบคำถามทีละคน

"ชอบและเรียน แบบนี้แล้วสนุก เอมนี้ต้องส่งงานครูทั้งหมด 5 ชิ้น ชิ้นนี้เป็นงานชิ้นที่ 3 ชิ้นแรกที่ทำคือ โคมไฟและเครื่องหอม"

P97: (Ob)A2S6.txt

2) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยครูสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ในการสอน จากการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์นักเรียนและครู พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกันซึ่งหลากหลายตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระ โดยครูได้นำเนื้อหาสาระของท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอนในรูปแบบของวิชาโครงการและกำหนดวันเพื่อให้นักเรียนได้แสดงโครงการ นอกจากนี้ครูยังได้นำกิจกรรมเกมส์มาสอดแทรกในการเรียนการสอนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกและมีความสุขในการเรียน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนดังนี้

"การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเราสนุกกับการทำ mind mapping สนุกตรงนั่งฝนสี เราจะทำ mapping เป็นรูปต่างๆ"

P 9: (In)A1S1-T5.txt

"เราก็ apply จากหลักสูตรเก่าเพียงแต่มาเพิ่มเติมกระบวนการเรียน การเขียนใหม่ คือนั่นนักเรียน เดียวนี้เป็นกิจกรรม จัดเด็กเป็นกลุ่มให้เขาคิดเอง ให้เขาแต่งเพลงเองแล้วมาแสดงกันแล้วให้เด็กมาแข่งกัน"

P10: (In)A1S1-T6.txt

"เขาชอบให้เราสอนแบบกิจกรรม"

P11: (In)A1S1-T8.txt

"ส่วนใหญ่จะเป็นอังกฤษที่เน้นเกมส์เยอะ"

P15: (In)A1S2-St2.txt

"มีเกมส์ จัดกลุ่ม เขาก็ชอบ"

P16: (In)A1S2-T1.txt

"เราจะให้เล่นเกมส์ ในเกมส์นั้นจะให้ความรู้ไปด้วย"

"ครูสั่งคนเขาให้ผลิตสินค้า 1 กลุ่ม 1 ผลิตภัณฑ์ขึ้นมา คล้ายๆ กับ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ให้มาแบ่งเป็น กลุ่มให้ทำแต่ไม่ให้ซ้ำกับที่เขามีก คล้ายๆ ได้แต่ห้ามเหมือนที่เขาเคยทำมา"

"จัดเป็นกิจกรรม 1 วัน"

P34: (In)A1S3-St2.txt

"อาจารย์ให้แบ่งกลุ่มตั้งแต่มัธยมต้นถึงมัธยมปลาย เป็นเครือข่ายกลางเอเชียใต้ ให้มาคิดกันว่าจะทำเกมส์อะไรให้เพื่อนเล่น บาง คนก็จะมาแข่งกันตลอด อาจารย์ให้อิสระในการเลือกกลุ่ม บางครั้งก็เอาผู้ขายมาอยู่ด้วยกัน"

P51: (In)A2S4-St1.txt

วิทยาก็เป็นทดลอง สังคมก็แสดงละคร เล่นเกมส์บ้าง ชอบเล่นเกมส์"

P52: (In)A2S4-St2.txt

"บางที่เราเปิดเพลงให้เด็ก ให้นักเรียนฟังแล้วได้อะไรบ้างจากเพลง"

"ให้วิเคราะห์เป็นภาพ เช่น บึงบอระเพ็ด ให้วิเคราะห์วิจารณ์ภาพ"

P74: (In)A2S5-T6.txt

"สังคมให้ทำกิจกรรมเยอะ ให้ทำชิ้นงานมีเกมส์ให้เล่น สนุก"

"ชอบและเรียนแบบนี้แล้วสนุก เเทมนี้ต้องส่งงานครูทั้งหมด 5 ชิ้น ชิ้นนี้เป็นงานชิ้นที่ 3 ชิ้นแรกที่ทำคือ โคมไฟและเครื่องหอม"

P87: (In)A2S6-St2.txt

หน้าท้าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนหลวงกลาง

"การบูรณาการก็บูรณาการกับพิพิธภัณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการในสาระก็จะเป็นการเล่นเกมส์ บูรณาการไม่ออกของมมทาไม่ค่อยเจอ"

P25: (In)A1S2-T8.1.txt

"เราอยากให้เด็กทำ เช่น เรื่องบัวมาให้เด็กทำ มาบูรณาการกับสาระอื่น เขาก็จะนำเสนอหน้าห้อง เขาก็ทำให้เขาทำโครงการเกี่ยวกับการสำรวจ การรวบรวม การค้นคว้า"

P20: (In)A1S2-T4.txt

"ในกลุ่มสาระส่วนใหญ่จะไม่ค่อยบูรณาการเนื่องจากเราจัดอยู่แล้วและเราสอนคนเดียวด้วย"

P22: (In)A1S2-T6.txt

"ก็มีบูรณาการกับต่างสาระบ้าง บูรณาการแบบคนเดียว"

P23: (In)A1S2-T7.1.txt

โรงเรียนหลวงเล็ก

"ที่นี้ยังไม่ได้บูรณาการ น่าจะเป็นแต่ละกลุ่มสาระ อย่างพีสาระทั้ง 4 เรื่องสมรรถภาพทางกาย ทฤษฎีที่ จะเป็นคนให้แต่พอลงตีแบดก็ให้หัวหน้าหมวดตีกว่า นี่คือบูรณาการแคในกลุ่ม"

P45: (In)A1S3-T8.1.txt

"ภาษาไทยผมก็บูรณาการกับศิลปะบ้าง สังคม ภาษาอังกฤษบูรณาการโดยผมให้งานเด็กแล้วมันไปสอดคล้องกับสาระอื่นๆ ถ้าจะให้อาจารย์มาคุยกัน มันก็ยาก ไม่มีใครว่าง ทุกคนก็เหมือนกันหมด"

P41: (In)A1S3-T4.txt

โรงเรียนบางใหญ่

"ครูจะบูรณาการคู่ชานเพราะว่าไม่ต้องใช้เนื้อหาวิชาเยอะ 2 วิชาร่วมกัน ส่วนมากจะอยู่กับภาษาไทย กับ คอมพิวเตอร์บ้าง ภาษาไทยเราก็ดูเรื่องการเขียน เราให้เด็กค้นคว้ามาในเรื่องเนื้อหาของเราแต่ให้อาจารย์ภาษาไทย ไปดูว่าการเขียนถูกต้องมั้ย อย่างคอมก็ให้เด็กนำเสนอในเรื่อง power point เราก็สอนของเราไป เขาก็สอนของเขาไป เขาก็จะบอกเราว่าเด็กทำคอมเป็นแล้ว ในขณะที่เด็กเรียนคอมเราก็สั่งงานปนในคอม เขาก็จะเอาเนื้อหาของเรา ไปทำในคอม ทำ power point ว่างก็คุยกันแล้วก็บอกอาจารย์ว่าจะร่วมทำบูรณาการคู่ชาน ก็มา co กัน"

P54: (In)A2S4-T2.txt

"หัวหน้าระดับจะเป็นแกนนำ เขาจะบอกว่าปีหนึ่งจะต้องมีบูรณาการ 1 ครั้ง แล้วก็ดูว่าวิชาไหนจะเป็นแกนนำแล้วให้บูรณาการร่วมกับวิชานั้น"

P55: (In)A2S4-T3.txt

"ใช้บูรณาการแบบสอดแทรกและบูรณาการในเชิงคู่ขนาน เราเรียนรู้ว่าถ้าจะบูรณาการต้องไป กำหนดบูรณาการส่วนของหลักสูตรให้ชัดเจนว่าวิทยาศาสตร์ควรสอนอะไรและในรายวิชาต่างๆ ที่วิทยาศาสตร์เขา เปิดสอน แล้วสังคมก็เปิดสอนเราต้องมาคุยกันว่า เราจะทำกิจกรรมร่วมกันได้หรือไม่ถ้าไม่ได้จะอย่างไร"

P57: (In)A2S4-T5.txt

"ถ้าบูรณาการแบบสอดแทรกมันบูรณาการทุกชั่วโมง แล้วเราก็สอนให้ไปเลย บางทีตัวเจ้าของวิชาไม่รู้ ด้วยซ้ำถ้าเป็นบูรณาการโดยจัดกิจกรรมร่วมกันมักเป็นการจัดกิจกรรมตอนที่เด็กเราสามารถทำได้แล้ว เช่น เล่นดนตรีประกอบเพลงวาดภาพเป็นกิจกรรมบูรณาการ"

P58: (In)A2S4-T6.txt

โรงเรียนบางกลาง

"ตอนนี้ก็บูรณาการกันในสาระเอง แล้วแต่ครูผู้สอน"

P69: (In)A2S5-T1.txt

"ระหว่างสาระผมก็จะใช้วิธีการอย่างโครงการที่ให้นักเรียนเรียนเป็นภาษาอังกฤษแต่ถ่ายถอดมาอีกกลุ่ม สาระหนึ่ง อย่างเช่น ใช้บอกตำแหน่งสถานที่ เราก็ให้เด็กเขียนแล้วให้เด็กถ่ายถอดด้วยการวาดออกมาเป็นภาพ นั่น คือเราบูรณาการอย่างหนึ่ง ก็ทำด้วยตนเองเพราะถ้าเราจะไปติดต่อระหว่างรายวิชาเหมือนกับไปสร้างหลักสูตรร่วม ระหว่างกลุ่มสาระซึ่งยอมรับอย่างหนึ่งว่ามันยากเหตุที่ยากก็เพราะมันจะต้องมาร่วมกันทำตั้งแต่ต้นซึ่งมันทำแล้วมัน ยากบางทีพอจะมาผูกโยงให้มันเข้าด้วยกันทำลำบาก มันเอารวมกันแล้วลำบาก ที่ทำจริงๆก็เอามารวมกันในกลุ่ม สาระเท่านั้น ระหว่างกลุ่มคงลำบาก"

"ส่วนใหญ่แล้วภาษาอังกฤษจะเน้นในกลุ่มสาระเท่านั้นเอง"

P71: (In)A2S5-T3.txt

"เราบูรณาการในสาระด้วยกันเอง"

P70: (In)A2S5-T2.txt

โรงเรียนบางเล็ก

"เรายังไม่ได้ข้ามแต่เวลาสอนอาจจะพูดถึงบ้างแต่เราไม่ได้เอามาใส่ในแผน ไม่ได้มีขนาดนั้น เวลาสอนก็ เช่น ให้นักเรียนหาคำวิทยาศาสตร์มันก็ไปเกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษมันก็มีข้ามไปบ้าง"

P95: (In)A2S6-T7.txt

"ส่วนมากจะใช้วิชาที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน เช่น ภาษาไทยเนี่ยคณิตฯ มีศัพท์เยอะ นักเรียนต้องรู้จักศัพท์ ปกติแล้วที่เรียนภาษาไทย การบูรณาการก็ไปเกี่ยวข้องกับพวกวิทยาศาสตร์ เช่น การหาปริมาตรลูก ฟุตบอล บางครั้งเด็กพวกนั้นมันสูงเกินไป ส่วนมากจะบูรณาการระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน"

P89: (In)A2S6-T1.txt

"เราบูรณาการเองใน 5 สาระ การอ่านเนื้อหา หลักภาษา วรรณคดี วรรณกรรมเราก็เอาพวกนี้มา"

P92: (In)A2S4-T4.txt

จากข้อมูลในการดำเนินงานจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัย พบว่า โรงเรียนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้การบูรณาการในกลุ่มสาระเป็นส่วนมากมีทั้งการบูรณาการแบบสอดแทรกและการบูรณาการแบบคู่ขนาน และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระในจำนวนครั้งที่มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก โดยครูในแต่ละกลุ่มสาระจะยึดสาระการเรียนรู้เป็นหลักในการบูรณาการ ซึ่งครูสามารถนำเอาสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระมาสอดแทรกเข้ากับรายวิชาของตนตามความเหมาะสมและตามความรู้ความสามารถของครู

ส่วนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระจะพบการบูรณาการลักษณะนี้เฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่เท่านั้น แต่ไม่พบการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครูดังนี้

"ปัญหาคือทำแล้วไม่ได้ทำต่อเนื่อง ทำสำเร็จแต่ไม่ต่อเนื่องทำครั้งเดียวแล้วก็หลุด แต่จะหยุดเพราะอะไรตอบไม่ได้"

P16: (In)A1S2-T1.txt

"ต่างสาระเราพยายามจะทำเรื่องบูรณาการเหมือนกันนะคะ เคยไปอบรมที่คณะราชภัฏแต่กลับมาจริงมันก็ได้แค่เริ่มต้น ต่างคนต่างสลายเพราะเราไม่ได้บูรณาการกันจริงๆ เราไปอบรมด้วยกัน 3 ท่าน แต่กลับมาเราก็เริ่มต้นเดี๋ยวจบวันนี้ก็ไม่ได้ทำ ตัวเองจะไปบูรณาการกับโรงเรียนอื่นจะมากกว่า อย่างเช่นคุยกับท่าน ผอ.ท่านบอกว่าในระดับโรงเรียนท่านไม่ยกให้เป็นอย่างนั้น"

P22: (In)A1S2-T6.txt

"บูรณาการเหมือนเป็นเรื่องยากของเขา เหมือนกับเขียนหลักสูตรเขาเครียดกันใหญ่ เหมือนเป็นยาหม้อใหญ่"

P30: (In)A1S3-E1.txt

"ข้ามสาระยังไม่มีเลย เราเคยอบรมที่หนึ่งแล้ว"

P31: (In)A1S3-E2.txt

"ถ้าข้ามสาระยังไม่ทำ ยังทำไม่ได้ถึงขนาดนั้นเพราะว่ามันยังไม่นิ่ง ไม่รู้ซึ่ง ไม่รู้เรื่อง"

P44: (In)A1S3-T7.txt

"ภาษาไทยผมก็บูรณาการกับศิลปะบ้าง สังคม ภาษาอังกฤษบูรณาการโดยผมให้งานเด็กแล้วมันไปสอดคล้องกับสาระอื่นๆ ถ้าจะให้อาจารย์มาคุยกัน มันก็ยาก ไม่มีใครว่าง ทุกคนก็เหมือนกันหมด"

P41: (In)A1S3-T4.txt

"ถ้าจะถามเรื่อง บูรณาการข้ามหมวดของผมไม่มีหรอกแม้แต่ในหมวดยังทำยากเลย"

P43: (In)A1S3-T6.1.txt

"กำลังคิดว่าเราจะบูรณาการอย่างไร แต่มันต้องมีชั่วโมงบูรณาการ"

P69: (In)A2S5-T1.txt

"เราทำของเราเองเพราะว่าเราจะไปบูรณาการ เราทำไม่ได้เพราะตารางของเรามันไม่อำนวย บางทีมันก็ชนกัน เขาก็ต้องสอนของเขา เราก็ต้องสอนของเรา เราก็จัดการของเราเอง"

P72: (In)A2S5-T4.txt

"ถ้าเราจะไปติดต่อระหว่างรายวิชาเหมือนกับไปสร้างหลักสูตรร่วมระหว่างกลุ่มสาระซึ่งยอมรับอย่างหนึ่งว่ามันยาก เหตุที่ยากก็เพราะมันจะต้องมาร่วมกันทำตั้งแต่ต้น ซึ่งมันทำแล้วมันยาก บางทีพอจะมากุญโยงให้มันเข้า ด้วยกันทำลำบาก มันเอารวมกันแล้วลำบาก ที่ทำจริงๆ ก็เอามารวมกันในกลุ่มสาระเท่านั้นระหว่างกลุ่มคงลำบาก"

P71: (In)A2S5-T3.txt

"เรายังไม่ได้ข้าม แต่เวลาสอนอาจจะพูดถึงบ้างแต่เราไม่ได้เอามาใส่ในแผน ไม่ได้มีขนาดนั้นเวลาสอนก็ เช่น ให้นักเรียนทาคำวิทยาศาสตร์มันก็ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษมันก็มีข้ามไปบ้าง"

P95: (In)A2S6-T7.txt

"ยังทำไม่ได้เต็มที่ ครูบางครั้งก็ยังไม่เข้าใจลึกซึ้งขนาดนั้น"

"ครูที่นี้เหมือนกับบูรณาการในตัวเอง เพราะครู 1 คนบางครั้งสอนตั้ง 3-4 รายวิชา พอสอนคาบเกี่ยวกับก็จะโยงเข้ามาเปรียบเทียบกัน การที่บูรณาการเป็นรูปธรรมมันยังไม่เกิด ถ้าเป็นนามธรรมมันทำอยู่แล้ว"

"ครูในโรงเรียนเราจะคุยกันว่าเนื้อหาตรงนี้จะเติมเต็มอะไรให้กับเด็กดี ข้ามกลุ่ม ราชูช่วยกันเฉยๆ แต่ไม่ประสานแบบบูรณาการอย่างชัดเจน เราไปช่วยในเรื่องของเอกสารและการจัดกิจกรรมต่างๆ"

P90: (In)A2S6-T2.txt

"เรายังบุกมากค่ะ ส่วนใหญ่ตอนนี้จะเป็นบูรณาการในสาระระหว่างกลุ่มสาระยังไม่ค่อยชัดเจน"

P93: (In)A2S6-T5.txt

"ข้ามกลุ่มสาระตรงนี้น้อยไม่มีเพราะว่าถ้าทำอย่างนั้นครูจะต้องมาประชุมกัน มาแบ่งงานร่วมกัน มา join กันซึ่งยากเพราะว่าเราไม่มีเวลา"

P94: (In)A2S6-T6.txt

เมื่อศึกษาข้อมูลของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดบูรณาการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระโดยที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จัดบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระโดยยึดเนื้อหาเป็นหลัก เช่น ยึดสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ ซึ่งในกลุ่มสาระอื่นๆ จะต้องจัดบูรณาการให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของวิชาหลัก โดยอาจให้นักเรียนทำเป็นชิ้นงาน 1 ชิ้นเพื่อส่งครู ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจัดบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระโดยยึดกิจกรรมเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น โรงเรียนได้กำหนดวันในการจัดกิจกรรมรวมขึ้นมาและกำหนดหัวข้อในการทำกิจกรรมให้แก่กลุ่มสาระได้บูรณาการร่วมกัน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

โรงเรียนหลวงใหญ่

"ให้วิชาการ วิทย คณิต ตั้งหัวข้อเรื่องขึ้นมา เราไม่มีสิทธิ์ตั้งหัวข้อเรื่อง เราไปบูรณาการเขาอย่างไร เราได้มาเรื่องเดียว เอมที่แล้วทางด้านดนตรี ศิลปะได้ 3 เรื่อง"

P10: (In)A1S1-T6.txt

"เทอมนี้มีบูรณาการกันแบบต่างคนต่างสอน แต่ชิ้นงานที่เรามอบให้เด็กเป็นชิ้นเดียวกัน ก็คือ เอ
วิทยะเป็นแกนรอบนี้บูรณาการกัน 6 กลุ่มสาระ"

P11: (In)A1S1-T8.txt

โรงเรียนบางใหญ่

"ระหว่างสัปดาห์ก็เห็นว่า ทุกสาระวิชาที่พานักเรียนไปวัด จัดกิจกรรมมาครึ่งวันบูรณาการกับหมวดวิทยะ
หมวดศิลปะ เวลาไปวัดของครูก็ให้เด็กแต่งกลอนเกี่ยวกับข้อคิดการบวช สอนคณิตศาสตร์เขาก็บูรณาการคิด
คำนวณระยะทางเดินไป-กลับ พลาก็จับชีพจร เอากิจกรรมเป็นตัวตั้งแล้วเอาเนื้อหาใส่ในกิจกรรม"

P56: (In)A2S4-T4.txt

"กำหนดกิจกรรมเขาลงขึ้นมา เพราะเขาลงเป็นสถานที่รัชกาลที่ 5 เคยประพาสแต่ตอนนั้นเขาลง
กำลังจะเปลี่ยนเพราะมี อบต.เกิดขึ้น เราจึงสนใจที่จะทำหน่วยการเรียนรู้นี้ เราจึงไปคุยกับครูภาษาไทย ครูวิทยา
ศาสตร์และครูพละใช้ความส่วนตัวเข้าไปคุย"

P57: (In)A2S4-T5.txt

"อาจารย์ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ กล่าวว่า กิจกรรมการบูรณาการของโรงเรียนใช้กิจกรรมเป็นตัวตั้ง เช่น ไป
ศึกษาเขาวังก็เอาวิชาเข้ามาสัมพันธ์กับกิจกรรม"

P48: (Co)A2S4.txt

3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 9: (In)A1S1-T5.txt	"สื่อการสอนเราทำเป็นซีดีเอาไว้แล้วให้เด็กใช้ด้วยกัน ทำให้นักเรียนทุกคน โรงเรียนง่ายหมด" "ก็ช่วยกันทำเอกสาร เวลาจะสอนก็มาดูว่าจะสอนอะไรก่อน ในเนื้อหาที่จะสอนอะไรก่อนหลัง"
P 1: (In)A1S1-E1.txt	"สื่อ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เราคิดว่าเรามีความพร้อมตรงนั้น"
P 3: (In)A1S1-St1.txt	"ก็มีเทปในภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ก็มี ออกกำลังกายก็มี วิทยะก็มี ตอนนี้อยู่แบบ มีคอร์ท 4 คอร์ทแล้วก็มีแข่งกันในห้อง"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"แหล่งค้นคว้าส่วนมากใช้ห้องสมุด ใช้อินเทอร์เน็ต เราจะได้ออกไปข้างนอกบ้างแต่ไม่มากซึ่งควร จะได้ไปมากกว่านี้"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P15: (In)A1S2-St2.txt	"มันจะมีซีดี ไม่มีหนังสือ" "อาจารย์เขาพิมพ์มาให้แต่บิ๊นไม่มีเลย บิ๊นมีหนังสือเป็นบางเล่ม เช่น วิชาภาษาไทย"

2. โรงเรียนหลวงกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P16: (In)A1S2-T1.txt	"การใช้เทคโนโลยีเรายังขาดเยอะ เช่น เรามี CAI แต่เราไม่สามารถใช้ได้ เราไม่มีอุปกรณ์ที่จะเปิดเพราะฉะนั้นมันก็จะได้แค่กระดาษ" "ของเราใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้"
P20: (In)A1S2-T4.txt	"นี่ก็ทำมาเป็นเอกสารการสอนให้เขา" "เราทำเอกสารมาเยอะแยะ ทำเป็นแผนในการจัดการเรียนรู้"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"เราไม่มีตำรา เราก็ต้องมาพิมพ์ซีดีแล้วก็ทำใบความรู้ให้เด็ก ทำใบงานให้เด็ก อุปกรณ์บางอย่างมันก็ไม่สมบูรณ์เท่าไร เราก็ต้องชวนขายหาตัวเองด้วยแล้วก็ไปดูตามตำราหรือตำราหนังสือต่างๆ มันก็ดึงออกมา" "หนังสือ คู่มือ สื่อ สารที่เกี่ยวกับภาพประกอบเรื่องเพศไม่มี บางทีเราก็วาดให้เด็ก ที่เราวาดไปเด็กมันก็ยังนึกหน้าตาไม่ออกเพราะเด็กยังเล็ก"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"แหล่งค้นคว้าของเราเองไม่มี ขณะเดียวกันในห้องสมุดหนังสือยังไม่หลากหลาย"
P46: (In)A1S3-T8.txt	"อุปกรณ์มีน้อย ก็เล่นได้แค่นี้ก็อย่าง สนามบอลสี่เหลี่ยมที่แล้วก็ใช้ไม่ได้เลยเพราะหน้าฝนมันมีท่วม โต๊ะปิงปองก็มี 2 ตัว เล่นवलลเลย์บ้าง บาสบ้าง ฟุตบอลก็มาเล่นฟุตบอลแทนมันน่าจะมียุทธปิงปองให้เป็นหมวดหมู่ไปเลย เสนอไปตั้งหลายทีก็ไม่เห็นเคยได้ บอกว่างบมันไม่พอ"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ดนตรีก็มีอุปกรณ์ไม่ครบ"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P56: (In)A2S4-T4.txt	"คอมพิวเตอร์, ซีดี, วงจรปิด เรามีสื่อพร้อมทุกอย่าง"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"มันไม่มีหนังสือเราก็ทำเอกสารขึ้นมา เราสร้างสื่อโดยใช้ power point แผ่นใส เราก็มาทำเป็นเล่ม"
P48: (Con)A2S4.txt	"เรามีดีกรีวิทยศาสตร์เป็นของตัวเอง 1 ดีกรี มีอุปกรณ์การสอน เช่น เครื่องฉายแผ่นใส ไมโครโฟนครบ ทุกห้องเด็กนักเรียนจึงมีความกล้าในการแสดงออกเพราะนักเรียนเราเอาไมโครโฟนมาใช้เป็นเวทีการแสดงบางครั้งครูต้องเอาไมโครโฟนไปซ่อน"
P51: (In)A2S4-St1.txt	"สังคมส่วนมากจะใช้สื่อเยอะ ภาษาอังกฤษใช้เทปเปิดให้ฟัง" "อินเทอร์เน็ตก็ไปเล่นที่ห้องอินเทอร์เน็ต"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"มีแผนที่ มีลูกโลก มี VDO ใหญ่ อาจารย์วิทยามี VDO ชีวิตของสัตว์ใหญ่ วัวกับปลากัด ปลากัดมันก้อหวอด"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P70: (In)A2S5-T2.txt	"โรงเรียนก็ยังไม่มีอินเตอร์เน็ตให้เลย"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"มี VDO วีดิทัศน์ ให้เด็กไปดู"
P67: (In)A2S5-St2.txt	"ไม่ใช่หนังสือ ให้ชี้ที่มาแล้วก็เรียนตามนั้น" "มีชี้ให้เรียน"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"โรงเรียนก็ยังไม่มีอินเตอร์เน็ตให้เลย" "เราทำเป็นชี้ เราจะไม่ใช่หนังสือ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P86: (In)A2S6-St1.txt	"ไม่มีหนังสือ อาจารย์แจกชี้ บางที่ก็รู้เรื่องบางที่ก็ไม่รู้"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"สื่อการเรียนรู้ ชุดคอมพิวเตอร์ มีแต่โทรทัศน์แต่ไม่มีคอมพิวเตอร์"
P92: (In)A2S6-T4.txt	"ทำเป็นชี้ แล้วก็หาบทเรียนสำเร็จรูปให้เด็กเพิ่มเติม"
P87: (In)A2S6-St2.txt	"ครูให้ชี้ที่มา"
P97: (Ob)A2S6.txt	"ห้องดนตรีของโรงเรียนมีอุปกรณ์น้อยมาก"

จากการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์นักเรียนและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนได้จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนขึ้นเอง ซึ่งสื่อการเรียนรู้เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าใจได้ง่าย จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนทุกโรงมีการจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เหมือนกัน โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ได้จัดทำสื่อการเรียนรู้ประเภทใบงานมากที่สุด และพบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่ได้นำสื่อมัลติมีเดียมาใช้ประกอบการเรียนการสอนควบคู่ไปด้วย

ส่วนในด้านแหล่งการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนแต่ละโรงได้จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าเหมือนกัน เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ ห้องคอมพิวเตอร์ และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแหล่งเรียนรู้มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 การบริหารงานวิชาการ มี 3 ด้าน คือ

1) การนิเทศ กำกับ และติดตาม

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ท่านให้อิสระเรา เรื่องการเขียนท่านไม่ได้มาบังคับเรา มีการส่งตรวจหมวด ส่งวิชาการ วิชาการ ส่งถึง ผอ."
P 6: (In)A1S1-T2.txt	"มีการนิเทศกัน ครูในระดับผมก็มาดูแผนการสอน ตัวเองก็ไม่ดูให้ท่านอื่น ผมเองก็จะเอาไม่รอด"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P16: (In)A1S2-T1.txt	"การนิเทศส่วนมากจะคุยในสาระเดียวกันมากกว่า แต่ข้ามสาระเราก็ไม่รู้"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P30: (In)A1S3-E1.txt	"พี่ให้ครูส่งแผนการสอนทุกวันจันทร์ พี่ถ้าว่างก็นิเทศ"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"มีตรวจแผน ผมก็จะดูแต่ไม่ละเอียดเท่าไร" "ครูนิเทศด้วยตัวเอง มันไม่เป็นทางการ คือ อย่างผมก็จะแนะนำเขาในการนิเทศที่เป็นกลุ่มเลย มันจะไม่ค่อยมีนอกจากเราจะนำวิทยากรจากข้างนอกมา แต่ถ้านิเทศภายในกันเองในกลุ่มเพื่อน มีอย่างเช่นทานข้าวด้วยกัน คุยกันเองนอกรอบ"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"ฝ่ายวิชาการควรจะดูการนิเทศ ครูใหญ่ด้วย ในนี้ก็มียังที่ไปดูแต่ก็ไม่มาก ต้องส่งแผนทุกวันจันทร์ให้ครูใหญ่ตรวจ ก็มิไม่ส่งแต่ก็สอนนะ หรือไม่ถ้าบุคลากรไม่พอครูในหมวดนิเทศกันเองก็ได้ ปัญหาคือ คุอบางคนไม่พร้อมจะให้นิเทศ"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P54: (In)A2S4-T2.txt	"การติดตามการทำงานเขาจะมีเกณฑ์มาให้ มีใบสำรวจมาเรื่อย มีอาจารย์ท่านใดมีงานวิจัยมัย แล้วเราก็จะเช็คไปว่าเรามีแต่ว่าเขาจะไม่ลงลึกไปว่าเรามีแล้วถูกมัย มีแล้วตรงมัย เราก็แจกเขาไป เขาจะดูในเชิงภาพรวมว่าเพิ่มขึ้นมัยในปีหนึ่ง แต่ในหมวดเราจะดูกันเองว่าถูกหรือผิด เราก็บอกก็ชี้แจงว่าต้องแก้ไขนะ ความสัมพันธ์ในหมวดดี" "ทุกวิชาทุกสาระโรงเรียนจะจัดตารางไว้สำหรับการนิเทศภายในหมวด เช่น หมวดวิทยาศาสตร์จะเป็นวันจันทร์ในคาบเรียนที่ 8"
P98: (In)A2S4-E1.txt	"ติดตามโดยระบบ โดยคณะกรรมการบริหารวิชาการ จากการทำโรงเรียนแต่งตั้งจากหัวหน้าหมวดกลุ่มสาระ หัวหน้าศูนย์ต่างๆ ก็จะมีการพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตร"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P57: (In)A2S4-T5.txt	"มีการนิเทศระดับหมวด ในหมวดดูกัน ต่างหมวดดูกันที่เรียกว่ากัลยาณมิตร"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"มีการนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P64: (In)A2S5-E2.txt	"การติดตามผลร่วมกันระหว่างวิชาการกับปกครอง จะมีประชุมผู้ปกครองแล้วอาจารย์ที่ปรึกษาจะแจ้งให้ทราบ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P91: (In)A2S6-T3.txt	"ศึกษานิเทศก์มาเยี่ยม 2 คน เราไม่ชอบให้มาเหมือนกับว่าเรายังไม่เรียบร้อย"

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีนิเทศ กำกับและติดตามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการนิเทศ กำกับและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระบบมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ซึ่งฝ่ายวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่ได้จัดตารางการนิเทศในระดับโรงเรียนและระดับกลุ่มสาระ ครูในแต่ละกลุ่มสาระได้ดำเนินการจัดทำแผนการสอนและส่งแผนให้ฝ่ายวิชาการตรวจสอบก่อนเปิดภาคการศึกษา นอกจากนี้ครูในโรงเรียนและคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนต่างก็ให้ความร่วมมือในการนิเทศเพื่อนครูอย่างเป็นกัลยาณมิตรซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนยังดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามไม่เด่นชัดซึ่งจะเห็นได้จากการที่โรงเรียนไม่ได้จัดตารางสำหรับการนิเทศติดตามและไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการส่งแผนการสอนให้กับฝ่ายวิชาการเป็นผู้ตรวจ

2) การวัดและประเมินผล

"เรื่องการตรวจข้อสอบเป็นแบบอัตนัย แล้วการเก็บคะแนนถี่ยิบ เมื่อก่อนสอบได้ 5 เราก็กรอก 5 แต่เดี๋ยวนี้เราต้องแตกย่อยออกไป กระบวนการเท่าไร คุณลักษณะเท่าไร"

P 5: (In)A1S1-T1.txt

"พัฒนาในเรื่องของการวัดและประเมินผลนิดหน่อย คืออาจต้องมีการพัฒนาเกณฑ์มากขึ้น"

P 2: (In)A1S1-E.txt

"การประเมินผลตามสภาพจริงโดยสร้างแบบประเมินเพื่อตรวจสอบการทำงานของนักเรียนเพื่อดูขั้นตอนการทำงาน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ได้เกณฑ์การประเมิน"

P48: (Co)A2S4.txt

"โดยใช้ข้อตราเฉลี่ยคะแนน 70:30 70 คือ การประเมินตามสภาพจริงการทำงานกลุ่ม การรายงาน โรงเรียน มี จุดเห็นว่าช่วงนี้เป็นการสอบกลางภาคโดยให้ครูรับผิดชอบกันเอง ครูผู้สอนร่วมกันจะมาร่วมกันมากำหนดว่าช่วง ที่เขากำหนดให้เป็นการสอบกลางภาคโดยเอาคะแนนไปตรวจกับคอม สอบปลายภาคอีก 30 คะแนน จิตพิสัยจะ เปลี่ยนเป็นคะแนนคุณลักษณะ เราจะต้องยึดจากคุณลักษณะของโรงเรียน เราก็จะดูว่าของเราเข้าข้อได้บ้าง แต่ละ วิชาที่จะประเมินต่างกัน"

P54: (In)A2S4-T2.txt

"เดิมเราต้องสอบทีเดียว แต่ตอนหลังเป็นประเมินตามสภาพจริง"

P55: (In)A2S4-T3.txt

"การวัดและการประเมินผล เป็น 70/30 วิชาเลือกเป็น 80/20 ขึ้น"

P56: (In)A2S4-T4.txt

"ใช้การวัดผลตามสภาพจริง"

P57: (In)A2S4-T5.txt

"ที่เขาคือเป็นรายคาบเลย ในรายชั่วโมงเวลาสิ้นภาคเรียนเราก็มาหาค่าเฉลี่ย เราจะไม่ประเมินครั้งเดียว เกณฑ์ก็เหมือนดับ 1 หัดแล้ววางบ้อย 2 มีความพยายาม"

P58: (In)A2S4-T6.txt

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงมีการวัดและประเมินผลลักษณะเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ดังนั้นโรงเรียนจึงใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผล โดยประเมินผลการเรียน ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการน หรือเพิ่มสะสมงาน

3) การวิจัยเพื่อพัฒนา

"ตอนนี้เริ่มวิจัยแล้ว ต้องวิจัยแล้วว่าทำไมหนังสือสอนเด็กยังไม่จบ เพราะอะไร เนื้อหายากไปหรือเปล่า เริ่ม วิจัยตัวเราเองก่อนต่อไปก็เริ่มวิจัยกับครูในหมวด"

P10: (In)A1S1-T6.txt

"ตรงนี้ก็เหมือนกับการทำวิจัยหน้าเดียนั้นแหละ เราทำอยู่ในตัวแต่ละให้มันออกมาเป็นเล่มๆ บางที่เรา ไม่มีเวลาทำ"

P11: (In)A1S1-T8.txt

"ทำวิจัยในชั้นเรียน ก็ไม่มีเวลาจะทำ เวลาเรียนก็น้อยอยากจะทำเขาทำวิจัย สอนในคาบก็จะไม่ทันอยู่ แล้ว จะเอาเขาออกมาข้างนอกเวลาเรียนเขาก็ไม่มา"

P20: (In)A1S2-T4.txt

"การใช้วิจัยในชั้นเรียน ปรากฏว่ายังไม่มียงานวิจัยที่เด่นๆเลย แต่ทำในรูปแบบของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงนี้จะแก้ปัญหาอย่างไร เช่น ปัญหาเด็กตกมามากๆ จะทำอะไรให้เขาพัฒนาตัวเอง ยังไม่ได้ทำในลักษณะที่ชัดเจนออกมาเป็นเล่ม"

P31: (In)A1S3-E2.txt

"ใช้วิจัยเป็นฐานยังไม่เข้าไปใหญ่ เราต้องคอยทำกันเอง จะถามครูในโรงเรียนก็ต่างฝ่ายต่างทำ ถามกันไม่ได้เพราะแต่ละสาระก็ต้องทำเหมือนๆ กัน"

P41: (In)A1S3-T4.txt

"ทำวิจัยในชั้นเรียนบ้างแต่ยังไม่ค่อยแพร่หลาย อาจารย์ที่เขาไปอบรมมาโดยตรง เขาก็จะทำได้โดยตรง แต่อาจารย์ท่านอื่นๆ ไม่มีเวลาพอ เราคิดเราไม่มีเวลาพอที่จะทำวิจัยเพราะงานต่างๆ ก็คือ งานของเราค่อนข้างเยอะ ถ้ามีเวลาว่างเราก็จะทำ ส่วนใหญ่ที่เราจะทำเป็นวิจัยเล็กๆ วิจัยหน้าเดียวก็ทำบ้าง แต่ละคนก็มีอย่างน้อย 1 ชิ้น"

P42: (In)A1S3-T5.txt

"เขาทำแต่เขาไม่รู้วาท"

P54: (In)A2S4-T2.txt

"ถามว่าเขาทำวิจัยมั๊ย เขาทำแต่ว่าเขาไม่ยอมเขียน จะเห็นได้เลยว่าเขาจะบอกปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของเขา นั่นคือวิจัย"

"ครูรู้ปัญหาแต่เขาไม่เขียนจุดนี้ ถ้าเขามีเวลามากกว่านี้เขาน่าจะทำอะไรให้เกิดประโยชน์มากกว่านี้"

P83: (In)A2S6-E1.txt

"ถ้าวิจัยตอนนั้นร้ายไม่ถึง ได้แต่วิจัยตัวเด็ก ตอนนี้อยู่ในจุดนี้แต่การวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรร้ายไปไม่ถึงตรงนั้น"

P90: (In)A2S6-T2.txt

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนเห็นความสำคัญของการทำวิจัย แต่โรงเรียนยังไม่ได้มีการดำเนินการนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานและบูรณาการในการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการทำวิจัยและภาระงานครูที่หนักทำให้ครูไม่มีเวลาในการทำวิจัยในชั้นเรียน

3.4 การบริหารงานทั่วไป มี 2 ด้าน คือ

1) การบริหารงานและพัฒนาศูนย์กลาง

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P13: (In)A1S2-C.txt	"ถ้าครูคนไหนไม่มาต้องจัดครูเข้าแทนทันทีอย่าให้ว่าง"
P 2: (In)A1S1-E.txt	"เราก็ใช้ในลักษณะของครูแกนนำ ครูเครือข่ายเพราะครูแกนนำจะค่อนข้างกระตือรือร้นมาก เราก็จะบอกเขาไป เขาก็จะไปขยายผลต่อเนื่อง"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"กระตุ้นครูอาจารย์ให้ตื่นตัว จัดการอบรมสัมมนา ทักษะการต่างๆ ซึ่งผู้บริหารก็ทำอยู่"
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"หัวหน้าหมวด ทุก ม. เขาจะเป็นคนดูแล เขาเก่ง เราจะปรึกษาได้หมด คือ หัวหน้าหมวดดี อันนี้หัวหน้าหมวดก็เก่ง"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ผู้ช่วยวิชาการ หัวหน้าหมวด จะช่วยงานตรงนี้ได้มาก ทักษะการที่เก่งมาให้ ท่านก็ประสานงานและเปิดโอกาสให้เราตลอดในการที่เราจะไปอบรมอะไร"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P21: (In)A1S2-T5.txt	"ท่านจะกระตุ้นให้พวกเราเกิดความตระหนักในหน้าที่ของเรา พยายามที่จะจัดสรรหาบุคลากรเข้ามาให้เรา ให้ความรู้ให้การอบรมแก่เรา พยายามที่จะให้เราทำผลงาน"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งบุคลากรไปอบรม เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิชาการ"
P22: (In)A1S2-T6.txt	"เขาจะคอยจัดตลอด มีการสนับสนุนให้ไปอบรมบริการเต็มที่"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P42: (In)A1S3-T5.txt	"ตัวอาจารย์ใหญ่ก็ช่วยสนับสนุนเต็มที่ ตัวท่านก็หมั่นไปศึกษาหาความรู้ในที่ต่างๆ ไปดูงานแล้วก็นำความรู้เข้ามาเผยแพร่ให้แก่ครูอาจารย์ มีอบรมที่ไหนก็พยายามส่งครูไปอบรมด้วย แล้วก็พาไปดูงานโรงเรียนที่เราคิดว่าน่าจะเป็นแบบอย่างให้แก่เราได้ ส่วนใหญ่จะไปทั้งโรงเรียนเพราะโรงเรียนของเราครูไม่มากก็ไปได้หมดเลย"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P48: (Con)A2S4.txt	"การบริหารจัดการภายในหมวดวิชาใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ร่วมใช้สารสนเทศใช้ระบบตรวจสอบโดยให้ครูประเมินตนเองและรายงานผลการปฏิบัติงานให้กับหัวหน้ากลุ่มสาระเพื่อนำผลไปสู่ผู้บริหาร"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P98: (In)A2S4-E1.txt	<p>"เราดูแลโดยระบบของกลุ่มสาระ บริหารโดยกลุ่มสาระ ตัวเราดูในแนวของการจัดการเรียนการสอน"</p> <p>"ผู้บริหารที่องค์กรที่จัดการได้สูงก็ต้องอำนวยความสะดวก ช่วงวันหยุดช่วง เลิกเรียน อยากรู้ได้ สถานที่ อาคาร ของว่าง ทำให้เกิดกระบวนการเอาใจ เกิดพลังมีความรู้สึกว่าเห็นความสำคัญของเรา เกิดแรงจูงใจ เสริมแรงพุดดี พุดเพราะบริการดี ส่งเสริมชาติ ส่วนสิ่งที่เขาขาดเรื่ององค์ความรู้ เราต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญ เราเปิดทางเปิดประตูให้ เราใช้ power ของคนที่เชื่อมต่อให้ได้"</p> <p>"ฝ่ายวิชาการจะประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระ ส่วนกลุ่มสาระประชุมลูกหมวด แล้วจับครูที่สอนมาคุยกัน"</p>
P57: (In)A2S4-T5.txt	<p>"เอาครูเครือข่ายที่ทำวิจัยออกมา ลงในวารสารโรงเรียนเพื่อให้ครูเห็นว่าเป็นอย่างไร โดยส่วนใหญ่ครูทุกคนก็อยากจะทำพัฒนาตัวเองอยากจะทำให้ตัวเองสถานะภาพดีขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้แบบ informal ได้"</p> <p>"ผลักดันให้ฝ่ายวิชาการขับเคลื่อนกันไป อีกส่วนหนึ่งก็คือให้เขารับรู้จากส่วนกลาง อีกส่วนหนึ่งก็คือการรับรู้จากเพื่อนครูในโรงเรียนด้วยกัน"</p>
P58: (In)A2S4-T6.txt	<p>"เวลานัดประชุมเครือข่ายเราก็เอาไปบอกกัน"</p> <p>"สมัยนั้น ผอ.คนเก่าจะอบรมบ่อย"</p>
P53: (In)A2S4-T1.txt	<p>"อยากรู้อะไรก็จัดทำให้ ส่งคนไปอบรม ไปสร้างหลักสูตร กลับมาอบรมภายในอีกรอบหนึ่ง"</p> <p>"โรงเรียนนี้ดีทุกอย่าง บุคลากรโรงเรียนนี้ดี เขามีความรับผิดชอบสูงมากเลยนะ สั่งอะไรรับผิดชอบดี เป็นเพราะหัวหน้าเขาดี พอหัวหน้าสั่งบีบ หัวหน้าเขามีความรับผิดชอบ ลูกหมวดก็มีความเกรงใจ มันดีตั้งแต่หัวลงท้าย ทุกฝ่ายเขาร่วมมือกันหมด"</p>

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	<p>"วิชาการจะเป็นตัวหลักในการประสานงานกับครู"</p> <p>"หัวหน้าหมวดน่ารักมาก เราต้องไปด้วยกัน พอถึงตรงนี้แล้วก็ต้องคอยแรงงาน คอยควบคุมตรงนี้ คอยดูต้องคอยตบๆ ไม่ให้เบี่ยง"</p>
P72: (In)A2S5-T4.txt	<p>"หมวดภาษาไทยตอนนี้มี 9 คน แต่ว่าหัวหน้าหมวดเก่งมาก หัวหน้าหมวดไปรับมาแล้วก็มาสอนให้ลูกน้องฟัง"</p>
P71: (In)A2S5-T3.txt	<p>"ส่วนใหญ่ฝ่ายวิชาการจะเป็นพระเอก จัดอบรม จัดสัมมนาผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระไปแล้วก็เอามาถ่ายทอดให้ลูกหมวด"</p>
P73: (In)A2S5-T5.txt	<p>"จัดการให้ความรู้อบรมแก่บุคลากร ประสาน ส่วนใหญ่ก็ดูแล ใครมีปัญหาอะไรก็ปรึกษาผู้บริหารได้ ผอ.เองก็เอื้ออำนวยความสะดวกไปติดต่อผู้เชี่ยวชาญ"</p>

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P93: (In)A2S6-T5.txt	<p>"เวลาเมื่ออบรมท่านก็จะให้ครูไป ท่านก็จะคอยกระตุ้น คอยติดตามเวลาท่านไปอบรมมาท่านก็จะมาถ่ายทอด"</p>

โรงเรียนมีการบริหารงานและมีวิธีพัฒนาบุคลากรหลายลักษณะซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ดำเนินการบริหารงานและพัฒนาบุคลากรแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก แต่ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นที่ โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ได้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องโดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและด้านการวัดประเมินผล อีกทั้งโรงเรียนยังได้จัดวิธีการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนโดยผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระซึ่งจะเป็นครูผู้นำทางช่วยในการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้กับเพื่อนครูด้วยกัน และพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนโดยผ่านครูต้นแบบและครูแกนนำซึ่งจะช่วยให้คำแนะนำให้ความรู้ ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนครูคนอื่นๆ

ส่วนการบริหารงานและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจัยในด้านความพร้อมของบุคลากรและงบประมาณของโรงเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัด และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและเล็กได้จัดวิธีการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนโดยผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระซึ่งจะเป็นครูผู้นำทางช่วยในการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้กับเพื่อนครูด้วยกัน

2) การประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"เราจะมีสื่อควมประชุม สัปดาห์หนึ่งจะมีประชุมครั้งหนึ่ง นั่นคือประชุมหมวดที่เราจะมาบูรณาการกันจริงๆ เราจะกำหนดเป็นคราวๆ ไป เดือน 1 พบกันหนหนึ่ง ต้องมีแผนการสอนและต้องยึดหยุ่น"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ส่วนมากจะใช้เวลาในคาบสุดท้ายของหมวด" "เราประชุมกันก่อนเปิดภาคเรียน"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"คุยกันในหมวดสัปดาห์ละครั้ง โรงเรียนเดือนละ 2 ครั้ง"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"เปิดเทอมก็มีการประชุม ปฏิบัติการเรื่องแผนการสอนเป็นทุกๆ ปี"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P13: (In)A1S2-C.txt	"ส่วนมากจะเรียกประชุมวันเสาร์-อาทิตย์ 2 เดือนประชุมครั้ง แล้วเขาเห็นความสำคัญของกรรมการมากเลย บางที่เขาเชิญผมมาร่วมกิจกรรมก็เป็นการดีนะ"
P24: (In)A1S2-T7.txt	"ประชุมทุกเดือนทั้งโรงเรียน"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	"ก็มีการจัดทำสารการเรียนรู้อันจันทร์หลังเลิกเรียนไปถึงหกโมงเย็น"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เราจะให้ครูเข้ามานั่งรวมกลุ่มกัน กำหนดวันที่ทุกคนมารวมกันแล้วก็ทำ ช่วงก่อนจะปิดเทอมประมาณปลายเดือนมีนา ต้นเมษาประมาณนี้"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"ทุกวันจันทร์ให้ครูปรึกษาได้ว่ากลุ่มสาระใดมีปัญหาแล้วก็เราก็พยายามชวนขยายตามโรงเรียนที่อบรมพร้อมๆ กันว่าทำถึงไหน"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P48: (Con)A2S4.txt	"ประชุมครูในกลุ่มสาระต่างๆ วันอังคาร คาบที่ 8 โดยโรงเรียนจัดคาบให้ในกลุ่มสาระแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ประชุม"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เราก็อาศัยเวลาช่วงปิดเทอมมาร่างหลักสูตรกับอาจารย์ผู้สอนหมวด ก็มีวันประชุม ทุกวิชาทุกสาระโรงเรียนจะจัดตารางไว้ให้สำหรับการนิเทศภายในหมวด เช่นหมวดวิทยาศาสตร์จะเป็นวันจันทร์ในคาบเรียนที่ 8"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"ใช้ชั่วโมงประชุมระดับของนักเรียน ประชุมกัน 2-3 ครั้งแล้วก็แบ่งงานกันไป"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"ส่วนใหญ่ก็ประชุมในคาบเรียน"
P50: (In)A2S4-E.txt	"ในส่วนของการรวมการสถานศึกษา มันก็สื่อสารกันเป็นระยะแล้วก็มีการประชุม"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"จะใช้วิธีการประชุมกันทุกสัปดาห์กับหัวหน้าหมวด" "การประชุมผู้ปกครองตามปกติเราจะประชุมปีละ 2 ครั้ง"
P64: (In)A2S5-E2.txt	"ประชุมกันทุกวันอังคาร น้อยครั้งที่เราจะไม่ประชุมกัน เราต้องบริหารงานร่วมกัน"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"ในหมวดจะรับนโยบายจากฝ่ายวิชาการมา ก็จะมีประชุมทุกสัปดาห์ ประชุมเสร็จไปทุกหมวดก็จะถ่ายทอด ในแต่ละหมวดเขาจะมีการประชุมในแต่ละหมวดแต่ละสัปดาห์"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"มีการประชุมกันทุกอาทิตย์ ของโรงเรียนก็มีประชุมคณะกรรมการบริหาร เขาก็กลับมาถ่ายทอดให้เรา"
P75: (In)A2S5-T7.txt	"เรามีประชุมผู้บริหารทุก อาทิตย์"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P93: (In)A2S6-T5.txt	"มีการแบ่งสายงานแต่ละสายออกไปประชุมกัน"

โรงเรียนได้ดำเนินการประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเพื่อ
การประสานงานและพัฒนางาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในแต่ละกลุ่มสาระของโรงเรียนที่เป็นกรณี
ศึกษา ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงได้ดำเนินการประชุมครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองใน
เหมือนกัน โดยโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมครูใน 3 ลักษณะดังนี้ 1) จัดประชุมครูทุกคนในโรงเรียน 2) จัด
ประชุมเฉพาะฝ่ายบริหารและกรรมการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน และ 3) จัดประชุมครูภายในกลุ่มสาระ
หรือครูภายในระดับชั้น ส่วนการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง พบว่า โรงเรียนได้จัดให้มี
การประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และจัดประชุมกรรมการสถานศึกษาตามวาระที่โรงเรียนได้กำหนด
ไว้หรือตามวาระเร่งด่วนของแต่ละโรงเรียน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวม
ถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้
สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

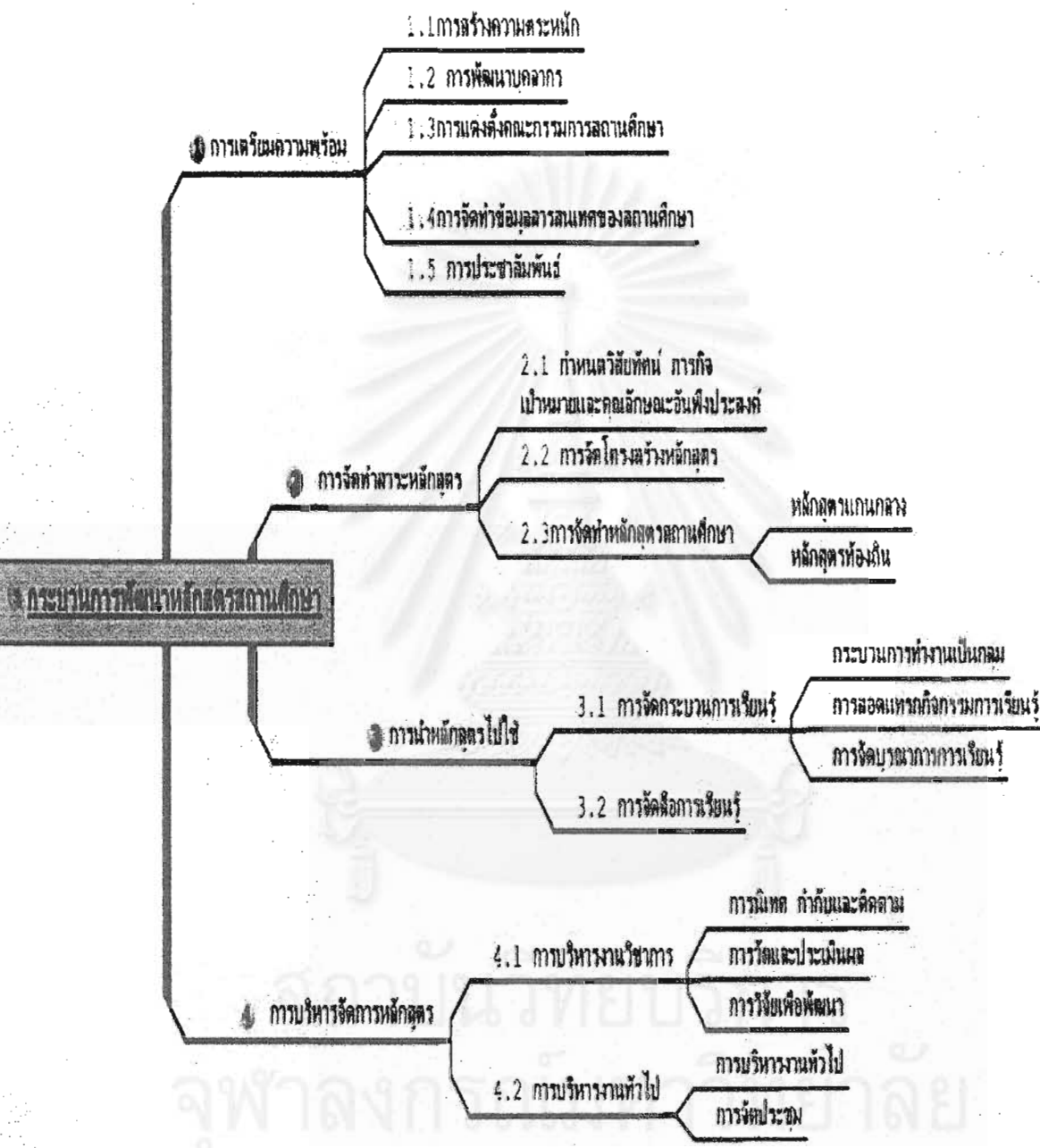
ตารางที่ 23 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนในชนบท		
		S1	S2	S3	S4	S5	S6
ขั้นตอนที่ 3 การนำหลัก สูตรไปใช้	3.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้	5	5	5	3	2	4
	3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้อ	4	3	4	5	4	5
	3.3 การบริหารงานวิชาการ	2	1	3	4	1	1
	3.4 การบริหารงานทั่วไป						
	1) การบริหารงานและพัฒนาบุคลากร	5	3	1	5	4	5
2) การจัดประชุมครู	4	2	3	5	5	1	

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถาน
ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และบริเวณชานเมืองกับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่,
กลาง, เล็ก) ของกรณีศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอภาพรวมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนนำร่องทั้ง 6 โรงเรียน ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 14 ภาพรวมของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน

จากภาพรวมดังกล่าวจะพบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษา มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1.1 การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา 1.4 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2. การจัดทำสาระหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ 2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร และ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การจัดทำหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 3.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีการจัดใน 3 ลักษณะ คือ เน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน สอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้และจัดบูรณาการเรียนรู้อยู่ 3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ เช่น ใบงาน สื่อมัลติมีเดีย แหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น 3.3 การบริหารงานวิชาการ ใน 3 ลักษณะคือ การนิเทศ กำกับติดตาม การวัดและประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนา และ 3.4 การบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย การบริหารงานทั่วไป และการจัดประชุมครู

จากการศึกษาข้อมูลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่มีพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑลกับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) ต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทุกขั้นตอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนในต่างภูมิภาค			สรุป
			S1	S2	S3	S4	S5	S6	
ขั้นตอนที่ 1 การเตรียม ความพร้อม	กิจกรรมที่ 1.1 สร้างความตระหนัก	1) ผู้บริหารชี้แจงให้ครูและบุคลากรทราบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างกันทั้งพื้นที่และขนาด
		2) ให้ข้อมูลและเอกสารความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	กิจกรรมที่ 1.2 พัฒนาบุคลากร	1) จัดอบรมก่อนโรงเรียนโดยศึกษานิเทศก์ภายนอก	✓	×	×	✓	×	×	แตกต่างกันตามขนาด
		2) จัดอบรมภายนอกโรงเรียนโดยส่งครูไปอบรมกับหน่วยงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างกันทั้งพื้นที่และขนาด
	กิจกรรมที่ 1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ	คัดเลือกจากคณะครูและตัวแทนชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
กิจกรรมที่ 1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	จัดทำข้อมูลสารสนเทศโดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
กิจกรรมที่ 1.5 ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ	เชิญผู้ปกครองร่วมประชุมชี้แจง	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

ตารางที่ 24 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรมหลัก	กิจกรรมย่อย	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนในต่างจังหวัด			อุปสรรค		
			S1	S2	S3	S4	S5	S6			
ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระ หลักสูตร	2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	1) แจกแบบสอบถาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่ และขนาด		
		2) จัดประชุมทีมบริหารและผู้เกี่ยวข้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		3) รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
	2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร	1) จัดประชุมทีมบริหาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		2) จัดประชุมกลุ่มย่อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
	2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2.3.1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง	1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรให้ละเอียดอีกครั้ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓		ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่ และขนาด	
			2) ขยายผลการจัดทำหลักสูตร								
		- โดยหัวหน้ากลุ่มสาระศึกษามีการอบรมจากกรมวิชาการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		- โดยครูชั้นแม่และครูแกนนำ	✓	X	X	✓	X	X			
		- เชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกให้บรรยาย	✓	X	X	✓	X	X			
		3) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง	- ระดมสมองในกลุ่มย่อย	✓	✓	✓	✓	✓			✓
			- ศึกษาหลักสูตรเก่าเพื่อเป็นมือเท้าและกำหนดจุดประสงค์	✓	✓	✓	✓	✓			✓
			- เปรียบเคียงหลักสูตรใหม่จากหลักสูตรเก่า	✓	✓	✓	✓	✓			✓
			- จัดเรียงเนื้อหาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓			✓
4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้		- นำมาตรฐานแกนกลางมาแตกย่อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		- นำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาเขียนคำอธิบายรายวิชา	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
	- จัดเรียงเนื้อหาตามความยากง่าย	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
	- ทำแผนการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
	1) สร้างหลักสูตรย่อย	X	X	X	✓	✓	✓				
2.3.2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	2) ปรับเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
	3) ปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตร ไปใช้	3.1 การจัดการเรียนการสอน	1) เน้นทักษะการทำงานกลุ่ม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่ และขนาด		
		2) สอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		3) จัดบูรณาการเรียนรู้อ									
		- บูรณาการในกลุ่มสาระ	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
		บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ	✓	X	X	✓	X	X			
	3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด		
		3.3 การบริหารงานวิชาการ									
	1) การนิเทศ กำกับและติดตาม	1) จัดให้ศึกษานิเทศก์ไปกระตุ้นโรงเรียนและกลุ่มสาระ	✓	X	X	✓	X	X	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด		
		2) นิเทศ ติดตามในระดับกลุ่มสาระและระดับชั้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด		
		3) นิเทศ ติดตามโดยคณะกรรมกรบริหารงานวิชาการ	✓	X	X	✓	X	X	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด		
	2) การวัดและประเมินผล	การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด		
		2) การวิจัยในชั้นเรียน				ยังไม่ปรากฏผลชัดเจน					
	3.4 การบริหารงานทั่วไป	1) การพัฒนาบุคลากร	1) จัดอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	✓	X	X	✓	X	X	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด	
			2) จัดวิธีการบริหารพัฒนาบุคลากร								
- บริหารงานผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ		✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด			
- บริหารงานผ่านครูชั้นแม่และครูแกนนำ		✓	X	X	✓	X	X	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด			
2) การจัดประชุมครู	จัดประชุมครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด			

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

หมายถึง ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเหมือนและแตกต่างกัน ดังนี้

สำหรับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือนกัน พบว่า โรงเรียนนาร่องทุกโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม พบว่า ทุกโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในกิจกรรมที่ 1.1 การสร้างความตระหนัก กิจกรรมที่ 1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา กิจกรรมที่ 1.4 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และ กิจกรรมที่ 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบในลักษณะเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร พบว่า ทุกโรงเรียนจัดทำสาระหลักสูตรในขั้นตอนที่ 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขั้นตอนที่ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร และ ขั้นตอนที่ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่ 1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ในประเด็นเรื่องการศึกษาเอกสารหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกัน และในส่วนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในประเด็นเรื่อง การปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ทุกโรงเรียนดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมที่ 3.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในประเด็นของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน และการสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกัน กิจกรรมที่ 3.3 การบริหารงานวิชาการ ในประเด็นของการวัดและประเมินผลและการวิจัยเพื่อพัฒนา และในกิจกรรมที่ 3.4 การบริหารงานทั่วไป ในประเด็นของการจัดประชุมครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองในลักษณะเดียวกัน

สำหรับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน พบข้อมูลดังนี้

เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่แตกต่างกันมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันในขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร ในประเด็นของการสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันในขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ในกิจกรรมที่ 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จัดอบรมบุคลากรใน 2 ลักษณะคือ การจัดอบรมภายในโรงเรียนโดยเชิญวิทยากรจากภายนอก และการจัดอบรมภายนอกโรงเรียน โดยส่งตัวแทนครูหมุนเวียนกันไปอบรมกับหน่วย

งานภายนอกโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กได้ส่งหัวหน้ากลุ่มสาระเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียนเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรหลักสูตร ในขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในประเด็นของการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง กิจกรรมที่ 2 การขยายผลการจัดทำหลักสูตร โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการขยายผลการจัดทำหลักสูตรใน 3 ลักษณะ คือ 1) ขยายผลโดยหัวหน้ากลุ่มสาระที่เข้ารับการอบรมจากกรมวิชาการ 2) ขยายผลโดยอาศัยเครือข่ายครูต้นแบบครูแกนนำ และ 3) ขยายผลโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กดำเนินการขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยอาศัยหัวหน้ากลุ่มสาระที่เข้ารับการอบรมจากกรมวิชาการเพียงเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ในกิจกรรมที่ 3.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่ 3 การจัดบูรณาการการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่จัดบูรณาการการเรียนรู้ใน 2 ลักษณะคือ จัดบูรณาการในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กจัดบูรณาการการเรียนรู้ในกลุ่มสาระเท่านั้น กิจกรรมที่ 3.3 การบริหารงานวิชาการ ในประเด็นเรื่องกรณีพิเศษ กำกับ และติดตามการดำเนินงานของคณะครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นทางการทั้งในระดับกลุ่มสาระและระดับชั้น นอกจากนี้ยังมีการนิเทศติดตามโดยคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอีกครั้ง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กมีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างไม่เป็นทางการ และในกิจกรรมที่ 3.4 การบริหารงานทั่วไป ในประเด็นเรื่องการบริหารงานและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ใช้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระและเครือข่ายครูต้นแบบครูแกนนำ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก พบว่า โรงเรียนใช้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ

ตอนที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

การศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ของกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน เป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.2.1 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มี 2 ด้าน คือ

1) ด้านทักษะกระบวนการ

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
1. โรงเรียนหลวงใหญ่	
ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"เขาจะรู้ว่าทักษะกระบวนการเขาจะทำอะไร" "ฝึกงานกลุ่มเขาก็จะชอบ เขาทำได้ดี อย่างเช่น วิชาสุขศึกษาเด็กเขาก็จะดี ทำเป็นกลุ่ม"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"เขาก็จะแบ่งงานกันทำ หัวหน้ากลุ่มรับผิดชอบ ไม่มีกลุ่มไหนที่ไม่มีงานทำเลย แต่ดีไม่ดีกว่ากันอีกที"
P12: (Ob)A1S1.txt	ครูแจกกระดาษสีให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนักเรียนหันหน้าเข้าหากัน เป็นกลุ่มการแบ่งกลุ่มของนักเรียนครูให้เลือกตามความสมัครใจ นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันทำงานดีโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออยู่หน้าห้อง นักเรียนทำงานอย่างเจียวๆ มีการปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่มสีหน้าของนักเรียนมีความสนใจดี ต่างคนต่างก็ช่วยกันทำงาน
2. โรงเรียนหลวงกลาง	
ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P15: (In)A1S2-St2.txt	"คนเขียนก็เขียนไป ทาก็ทำไป ตอบก็ตอบไป แล้วก็เอามารวมๆ กัน"
P24: (In)A1S2-T5.txt	"นักเรียน เราให้เขาไปค้นหาแหล่งเรียนรู้ข้างนอก จะมีกี่คน"
P14: (In)A1S2-E.txt	"เด็กรู้จักค้นคว้ามากขึ้น"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"คิดวิเคราะห์ไม่ต้องพูดถึง การอ่านบางทีก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง ลักษณะนักเรียนจะเด่นไปทางพลະดนตรี กิจกรรมมากกว่า"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"นักเรียนค้นคว้าน้อยมาก นักเรียนก็มี 2 ระดับ คือระดับที่รับผิดชอบกับขาดความรับผิดชอบ"
3. โรงเรียนหลวงเล็ก	
ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เด็กจะเริ่มในกระบวนการกลุ่มเด็กจะรู้จักการทำงานร่วมกันมากขึ้น" "เน้นไปทางด้านกิจกรรมเพราะของเราส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่เหลื่อมมาจากที่อื่นๆ และเป็นเด็กในส่วนที่มีเปอร์เซ็นต์เรียนต่อน้อยมาก ไม่ใช่ความรู้ให้แกเยอะแต่ให้แกสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิต ในการประกอบอาชีพ"
P33: (In)A1S3-St1.txt	"หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้นกว่าเดิม หากจากห้องสมุด"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"เด็กๆ คือ ยังไม่รู้จักใช้ห้องสมุด เราต้องแนะนำ ก็จะมีเด็กส่วนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในการค้นคว้าหาข้อมูล อีกกลุ่มหนึ่งก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ" "การคิดวิเคราะห์ก็เป็นบางคน บางคน ยังเขียนหนังสือไม่ถูก"
P35: (In)A1S3-St3.txt	ทำดินสอพวงก็เอาแป้งแล้วก็เขียนแล้วก็เอาสมกับน้ำต้มสุก ถ้าอยากได้เป็นสีต่างๆ ก็เอาน้ำจากอย่างเช่น ดอกกัญชันมาใช้นั้นและตากแดด ใบบะเตยก็ได้

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P61: (Ob)A2S4.txt	จากการนำเสนอของนักเรียน สังเกตว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนิทานดี นำเสนองานโดยให้ภาพเคลื่อนไหวได้ ผู้รายงานคนหนึ่งเอามือชักภาพ อีกคนหนึ่งอ่านร้อยกรองซึ่งนักเรียนแต่งเป็นกาพย์ยานี 11
P51: (In)A2S4-St1.txt	"บ๊วย ถูกเข้าเว็บสนุก อ่านข่าวดาราศาสตร์ข่าวบันเทิง"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"ตอนนี้เด็กชอบสืบค้น internet บางคนเขาก็เข้าห้องศูนย์"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"เด็กเดี๋ยวนี้เขาค้นหาความรู้ทางด้าน internet เด็กที่เก่งเขาก็จะค้นเก่ง"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"เป็นคอมพิวเตอร์ทุกคน Microsoft word powerpoint excel ให้ทำเป็นแฟ้ม ทำการ์ดวันพ่อ พี่ก็เข้าเว็บ ไปห้องที่ชั้น 3 เปิดห้อง เปิดเครื่อง" "พี่เอาแบบคุยกันมัย Chat"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	"เราเอา AFS เอาฝรั่งเข้ามา พอฝรั่งพูดอะไรเด็กไม่รู้เรื่องเลยสักอย่าง" "พอพูดถึงอินเทอร์เน็ตเขายังไม่รู้เลยว่าคืออะไร"
P67: (In)A2S5-St2.txt	"ไม่ค่อยได้เข้าห้องสมุด ไม่รู้จะเข้าไปทำไม เล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็น"
P68: (In)A2S5-St3.txt	"ไม่ค่อยได้เข้าห้องสมุด นานๆ ครั้ง คอมพิวเตอร์ไม่ได้เรียน ปีที่แล้วเรียนแค่การเปิด เล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็น ไม่รู้จักไม่เคยเข้าเลย"
P66: (In)A2S5-St1.txt	"เรียนคอมพิวเตอร์ตอน ม.1 สอนอะไรจำไม่ได้"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P92: (In)A2S6-T4.txt	"ทักษะการอ่าน เด็กที่เก่งก็มีน้อยการคิดวิเคราะห์จะต้องอีกเยอะเพราะเขามาจากที่ประถม เขาจะขาดก็พยายามฝึกจากเรื่องง่ายๆ ไปก่อน" "กระบวนการกลุ่ม เด็กไม่ค่อยทำจะเกี่ยงกันเยอะมากกว่า ถ้าเป็นเด็กเก่งเขาทำได้ ถ้าเด็กไม่มีความรับผิดชอบเขาก็ไม่เกิดเลย"

6. โรงเรียนบางเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P97: (Ob)A2S6.txt	ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปสังเกตการสอนในชุมนุม ภาษาไทยพบว่าหลังจากครูได้แจกคลินิภาษาให้นักเรียนฝึกอ่านแล้ว นักเรียนจำนวนหลายคนที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่องและนักเรียนจำนวน 4-5 คน ยังสะกดไม่ค่อยถูก จากที่ผู้วิจัยได้เดินสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนพบว่านักเรียนตอบภาษาอังกฤษไม่ได้ เพราะยังคิดคำตอบที่เป็นภาษาไทยไม่ได้ด้วย
P88: (In)A2S6-St3.txt	"เรียนหลักสูตรใหม่ได้การพูด ได้รู้จักปรึกษา การออกเสียง การรายงานหน้าชั้น แล้วมีคำถาม มีรางวัล ชอบงานกลุ่ม งานเดี่ยวทำคนเดียวไม่สนุก"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"ให้เขาคิดหาคำตอบกับการทำรายงานเป็นระบบกลุ่มแล้วก็โครงการอาชีพ วิจารณ์วิทยาคาสตร์"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"จะตกทักษะการอ่าน - เขียน ไม่ค่อยได้ผล เด็กถนัด choice"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"ตัวครูเองจะพาเด็กไปที่ Golden Place ไปดูผ้าบาติก การจัดดอกไม้ จะพาไปดูงาน ทำทุกๆ ปี ไปดูงานหัตถกรรมที่สุพรรณบุรี จะมีวิชาโครงการ จะให้คิดโครงการกลุ่มและโครงการเดี่ยว"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"เด็กเขาจะไปสัมภาษณ์ อย่างโครงการเขาต้องหาผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้เรื่องนั้นไปสัมภาษณ์ สอบถาม เราก็จะดูให้ บางที่เขาเสนอเองด้วย" "อย่างเพาะเห็ดสำเร็จมาก เด็กก็เอาไปทำที่บ้าน เลี้ยงไก่เขาก็ยังเลี้ยงอยู่ เด็กบางคนผู้ปกครองสนับสนุนมากเด็กไปทำโครงการที่บ้าน โรงเรียนให้ยืมเงิน ส่วนหนึ่งผู้ปกครองออกให้ด้วย"

จากการสังเกตการสอน สัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีทักษะกระบวนการของผู้เรียนแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก แต่โรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และบริเวณชล กับส่วนภูมิภาคมีทักษะกระบวนการของผู้เรียนไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการโดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการของผู้เรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียนผ่านการกระทำ รู้จักการค้นหาคำรู้จากทรัพยากรในห้องเรียน และเน้นการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้น ผู้วิจัยได้สังเกตการสอนในแต่ละกลุ่มสาระวิชา พบว่า ครูแต่ละกลุ่มสาระได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จึงทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ นอกจากนี้ครูยังได้กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญและส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการของผู้เรียนในด้านการฝึกทักษะอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกการทำงานเป็นทีมและใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อการค้นคว้า นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการ

ศึกษาของโรงเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมและฝึกโครงการอาชีพเพื่อฝึกให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานของตนและของกลุ่ม รวมทั้งสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานและอาชีพสุจริต

2) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"เด็กเขา กล้าพูด เด็กกล้าแสดงออก คุณธรรมเด็กสมัยนี้ไม่ค่อยมีสัมมาคาราวะกับครูบาอาจารย์ จะช่วยถือหรือสวัสดิ์ไม่ค่อยมี"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"ถ้าเกิดจากการสังเกต เขาก็มีความสุขกับการเรียน"
P46: (In)A1S3-T8.txt	"นักเรียนจะสนุก จับกลุ่มทำ สีหน้าของนักเรียนมีความสุขดี"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"เดี๋ยวนี้เขากล้าถาม กล้าคิด กล้าเขียน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P24: (In)A1S2-T7.txt	"ความกล้าแสดงออกยังมีน้อยอยู่"
P22: (In)A1S2-T6.txt	"เราพอใจ เด็กได้เรียนรู้ เด็กมีผลงานออกมา"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	"การแสดงออก เด็กเขาจะเริ่มกล้าในเรื่องของการแสดงออกบ้างแต่ยังไม่เต็มที่"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"ด้านคุณธรรมแ่เหมือนเดิม ตอนนี้อยู่ไม่ได้แล้วแต่ผมยังแอบตี การแสดงออกของเด็กก็มากขึ้นไป"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"เด็กจะแตกต่างจากเก่าในด้านการกล้าแสดงออกมาก บางคนก็น่ารักแต่บางคนก็มากจนเกินไป"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"ถ้าเด็กคนไหนใฝ่รู้ใฝ่เรียน พฤติกรรมเขาก็จะเปลี่ยน ก็คือเขาจะกล้าแสดงออก แต่ถ้าเด็กคนไหนไม่เอาไม่สนใจ เขาก็จะยังเหมือนเดิม"
P43: (In)A1S3-T6.1.txt	"กล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าในสิ่งที่ไม่ควรกล้า แต่ที่ควรกล้าก็ไม่กล้า"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"เด็กรุ่นใหม่จะกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น บางทีมันก็จะเกินเลยขอบเขตเด็กไปบ้าง ก็คือ เขาจะกล้าแสดงออก เขาจะไม่กลัวแบบสมัยก่อน จะกล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P58: (In)A2S4-T6.txt	"เด็กเขาก็มีความสุขดีนะ มีความสุขกับการเรียน สุขภาพจิตดียิ้มแย้มแจ่มใส"
P49: (In)A2S4-C.txt	"นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดีมีคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวมมีความสุข เด็กเขาก็สดใส มีพฤติกรรมสมวัย มีความมุ่งมั่นสูง"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P52: (In)A2S4-St2.txt	"ก็ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง"
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เขาก็ตื่นตัว ลงมือค้น ลงมือสำรวจ ตรวจสอบ ทำงานกลุ่ม"
P56: (In)A2S4-T4.txt	"อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ มันต้องฝึกอีกเยอะ ที่ให้เด็กรักการอ่าน ให้เขารักการค้นคว้าต้องฝึกอีกเยอะ"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"เด็กก็กล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าเถียง กล้าต่อรอง คุณลักษณะครูยังไม่ค่อยพอใจเท่าไรหรอก เมื่อก่อนน่าจะดีกว่า"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	ต้องบอกนำไปเด็กปฏิบัติกรกล้าแสดงออกของเรา นานๆ
P63: (In)A2S5-E1.txt	อย่างเช่น ในเรื่องศิลปะเนี่ย ความเชื่อมั่นในตัวเองมันเกิดเพราะเขารู้สึกว่าเขาทำได้นะ

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P95: (In)A2S6-T7.txt	"เด็กที่สนใจจริงเขาจะคิดได้มากขึ้น สนใจศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น ข้อเสียตรงไหนไม่เอาก็คือไม่เอาเลย"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"เขาก็พูดคุยกันดี กล้าพูด เวลารายงานเสร็จเขาก็ถามว่ากลุ่มนี้เป็นอย่างไร เขาก็บอกว่าดีค่ะ เขาได้เสนอความคิดเห็น"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"นักเรียนมีความกล้าขึ้น รู้จักการค้นคว้าขึ้น"

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน การสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทุกโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเหมือนกัน คือ ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบันทึกการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนของผู้วิจัยดังนี้

นักเรียนชั้น ม.2/2 กำลังนั่งทำหมวกจากวัสดุเหลือใช้ เช่น กอลงนม ขวดโพลาลิส แยกกันนั่งเป็นกลุ่ม บางกลุ่มก็ช่วยกันทำ นักเรียนชายกลุ่มหนึ่งบอกว่าสนุกดี ร้อยไปร้อยมาก็เพลินดี ลีฬหานักเรียนแลดูมีความสุขและกระตือรือร้นอยู่กับการเย็บหมวก

P47: (Ob)A1S3-T.txt

ชอบและเรียนแบบนี้แล้วสนุก เเทมนี้ต้องส่งงานครูทั้งหมด 5 ชิ้น ชิ้นนี้เป็นงานชิ้นที่ 3 ชิ้น แรกที่ทำคือ โคมไฟและเครื่องหอม

P97: (Ob)A2S6.txt

จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยเป็นบางคำถามกับนักเรียนชาย พบว่านักเรียนชายมีความร่าเริงแจ่มใส กล้าพูด กล้าเสนอแนะที่เรียน"

P27: (Ob)A1S2-T.txt

เด็กนักเรียนจึงมีความกล้าในการแสดงออกเพราะนักเรียนเราเอาไมโครโฟนมาใช้เป็นเวทีการแสดง จนบางครั้งครูต้องเอาไมโครโฟนไปซ่อน

P48: (Con)A2S4.txt

และเมื่อพิจารณาคุณลักษณะในด้านการไฝ่เรียนไฝ่รู้ของนักเรียน พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการไฝ่เรียนไฝ่รู้แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการไฝ่เรียนไฝ่รู้สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการสังเกตการเรียนการสอน การสัมภาษณ์นักเรียน และครูในโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่

"เด็กกระตือรือร้น เขอยากรู้มาก ตั้งใจ 99%"

P10: (In)A1S1-T6.txt

"ก็เข้าห้องสมุด เข้าบ่อย เข้าแทบทุกวันเลย"

"อาจารย์ให้เข้ามาทำงาน ตอนนี่เข้าบ่อยเพราะงานเยอะใกล้สอบแล้ว"

"การบ้านมีทั้งงานกลุ่ม งานเดี่ยว คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อาจารย์ชอบให้ทำไปถ่ายเอกสาร"

P51: (In)A2S4-St1.txt

"ก็ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง"

P52: (In)A2S4-St2.txt

"เขาก็ตื่นตัว ลงมือค้น ลงมือสำรวจ ตรวจสอบ ทำงานกลุ่ม"

P54: (In)A2S4-T2.txt

โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

"เขาอยู่ในรุ่นที่เรียกว่าท้ายงูก็จบ เขาก็ไม่ค่อยกระตือรือร้น"

"นักเรียน เราให้เขาไปค้นหาแหล่งเรียนรู้ข้างนอกจะมีกี่คน"

P19: (In)A1S2-T3.txt

"เด็กที่นี้ไม่ค่อยไฝ่รู้ไฝ่เรียนเท่าไร จะมีก็อยู่กลุ่มหนึ่งที่ไฝ่รู้ไฝ่เรียนจริง ที่เหลือก็อย่างที่เห็น"

P41: (In)A1S3-T4.txt

ในห้องสมุดเวลากลางวันมีนักเรียนเข้าบ้างประปราย ส่วนมากจะเข้ามาเปิดรายการโทรทัศน์ดูกัน บางส่วนก็อ่านหนังสือที่ขอมมีไม่ถึง 15 คน ที่อ่านหนังสือพิมพ์

P47: (Ob)A1S3-T.txt

"ไม่ค่อยได้เข้าห้องสมุด ไม่รู้จะเข้าไปทำไม เล่นอินเทอร์เน็ตไม่เป็น"

P67: (In)A2S5-St2.txt

"ไม่ค่อยได้เข้าห้องสมุด นานๆ ครั้ง คอมพิวเตอร์ไม่ได้เรียน ปีที่แล้วเรียนแค่การเปิด เล่น อินเทอร์เน็ตไม่เป็น ไม่รู้จักไม่เคยเข้าเลย"

P68: (In)A2S5-St3.txt

"ผู้วิจัยสังเกตว่านักเรียนไม่มีการซักถามหรือช่างสังเกต สื่อนักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการ ทดลอง"

P76: (Ob)A2S5.txt

"เด็กเขายังไม่กระตือรือร้นเท่าที่ควร"

P90: (In)A2S6-T2.txt

"เด็กไม่ได้มีนิสัยจะเรียนรู้ เด็กไม่ใช่ เขาคิดไม่ได้เลยเราต้อง guide ขนาดนี้ เขายังนึกไม่ออกเลย เขาไม่ พยายามจะคิด เขาไม่เขียนเลย ขอให้ถามก็ไม่ แม้แต่ชื่อ popstar ก็ไม่คิดเลย เด็กต้องการที่มีและให้อ่านแล้ว แปรให้ฟัง"

"เด็กไม่จำเป็นไม่เข้าห้องสมุด นอกจากครูเข้าไปด้วยหรือครูบังคับ สัญชาติญาณของการใฝ่เรียนใฝ่รู้ เด็กเราไม่มี"

P91: (In)A2S6-T3.txt

ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเองของนัก เรียน พบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยในตนเอง ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์นักเรียน และครูในโรงเรียน ดังนี้

"ปฏิรูปแล้วให้เด็กมีเสรีภาพจะทำอะไรก็ทำ ทำโทษไม่ได้คุณธรรมแย่ง ทุกคนเลยบ่น เด็กขอยืม เขา เลื้อยออกนอกทางเก่ง ตีไม่ได้ ได้แต่ตักตะแค้น ระเบียบของโรงเรียนมันอ่อนไปเลย การปกครองก็ไม่ค่อยจะได้ เชิญผู้ปกครองมา มาตำครูอีก"

P 6: (In)A1S1-T2.txt

"เด็กเดินเรียน เขามีชั่วโมงอิสระ พอชั่วโมงอิสระบ๊อบเขาก็หนีเลย"

"เด็กต้องรับผิดชอบเอง ครูไม่สอนก็ตัวอย่างก็ศึกษาค้นคว้าเองแต่เขาไม่เป็น เขาตกลงเรียกมาซ่อมเขายัง ไม่อยากจะมาซ่อม"

P13: (In)A1S2-C.txt

"ตัวเด็กเขาจะขาดความสนใจไปเลย ขนาดสั่งงานครูต้องทำบัตรห้องสมุดประชาชนมา ไปยืมแล้วก็มา วางให้เขาไม่ไปหรอก"

P22: (In)A1S2-T6.txt

"เด็กชอบโดดเรียนในคาบ"

P15: (In)A1S2-St2.txt

"ความเป็นระเบียบและแต่งกายผิดระเบียบ ผิดกับแต่ก่อน"

P38: (In)A1S3-T6.txt

"แต่ที่ว่าเขาขาดระเบียบวินัยนะ"

P40: (In)A1S3-T3.txt

"ระเบียบวินัยยิ่งแย่ง"

P46: (In)A1S3-T8.txt

"คุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่ถึง 70%"

P55: (In)A2S4-T3.txt

"ที่เปลี่ยนแปลงคือเด็กแย่ง เด็กขาดความรับผิดชอบ เขาอยู่ในสภาพที่ครอบครัวมีปัญหา ความรู้ก็แล้ว แต่กลุ่มขึ้นอยู่กับสภาพตัวนักเรียน"

P69: (In)A2S5-T1.txt

"ให้การบ้านไม่ได้เลย การบ้านก็จะหายจ้อย ซิทก็จะหายไปเลยนี่คือ โรงเรียนนี้"

P70: (In)A2S5-T2.txt

"สภาพที่เป็นจริงคือ ซิทเต็มโรงเรียนเลย ที่นี้พอซิทมาถึง พับๆ ใส่กระเป๋าวลามาถึงซิทไปไหนไม่รู้ จะใช้เรียนก็ไปถ่ายเอกสารมา พุดตามตรงว่าหลักสูตรนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความรับผิดชอบสูงกว่านี้ เด็กของเรา ความรับผิดชอบต่ำลง เด็กของเราต้องใช้ระบบพระสอนถึงเวลาต้องดี"

P71: (In)A2S5-T3.txt

"เขาแจ้งมา หนีไป 6 คาบ 9 คาบ นี่คือลักษณะของเด็กรุ่นใหม่ที่ขาดความรับผิดชอบ"

P72: (In)A2S5-T4.txt

"ส่วนใหญ่พออ่านเสร็จแล้วก็วางไว้อย่างนั้นแล้วก็ลุกเดินไป พอนักเรียนไปแล้วครูเขาก็ว่า ครูเขาก็ไปเก็บเอง ส่วนมาก ม.ต้นจะไปช่วยอาจารย์ทำ"

P88: (In)A2S6-St3.txt

"ความรับผิดชอบบางคนก็มี บางคนก็ไม่มี"

P93: (In)A2S6-T5.txt

หลังจากทำงานเสร็จแล้วนักเรียนแต่ละคนแยกย้ายกันไปเรียน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีนักเรียนคนใด ได้ทำความสะอาดและเก็บเศษขยะหลังจากประดิษฐ์งาน ไม่มีการกล่าวขอบคุณและยกมือสวัสดิ์อาจารย์ผู้สอน

P97: (Ob)A2S6.txt

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาในขั้นตอนการเตรียมความพร้อม

ผลการพัฒนา	ผลหลัก	โรงเรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล			โรงเรียนส่วนภูมิภาค		
		S1	S2	S3	S4	S5	S6
5.2.1 ด้านผู้เรียน	1. ทักษะกระบวนการ	3	5	4	5	4	7
	2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	4	2	6	6	2	3

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

5.2.2 ครูผู้สอน ผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนมี 3 ด้าน คือ

1) ด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"ม.3 กับ ม.6 ใช้หลักสูตรเก่าแต่ใช้วิธีการของหลักสูตรใหม่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณครูเข้าใจมากขึ้นเขาก็พยายามให้เด็กมีส่วนร่วมเข้าใจมากขึ้นว่าไม่ใช่ให้ใบงานอย่างเดียว" "คุณครูเข้าใจมากขึ้น พอตอนหลังเขาก็ปรับปรุงพฤติกรรมมากขึ้น"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P20: (In)A1S2-T4.txt	"สาเหตุที่เพิ่งรู้เรื่องก็คือ เข้าไปศึกษาเพื่อที่จะทำอาจารย์ 3 มันอยู่ที่ตัวเราเองโดยเราไม่ต้องไปศึกษาจากข้างนอก คนที่เขารู้เขาก็จะชี้แนะ ครูจะต้องพัฒนาตัวเองเพราะเรามีเป้าหมายว่าเราจะต้องทำผลงานจึงต้องดูว่าจะออกมาเป็นอย่างไรละ"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ปกติถ้าเราไม่เคยสอนแล้วมาสอนมีปัญหาแน่นอนแต่พอมีหลักสูตรอาจารย์ท่านก็ทำให้เลยว่าเราต้องสอนเรื่องอะไรบ้าง"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P40: (In)A1S3-T3.txt	"เรากำหนดวิสัยทัศน์กับการกิจกรรมเข้าร่วมโรงเรียนนำร่องกับครูใหญ่คนเก่า พอท่าน early retire ยังไม่มีผู้บริหาร อาจารย์ฝ่ายวิชาการก็ทำงานแทนโดยแจกใบงานให้ครูทำตามขั้นตอน มีศึกษานิเทศก์เข้ามาดูแลให้คำแนะนำ"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P42: (In)A1S3-T5.txt	"พี่คนเดียวที่ต้องรับ 5 สาระ พี่ไม่ได้ถนัดทุกสาระแต่พี่ก็ต้องพยายามมาชวนขายวิชาที่ไม่ถนัด"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P56: (In)A2S4-T4.txt	"ที่โรงเรียนไม่มีปัญหา เพราะส่วนมากครูทำอยู่แล้ว ครูเข้าใจเรื่องหลักสูตรอยู่แล้ว"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ครูที่นี้เก่ง ครูบางคนรู้จักผู้เชี่ยวชาญ มาโรงเรียนเขาก็ถาม เขาไม่ปิดตัวเอง แล้วเราทำงาน ลักษณะปรึกษาหารือกัน ในหมวดมีคนเยอะก็คุยกันความคิดที่ได้แย้งกันที่จนได้ก็ทำให้ไม่ค่อยหลงทิศ เขาให้อิสระเราเยอะในเรื่องการกำหนดเนื้อหาเอง"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	"เราก็ใช้วิธีการโดยเราไปขอข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มา จากอินเทอร์เน็ตมา แล้วเราพยายามดึงข้อความที่อยู่ตรงนั้นมาผสมผสาน มาปรับเนื้อหาให้มันง่ายเท่ากับระดับ ม. 2" "ปีหน้าผมจะเปิดหลักสูตรที่เป็นวิชาพื้นฐานโดยใช้ดนตรีที่วิกิตำร่าเข้าไป"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"ครูก็โอเคหน่อยใจ แต่ก็พยายามเตรียมตัว เตรียมเนื้อหาปรับปรุงกระบวนการ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P92: (In)A2S6-T4.txt	"หลักสูตรไม่มีใครช่วยเราได้หรอก นอกจากตัวเราเอง แล้วโรงเรียนใหญ่ๆ ที่เขาทำได้ เขาจะทำจะตายกลัวเราจะไปคัดลอกแต่เราก็เราทำได้นั่นเอง"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ตัวครูเองก็มีการกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ใ้เนื้อหาต่างๆ ไม่มีมาให้เลย เราต้องมาทำเอง มาวางแนวเอง มาชิงหมด ตั้งแต่ ม.1-ม.6 ต้องมาแยกเนื้อหาเอง ต้องค้นคว้าหาเนื้อหาตลอด"

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตร สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า ครูผู้สอนในทุกโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูสามารถสร้างหลักสูตรได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มเติมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนทำให้หลักสูตรสถานศึกษามีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับชุมชน

แม้ว่าปัจจุบันนี้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้สิ้นสุดลงแล้วแต่ยังพบว่า มีครูบางส่วนโดยเฉพาะครูโรงเรียนขนาดกลางเล็กที่ยังต้องการความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาหลักสูตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากครูยังมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรไม่ชัดเจนและไม่มั่นใจในความถูกต้องของหลักสูตร และนอกจากนี้ครูจำนวนมากยังต้องการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาหลักสูตรมาดูแลให้กำลังใจและติดตามผลร่วมกัน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ดังนี้

"ถ้าเป็นวิชาพื้นฐานเขาเรียนเรื่องอะไร สอนเข้มไปอ่อนไปด้วยหรือเปล่า อะไรที่มันหายไป มันทำให้
ครูขาดความมั่นใจ"

P18: (In)A1S2-T2.txt

"ครูไม่มั่นใจในหลักสูตรตัวเองเพราะว่าครูทำเองและส่วนใหญ่จะสอนตามที่เขาให้มากกว่า แต่ตัวเอง
สร้างขึ้นมาก็คงจะสอนอย่างไร คือไม่มั่นใจว่าใช้ได้มั้ย"

P31: (In)A1S3-E2.txt

"เราเขียนไปเราก็ไม่รู้ว่ามีผิดหรือถูกเราไม่รู้เลย"

P72: (In)A2S5-T4.txt

"ต่างคนต่างก็พยายามทำสาระของตนให้ดี เพราะความคิดแต่คนสองคนเราก็ไม่ค่อยมั่นใจว่าจะทำได้ถูก
หรือเปล่าตอนนั้นก็มั่นใจขึ้นเพราะมีสาระแกนกลางมาให้"

"ในส่วนของท้องถิ่นก็เพิ่มเข้าไป ยังไม่มั่นใจว่าไอ้ที่ทำมันถูกต้อง 100% มั้ย"

P93: (In)A2S6-T5.txt

2) ด้านพฤติกรรมการทำงานของครู

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 2: (In)A1S1-E.txt	"หัวหน้ากลุ่มสาระก็น่ารักมีอะไรก็ช่วยเต็มที่ คุณครูก็น่ารักเพราะเขาปรับเปลี่ยนวิธีการเดิมๆ" "อาจารย์มีสัมพันธ์ภาพที่ดีขึ้นนะ คือระหว่างกลุ่มคนไม่ค่อยได้คุยกัน พอได้มาทำงานร่วมกัน เลยรู้ว่าคนนี้มีอะไรดีได้คุยกัน มีการแลกเปลี่ยน"
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"แต่ละวิชาเขาจะมีกิจกรรมให้เด็ก เมื่อก่อนครูเป็นผู้สอนอย่างเดียวเดี๋ยวนี้ให้นักเรียนเป็นผู้ทำ ครูไปนั่งดู"
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"เขาจะกำหนดเป็นคราวๆ ไป เดือน 1 พบกันหนหนึ่งต้องมีแผนการสอนและต้องยึดหยุ่น"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ครูก็เปลี่ยนพอสมควร ก่อนนี้เราสอนแบบอธิบายให้เด็กเราก็เปลี่ยนแปลงจากจุดนี้ของเรา"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P19: (In)A1S2-T3.txt	"เราก็เริ่มทำ เราต้องคิดซะว่าเป็นนโยบาย ถ้าไม่ทำเราอยู่ไม่ได้ มันก็ดีกว่าของเก่า"
P13: (In)A1S2-C.txt	"ส่วนมากจะเรียกประชุมวันเสาร์-อาทิตย์ 2 เดือนประชุมครั้ง แล้วเขาเห็นความสำคัญของ กรรมการมากเลย บางทีเขาก็เชิญผมมาร่วมกิจกรรมก็เป็นกรณี"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P31: (In)A1S3-E2.txt	"ก็มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ทุกวันจันทร์หลังเลิกเรียนไปถึงหกโมงเย็น"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"บางกลุ่มที่ไปมาวิธีการที่ได้มาอาจจะมีข้อแตกต่างเราก็จะมาคุยแลกเปลี่ยนกัน"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P56: (In)A2S4-T4.txt	"ผอ. บอกว่าตู่เก็บงานไม่พอให้เอากลับบ้านไปบ้าง"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ตัวครูเปลี่ยนวิธีการวัดและการประเมินผลมากเพราะเราต้องสังเกตตามสภาพจริง ต้องมีเกณฑ์ละเอียด เราก็อายุราชการยังเหลืออีกนาน พี่ก็ต้องตั้งหลักแล้วทำงานเก็บงานเอาไว้"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P69: (In)A2S5-T1.txt	"ตัวอาจารย์เองก็ต้องขยันขันแข็งเยอะ ต้องช่วยเหลือตัวเอง"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"ผมก็ใช้ห้องสมุดและอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"ครูก็เป็นคอมพิวเตอร์มากขึ้น ทุกกลุ่มสาระมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ทำ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"พฤติกรรมของอาจารย์ก็เปลี่ยน จากไม่เคยคิดอะไรเขาก็มาคิดและบอกเองหมดแม้แต่จะจัดกิจกรรมอะไรที่จะพัฒนาจิตพิสัยเด็กเขาก็จะเสนอ"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"เปลี่ยนวิธีสอน นิดหน่อย" "ต้องเปลี่ยนแนววิธีการสอน มันเป็นการเพิ่มภาระมากขึ้นในเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"เนื้อหาวิชาเปลี่ยนไป ให้นำท้องถิ่นมาเยอะๆ ครูต้องเปลี่ยนวิธีการสอนโดยให้เด็กเข้ามาส่วนร่วมมากที่สุด"

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตร สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า ครูผู้สอนในทุกโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานโดยใช้เวลาทำงานเพิ่มขึ้น มีการประชุมวางแผน พูดคุยทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในช่วงแรกที่โรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง บ่อยครั้งที่คณะครูจำเป็นต้องทำงานในช่วงตอนเย็นทุกวัน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้นัดประชุมนอกเวลาราชการและทำงานในวันเสาร์หรืออาทิตย์ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูจำนวนน้อยจะมีการพูดคุยประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันและอยู่ทำงานจนเย็นค่ำเพื่อให้ผลงานปรากฏ แม้ว่าการจัดทำหลักสูตรจะสิ้นสุดลง แต่ครูส่วนใหญ่ก็ยังทำงานหนักอย่างต่อเนื่องทั้งงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียน การทำวิจัยและการทำสื่อการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิรูปการศึกษาและพยายามปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ครูยังปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอนโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นกระบวนการเรียนแบบกลุ่ม ให้นักเรียนมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น และครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น ในเวลาเดียวกันครูได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้จากเดิม โดยครูเป็นผู้อ่าน นักค้นคว้าและเฝ้าหาความรู้มากขึ้น รวมถึงการที่ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างครูที่สอนระดับและวิชาเดียวกัน

3) ด้านการพัฒนาตนเองของครู

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ก็ประชุมเรื่อยๆ เวลาเลิกเรียนก็มานั่งเขียนแผนร่วมกัน ระดับเดียวกันต้องมองหน้ากันให้สนิทด้วย ครู ม.2 ก็ต้อง ม..2 ทั้งหมด"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"เปิดเทอมก็มีการประชุม ปฏิบัติการเรื่องแผนการสอนเป็นทุกๆ ปี"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P21: (In)A1S2-T5.txt	"ต้องตื่นตัว ติดตามข่าวสาร ทาคความรู้เพิ่มเติมขึ้นต้องพยายามที่จะคิดรูปแบบ"
P13: (In)A1S2-C.txt	"ตัวครูเองต้องกระตือรือร้น"
P14: (In)A1S2-E.txt	"เราช่วยกันมัน ถ้าเราพอจะมีความสามารถเราก็ช่วยกัน"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"ต้องได้รับความร่วมมือจากคณะครู ครูจะต้องเป็นคนที่ไม่รู้ไม่เรียน ถ้าหลักสูตรใหม่ครูไม่อ่านหนังสือ ครูหยุดนิ่งอยู่กับที่ครูก็อาจจะไม่สามารถเป็นครูยุคใหม่ได้แล้วก็ต้องเป็นคนที่ยืนยันทำกิจกรรมใบงานใบความรู้แจกเพราะยุคใหม่นี้จะไม่มีตำราเรียนจะต้องชวนช่วยหามาให้สอดคล้องกับผลการเรียนที่คาดหวัง"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P58: (In)A2S4-T6.txt	"ไม่ค่อยรู้สึกในเชิงลบ รู้สึกในเชิงบวกมากกว่า ก็ดิฉันเราจะได้เตรียมตัวรู้อะไรๆ ก่อนเขาก็ศึกษาเยอะเหมือนกันหาอ่านเอง เวลาอบรมไม่เคยพลาดเลยเข้าตลอด ส่วนใหญ่อบรมที่นี้"
P59: (In)A2S4-T7.txt	"ตัวเราต้องพยายามพัฒนาตัวเราเอง ต้องทาคความรู้ใส่ตัว ต้องกระตือรือร้นในเรื่องของ IT ต้องพยายามพัฒนา ตอนแรกครูก็ไม่ได้ ผู้ช่วยชวนครูมาทำงาน คนอื่นเป็นเราก็ต้องเป็น"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P71: (In)A2S5-T3.txt	"ผมก็ใช้ห้องสมุดและอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า" "ก็อยากจะรับตัวเราเอง ถ้าเราเข้าร่วมโครงการเหมือนกับเป็นการเข้าเรียน เข้าเรียนแล้วเราจะทำโดนบังคับ ไม่งั้นเราก็จะสอนแบบเรื่อยเปื่อยสอนแบบไม่มีอะไรชักจูง"
P74: (In)A2S5-T6.txt	"ครูก็เป็นคอมพิวเตอร์มากขึ้น ทุกกลุ่มสาระมีเครื่องคอมให้ทำ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ตัวครูเองก็มีการกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น"

จากการศึกษาเอกสารแผนการสอน สัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า ครูทุกโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองโดยครูมีความกระตือรือร้นและเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานในด้านหลักสูตรสถานศึกษา มากขึ้น เพื่อให้ครูนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้และขยายผลให้ครูคนอื่นรับทราบด้วยกันซึ่งการพัฒนาตนเองของครูแต่ละโรงเรียนจะมีความแตกต่างกันตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียน **ขนาดใหญ่** พบว่า ผลของการส่งครูเข้ารับการอบรมทำให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีครูแกนนำและครูต้นแบบเป็นแกนหลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ครูยังได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากโรงเรียนมีวิธีการคัดเลือกครูเข้าอบรมได้ตรงกับความสามารถและความถนัดของครู และโรงเรียนยังได้จัดหมุนเวียนครูเข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึง จากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ครูจำนวนมากมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยครูได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาด้วยงบประมาณของตนเองนอกเหนือจากส่วนที่โรงเรียนจัดให้ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ครู ดังนี้

"เข้าอบรมให้ความรู้ เขียนแล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ"

P 8: (In)A1S1-T4.txt

"ก็ศึกษาอะไรเหมือนทันท่อนเอง เวลาอบรมไม่เคยพลาดเลยเข้าตลอด ส่วนใหญ่อบรมที่"

P60: (In)A2S4-T8.txt

ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า มีครูจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรมในเรื่องที่ตนเองถนัด เนื่องจากทางโรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอและขาดแคลนงบประมาณสำหรับเข้าร่วมอบรม สัมมนา ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ดังนี้

"ให้ครูไปหาเอง หนังสือเล่มไม่มีให้ครู"

P24: (In)A1S2-T7.txt

"ยกมาก เป็นอะไรที่ไม่ตรงกับสาขาวิชาเขาก็ต้องพยายามแสวงหาที่อื่นเป็นครูสอนนาฏศิลป์แล้วก็จับไปอบรมด้านกรงน ทำหลักสูตรยังไม่ประสบผลสำเร็จ"

P45: (In)A1S3-T8.1.txt

"บางคนก็ไม่ตรง บางคนเป็นครูสังคมก็ต้องไปของกิจกรรม และพอกลับมาคนหนึ่งก็เป็นคนทำ คนหนึ่งรับหลายงานรับหลายอย่าง บางทีคนที่ควรไปก็ไม่ได้ไป"

P93: (In)A2S6-T5.txt

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ผลการพัฒนา	ผลหลัก	โรงเรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล			โรงเรียนส่วนภูมิภาค		
		S1	S2	S3	S4	S5	S6
2.ด้านครูผู้สอน	1) ความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร	1	2	2	2	2	2
	2) ด้านพฤติกรรมการทำงานของครู	4	2	2	2	3	3
	3) การพัฒนาตนเองของครู	2	3	1	2	2	1

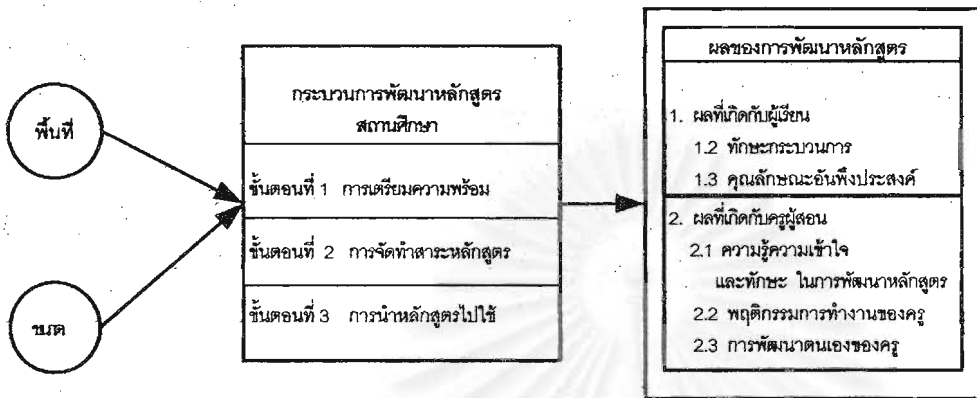
หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

จากการศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
จำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่ กลาง เล็ก) ของกรณีศึกษา
ผู้วิจัยขอนำเสนอภาพรวมของผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องทั้ง 6 โรง ดังแผนภาพต่อไป
นี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 15 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

จากภาพรวมดังกล่าวจะพบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษามีทั้งหมด 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลที่เกิดกับผู้เรียน มีทั้งหมด 2 ด้าน คือ 1.1 ทักษะกระบวนการ และ 1.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. ผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน มีทั้งหมด 3 ด้าน คือ 2.1 ความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร 2.2 พฤติกรรมการทำงานของครู และ 2.3 การพัฒนาตนเองของครู

จากรายละเอียดการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตาราง ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

ผลการพัฒนา	ผลหลัก	ผลย่อย	โรงเรียนในกรุงเทพฯ			โรงเรียนส่วนภูมิภาค			สรุปผล
			S1	S2	S3	S4	S5	S6	
1. ด้านผู้เรียน	1) ทักษะกระบวนการ	1.1 มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด
		1.2 มีการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		1.3 มีประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือช่วยสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		1.4 มีทักษะการเขียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์	2.1 มีความสุขในการเรียนมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด
		2.2 กล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.3 ไม่เรียนไปวันๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.4 รับผิดชอบและรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2. ด้านครูผู้สอน	1) ความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร	1.1 มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่แตกต่างทั้งพื้นที่และขนาด
		1.2 สามารถสร้างหลักสูตรได้ด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	2) ด้านพฤติกรรมการทำงานของครู	2.1 ใช้เวลางานเพิ่มขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.2 ให้ความสำคัญหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.3 ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.4 ปรับเปลี่ยนทัศนคติการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		2.5 มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
	3) การพัฒนาตนเองของครู	3.1 มีความกระตือรือร้นและศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
		3.2 เข้าร่วมการอบรมสัมมนามากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

หมายเหตุ : ✓ แทน ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตร X แทน ผลที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตร

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก

S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในด้านผู้เรียนและผู้สอน

จากการศึกษาผลของพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษาทุกโรงเรียน ผู้วิจัยได้ข้อสรุปของผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้วิจัยแบ่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็น 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านทักษะกระบวนการ ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การทำงานเป็นทีม การค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้น และการพัฒนาทักษะอาชีพ

1.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การไม่เรียนไปวันๆ การกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือนกัน

จากการศึกษาผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในแต่ละด้าน พบว่าโรงเรียนนำร่องทุกโรงเรียนมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนในด้านที่ 1.1 ทักษะกระบวนการ ในประเด็นของการทำงานเป็นทีมและการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และ ด้านที่ 1.2 คุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ในประเด็นของการเรียนรู้อย่างมีความสุข และการกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นในลักษณะเดียวกัน

สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน พบข้อมูลดังนี้

เมื่อพิจารณาตาม**พื้นที่** พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่แตกต่างกันมีผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตาม**ขนาด** พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนแตกต่างกันใน 2 ด้าน คือ

1.1 **ด้านทักษะกระบวนการ** ในประเด็นของการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้น พบว่า นักเรียนในโรงเรียน**ขนาดใหญ่**สามารถใช้อินเตอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้นได้อย่างคล่องแคล่วมากกว่านักเรียนในโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก** แต่ในประเด็นของการพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า นักเรียนในโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก**มีการพัฒนาด้านทักษะอาชีพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียน**ขนาดใหญ่**

1.2 **ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์** ในประเด็นของการใฝ่เรียนใฝ่รู้ พบว่า นักเรียนในโรงเรียน**ขนาดใหญ่**มีคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้สูงกว่านักเรียนในโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก** แต่เมื่อพิจารณาคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองของนักเรียนแต่ละโรงเรียน พบว่า นักเรียนทุกโรงเรียนมีความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ

2. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้สอน ผู้วิจัยแบ่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้สอนเป็น 3 ด้าน คือ

2.1 **ด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร** ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 **ด้านพฤติกรรมการทำงาน** ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ การใช้เวลาในการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การปรับเทคนิคการสอนและทัศนคติในการทำงาน

2.3 **ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์** ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และการเข้าร่วมอบรมสัมมนา

สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือนกัน

จากการศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนในแต่ละด้าน พบว่า โรงเรียนนาร่องทุกโรงเรียนมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนในด้านที่ 2.1 **ความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร** ซึ่งประกอบด้วย **ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร** ด้านที่ 2.2 **พฤติกรรมการทำงานของครู** ในประเด็น ของการใช้เวลาในการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

หลาย การปรับเทคนิคการสอนและมีทัศนคติที่ดีในการทำงานมากขึ้น และ **ด้านที่ 2.3 การพัฒนาตนเองของครู** ซึ่งประกอบด้วยความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และการเข้าร่วมอบรมสัมมนาในลักษณะเดียวกัน

สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน พบข้อมูลดังนี้

เมื่อพิจารณาตาม**พื้นที่** พบว่า โรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาคมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตาม**ขนาด** พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ กลางและเล็กมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

บทที่ 6

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้ประสบผลสำเร็จของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพร้อมและองค์ประกอบของแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) จำนวน 6 โรงเรียนออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"เด็กที่มีปัญหาเราก็จะเรียกมาอ่านให้ฟัง ท่องไหนที่ไปเร่งได้เราก็ไปก่อน เด็กที่ช้าก็ตามไป"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"เด็กกระตือรือร้น เขายากรู้มาก ตั้งใจ 99%"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P20: (In)A1S2-T4.txt	"ตัวนักเรียนจะต้องเป็นคนที่ไม่รู้ไม่เรียนด้วย พยายามกระตุ้นให้เขาเกิดแรงจูงใจและตั้งใจ เรา ก็พยายามหาเทคนิควิธีการ ครูพร้อมทุกอย่างแต่เขาไม่ร่วม"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"นักเรียนต้องมีความกระตือรือร้นของตัวเองมากขึ้นกว่าเก่า"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ความเคยชินของครูและนักเรียน ส่วนใหญ่จะรับฟังคำสั่งมากกว่า มันต้องมีการท่องอยู่คนละครั้ง"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"ความกระตือรือร้นห้องหนึ่งไม่ก็คน ไม่มาก เขาชินกับการทำให้ป้อนให้ ถ้าทามาได้สักคนเขาจะ ลอกจากเพื่อน"
P17: (In)A1S2-T2.1.txt	"นักเรียนแย่งเพราะอ่านหนังสือไม่ออกเป็นมาตั้งแต่ตอนอยู่ประถมแล้ว เวลาสอนอะไรบางทีก็ เลยไม่ค่อยได้"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"การคิดวิเคราะห์ก็เป็นบางคน บางคน ยังเขียนหนังสือไม่ถูก"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"บางคนเขียนไม่ได้เลย อ่านหนังสือไม่ออก สะกดไม่ออก"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เขาก็ตื่นตัว ลงมือค้น ลงมือสำรวจ ตรวจสอบ ทำงานกลุ่ม"
P52: (In)A2S4-St2.txt	"ก็ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P64: (In)A2S5-E2.txt	"นักเรียนก็อย่างที่ว่าคุณภาพของ input ที่เข้ามาเราเลือกไม่ได้"
P69: (In)A2S5-T1.txt	"มีปัญหาเรื่องร่มตั้งแต่ประถม"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"พื้นฐานของเด็กที่เราไม่รู้ว่ามีโรงเรียนประถมเขาสอนอย่างไร ฐานไม่แข็งแรง พอมาต่อ ม.1 แล้วต่อไม่ติดซึ่งพื้นฐานของครูเขาอาจจะไม่ใช่เอกทางด้านนี้โดยตรง"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"เด็กนักเรียนเขารับได้ไม่เต็มที่ คือ ไม่ทำงานตามที่เรากำหนด" "ส่วนใหญ่เด็กมันจะไม่ 100% พอเด็กมันไม่ 100% ครูก็ท้อ"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"โรงเรียนประถมเขาคณดูแลน้อย ก็อาจจะให้ไม่ถึงมันก็เลยติดตามมาถึงมัธยมฯ ก็มาป้อนให้ดู แลแล้วมันก็ค่อนข้างที่เด็กจะมีเหตุมีผลน้อยไปนิดหนึ่ง แต่เราไม่โทษจุดนั้น"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"เหตุผลจากครอบครัว เด็กที่นี้ค่อนข้างมีปัญหาครอบครัว พ่อมีภรรยาหลายคน หย่าร้างกัน เด็กเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วอยู่บ้านก็ค่อนข้างอิสระ บางคนอยู่กับยาย เราก็ดูแลกันอยู่"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"เด็กเรียนเก่งไม่อยู่กับเรา"
P92: (In)A2S6-T4.txt	"ของเราเด็กมาจากประถม กระทั่งอนุบาลเราก็มา เราเราต้องปรับให้อ่านออก วิเคราะห์พอได้บ้าง" "ทักษะการอ่าน เด็กที่เก่งก็มีน้อย การคิดวิเคราะห์จะต้องอีกเยอะ เพราะเขามาจากที่ประถมเขาจะขาด"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"มันเป็นแค่ประถมมาก่อน เขามีนโยบายว่าเด็กไม่ตกไม่ซ้ำ เด็กจบ ป.6 มา อ่านไม่ออก ทั้งที่เขา มีผู้เชี่ยวชาญเยอะมาก"

พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัจจัยเฉพาะด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียนจะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มความสามารถ ส่วนนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า นักเรียนเคยชินกับพฤติกรรมการเรียนในรูปแบบเก่าโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางในการเรียน นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความตื่นตัวในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากชอบรูปแบบการเรียนแบบที่ครูถ่ายทอดให้ฟังมากกว่าที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และเมื่อมีเวลาว่างนักเรียนส่วนใหญ่มักจะนั่งจับกลุ่มกันตามม้านั่งใต้อาคารหรือตามระเบียงหน้าอาคารมากกว่าเข้าไปใช้เวลาว่างในห้องสมุด ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้อันนี้นักเรียนดังกล่าวเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลให้โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้เต็มความสามารถ

นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กได้ประสบปัญหาในเรื่องความรู้ทางด้านวิชาการของนักเรียนซึ่งทักษะการคิดและการอ่านของนักเรียนโดยส่วนใหญ่ต่ำกว่ามาตรฐานของชาติที่ได้กำหนดไว้ อุปสรรคในส่วนนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวัดและประเมินผลผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่ครูอาจารย์ประเมินให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ทั้งที่ในสภาพจริงผู้เรียนมีความรู้และทักษะการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์ทำให้ครูในระดับมัธยมต้องรับภาระหนักและต้องใช้เวลาพอสมควรเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนให้เทียบเคียงกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กเกิดความล่าช้าและไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"ก็เชิญชาวบ้านจากหมู่บ้านมาให้ความรู้ทางด้านนี้ ชาวบ้านละแวกนี้ผู้ใหญ่บ้านก็มาให้ความรู้ การประสานงานติดต่อไปเขาก็มาช่วย" "ชุมชนก็เข้ามาช่วยเหลือ แล้วเรามีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมาจากผู้ปกครองนักเรียนแล้ว ตัวผู้ใหญ่บ้านเองเขาก็ช่วยเหลือตลอด ชุมชนให้ความร่วมมือต่อโรงเรียน"
P 1: (In)A1S1-C.txt	"งบประมาณที่เขาจัดซื้อจัดหามาจากรัฐไม่ได้ เขาก็ขอแรงท รือมีกิจกรรมอะไรนอกกรอบที่จะใช้งบประมาณรัฐก็ต้องให้ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาช่วยกัน" "โรงเรียนขออะไรเกี่ยวกับงบประมาณ ผมก็ไปขอพวกการเมือง"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ผู้ปกครองเด็กก็กระตือรือร้นเข้ามา ชุมชนเราขอเรื่องอะไรเขาก็ไม่ค่อยปิด ให้ความร่วมมือดีมากว่าโรงเรียนจะขอเรื่องอะไร"
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"ผู้ปกครองเขาก็มีบทบาทเยอะ ในเรื่องคะแนนเขาขึงใจเขามีสิทธิ์เรียกมาดูทุกอย่าง ผู้ปกครองเป็นคนมีความรู้หมด มึงนอะไรเขาก็มาทัน ผู้ปกครองเขามีฐานะ ฐานะครอบครัวเขาดี"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P24: (In)A1S2-T7.txt	"ชุมชนนี้ค่อย ๆ บทบาทน้อยเพราะเขาไม่รู้คนที่มีความรู้จะได้นิดๆ หน่อยๆ มีคณะกรรมการเป็นคนแถวนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ส่งมาโรงเรียนแล้วส่งมาเลย" "เพราะเขาต้องทำงาน เขาเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ"
P25: (In)A1S2-T8.1.txt	"ผู้ปกครองเข้ามารับรู้ทุกๆ โดยส่วนใหญ่คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นหลัก"
P15: (In)A1S2-C.txt	"ไม่ค่อยมี ผู้ปกครองก็มาร่วมกัน มาประชุมเกี่ยวกับลูก ว่าบุตรหลานท่านเป็นอย่างไร"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"บางท่านชอบมากก็จะมาร่วมกิจกรรมตลอด บางท่านตามแล้วตามอีกก็ไม่มา ในเรื่องของหลักสูตรเขาจะมาดูรายละเอียดไม่ได้ ด้วยการทำงาน ด้วยอาชีพ ส่วนมากถ้าเราเชิญเขาก็จะมา"
P19: (In)A1S2-T3.txt	"ถ้าโรงเรียนเชิญเขามาก เขาก็เข้ามาแล้วก็เอาอย่างที่อาจารย์ว่า เพราะพ่อแม่เป็นพ่อแม่ระบบเดิมเขาต้องทำกัน"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P29: (In)A1S3-C.txt	"ก็จะแบ่งหน้าที่กัน ถ้ามีโอกาสเขาก็จะมาช่วยแต่เขาไม่ค่อยว่าง"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"กรรมการสถานศึกษาในช่วงนั้นยังไม่เข้ามาเลย เรามากทำหลักสูตรเป็นร่างแล้ว ตอนนั้น ผอ. มาแล้วเราก็เอาหลักสูตรนี้ยื่นให้กรรมการดูก่อน แล้วก็มีการใช้กรรมการรับรองตรงนั้น"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"ชุมชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกันอยู่ ประมาณ 50% มาประชุมทีไรเชิญแล้วก็ไม่ค่อยมา ไม่รู้ว่าเพราะสาเหตุอะไร"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ในเรื่องของชุมชนก็ยาก ยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพราะชุมชนเองเขาก็ทำงานรับจ้างไปวันๆ ถ้าเขามากกับเราเขาก็ขาดรายได้แล้ว"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"ชุมชนก็จะเป็นอย่างนี้ของเขา เขาก็ไม่ค่อยรู้จะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงคืออะไร" "เขาจะไม่ค่อยได้มาตรงนี้ คือจริงๆ แล้วเขามีภูมิปัญญา มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยเราได้ แต่เขาจะเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของเขามากกว่าไม่ค่อยมามีบทบาท"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เราก็ต้องอาศัยชุมชนในการที่เขาสนับสนุนพวกเครื่องมือเครื่องไม้ต่างๆ อย่างเช่นที่เขาสนับสนุนคอมพิวเตอร์ มันก็ยังไม่พอแต่ก็ยังมีดีที่เขาให้การสนับสนุน"
P34: (In)A1S3-St2.txt	"เป็นบางครั้ง เปิดเทอมใหม่ไม่ได้มา ไม่มีใครว่าง มาแล้วมาฟังครูใหญ่พูดนานแล้วก็กลับ" "บางคนเขาแบบว่าครูเขานัดวันอาทิตย์ยังเสี่ยะ โรงงานหยุดแล้วเขาก็อยากพักผ่อน เขาทำงานตั้ง 6 วันแล้วก็เลยไม่มากัน"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P49: (In)A2S4-C.txt	"ตั้งแต่การรับนักเรียน แต่และปีก็จะมาตกลงกันก่อนว่าจะโค้วต้าเท่าไร? เด็กในเขตเท่าไร? ทางโรงเรียนจะไม่คิดเองทำเอง มีส่วนร่วมทุกกระบวนการและการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้ง กรรมการสถานศึกษา ก็จะเข้าร่วมประชุมด้วย เราก็จะรับรู้กับผู้ปกครองเขาเองโรงเรียนอย่างไร ฟังพอใจมั๊ย ไม่ฟังพอใจตรงไหน แม้กระทั่งการจัดครูเข้าสอน เขาก็มาเล่าให้ฟัง" "การสนับสนุนในเรื่องทุนทรัพย์ (money) , material อาคารสถานที่, air condition , สื่อการสอนหลายๆ อย่างคอมพิวเตอร์"

4. โรงเรียนบางใหญ่ (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P54: (In)A2S4-T2.txt	"เรามีโครงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองเป็นผู้ที่เป็นหัวหน้าในการสร้างเครือข่ายในการดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองร่วมกับหัวหน้าระดับ"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"ชุมชนเข้ามามาก นโยบายของผู้บริหารด้วย เราจะได้เยอะ เช่น งบประมาณ สื่อ ด้านสิ่งของความรู้ เขาให้ความร่วมมือเยอะ เช่น โครงการบ้านประสานใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรเราก็เชิญเข้ามา ผู้ปกครองเห็นก็อยากช่วยเรา"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"ชี้แจง ชักถาม อนุมัติ เขาก็ทำหน้าที่ stake holder ผมว่าเขาทำหน้าที่ได้ค่อนข้างดีพอสมควรตอนที่เราทำหลักสูตรเข้าไปเสนอ เขาก็ชักถามว่าทำไมต้องเปิดวิชา นี้เราโชคดีที่ได้คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ เราได้ผู้บริหารการศึกษาอดีตผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ได้ผู้บริหารการศึกษา ได้นักธุรกิจมาหลายๆ สาขา นักธุรกิจเองก็มีธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษา เช่น เป็นเจ้าของโรงเรียนจินตคณิต"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P70: (In)A2S5-T2.txt	"ชุมชนไม่เคยเลย มีแต่เราไปช่วยเขา แต่โอกาสที่เขาจะมาหาเราไม่มีเพราะผู้ปกครองเด็กไม่ได้อยู่รอบๆ ตรงนี้" "เราก้ยังไม่ได้มาก สภคคมผู้ปกครองไม่ต้องหวังเลย เรียกมากก็ไม่มา การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง"
P64: (In)A2S5-E2.txt	"จะมีประชุมผู้ปกครองแล้วอาจารย์ที่ปรึกษาจะแจ้งให้ทราบ ผู้ปกครองจะมีสัก 50% ที่เข้ามา ส่วนอีก 50% เราจะตามอย่างนี้ เชิญมาที่ฝ่ายวิชาการ"
P62: (In)A2S5-C.txt	"กรรมการก็ช่วยในส่วนของสภคคม ไปติดต่อสภคคมมา ชุมชนก็ไม่ได้ช่วยอะไรมากมายแต่ก็จะมีเงินของมูลนิธิมาช่วยในเรื่องของทุนเด็ก ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือดี เราจัดกองผ้าป่าขึ้นมา เขาก็ช่วยเหลือตามอัธยาศัย"
P72: (In)A2S5-T4.txt	"ชุมชน ผู้ปกครองเขาไม่ได้มากกำหนดเพราะว่าส่วนมากผู้ปกครองของเราเน้นการศึกษาน้อย บางคนก็มาเนี่ยเขียนอะไรแทบไม่ได้เลย แล้วก็เขาจะห่วงเรื่องปากเรื่องท้องเรื่องการทำมาหากินมากกว่า เช่น เราประชุมเนี่ยก็จะมาน้อย เชิญมาประชุมก็จะมาน้อย มีความรู้สึกที่เงินทองของเขาที่ต้องหาเนี่ยถ้าเขาขาดงานไปเขาก็จะไม่กินไม่มีใช้ ก็ใช้คำว่าไม่ว่างตลอด แล้วบางทีเขาก็ไม่รู้ว่าเขาจะแก้ปัญหาลูกเขาอย่างไร เขาก็เลยมาปล่อยทิ้งไว้ที่โรงเรียน"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"ผู้ปกครองเขาประมาณ 80% ก็อาจารย์เอาอะไรก็เอามาโรงเรียนก็ดีแล้ว ลูกมาโรงเรียน ได้ก็ดีใจแล้ว วมความคิดเห็นก็แล้วแต่อาจารย์"
P67: (In)A2S5-St2.txt	มาประชุมแต่ไม่ทุกคน ที่ไม่มาเพราะติดทำงาน"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P91: (In)A2S6-T3.txt	"กรรมการมี 25 คน มา 3-5 คน มารับรู้แล้วก็จบเพราะเขาไม่ใช่ผู้รู้สึกเท่าไร โรงเรียนไม่ค่อยมีเดินไปหา ยกเว้นจะคนใกล้เคียงเหมือนอาจารย์ บางคนอยู่ที่นั่นแถวนี้จะไปถามข้อคิดเห็น" "ชุมชนก็เหมือนเดิม ไม่ได้มีส่วนร่วมอะไรมากมาย"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย โรงเรียนเรากรรมการสถานศึกษามีความรู้เรื่องการศึกษาหน่อย บางท่านก็จบแค่มัธยม แต่เราจะได้ idea จากเขาที่ว่าเขายกให้ลูกหลานเขาทำอะไรได้"
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ท้องถิ่นตรงนี้ไม่ค่อยจะเหมือนกับท้องถิ่นอื่นมากนักตรงที่ชุมชนนั้นมีฐานะยากจนแล้วส่วนมากนั้นเป็นเกษตรกรขาดความรู้ จะมีอยู่บางกลุ่มเท่านั้นที่เขามีความรู้ แล้วพวกราชการในกลุ่มเท่านั้นเพราะฉะนั้นตรงนี้ที่เขาจะเข้ามาจัดอะไรต่างๆ ก็จะมีส่วนร่วมในการร่วมมือหรือร่วมปฏิบัติเสียมากกว่าจะเป็นผู้คิดหรือผู้จัดทำให้เรา"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"ถ้าเป็นชุมชนก็ให้ความร่วมมือตามที่เราขอไป ครบบ้างไม่ครบบ้างตามสภาพข่าวไร เรามีการประชุมผู้ปกครองขอให้มาสัก 60% แต่ช่วงหลังนี้มาเยอะ"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"ชุมชนไม่ได้เข้ามามีบทบาทกับโรงเรียนในเชิงบริหารแต่เขาเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในเรื่องการสนับสนุนเพราะฉะนั้นตรงนี้เขาจะไม่เข้ามาทำอะไรให้เป็นรูปธรรม เขายังไม่มีความรู้ ปัญหาตรงนี้ก็คิดว่าโรงเรียนต้องยืนไปด้วยตัวเองไปเรื่อยๆ ก่อน เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษาเมื่อไรเมื่อนั้นเขาคงจะเข้าไปได้เต็มที่"

จากการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัจจัยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนจะส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนบริเวณรอบๆ ในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาและมีความพอใจที่จะให้การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ผู้ปกครองและชุมชนจึงได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนในทุกๆ ด้านตามความเหมาะสม ตลอดจนกรรมการสถานศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาและเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนควบคู่กันไป

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูและ พบว่า แม้ว่าโรงเรียนและชุมชนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่บทบาทของผู้ปกครองและชุมชนในด้านการจัดการเรียนการสอนยังไม่เด่นชัด อันมีสาเหตุเนื่องมาจากผู้ปกครองและชุมชนขาดความพร้อมทั้งในด้านความรู้และมีพื้นฐานที่ค่อนข้างยากจน ดังนั้นชุมชนจึงรับความช่วยเหลือจากทางโรงเรียนมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ซึ่งทำให้การพัฒนาหลักสูตรบางส่วนของโรงเรียนยังไม่เห็นผลชัดเจน เนื่องจากโรงเรียนยังขาดความเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น

3) รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 5: (In)A1S1-T1.txt	"โรงเรียนนี้ดีทุกอย่าง บุคลากรโรงเรียนนี้ดี เขามีความรับผิดชอบสูงมากเลยนะ สั่งอะไรก็รับผิดชอบดีเป็นเพราะหัวหน้าเขาดี พอหัวหน้าสั่งบีบหัวหน้าเขามีความรับผิดชอบ ลูกหมอดก็มีความเกรงใจ มันดีตั้งแต่หัวลงท้าย ทุกฝ่ายเขาร่วมมือกันหมด" "เขาไม่เคยมาระดับตัวครูอย่างนั้นะถ้าไม่ได้ลงลึกในเรื่องการสอน"
P 9: (In)A1S1-T5.txt	"ส่วนใหญ่เราจะไม่ได้อะไรจากผู้บริหาร เรามีความรู้สึกว่าเราก็ช่วยกันเท่าที่จะช่วยเพราะผู้บริหารก็มึนงายอะ"
P 6: (In)A1S1-T2.txt	"มีการนิเทศกัน ครูในระดับผมก็มาดูแผนการสอน ตัวเองก็ไม่ดูให้ท่านอื่น ผมเองก็จะเอาไม่รอด"
P 12: (In)A1S1-T8.txt	"มีการส่งแผนการสอน ตรวจสอบดู ส่งวิชาการ วิชาการส่งถึง ผอ."

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P24: (In)A1S2-T7.txt	"อยากให้ผู้บริหารลงมาดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่ต้องอบรมบ่อยนัก ให้ feed back ในการทำงาน กลับมาดีกว่า"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงเรื่องนี้เยอะๆ หน่อย ต้องอำนวยความสะดวกและดูแลให้ครูทุกคนมาเข้าร่วมด้วย"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"การนิเทศส่วนมากจะคุยในสาระเดียวกันมากกว่า แต่ข้ามสาระเราก็ไม่รู้"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"การนิเทศส่วนมากจะคุยในสาระเดียวกันมากกว่า แต่ข้ามสาระเราก็ไม่รู้"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P28: (Con)A1S3.txt	"ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูเป็นลักษณะการสั่งการมีการต่อว่าจากครูใหญ่ในเรื่องการทำงานของครู" "โรงเรียนยังทำงานไม่เป็นระบบอยู่ในระบบเชิงรุก ทำกันใ้ในแวนอน" "บรรยากาศในองค์กรมันไม่น่าชื่นใจนัก พี่ก็หาวิธีเอาพุทธศาสนา วิถีพุทธเข้ามาช่วย"
P38: (In)A1S3-St6.txt	"ผู้บริหารก็ไม่เข้าใจ มันจึงทำให้พี่อึดอัด บางทีครูไม่อยากทำงานหน้าที่ตรงนี้เพราะไม่ถนัดผู้บริหารก็สั่งให้ทำเลย ไม่ได้ถามความสมัครใจของครู"
P42: (In)A1S3-T5.txt	เขาจะมาจี้ครูว่าอันนี้ต้องเสร็จ อันนั้นต้องเสร็จ ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายและครูที่สอน ระบบการบริหารความมีอำนาจบังคับมากกว่านี้ ไม่ใช่คนหนึ่งทำคนหนึ่งไม่ทำ แล้วผู้บริหารควรจะดูปัจจัยอื่นด้วยไม่ใช่พอเกิดอะไรขึ้นก็ดูว่าครูผิดอย่างเดียว"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ผู้บริหารเองก็อยากให้เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาแล้วและมีวิสัยทัศน์กว้าง"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P56: (In)A2S4-T4.txt	"ครูต้องทำแผนการสอนและใบงานไปความรู้ส่งไปให้ทุกสาระ ต้องส่งไปให้หัวหน้าระดับ หัวหน้าระดับต้องส่งไปฝ่ายวิชาการ"
P98: (In)A2S4-E1.txt	"เราดูแลโดยระบบของกลุ่มสาระบริหารโดยกลุ่มสาระ ตัวเราอยู่ในแนวของการจัดการเรียนการสอน" "แต่ถ้าเกิดผู้บริหารพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้รู้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่ไหน เขาก็จะเอาความเก่งของเขาในเชิงบริการ เชิงธุรการ เชิงปกครองโยนโยเข้าหา" "ปัจจัยด้านระบบ คือวางระบบโครงสร้างไว้ให้มันขับเคลื่อนได้ ไม่ติดขัดถ้าติดขัดต้องมีวิธีการให้มันเคลื่อนไหว นอกจากสิ่งก็ต้องมีวิธีการให้มันประสาน Two Way Communicate" "ครูแกนนำ ครูต้นแบบหรือกระบวนการที่ทำให้ครูหรือกระบวนการที่ทำให้ครูเกิดกำลังใจในการทำงาน"
P55: (In)A2S4-T3.txt	"ทุกอย่างตั้งแต่ผู้บริหาร ระบบบริหาร ถ้าท่านไม่เริ่มไม่สนับสนุนเราก็ทำไม่ได้ ครูแต่ละคนก็ทำอะไรทำอะไรให้"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"การที่มีคนมีครูแกนนำ ครูต้นแบบขึ้นในโรงเรียนมันเป็นส่วนที่จุดประกายทำให้ครูที่ยังไม่ตื่นก็มี มันก็ช่วยกันพัฒนาทำให้ครูพยายามที่จะเก็บตัวเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน" "ท่าน ผอ. เป็นตัวขับเคลื่อนอย่างดี เป็นตัวกระตุ้นครูและให้ขวัญและกำลังใจ ท่านรู้จักพูดใช้กลยุทธ์ในการพูดได้เก่ง พูดให้ครูที่อยากฟังลุกขึ้นมาทำก็ได้ ท่านไม่เป็นผู้บังคับบัญชาที่รุนแรง ไม่ใช่อำนาจ ใช้พระคุณมากกว่าพระเดช ท่านจะดีกับคนทุกคน"
P57: (In)A2S4-T5.txt	"มีการนิเทศระดับหมวด ในหมวดดูกัน ต่างหมวดดูกันที่เรียกว่ากัลยาณมิตร"
P58: (In)A2S4-T6.txt	"มีการนิเทศเพื่อนครูด้วยกัน"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P63: (In)A2S5-E1.txt	"เดิม ผอ. ไคเคยเป็นครูน้อยที่นั่นเลยทำให้ครูที่อยู่ที่นี่รู้สึกว่าเขาเป็นคนจว."
P74: (In)A2S5-T6.txt	"ขวัญและกำลังใจ มีการปรึกษากัน มีการคุยกันและมีการติดตามอย่างจริงจัง ติดตามเพื่อให้ปรับปรุงพัฒนา ฝ่ายบริหารต้องมาอันดับหนึ่ง สนับสนุนหลักสูตร"
P73: (In)A2S5-T5.txt	"จัดการให้ความรู้อบรมแก่บุคลากรประสาน ส่วนใหญ่ก็ดูแล ใครมีปัญหาอะไรก็ปรึกษาผู้บริหารได้ ผอ.เองก็เอื้ออำนวยความสะดวกไปติดต่อผู้เชี่ยวชาญ"
P63: (In)A2S5-E1.txt	"วิชาการจะเป็นตัวหลักในการประสานงานกับครู" "หัวหน้าหมวดน่ารักมาก เราต้องไปด้วยกัน พอถึงตรงนั้นแล้วก็ต้องคอยเร่งงาน คอยควบคุมตรงนี้ คอยดูต้องคอยตบๆ ไม่ให้เบี่ยง"
P64: (In)A2S5-E2.txt	"ทุกครั้งที่มีการประชุม ผอ. ให้รายงานให้ทราบ แล้วหมวดกลุ่มสาระ สร็จแล้วก็รายงานผลให้ทราบ เราก็คงจะต้องติดตามตลอด แต่ในบอร์ดใหญ่ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย คือ กลุ่มสาระของเขาจะมาเสนอเรา ไม่ต้องถึง ผอ. เราแก้ปัญหาอะไรเบ็ดเสร็จแล้วจึงจะเสนอ ผอ."

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ผอ. ต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้ได้ แต่ตูมจะไปเปลี่ยนแปลงเขา เลยมันไม่ได้ให้เขาออกความคิดเห็นมาแล้วเขาจุดหนึ่งไปด้วยกันได้" "ผมใช้การพัฒนาที่เขามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นอะไรต่างๆ เกียงกันได้เลย แล้วมาสรุปจริงๆ จังๆ คือ เราจะอยู่กับระบบพี่น้องแต่ให้อิงนโยบาย"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"เวลาเมื่ออบรมท่านก็จะให้ครูไป ท่านก็จะคอยกระตุ้น คอยติดตามเวลาท่านไปอบรมมาท่านก็จะมาถ่ายทอด"

จากการวิเคราะห์เอกสารแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีรูปแบบการบริหารที่แตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสมส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ได้ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า **โรงเรียนขนาดใหญ่** ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม มีการกระจายอำนาจ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม สนับสนุนช่วยเหลือการทำงานของครู มีเป้าหมายชัดเจน เข้าใจแนวคิดและมองเห็นแนวทางในการปฏิบัติ นอกจากนี้การติดตามผลการดำเนินงาน การนิเทศภายใน เป็นปัจจัยสำคัญเช่นเดียวกัน โรงเรียนขนาดใหญ่จัดกิจกรรมนิเทศภายในได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของบุคลากรซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยโรงเรียนใช้การนิเทศติดตามแบบกัลยาณมิตรนิเทศ และใช้ยุทธศาสตร์ครูต้นแบบ ครูแกนนำซึ่งเป็นบุคคลที่ช่วยให้คำแนะนำ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ครูในการพัฒนาตนเอง ครูต้นแบบและครูแกนนำเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นการทำงานของเพื่อนครูโดยเฉพาะครูในโรงเรียนจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ จากครูต้นแบบหรือครูแกนนำอย่างเต็มที่ ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบผลสำเร็จ

ส่วนในโรงเรียน**ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก** จากการวิเคราะห์เอกสารแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนใช้รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยการปรึกษาทารือและมอบหมายภารกิจร่วมกัน โรงเรียนมีระบบการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานอย่างไม่เป็นทางการ

4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P 7: (In)A1S1-T3.txt	"ระดับสูง รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาและนายก การประชาสัมพันธ์และการช่วยเหลือ"
P 8: (In)A1S1-T4.txt	"เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในแต่ละหมวด วิทยากรจากจุฬาฯ กรม" "มีการอบรม ให้ความรู้ เขียนแล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ"
P10: (In)A1S1-T6.txt	"ทางกรมวิชาการเริ่มมีหนังสือ ตอนนี้กรมจะเป็นวิทยากร จะดูเป็นระยะๆ ก็ทำให้เราตื่นตัวดี"
P11: (In)A1S1-T8.txt	"โรงเรียนก็เชิญวิทยากรมาให้ กรมวิชาการก็มา ก็เป็นคนละรูปแบบ มหาลัยก็เป็นอีกสไตล์หนึ่ง แต่เนื้อหาการสอนมันก็ไม่แตกต่างกัน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ทางวิชาการจัดอบรมแล้วก็ส่งครูไปอบรม ตัวครูเองก็ไปทางกรมร่วมกับ สสวท."
P20: (In)A1S2-T4.txt	"ให้รวบรวมจัดทำหลักสูตรไปส่ง ไม่มี feed back ตอบกลับ ไม่มีใครตรวจว่าหลักสูตรที่ทำถูกหรือเปล่า ใครจะมาตรวจก็ได้แต่ส่งไปไม่รู้ถูกไม่ถูก"
P21: (In)A1S2-T5.txt	"เขตพื้นที่เขากำลังเริ่มต้น เขาเองยังไม่เข้าที่เข้าทางเท่าไร"
P22: (In)A1S2-T6.txt	"การถ่ายทอดไม่มีลงมาให้เราจริงๆ จังๆ มากเป็นเดียวเขาก็ไป แล้วไอ้ตัวเอกสารไม่ต้องไปดูมันเราฟังเขาไม่ได้เลย"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P28: (Con)A1S3.txt	"ต้องการให้มาดูการสอนของครู การจัดทำสาระ มาทำแล้วหายไปเลย อยากให้มาเห็นเหตุการณ์สอน" "ถ้าส่วนราชการไม่ชี้แจงก็เข้าไม่ถึง"
P30: (In)A1S3-E1.txt	"ตอนนี้พี่วิทยุศึกษานิเทศก์เข้าทั้ง 8 กลุ่มสาระแต่ศึกษานิเทศก์ไม่มาเลย"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาช่วยเหลือ มีแต่พวกศึกษานิเทศก์"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"มีศึกษานิเทศก์เข้ามาดูแล้วให้คำแนะนำแต่ก็ไม่สอดคล้องกับกรมวิชาการ เหมือนหลักสูตรยังไม่ นิ่ง วิทยากรทางกรมเองไปอบรมครั้งแรกบอกอย่างนี้ ไปครั้งที่ 2 ก็ตอบอีกอย่างเหมือนทาง กรมเองก็ไม่นิ่ง"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ผู้ที่เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรก็ไม่มี เราเขียนมันก็ยังไม่ดีเพราะค่อยๆ คล่าทางกันไปเรื่อยๆ"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"กรมวิชาการได้แต่มาประเมิน มาดูความก้าวหน้า มาดูว่าทำถึงไหนเป็นอย่างไร ใช้หลักสูตรแล้ว เป็นอย่างไร ก็ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาได้แต่เสนอแนะแนวทาง"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P58: (In)A2S4-T6.txt	"มีการวิชาการมาดูแล ให้เอาที่เราทำให้เขาดูว่าหลงทิศหลงทางหรือเปล่า"
P60: (In)A2S4-T8.txt	"จริงๆ เขาจัดพวกเราไปทำหลักสูตรแกนกลางของกลุ่มจังหวัดเพชรบุรีค รุจากแต่ละกลุ่มสาระก็ไปรวมกันทั้งหมด นี่คือระดับจังหวัดเพราะมีหลักสูตร 2 แบบ คือ หลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่นพวกเราได้จากการประชุมครูที่จังหวัดแล้วเราก็มาร่วมหลักสูตรท้องถิ่นเอาที่โรงเรียน"
P49: (In)A2S4-C.txt	"ศูนย์วิทยของเรา ศูนย์วิทยาศาสตร์ทำผู้อำนวยการก็มาดูความพร้อม ห้อง lab มาดูวันเวลาที่สามารถจะเอานักเรียนมาเรียนได้ เอานักเรียนเข้ามาอบรมเพราะห้อง Lab เราค่อนข้างพร้อมมาก มีเครื่องมือครบทำก็ใช้เครือข่ายตรงนี้"
P48: (Co)A2S4.txt	"ได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเพราะโรงเรียนเป็นโรงเรียนประหยัดไฟ"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P69: (In)A2S5-T1.txt	"หน่วยงานอื่นๆ ก็ไม่มีเข้ามาช่วยก็ทำกันเอง บางที่หัวหน้ากลุ่มเรา อาจจะรับมาอีกแบบหนึ่ง พอทำมาบิปรกรมวิชาการก็มาติดตามว่าอันไหนควรจะแก้ไข"
P75: (In)A2S5-T7.txt	"ในราชภัฏทำนั้นก็มาเป็นที่ปรึกษาให้บ้าง"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"กรมวิทยุวิทยากรจากเขตการ ศึกษา 7 บ้าง จากกรมสามัญบ้างมาประชุมสัมมนา ก่อน"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"มหาวิทยาลัยนครสวรรค์เข้ามาช่วยเหลือในภูมิภาคเพราะกลัวครูจะไม่มีแนวทาง"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"กรมสามัญจะมีของเขตการศึกษา 5 ที่จะมาดูเป็นครั้งคราวที่จะมาคอยช่วยติดตามประเมินและให้ความรู้แก่เรา ปกติเข้ามาปีละประมาณ 2-3 ครั้ง อีกส่วนหนึ่งคือโรงเรียนของกรมสามัญเองจะดูแลกันเองแต่ตอนนี้ก็ตัดความสัมพันธ์แล้ว"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"ศึกษานิเทศก์มาเยี่ยม 2 คน"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"ในส่วนของหลักสูตรขาดคนปรึกษา ขาดคนนำทาง มีแต่เขต 5 มาช่วยมาแนะนำ นานๆ เขต 5 มาครั้ง"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"ส่วนใหญ่เมื่อก่อนจะมีของ คน ของเขตการศึกษา 5 เขาจะคอยมาเป็นที่เลี้ยง กรมวิชาการก็จะมาติดตาม แต่ คน จะมาบ่อยมากช่วงหลังไม่แน่ใจว่ายุบไปหรือเปล่า" "ทางกรมวิชาการจะให้แนวเป็นตัวหลักสูตรมาเป็นแนวทาง"

จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากต้นสังกัดแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัดส่งผลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในด้านการสนับสนุนทางด้านวิชาการหรือจัดส่งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษาในกรณีที่โรงเรียนประสบปัญหา ให้การติดตามประเมินผล รวมถึงให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขาดความช่วยเหลือในด้านวิชาการ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ห่างไกลตัวเมืองมีความต้องการให้มีหน่วยงานในระดับเขตพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจในยามที่มีปัญหา และต้องการให้หน่วยงานระดับสูงมาเยี่ยมเยียนกันถึงแม้จะสิ้นสุดโครงการแล้วก็ตาม นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องการความร่วมมือจากโรงเรียนต่างๆ ในระดับอำเภอและระดับจังหวัดเพื่อร่วมวางแผนและกำหนดเป้าหมายการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งทำให้โรงเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครูต่างโรงเรียนและสร้างความรู้สึกร่วมกันในการทำงานเป็นทีมที่ทุกคนมุ่งทำงานอย่างแท้จริงและถือว่าเป็นงานสำคัญ ofทุกฝ่ายที่จะร่วมกันพัฒนาการศึกษา

5) งบประมาณที่เพียงพอ

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P14: (In)A1S2-E.txt	"อุปกรณ์ สื่อ วัสดุ เด็กเรานั้นน้อย มันออกตามรายหัว ถ้าเราจะทำอะไร เราต้องนึกถึงเงินที่เรามีเราก็คงต้องดูตรงนี้"
P16: (In)A1S2-T1.txt	"ในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ บางทีกระดาษหมด อะไรยังเงี่ยะแต่ก็ไม่มากนัก"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"ตอนนั้นเราบิีกค่าอาหารกล่องให้เด็ก ถ้าเราทำบ่อยๆ ก็จะไม่ค่อยได้"
P24: (In)A1S2-T7.txt	"งบประมาณเราไม่พอ สื่อไม่พอให้ใช้"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P28: (Con)A1S3.txt	"ถ้ามีงบประมาณเข้ามาช่วยจัดสรรทางนี้หน่อย"
P29: (In)A1S3-C.txt	"งบประมาณไม่ค่อยมี เอกชนที่บ้านเราส่วนใหญ่ก็ค้าขายไม่ร่ำรวยมาก"
P31: (In)A1S3-E2.txt	"สื่อการเรียนเป็นปัญหาของโรงเรียนมาก สื่อไม่ค่อยได้ใช้เท่าไรเลยไม่ว่าจะเป็นสื่อสารสนเทศหรือสื่อคอมพิวเตอร์จะไม่ค่อยมี" "เราเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาแรกคือ งบประมาณเป็นส่วนสำคัญ"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"บุคลากรในห้องถิ่นเข้ามาสอน ตอนนั้นก็เข้ามาเพราะโรงเรียนต้องจ่ายค่าใช้จ่ายทุกอย่าง" "สื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องสนับสนุนสื่อ สื่อยังไม่พอ เครื่องเล่น VCD ยังไม่มีเลย"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P41: (In)A1S3-T4.txt	"ให้ทำงบประมาณรายหัว โรงเรียนขนาดเล็กยิ่งแย่" "งบประมาณเราไม่พอ"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"สภาพเราไม่เอื้ออำนวยทางด้านทุนทรัพย์ที่จะก้าวเข้าไปหาเขา"
P44: (In)A1S3-T7.txt	"บุคลากรน้อยแล้วก็ไม่มีความถนัด มันน้อยความคิดมันไม่หลากหลายที่จะมาช่วยกันทำช่วยกันพัฒนาหลักสูตรให้มันจริงจัง แล้วก็ทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนยังไม่เพียงพอ"
P45: (In)A1S3-T8.1.txt	"หนังสือคู่มือ สื่อสารที่เกี่ยวกับภาพประกอบเรื่องเพศไม่มี บางที่เราก็วาดให้เด็ก ที่เราวาดไปเด็กมันก็ยังนึกหน้าตาไม่ออกเพราะเด็กยังเล็ก"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P62: (In)A2S5-C.txt	"ที่ว่าโรงเรียนนี้ขาดการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนเรามันงบน้อย" "งบประมาณเราน้อยด้วยทำอะไรก็ติดขัดไปหมด"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"โรงเรียนเราไม่มีแหล่งเรียนรู้ จะเอารถที่ไทน์แล้วเด็กจะเอาเงินที่ไทน์ แค่ว่าเข้าค่ายพักแรมยังแยเลย"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"งบประมาณ ตอนนี้ให้ค่าหัวนักเรียน โดยที่กรมเป็นคนจ่ายมา มันได้มาก็จริง พอหลักสูตรใหม่กรมออกให้มันต่ำกว่าขณะที่เราต้องช่วยเด็กฟรีทุกอย่าง ชีพของเราที่ใช้ไป 500,000บาท"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ถ้าเป็นในสภาพจริงๆ จะต้องมีการตอบแทนแต่ในความเป็นจริง โรงเรียนเรางบประมาณไม่มีเราก็คงได้แต่ว่าพอเสร็จภารกิจอาจจะมียศของขวัญของที่ระลึกให้เท่านั้น ส่วนค่าตอบแทนคงไม่มี" "เราเป็นโรงเรียนนาร่อง หนังสือไม่มีเลย เราจะต้องทำเองเพราะฉะนั้นโอกาสที่อีกคนหนึ่งจะไปช่วยอีกคนหนึ่งดูแลคงน้อยและสัมพันธ์กันได้น้อย"
P83: (In)A2S6-E1.txt	"งบประมาณหรืออาคารสถานที่ที่จะลงมาให้ชาวมุสลิมมีอาคารไว้แต่ไม่มีอุปกรณ์มันก็จะไม่ได้อะไรเราจะต้องหาเองจัดมาเอง ครูสอนก็หมดเวลาแล้วและชุมชนก็ไม่ค่อยมีเงินไม่รู้จะไปขอกับใคร เด็กๆ ได้เข้าไปเล่นคอมพิวเตอร์ เป็นบางส่วนไม่ได้หมายความว่าได้เข้าไปเล่นแต่ได้เข้าตามที่เรารู้จักให้แต่น้อยมาก เช่นรัฐบอกว่าให้ดูสายมาแต่ตอนนั้นรายงเปิดเข้าไม่ได้เลยที่โรงเรียนเราที่ล้งปรับที่จะเป็น internet ให้เด็กส่วนหนึ่งทางโรงเรียนกำลังทำอยู่และก็ได้ดูสายที่สมบูรณ์จริงๆ เราก็จะปรับให้เด็กได้ใช้แบบ free style แต่ต้องมีครูคอยดูแลแต่สิ่งที่จะตามมาคือรัฐไม่ให้ค่าใช้จ่าย เราจะต้องไปลึกล่าส่วนหนึ่งของค่าหัวเด็กมาเป็นส่วนนี้แล้วเราจะไปบริการอะไรต่ออีกจะให้ตั้งโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมี ส่วนที่รัฐจะให้คงดีมกเลยค่าโทรศัพท์ ค่า internet โรงเรียนต่างๆ เขาถึงไม่ค่อยกล้าเท่าไรในเรื่องนี้ โรงเรียนใหญ่ๆ เขามีสมาคมผู้ปกครองคอยช่วย โรงเรียนเล็กๆ เนี่ยตัวของผู้นปกครองเองยังเลี้ยงตัวไม่รอด"
P93: (In)A2S6-T5.txt	"สื่อการเรียนรู้ ชุดคอมพิวเตอร์ มีแต่โทรทัศน์แต่ไม่มีคอมพิวเตอร์"
P94: (In)A2S6-T6.txt	"อุปกรณ์ สื่อ เรามีน้อย"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"มันยังไม่มียุปกรณ์มากเพียงพอ ทำได้แค่คำอธิบาย"

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันได้รับงบประมาณแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านงบประมาณส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในด้านงบประมาณจึงทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียน ดังนี้

"สื่อ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เราคิดว่าเรามีความพร้อมตรงนั้น"

P 2: (In)A1S1-E.txt

"เขามาขอของเรา โรงเรียนสนับสนุน หน่วยงานอื่นเราไม่ได้ไปขอเขา เพราะเราพร้อมแล้ว"

P56: (In)A2S4-T4.txt

"เรามีความพร้อมในเรื่องของสื่อ ของบุคลากร เราจึงเปิดวิชาเลือกต่างๆ ขึ้นมา"

P57: (In)A2S4-T5.txt

ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ งบประมาณที่แต่ละโรงเรียนได้รับจากต้นสังกัดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน เท่าที่เป็นอยู่งบประมาณที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นของโรงเรียนและขบส่วนตัวของครูผู้สอนในการไปศึกษาดูงานหรือเตรียมสื่อในการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่จะต้องใช้ขบส่วนตัวทั้งสิ้น

6) ความเพียงพอของอัตราากำลังครู

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. โรงเรียนหลวงใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P11: (In)A1S1-T8.txt	"ปริมาณครูกับนักเรียนมันไม่สัมพันธ์กัน 55 คนเราประเมินรายบุคคลมันทำยาก เวลาสอนเราต้องดูแลคนทั้ง 55 คน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P13: (In)A1S2-C.txt	"ครูที่ early ไป ออก แต่ไม่ได้มาแทนครูที่เขาสอนอยู่ที่ตาย เลยครูลำบากตอนนี้ มันก็ท้อ" "ขาดครู ตอนนี่ครูต้องจ้าง"
P14: (In)A1S2-E.txt	"ตัวบุคลากร โรงเรียนเรามีครูเกินในภาค เกินแต่บางวิชาไม่มีเราครู เกินแต่คอมเราต้องจ้างเพราะฉะนั้นเราต้องปรับบุคลากรไปสอนที่ไม่ใช่วิชาเอกแต่เรียนวิชาโทเราก็มีบ้างคิดว่าหลักสูตรใหม่นี้เราจะยึดอะไร ถ้ายึดครูครูเราไม่พอเราจึงต้องไปขออาจารย์บางท่านมาช่วยสอนก็ถามเขาก่อน"

2. โรงเรียนหลวงกลาง (ต่อ)

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P16: (In)A1S2-T1.txt	"โรงเรียนเราในภาพรวมอัตราเงินแต่จะขาดบางหมวด เพราะครูย้ายบ้างอะไรบ้าง คณิตศาสตร์มีปัญหามากที่สุดเลยเพราะครูสอนเยอะทำอะไรไม่ได้"
P18: (In)A1S2-T2.txt	"อย่างชีวะ มีครูคนเดียวก็ต้องสอน ม.4, ม.5, ม.6 เคมี 1 คน ฟิสิกส์ 2 คน เรามีแผนวิทย์แค่ห้องเดียว"
P26: (In)A1S2-T8.txt	"ครูไม่ได้เป็นหมวดพลาณามัย มันไม่มีครู ครูก็ลงมาช่วยเขาสอนแล้วที่นี้ก็เลยไม่ไปแล้ว เขาก็เลยให้มาอยู่ที่ห้องพยาบาลครู ในโรงเรียนยังขาดแต่ถ้าตามเกณฑ์แล้วเกิน มันขาดเป็นบางหมวดก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารว่าเขาจะเกลี่ยอย่างไร"

3. โรงเรียนหลวงเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P28: (Con)A1S3.txt	"โรงเรียนครูย้าย 3 คน ไม่มีครูสอน ดิจนแก้ปัญหาไว้แล้ว ครูคณิตศาสตร์เป็นครูวัดผล ชาวบ้านบอกไม่มีครูสอนคณิต ม.ปลาย ดิจนจึงจ้างครูคอมมาเป็นครูจ้างสอน"
P33: (In)A1S3-St1.txt	เกษตร เมื่อก่อนมี แต่ครูเขาออกไปเกือบจะหมดแล้ว ไม่มีคนสอน"
P39: (In)A1S3-T2.txt	"โรงเรียนขนาดเล็กลูกการตรงกับความต้องการไม่ค่อยมีย้ายไปแต่ไม่ได้ศึกษาครูคณิตศาสตร์"
P40: (In)A1S3-T3.txt	"สาระภาษาอังกฤษมีครู 2 คน ตอนนั้นก็ขาดครูการงาน"
P41: (In)A1S3-T4.txt	"โรงเรียนเราบุคลากรน้อยแล้วที่ตรงกับความต้องการก็ไม่มี อย่างวิทย์ก็ไม่มีที่ตรงๆ มีแต่วิทย์ทั่วไปดนตรีก็มีอุปกรณ์ไม่ครบ"
P42: (In)A1S3-T5.txt	"ครูเราได้ย้าย ครูไม่พอ ครูตามสาขาขาดแคลน" "เรื่องของบุคลากรเป็นหลักเลย บุคลากรน้อยแล้วก็ขาดแคลนในบางสาขาวิชาทำให้ครูไม่สามารถที่จะพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเต็มที่"

โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

4. โรงเรียนบางใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P60: (In)A2S4-T8.txt	"ส่งเด็กที่มาเรียนอย่าให้มาก ต่อกลุ่มที่มาเรียนกับเราอย่าให้มากเกินไป นักเรียน 25 ถึง 30 : ครู 1 คน กำลังดี"

5. โรงเรียนบางกลาง

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P42: (In)A1S3-T5.txt	"เรื่องของบุคลากรเป็นหลักเลย บุคลากรน้อยแล้วก็ขาดแคลนในบางสาขาวิชาทำให้ครูไม่สามารถที่จะพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเต็มที่"
P70: (In)A2S5-T2.txt	"คณิตศาสตร์คนน้อย ต้องดึงวิทยาศาสตร์มาช่วยสอน ครูขาดแต่ในภาพรวมครูเกิน บางสาระที่ขาดก็ดึงมาช่วยกันสอน"
P71: (In)A2S5-T3.txt	"จริงๆ แล้วครูโรงเรียนหลวงกลางเกินเกือบ 100% คือเกินครึ่งต่อครึ่ง"

6. โรงเรียนบางเล็ก

ผู้ให้สัมภาษณ์	ข้อความ
P83: (In)A2S6-E1.txt	"ที่แต่ละสาระจะมีครูประจำอยู่แค่คนหรือสองคน มากสุดก็คือ 2 คน"
P83: (In)A2S6-E1.txt	"อัตรากำลังขาด แล้วไปช่วยราชการที่โรงเรียนวังฯ 6 อัตรากำลังที่มีอยู่แค่ 18 คน แล้วก็อัตรากำลัง 2 คน เป็นเงินของสปป. 1 อัตรากำลังที่เหลือก็โรงเรียนจ่าย"
P85: (In)A2S6-St1.1.txt	"เดิมอาจารย์เป็นสอนวิชาช่าง แต่ย้ายมาที่โรงเรียนได้รับหน้าที่สอนวิชาคณิตศาสตร์เนื่องจากโรงเรียนมีบุคลากรไม่เพียงพอ"
P89: (In)A2S6-T1.txt	"บุคลากรค่อนข้างจำกัด"
P90: (In)A2S6-T2.txt	"บุคลากรมีน้อย บางสาระมีครูทำแค่คนสองคน ที่นี้ความรอบคอบในการทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์เท่าไหนัก"
P91: (In)A2S6-T3.txt	"ซึ่งเทอมต่อไปครูอาจจะไม่มีเพราะครูน้อย ก็สอนแต่วิชาหลัก ถ้าเราเปิดเยอะเราไม่ไหว" "4 ชั่วโมงต่อห้อง จะมีอยู่วันพฤหัสบดี 3 ห้องต้องมาเรียนรวมกันเพราะครูไม่ว่าง วิชาหลักขาดแคลนหมด"
P95: (In)A2S6-T7.txt	"แล้วครูน้อย ความคิดของครูคนเดียวหรือสองคน ถ้าหลายคนความคิดมันหลากหลาย แนวทางที่จะไปมันกว้างแต่ถ้าหากคนๆ เดียวทำ ความคิดของชั้นมีเท่านี้ชั้นก็ดูทำอะไรเองเท่านี้ จริงๆ มันอาจจะมึนอะไรหลากหลายต่างกันไปก็ได้"
P96: (In)A2S6-T8.txt	"บุคลากรเราน้อยเพราะฉะนั้นความคิดที่จะเข้ามาช่วยกันมันทำไม่ได้ไม่มาก"

อัตรากำลังครูที่แต่ละโรงเรียนได้รับถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขับเคลื่อนไปได้ด้วยดี จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีอัตรากำลังครูแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในตัวแปรด้านพื้นที่ โดยปัจจัยเฉพาะด้านความเพียงพอของอัตรากำลังครูส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

จากการศึกษา พบว่า แม้ว่าโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีอัตรากำลังครูที่ขาดแต่ไม่เป็นปัญหากับทางโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนสามารถบริหารจัดการบุคลากรได้อย่างดี ส่วนในโรงเรียนขนาดกลาง พบว่า แม้ว่าโรงเรียนจะมีสัดส่วนครูต่อนักเรียนที่เพียงพอแต่โรงเรียนก็ประสบปัญหาขาดแคลนครูในวิชาเฉพาะเช่นวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น ส่วนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนครู โดยเฉพาะในวิชาหลัก ซึ่งได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มความสามารถ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตารางต่อไปนี้

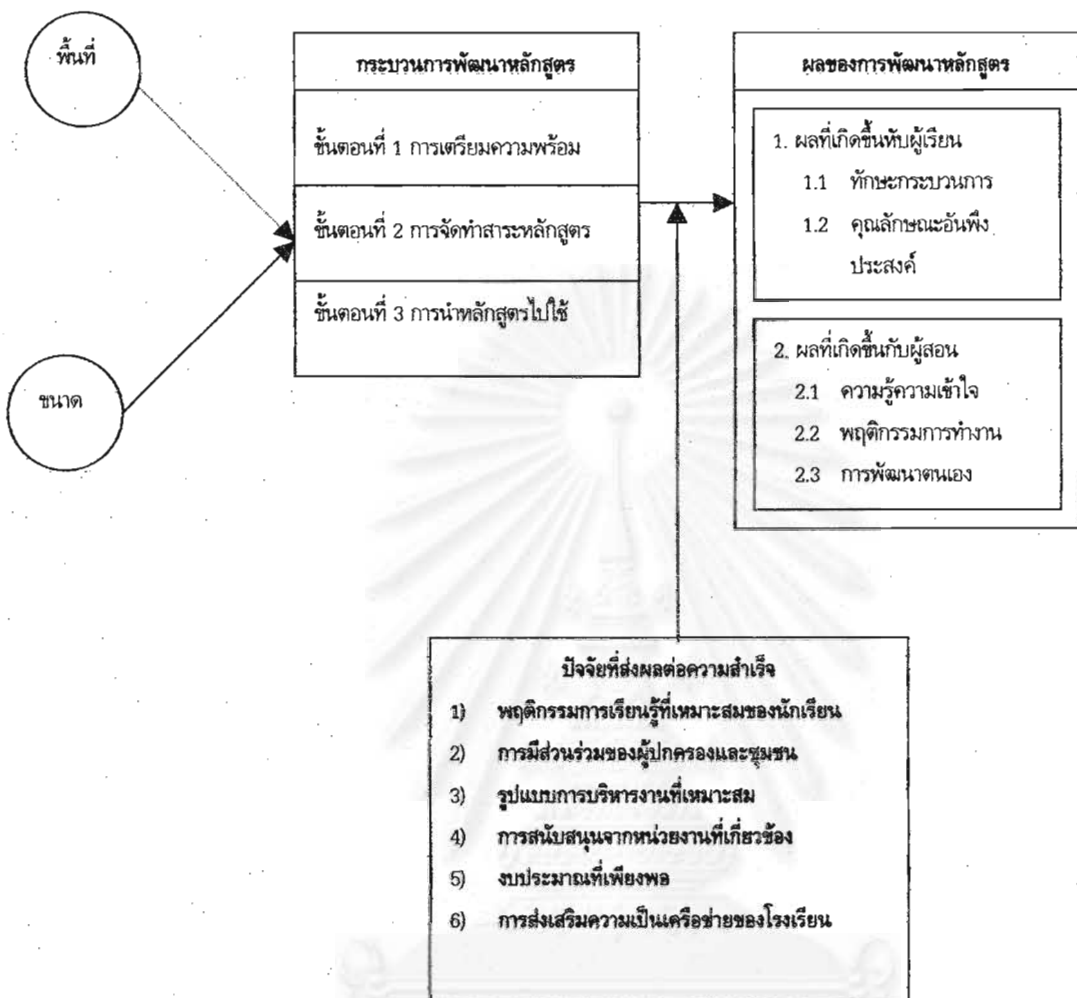
ตารางที่ 28 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	โรงเรียน					
	กรุงเทพฯ			ส่วนภูมิภาค		
	S1	S2	S3	S4	S5	S6
1) พฤติกรรมการเรียนรู้อของนักเรียน	2	5	2	2	4	5
2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	4	5	7	4	6	5
3) รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม	4	4	5	6	5	2
4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด	4	4	6	4	4	4
5) งบประมาณที่เพียงพอ	0	4	8	0	2	5
6) ความเพียงพอของอัตรากำลังครู	1	5	6	1	3	8

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อสรุปของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังแผนภาพต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

—————> หมายถึง ตัวแปรที่ส่งผลชัดเจน
 - - - - -> หมายถึง ตัวแปรที่ยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด

แผนภาพที่ 16 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่มีพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑลกับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) ต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทุกชั้นตอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	โรงเรียน						ข้อสรุป
	กรุงเทพฯ			ส่วนภูมิภาค			
	S1	S2	S3	S4	S5	S6	
1) พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	✓	×	×	✓	×	×	แตกต่างกันตามขนาด
2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน	✓	×	×	✓	×	×	
3) รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม	✓	×	×	✓	×	×	
4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด	✓	×	×	✓	×	×	
5) งบประมาณที่เพียงพอ	✓	×	×	✓	×	×	
6) ความเพียงพอของอัตรากำลังครู	✓	×	×	✓	×	×	

หมายเหตุ : ✓ แทน ปัจจัยร่วมและปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความสำเร็จการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 × แทน ปัจจัยร่วมและปัจจัยเฉพาะที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หมายเหตุ : S1 หมายถึง โรงเรียนหลวงใหญ่ S2 หมายถึง โรงเรียนหลวงกลาง S3 หมายถึง โรงเรียนหลวงเล็ก
 S4 หมายถึง โรงเรียนบางใหญ่ S5 หมายถึง โรงเรียนบางกลาง S6 หมายถึง โรงเรียนบางเล็ก

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ข้อสรุปของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องที่เป็นกรณีศึกษา เป็น 6 ปัจจัย ดังนี้

1) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหากนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีทักษะพื้นฐานทั้งทักษะการคิดและการอ่านเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดไว้ ย่อมจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น

2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชน มีบทบาทต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยเข้ามารับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นและช่วยหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งช่วยหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากขึ้น

3) รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม พบว่า การที่โรงเรียนจัดรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสมโดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอในกลุ่มของตน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือการทำงานของครู และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ระบบการบริหารที่เหมาะสมดังกล่าวจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนก็คือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งการสนับสนุนในด้านวิชาการหรือจัดส่งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษาในกรณีที่โรงเรียนประสบปัญหา ให้การติดตามประเมินผล รวมถึงให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็ว

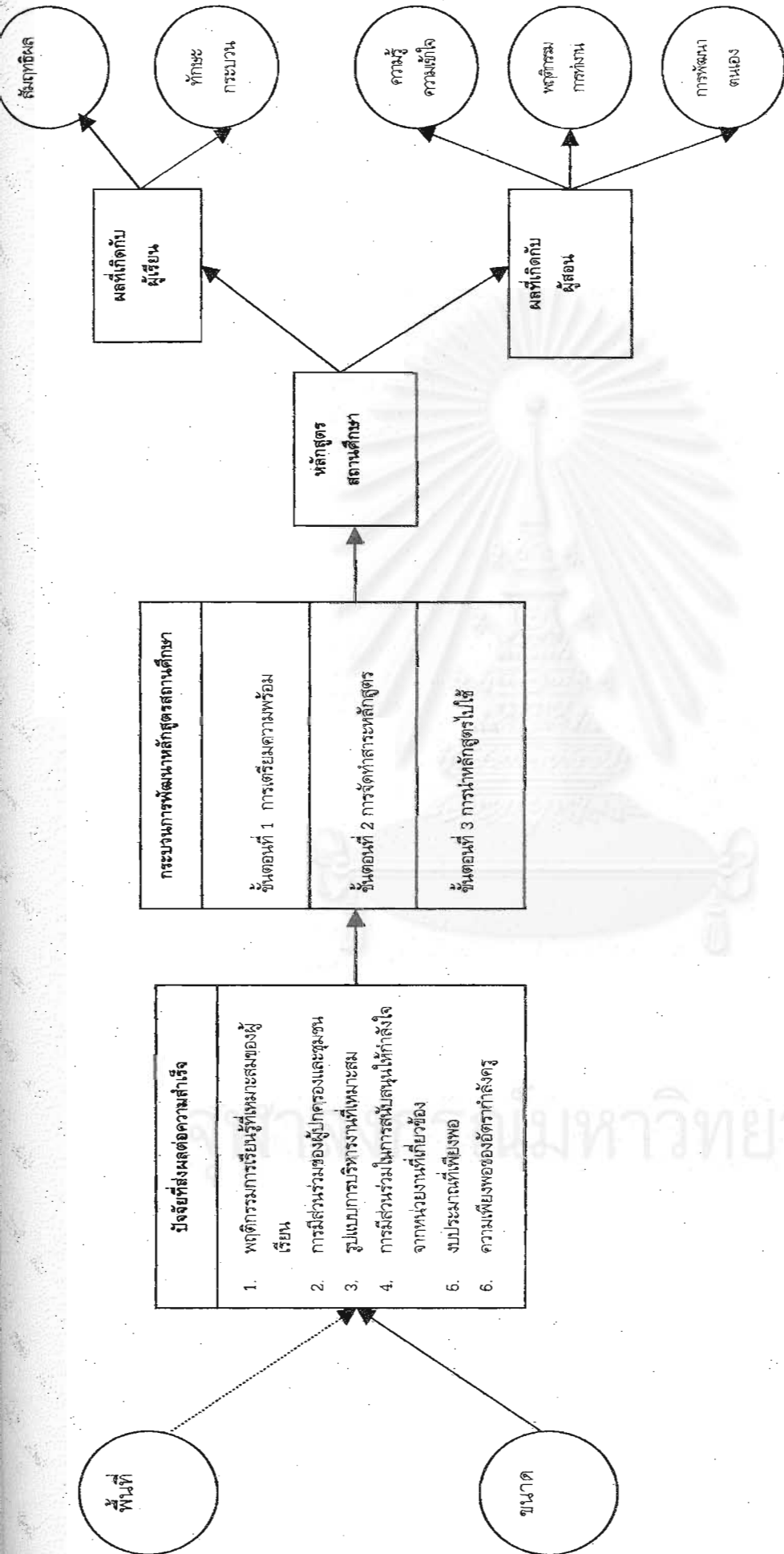
5) งบประมาณที่เพียงพอ พบว่า งบประมาณที่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรขับเคลื่อนไปอย่างสะดวกและราบรื่น โรงเรียนที่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอจะสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ความเพียงพอของอัตรากำลังครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด กิจกรรมใดๆ ในโรงเรียนต้องอาศัยบุคลากรทั้งหมดทั้งสิ้น โรงเรียนที่มีปริมาณครูที่เพียงพอเหมาะสมก็จะสามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า โรงเรียนนาร่องที่มีขนาดต่างกันประสบผลสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ค่อนข้างสมบูรณ์ เนื่องจากโรงเรียนมีปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การทำงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดีจนประสบความสำเร็จ โรงเรียนสามารถสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นมาได้ตามที่โรงเรียนตั้งใจไว้และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ได้ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านผู้เรียนและผู้สอน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็กได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแล้วแต่มีผลบางส่วนที่เกิดขึ้นในด้านผู้เรียนยังไม่สมบูรณ์เนื่องจากปัจจัยที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ส่วนในตัวแปรด้านพื้นที่ พบว่า ไม่ว่าโรงเรียนจะตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือ ส่วนภูมิภาคก็ตาม ต่างก็ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

ผลจากข้อค้นพบกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องได้ดังแสดงในแผนภาพต่อไปนี้

→ หมายถึง ตัวแปรที่ส่งผลชัดเจน   ..... หมายถึง ตัวแปรที่ไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด

แผนภาพที่ 17 รูปแบบของโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนนาร่อง : พุทธิครณีศึกษาหลายพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ผลของพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา รวมทั้งศึกษาความแตกต่างของกระบวนการ ผลและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่มีพื้นที่และขนาดต่างกัน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัย พุทธิครณีศึกษาหลายพื้นที่ (Multisite studies) กรณีศึกษาเป็นโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาจำแนกตามพื้นที่ (กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค) และขนาด (ใหญ่, กลาง, เล็ก) จำนวน 6 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลในภาคสนาม ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน คือตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2546- 29 กุมภาพันธ์ 2547 โดยมีวิธีการในการรวบรวมข้อมูล คือ ศึกษาภูมิหลังของกรณีศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก และการ วิเคราะห์เอกสารหลักสูตรของกรณีศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกเหตุการณ์ แนวทางการสังเกตสภาพโรงเรียนและชั้นเรียน แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน ครู ผู้ บริหาร และกรรมการสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการการวิเคราะห์แบบอุปนัย จำแนกชนิดของข้อมูล และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ATLAS.ti

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษาทุก โรงเรียน ผู้วิจัยได้ข้อสรุปของผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาใน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1.1 การสร้างความตระหนัก 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา 1.4 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และ 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร และ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางและการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 3.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีการจัดใน 3 ลักษณะ คือ เน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน สอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดบูรณาการการเรียนรู้ 3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ เช่น ใบงาน สื่อมัลติมีเดีย แหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น 3.3 การบริหารงานวิชาการซึ่งมีทั้งหมด 3 ประเด็น คือ การนิเทศ กำกับ และติดตาม การวัดและประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนา และ 3.4 การบริหารงานทั่วไป มีทั้งหมด 2 ประเด็นคือ การบริหารงานและพัฒนาบุคลากร และการจัดประชุมครู

1.2 การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

1) สำหรับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เหมือนกัน พบว่า โรงเรียนนำร่องทุกโรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในลักษณะที่เหมือนกัน ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม พบว่า ทุกโรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในกิจกรรมที่ 1.1 การสร้างความตระหนัก กิจกรรมที่ 1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา กิจกรรมที่ 1.4 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และ กิจกรรมที่ 1.5 การประชาสัมพันธ์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับทราบในลักษณะที่เหมือนกัน

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร พบว่า ทุกโรงเรียนดำเนินการจัดสาระหลักสูตรในขั้นตอนที่ 2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขั้นตอนที่ 2.2 การจัดโครงสร้างหลักสูตร และ ขั้นตอนที่ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่ 1 การจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ในเรื่องการศึกษาเอกสารหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การจัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกัน และในส่วนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในเรื่อง การปรับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะที่เหมือนกัน

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ทุกโรงเรียนดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมที่ 3.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนและการสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ ประเภท ใบงาน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ที่มีในท้องถิ่น กิจกรรมที่ 3.3 การบริหารงานวิชาการ ในเรื่องการวัดและประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนา และในกิจกรรมที่ 3.4 การบริหารงานทั่วไป ในเรื่องการจัดประชุมครูในลักษณะเดียวกัน

2) สำหรับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียน พบข้อมูลดังนี้

เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่แตกต่างกันมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 2 การจัดทำสาระหลักสูตร ในเรื่องการสร้างหลักสูตรย่อยและจัดทำวิชาเฉพาะของท้องถิ่นแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันในขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม ใน กิจกรรมที่ 1.2 การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มี**ขนาดใหญ่**จัดอบรมบุคลากรใน 2 ลักษณะคือ การจัดอบรมภายในโรงเรียนโดยเชิญวิทยากรจากภายนอก และการจัดอบรมภายนอกโรงเรียน โดยส่งตัวแทนครูหมุนเวียนกันไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ส่วนโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก**ได้ส่งหัวหน้ากลุ่มสาระเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียนเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำหลักสูตรหลักสูตร ในขั้นตอนที่ 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในเรื่องการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง การขยายผลการจัดทำหลักสูตรโดยโรงเรียน**ขนาดใหญ่**ดำเนินการขยายผลการจัดทำหลักสูตรใน 3 ลักษณะ คือ 1) ขยายผลโดยหัวหน้ากลุ่มสาระที่เข้ารับการอบรมจากกรมวิชาการ 2) ขยายผลโดยอาศัยเครือข่ายครูต้นแบบครูแกนนำ และ 3) ขยายผลโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ ส่วนโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก**ดำเนินการขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยอาศัยหัวหน้ากลุ่มสาระที่เข้ารับการอบรมจากกรมวิชาการเพียงเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ ในกิจกรรมที่ 3.1 การจัดบูรณาการการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียน**ขนาดใหญ่**จัดบูรณาการการเรียนรู้ใน 2 ลักษณะคือ จัดบูรณาการในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ ส่วนโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก**จัดบูรณาการการเรียนรู้ในกลุ่มสาระเท่านั้น และในกิจกรรมที่ 3.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียน**ขนาดใหญ่**จัดสื่อการเรียนรู้หลายลักษณะ เช่น ใบงาน สื่อมัลติมีเดีย ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ประจำกลุ่มสาระ ห้องคอมพิวเตอร์และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ ในท้องถิ่น แต่ไม่พบสื่อการเรียนรู้ประเภทสื่อมัลติมีเดียและศูนย์การเรียนรู้ประจำกลุ่มสาระในโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก** ในกิจกรรมที่ 3.3 การบริหารงานวิชาการ ในเรื่องกรณีศึกษา กำกับ และติดตามการดำเนินงานของคณะครูในโรงเรียน พบว่า โรงเรียน**ขนาดใหญ่**มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นทางการทั้งในระดับกลุ่มสาระและระดับชั้น นอกจากนี้ยังมีการนิเทศติดตามโดยคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอีกครั้ง ส่วนโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก**มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างไม่เป็นทางการ และในกิจกรรมที่ 3.4 การบริหารงานทั่วไป ในเรื่องการบริหารงานและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน พบว่า โรงเรียน**ขนาดใหญ่**ใช้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระและเครือข่ายครูต้นแบบครูแกนนำ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ส่วนในโรงเรียน**ขนาดกลางและเล็ก** พบว่า โรงเรียนใช้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระ

2. ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

1) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน มี 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านทักษะกระบวนการ ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การทำงานเป็นทีม การค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้น และการพัฒนาทักษะอาชีพ

1.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การใฝ่เรียนใฝ่รู้ การกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้สอน มี 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ด้านพฤติกรรมการทำงาน ประกอบด้วย 5 ประเด็น คือ การใช้เวลาในการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การปรับเทคนิคการสอนและทัศนคติในการทำงาน

2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และการเข้าร่วมอบรมสัมมนา

2.2 การเปรียบเทียบผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำแนกตามพื้นที่และขนาดของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

1) สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและครูผู้สอนในลักษณะที่เหมือนกัน

1.1) ผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนทุกโรงเรียนมีทักษะกระบวนการ ในเรื่องการทำงานเป็นทีมและการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในเรื่องของการเรียนรู้อย่างมีความสุขและการกล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่นในลักษณะที่เหมือนกัน

1.2) ครูผู้สอน พบว่า ในด้านความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร ครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในและสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ ในด้านพฤติกรรมการทำงานของครูใช้เวลาในการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปรับเทคนิคการสอนและมีทัศนคติที่ดีในการทำงานมากขึ้น และ ด้านการพัฒนาตนเองของครู พบว่า ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและเข้าร่วมอบรมสัมมนาในลักษณะเดียวกัน

2) สำหรับผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ และขนาดของโรงเรียน พบข้อมูลดังนี้

2.1) **ผู้เรียน** พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่แตกต่างกันมีผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนแตกต่างกันใน 2 ด้าน คือ ด้านทักษะกระบวนการ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสืบค้นได้อย่างคล่องแคล่วมากกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก แต่ในประเด็นของการพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็กมีการพัฒนาด้านทักษะอาชีพสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก แต่เมื่อพิจารณาคุณลักษณะในด้านความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองของนักเรียนแต่ละโรงเรียน พบว่า นักเรียนทุกโรงเรียนมีความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ

2.2) **ครูผู้สอน** พบว่า โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาคมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ กลางและเล็กมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ

- 1) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมของนักเรียน
- 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
- 3) รูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม
- 4) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัด
- 5) งบประมาณที่เพียงพอ
- 6) ความเพียงพอของอัตรากำลังครู

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบรูปแบบของโรงเรียนนำร่องที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งก็คือ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ทั้งที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล กับส่วนภูมิภาค โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาเป็นรูปแบบของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังแผนภาพที่ 17

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทำให้เห็นรูปแบบของปรากฏการณ์ได้ชัดเจนว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมือนความแตกต่างกันอย่างไร ข้อสังเกตที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจนอกเหนือจากการตอบคำถามในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยค้นพบในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทำให้เห็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ชัดเจนว่า โรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกันมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในลักษณะเดียวกันซึ่งการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกแห่งเป็นไปตามขั้นตอนที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางไว้ ดังนั้น จึงเป็นบทบาทและภาระหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรงที่จะต้องทำหลักสูตรของตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและมาตรฐานช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้การจัดทำหลักสูตรต้องสอดคล้องและสนองตามความถนัด ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน และความต้องการของชุมชน

เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่กำหนดตามเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) พบว่า การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย 7 ภารกิจ คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับ ติดตาม ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา พบว่า โรงเรียนนำร่องส่วนใหญ่ได้เดินตามแนวทางของกรมวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬารัตน์ อินทะเสน, วรณี ศิริวัฒน์ และ วิฑูรย์ เจริญชัยอาษา (2545) กล่าวว่า การดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ทุกโรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวทางการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่จัดทำประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการจัดทำหลักสูตรมีขั้นตอนคือ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการจัดทำสาระหลักสูตร และการดำเนินการบริหารหลักสูตร แสดงให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนนำร่องแต่ละโรงเรียนที่มีพื้นที่และขนาดต่างกันเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

หากวิเคราะห์ลักษณะของประเด็นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร พบว่า มีความแปลกแยกเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบูรณาการการเรียนรู้ การจัดสื่อการเรียนรู้ การนิเทศกำกับ ติดตามผล และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่ง ความแปลกแยกดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอน

การบริหารจัดการของโรงเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นไปตามขั้นตอน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะหรือวิธีการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับขนาดของโรงเรียน

จากข้อค้นพบในครั้งนี้นี้พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การขยายผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดบูรณาการการเรียนรู้ การจัดสื่อการเรียนรู้ การนิเทศกำกับ ติดตามผล แตกต่างจากโรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดระบบบริหารงานเป็นระบบมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ตัวอย่างเช่น โรงเรียนขนาดใหญ่ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้เข้าร่วมประชุมอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง ดำเนินการพัฒนางานจัดระบบนิเทศภายใน ดำเนินการติดตามผลเป็นระยะๆ พร้อมทั้งประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการ การจัดระบบบริหารงานที่เป็นระบบของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนขนาดใหญ่มีผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาก้าวหน้าปรากฏชัดเจนกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับ ปราณี ตันติตระกูล (2546) ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เสริมศักดิ์ ช่วยอุภากร (2540) กล่าวว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมินหลักสูตร และด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก มีการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตรตามลำดับ ซึ่งเสาวภาคย์ แผลมเพชร (2544) พบว่า ความพร้อมของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ระดับปานกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนในตัวแปรด้านพื้นที่ พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่ต่างกันมีการบริหารจัดการวิชาการในลักษณะที่เหมือนกัน สืบเนื่องข้อจำกัดของการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนนำร่องซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และเล็กที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้เนื่องจากโรงเรียนนำร่องที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการมีทั้งโรงเรียนนำร่องที่มีขนาดใหญ่ กลางและเล็กซึ่งกระจายอยู่ตามทุกภาคภูมิศาสตร์ในประเทศ จึงไม่ส่งผลต่อตัวแปรพื้นที่อย่างชัดเจน จากข้อค้นพบดังกล่าว เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯและบริเวณชานหรือส่วนภูมิภาค ต่างก็มีสภาพของความเป็นชุมชนในกรอบแบบแผนคล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตตัวเมือง ดังนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่จึงมีสภาพของความเป็นชุมชนเมืองสูง ส่วนโรงเรียนขนาดกลางส่วนมากมักจะตั้งอยู่ท่ามกลางระหว่างชุมชนเมืองกับนอกชุมชนเมือง ดังนั้น โรงเรียนขนาดกลางจึงมีสภาพของความเป็นโรงเรียนกึ่งเมือง ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองค่อนข้างมาก ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กจึงมีสภาพของความเป็นชนบทมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ด้วยเหตุผลดัง

กล่าว โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจึงสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเองได้อย่างชัดเจน เนื่องจากโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งใหม่ที่พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครองเด่นชัดกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ดังนั้นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจึงได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทำให้โรงเรียนเหล่านี้ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและเล็กที่อยู่ห่างไกลสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องใกล้ชิดกับชุมชน และสร้างสรรค์หลากหลาย ข้อมูลนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิราภรณ์ ศิริทวี (2545) พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและปราชญ์บุรีทั้ง 6 แห่งมีความคล้ายคลึงกัน คือ โรงเรียนจัดให้มีโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรและการเรียนการสอน ซึ่งในสาระของกิจกรรมมีการจัดทำไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม หากต้องการให้การดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรบังเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยจัดตั้งคณะทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างถ่องแท้และดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในด้านผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน มีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านผู้เรียนในลักษณะเดียวกัน ในด้านทักษะกระบวนการ พบว่า นักเรียนทุกโรงเรียนรู้วิธีการเรียนรู้และทำงานเป็นทีม ส่วนในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนทุกโรงเรียนมีความสุขในการเรียน มีสุขภาพจิตดี ไร่แจ่มใส กล้าแสดงออกมากขึ้นและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

เมื่อพิจารณาตามขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่มีผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่มีทักษะกระบวนการในการทำงานกลุ่ม ความกล้าแสดงออก ทักษะในการสืบค้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความสุขในการเรียนของผู้เรียน ความคิดสร้างสรรค์ และระเบียบวินัยสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ข้อค้นพบนี้อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก เป็นที่ทราบกันดีว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มักเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง มีสภาพความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ให้สมบูรณ์เป็นไปได้ง่าย และประการที่ 2 เมื่อพิจารณาถึงพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน พบว่านักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นนักเรียนที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามา ดังนั้นนักเรียนจึงมีพื้นฐานความรู้เดิมค่อนข้างดี คือ นักเรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กที่นักเรียน

ส่วนมากจะนิยมมาเรียนก็ต่อเมื่อนักเรียนไม่สามารถสอบเข้าโรงเรียนประจำจังหวัดได้ ซึ่งนักเรียนเหล่านี้ต่างก็ประสบปัญหาด้านความรู้เดิมของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน เมื่อมาเรียนย่อมส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเสาวภาคย์ แหลมเพชร (2545) กล่าวว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ คุณลักษณะในด้านการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองของนักเรียนในทุกโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ความรับผิดชอบและการมีวินัยต่อตนเองยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย, สุวิมล ว่องวานิช และอวยพร เรืองตระกูล (2547) กล่าวว่า ในระดับบุคคล ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีสุขภาพจิตดี ว่างใจแจ่มใส รักและภูมิใจในโรงเรียน ผู้เรียนใฝ่รู้ กระตือรือร้น ใฝ่รู้วิธีการเรียนและทำงานเป็น ทำงานเป็นทีมได้ดี และจากผลการวัดสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของนักเรียนทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาระดับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของผู้เรียนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

จากข้อค้นพบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ส่งผลต่อวิธีการเรียนของนักเรียน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของนักเรียนยังไม่ปรากฏผลชัดเจน หากครูพยายามจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้ที่น่าสนใจและท้าทายผู้เรียนมากขึ้น มีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นซึ่งอาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด และทักษะการค้นคว้าของนักเรียนเห็นผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกัน นักเทคโนโลยีการศึกษาและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ควรให้การสนับสนุนในการจัดสื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายตรงกับความสนใจของผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้สอน ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของครูในทิศทางที่ดีขึ้น โดยครูทุกโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ด้วยตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ครูยังเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและพัฒนาตนเอง โดยครูรู้จักค้นคว้าหาความรู้และปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอนมากขึ้น ครูมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และเมื่อมีโอกาสครูจะเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้กับตนเองมากขึ้น ข้อค้นพบนี้เป็นไปในการทำงานเดียวกันกับผู้เชี่ยวชาญ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2545) ได้ศึกษาข้อมูลในเชิงลึกด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง 250 โรงเรียน พบว่า ครูมีการพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีผลการปฏิบัติจริงด้านการจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนโดยเฉพาะระดับมัธยมต้นและปลายมีภรรนำ

ทฤษฎีการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการสอนใหม่ๆ มาปรับใช้อย่างได้ผล และยังพบว่างานวิจัยของ นาง ลักษณ์ วิรัชชัย, สุวิมล ว่องวาณิช และ อวยพร เรื่องตระกูล (2547) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูเปลี่ยน พฤติกรรมการทำงานโดยใช้เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 7-8 ทำงานวิจัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 20-40 อ่านหนังสือและใช้อินเตอร์เน็ตเพิ่มขึ้นร้อยละ 30-50 ครูมีการพัฒนาในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ใช้วิธีการหลากหลายในการสอนและการประเมินผลการเรียน

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูทุกโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็กต่างมีความพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและพัฒนาตนเองมากขึ้น หากต้องการเสริม สร้างคุณภาพของครูเพื่อให้ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถ มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัด การเรียนการสอน สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องลงทุนพัฒนาให้ครูมีทักษะในการแสวงหา ความรู้เพื่อครูจะได้มีองค์ความรู้ที่เกิดจากการคิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหาเองเพื่อสามารถถ่ายทอดทักษะการ แสวงหาความรู้นั้นให้กับนักเรียน

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย 2 กลุ่มปัจจัย คือ 1. ปัจจัยร่วม และ 2. ปัจจัยเฉพาะ เมื่อสังเคราะห์ภาพรวมของปัจจัยร่วมที่ส่งผลต่อความ สำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า โรงเรียนนาร่องที่เป็น กรณีศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน ต่างก็มีปัจจัยร่วมที่มีลักษณะเหมือนกันที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ปัจจัยร่วมดังกล่าว คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเองของครู ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายการศึกษาที่เหมาะสม และปัจจัยด้านภาระงานครูที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้อง กับกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ศึกษา การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษา ระดับมัธยมศึกษา กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานตามหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร สถานศึกษาสูงขึ้น ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในทุกๆ ด้าน และส่งเสริมการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวของผู้บริหารส่งผลให้การ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จ และกิริรินทร์ สหเสียนต์ (2546) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูประกอบด้วย 3 กลุ่ม ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยบริบทที่เอื้ออำนวย ได้แก่ ทศตนคติของผู้บริหารโรงเรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และระบบบริหารของโรงเรียน 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความสนใจในการเข้ามาทำงานพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นของครู ความสามารถในการบริหารจัดการเวลาของครู และความเคยชินกับวัฒนธรรมการทำงานแบบ

เดิมของครู 3) *ปัจจัยเสริม/ผลักดัน* ได้แก่ แกนนำในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ การมีกลุ่มโรงเรียนทำงานพัฒนาหลักสูตรในช่วงเวลาเดียวกัน และการเกิดชุมชนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการทำงานของครู พบว่า ครูมีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตรตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา โดยพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ พฤติกรรมดังกล่าวของครูสอดคล้องกับ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (2547) ได้ศึกษา รูปแบบการวิจัยและพัฒนาโรงเรียน พบว่า ครูมีความตื่นตัวตื่นตัวและเกิดความตระหนักในงานปฏิบัติ ครูสร้างวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมทำงานที่มีทิศทางชัดเจนโดยครูสามารถออกแบบการสอนและจัดทำแผนการสอนแนวยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูสามารถใช้การสอนแบบบูรณาการ มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและยอมรับในภารกิจใหม่ๆ ทำให้ครูพัฒนาตนเองและทำงานอย่างมีทิศทางมากขึ้น คุณลักษณะดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียนที่มีทิศทางชัดเจนมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จตามมา

เมื่อพิจารณาตามพื้นที่และขนาด พบว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่แตกต่างกันมีปัจจัยร่วมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ข้อค้นพบนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันในเกือบทุกประเด็นที่ทำวิจัย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนนาร่องขนาดใดก็ตามที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ กรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือส่วนภูมิภาค ต่างก็มีสภาพของความเป็นโรงเรียนในเมือง กึ่งเมืองและชนบทที่เหมือนกัน ข้อจำกัดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นโรงเรียนนาร่องนี้ น่าจะอธิบายได้ว่า ตัวแปรพื้นที่ไม่ส่งผลต่อที่ปัจจัยภายร่วมที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร

เมื่อสังเคราะห์ภาพรวมของปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า ปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะส่งผลชัดเจนในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ไม่ส่งผลต่อโรงเรียนขนาดกลางและเล็กและจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัจจัยเฉพาะ 7 กลุ่มปัจจัย ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสม ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยด้านงบประมาณที่เพียงพอ ปัจจัยด้านความเพียงพอของอัตรากำลังครู และปัจจัยด้านการส่งเสริมความเป็นเครือข่ายของโรงเรียน ผลของข้อค้นพบนี้น่าจะอธิบายได้ว่า บริบท ปัจจัยป้อนและสภาพความพร้อมของโรงเรียนที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลให้โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาถึงความพร้อมของโรงเรียนก็พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านนักเรียน บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงงบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กยังประสบกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร (2545) (อ้างถึงใน ปราณี ดันดีตระกูล, 2546) ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาและศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด

นนทบุรี โดยศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนส่งเสริม ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากร แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาในการจัดทำหลักสูตรในระยะแรกของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีความสับสนและไม่มีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้เนื่องจากระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย วิทยากรมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรไม่ชัดเจน ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้จัดการอบรมเรื่องหลักสูตรใหม่ให้กับครูมากพอจึงทำให้ครูไม่มั่นใจในการทำหลักสูตร ครูจึงเกิดความเครียดและวิตกกังวลจนทำให้การพัฒนาหลักสูตรไม่ได้ผลเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2546) ได้สรุปปัญหาการใช้หลักสูตร ดังนี้ 1. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ ครูขาดความมั่นใจ ครูมีจำนวนน้อย ครูคนเดียวต้องจัดทำหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอบรมแต่ละครั้งวิทยากรให้ความรู้ไม่ตรงกัน ขาดการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีเวลาจัดทำน้อย ครูมีภาระงานมาก 2. ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ได้แก่ โรงเรียนขาดแหล่งเรียนรู้ ครูส่วนหนึ่งไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ครูบางคนยังไม่เข้าใจวิธีบูรณาการเนื้อหาสาระ และ 3 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้แก่ ครูไม่เข้าใจวิธีการวัดผลตามสภาพจริง

ข้อค้นพบนี้อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผล 2 ประการ *ประการแรก* โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กประสบปัญหาขาดแคลนคณาจารย์ของครูและนักเรียน อีกทั้งยังขาดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ครูขาดความเชื่อมั่นในการทำงานเนื่องจากครูรู้สึกว่าคุณขาดเพื่อร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมค้นคว้า และต้องเผชิญหน้ากับงานเพียงลำพังอันจะก่อให้เกิดความท้อแท้และขาดกำลังใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ อินทะแสน (2545) พบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนยังประสบปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อ และวัสดุทัศนูปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอเนื่องจากมีงบประมาณจำกัด

ประการที่ 2 โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กไม่ได้รับความช่วยเหลือในด้านวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ อย่างเต็มที่ ทั้งยังขาดความช่วยเหลือในด้านวิชาการและขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบในหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและเล็กส่วนใหญ่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ข้อค้นพบนี้อาจชี้ให้เห็นเป็นนัยๆ ว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กยังประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างมาก ทั้งปัญหาในด้านการเดินทางและการติดต่อสื่อสารที่ล่าช้าอันเนื่องมาจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกล อีกทั้งโรงเรียนยังประสบปัญหาในด้านขาดแคลนงบประมาณ ขาดอัตราค่าจ้างครู ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้พฤติกรรมในการเรียนที่นักเรียนเคยชินกับการเรียนการสอนโดยการยึดครูเป็นศูนย์กลาง ยังเป็นอุปสรรคต่อการจัดการ

เรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก หากอุปสรรคต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างเอาจริงเอาจังและมีประสิทธิภาพ โดยยังคงประสบปัญหาเดิมๆ คือ ขาดความรู้ ขาดครูและขาดเงิน หรือการบริหารจัดการยังอยู่ในรูปแบบเก่าๆ โอกาสที่หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กจะประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคงเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนทุกโรงเรียนจะประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายในอันที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็น และเป็นคนดีของสังคมนั้นไม่ได้อยู่ที่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่โรงเรียนจะต้องทำไปจนถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งต้องมาจากความต้องการในการพัฒนาของโรงเรียนอย่างจริงจัง จากการศึกษาในครั้งนี้นพบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีความจริงจังและจริงจังกับการพัฒนา ผู้บริหารมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีการตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ซึ่งจะส่งผลให้ครูเข้าใจ ยอมรับและร่วมคิดร่วมทำในการพัฒนา หากต้องการให้หลักสูตรสถานศึกษาของทุกโรงเรียนประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างจริงจัง เช่น การจัดทีมพี่เลี้ยง การจัดหาแหล่งข้อมูลความรู้ การให้งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และที่สำคัญคือ ความเอาใจใส่ ห่วงใย ให้กำลังใจและพร้อมร่วมแก้ไขปัญหอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

1.1 งบประมาณที่เพียงพอเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น จากการศึกษาในครั้งนี้นพบว่า โรงเรียนส่วนมากประสบปัญหางบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดกลางและเล็กที่ไม่สามารถพึ่งพาชุมชนท้องถิ่นได้เนื่องจากชุมชนบริเวณรอบๆ โรงเรียนมีฐานะค่อนข้างยากจน ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณในด้านที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้อื่นๆ สำหรับนักเรียน โดยกระจายงบประมาณให้แก่โรงเรียนขนาดกลางและเล็กอย่างเพียงพอทั่วถึงเพื่อที่โรงเรียนจะได้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะนี้พบว่าโรงเรียนหลายแห่งประสบภาวะการขาดแคลนครูโดยเฉพาะครูผู้สอนในวิชาหลัก เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนที่มีครูเป็นจำนวนน้อย และเมื่อประสบกับภาวะการขาดแคลนครูนั้นย่อมหมายถึงว่าครูที่เหลือต้องรับภาระหนักในการทำงานทั้งงานในด้านการเรียนการสอนและงานโรงเรียน

ซึ่งทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียน หากต้องการให้โรงเรียนขนาดกลางและเล็กพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดและกระจายอัตรากำลังครูให้เพียงพอและเหมาะสมกับขนาดและความต้องการของโรงเรียน และในขณะเดียวกันควรหาวิธีการแก้ไขในปัญหาเรื่องภาระงานครู ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้มีเวลาเตรียมตัวในการเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่ซึ่งจะส่งอันดีต่อผู้เรียนในอนาคต

1.3 ตลอดระยะเวลา 6 ปีของการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ผู้เกี่ยวข้องจากหลายๆ ฝ่ายมีความพยายามอย่างมากที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย แต่ก็พบว่า การพัฒนาหลักสูตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหาในด้านต่างๆ มากมายและหนึ่งในปัญหาเหล่านั้น ก็คือ การขาดการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้กำลังใจจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการให้ขวัญและกำลังใจ การช่วยเหลือในด้านวิชาการ การติดตามและประเมินผล เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลให้ครูจำนวนมากขาดแรงจูงใจและขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน หากต้องการให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างต่อเนื่องหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนในด้านวิชาการ การส่งเสริมโดยฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครู และการให้ขวัญและกำลังใจในลักษณะของการชื่นชม การให้ผลตอบแทนจากการทุ่มเทการทำงานของครู ซึ่งหากหน่วยงานต้นสังกัดปฏิบัติได้ดังกล่าว จะส่งผลให้ครูมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

1.4 การได้ทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนครูในโรงเรียนและต่างโรงเรียนจะทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดเรียนรู้แบบบูรณาการ ด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนครูไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของครูแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดการส่งเสริมความเป็นเครือข่ายระหว่างโรงเรียน อันมีสาเหตุเนื่องมาจากสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกล และการติดต่อคมนาคมเป็นไปด้วยความล่าช้าทำให้การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเป็นไปอย่างยากลำบาก มีบ่อยครั้งที่ครูในโรงเรียนขนาดเล็กรู้สึกว้าขาดเพื่อนร่วมคิด ร่วมทำงาน ร่วมค้นคว้า และต้องเผชิญหน้ากับงานเพียงลำพังอันจะก่อให้เกิดความท้อแท้และขาดกำลังใจในการทำงาน ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดหรือเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรทำหน้าที่เป็นตัวประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและส่งเสริมให้โรงเรียนได้มีโอกาสพบปะพูดคุย แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนผลงานระหว่างกัน การส่งเสริมความเป็นเครือข่ายระหว่างโรงเรียนจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

การที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรเริ่มจากการสำรวจและศึกษาตนเองให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น สำหรับในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น เมื่อศึกษาในเบื้องต้นจะพบว่าผู้บริหารของโรงเรียนมีลักษณะเด่นในเรื่องของความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง ผู้บริหารให้การสนับสนุนคณะครู

อย่างเต็มที่ในทุกรูปแบบที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา และโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีทีมงานที่เข้มแข็งจึงทำให้โรงเรียนมีรูปแบบการบริหารที่เป็นระบบและมีวิธีดำเนินงานอย่างชัดเจนซึ่งรูปแบบการบริหารดังกล่าวจะทำให้คณะครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้น และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น หากผู้บริหารในโรงเรียนอื่นๆ นำแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนขนาดใหญ่ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนอาจทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบังเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ครูถือว่าเป็นปัจจัยอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ในภาพรวมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลให้วิธีการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไป แต่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของนักเรียนยังไม่ปรากฏชัดเจน ดังนั้น ครูซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงและอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดควรให้ความสำคัญและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเร่งด่วน โดยครูควรจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้น่าสนใจและท้าทายผู้เรียนมากขึ้น โดยอาจใช้การบูรณาการเรียนรู้ ใช้การจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดีและทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมากเพราะจะช่วยรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งช่วยหาเงินเพื่อสนับสนุนทางด้านการศึกษาของโรงเรียน เมื่อศึกษาในเมืองลี้ก พบว่า ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้นั้น ก็คือ การที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในทุกกิจกรรมที่โรงเรียนร้องขอ การมีเครือข่ายผู้ปกครองประจำโรงเรียน และการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับโรงเรียน หากโรงเรียนอื่นๆ ดำเนินตามแนวทางของโรงเรียนในลักษณะดังกล่าว การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนน่าจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นและทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิชาการ

3.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอันมีสาเหตุมาจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างถ่องแท้ ในช่วงแรกของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ครูหลายคนยังสับสนในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและหน่วยงานที่จัดอบรมและผู้เชี่ยวชาญเองก็ยังไม่สามารถตอบปัญหาได้เป็นทิศทางเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวควรจะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนโดยหน่วยงานที่จัดอบรมและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรควรวางแนวทางและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันเพื่อไม่ให้ครูเกิดความสับสนในหลักการที่ได้รับ

3.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร คณะครู นักวิชาการ คณะนักวิจัยระดับพื้นที่ควรร่วมกันทำงาน

อย่างใกล้ชิด มีการประชุมวางแผนร่วมกัน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านวิชาการให้กับครูในโรงเรียนเพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในการทำงานและสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ควรออกแบบการวิจัยให้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นโดยออกแบบพื้นที่ที่เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนและทำการศึกษาลึกในส่วนของผลการพัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึงผลที่เกิดจากการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาในช่วงเริ่มแรกของการนำร่องการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นจึงไม่เห็นผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ หากจะทำการศึกษาค้างต่อไปควรศึกษาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจนถึงสิ้นสุดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 การศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยที่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ควรทำการศึกษาในกรณีของโรงเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาควบคู่กันด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. 2542. รายงานการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน.
- กรมวิชาการ. 2544. รายงานผลการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2544.
- กรมวิชาการ. 2545. รายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ปีงบประมาณ 2544-2545). (อำนวยการ)
- กรมวิชาการ. 2545. รายงานผลการประชุมสัมมนาบุคลากรของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (อำนวยการ)
- กรมวิชาการ. 2545. สรุปผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 -29 มีนาคม 2545.(อำนวยการ)
- กรมวิชาการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ. 2545. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546. รายงานวิจัย เรื่องรายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษา.
- กรมวิชาการ. 2546. รายงานการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดฝึกอบรมต้นแบบเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management).
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาบุคลากรของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างวันที่ 17-21 มีนาคม 2546 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ.
- กีรินทร์ สหเสียนต์. 2546. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ : กรณีศึกษาคูรั้งประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545. บทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย. จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเพื่อความเข้าใจในปรากฏการณ์. กรุงเทพฯ : บริษัทบูคพอยท์ จำกัด.

- จิรัญญา เวสสุวรรณ. 2545. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
 การศึกษา สาขาวิชาเทคนิคการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ อินทะแสน. 2545. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการ
 ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 เขตการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา สาขาบริหารการศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2544. การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับ
 คณะกรรมการหลักสูตรของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา
 สาขาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. 2544. หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. 2545. ปทานุกรมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ฉบับสมบูรณ์
 ฉบับแรกของประเทศไทย). กรุงเทพฯ : อักษร.
- ดำรง บัวศรี. 2531. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอรวิถันการพิมพ์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2545. กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน
 คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ :
- นิตา ชูโต. 2545. การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545. บริษัท แม็ทส์ปอยท์ จำกัด กรุงเทพฯ.
- บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ. 2543. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
 ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี.
- ปราณี ดันดีตระกูล. 2546. การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา :
 กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา สาขา
 วิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะธิดา ทองอร่าม. 2545. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา :
 การวิเคราะห์หุ้พระดับด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร การศึกษา
 ภาควิชาวิจัยการศึกษา สาขาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธ์ย์ วิหคโต. 2545. การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวหลักสูตร
 การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่อง. วารสารวิชาการ. ปีที่ 5 ฉบับที่ 12 (เดือนธันวาคม 2545)
 : 12-19.

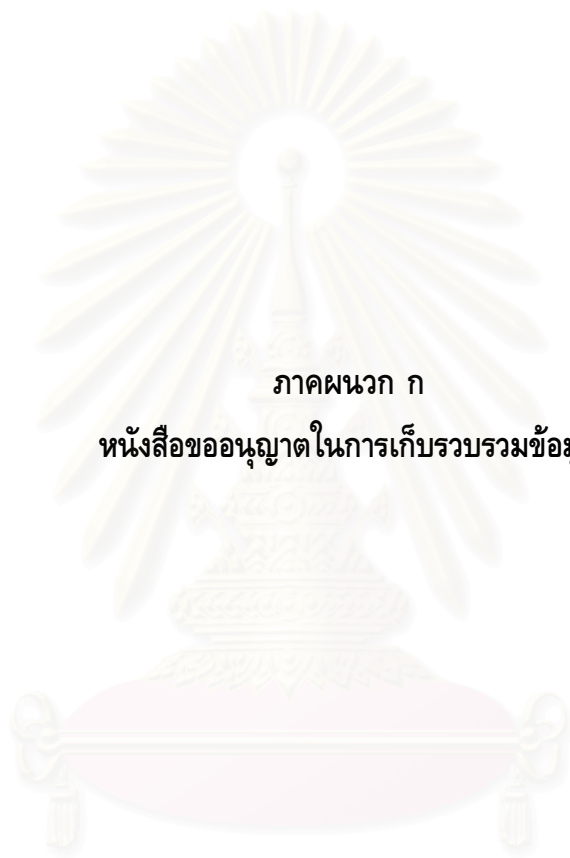
- ภัทรวดี อุดมมงคล. 2545. การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
ในโรงเรียนแกนนำร่วมพัฒนาหลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิรี ภูสาระ. 2545. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา (Curriculum Development:
Education Reform). กรุงเทพฯ: บุคคล พอยท์.
- ลัดดา คำปลาน. 2540. กระบวนการและผลของการทำวิจัยปฏิบัติการในพื้นที่เรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมการสอน
: พหุกรณีศึกษาของครูนักวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
ภาควิชาวิจัยการศึกษา สาขาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ ศิริวัฒน์. 2545. การศึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา
เมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา สาขานิติศาสตร์และการศึกษา
และพัฒนาหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิฑูรย์ เจริญอาชาชัย. 2545. การศึกษาการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแกนนำ สังกัด
กองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาบริหารการ
ศึกษา สาขานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. 2544. บทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเพื่อความ
เข้าใจในปรากฏการณ์. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรภาพพัฒนา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สังัด อุทรานันท์. 2528. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ
- สังัด อุทรานันท์. 2530. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมบูรณ์ ดันยะ. 2545. การประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2546. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2546. โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2546. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2546. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สุธี เหลืองมณีเวชย์. 2545. การศึกษาความพร้อมของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวาณิช. 2543. คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบและระบบการประเมินผลภายใน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ผลลัพธ์ด้านผู้เรียน. จำนวน 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. อันดับที่ 11/2548. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. รายงานการประเมินการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา. จำนวน 1,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. อันดับที่ 12/2548. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547. กรณีตัวอย่าง : รูปแบบการวิจัยและพัฒนาโรงเรียนของนักวิจัยในพื้นที่โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. จำนวน 3,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. อันดับที่ 33/2547. ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น : กรุงเทพฯ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์กรมหาชน. 2547. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง 2547.
- ลำลี ทองธิว, มานพ จินะนาและพยุง ไชยวงศ์. 2544. โครงการการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น แกะสลักและงานไม้สำหรับหมู่บ้านหัตถกรรมไม้และแกะสลักบ้านถวาย : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.
- ลำลี ทองธิว. 2545. หลักและแนวปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กรณีวิชาชีพศึกษาศาสตร์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกรินทร์ สิมหาคาล. 2545. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. 2530. แบบสอบถาม : การสร้างและการใช้. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Alan Bryman and Robert G. Burgess. 1995. Analyzing Qualitative Data. New York : Routledge.
- Bogdan, R.C., & Biklen, S.K. 1998. Qualitative research in education : An Introduction to theory and methods (3rd ed.). Needham Heights, MA : Allyn and Bacon.
- Catherine Marshall and Gretchen B. Rossman. 1999. Designing Qualitative Research. Sage publications.

- Glaser, B.G., & Strauss, A.L. 1967. The discovery on grounded theory : Strategies for qualitative research. Haw throne NY : Aldine de Grayer.
- Hamel, Jacques, Dufour and Dominic Fortin. 1956. Case Study Methods. Sage publications.
- John W. Creswell. 1996. Research design : Qualitative & Quantitative Approaches. Thousand Oaks, London : Sage.
- Jose Audet, Grald d' Amboise. (2001, June). The Multi-Site Study : An Innovative Research Methodology (50 paragraphs). The Qualitative Report. Volume 6 Number 2 (June, 2001) : <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR6-2/audet.html>
- Joseph A. Maxwell. 1996. Qualitative research design : an interaction approach. Thousand Oaks, California : Sage.
- Matthew B. Miles, A. Michael Huberman. 1984. Qualitative data analysis : a sourcebook of new methods. London : Sage.
- Merriam, S.B. 1998. Qualitative research and case study applications in education. San Francisco : Jossey-Bass Publishers.
- R. Sheman, Rodman B. Webb. 1988 . Qualitative research in Education : focus and methods. London : Falmer Press.
- Robert C. Bogdan, Sari Knopp Biklen. 1992. Qualitative research for education : an introduction to theory and methods. Boston : Allyn and Bacon.
- Robin S. Turpin, James M. Sinacore. 1991. Multisite Evaluation. Sanfrancisco : Jossey-Bass Publishers.
- Rosaline S. Barbour and Jenny Kitzinger. 1999. Devoloping Focus Group Research. Sage publications.
- Yin, R.K. 1993. Applications of case study research. Newbury Park, CA : Sage
- Yin, R.K. 1994. Case study research : design and methods (2nd ed). Thousand Oaks, CA : Sage.

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม.0302(2702)/

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

13 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เกี่ยวกับเอกสารการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร

ด้วยนางสาวสุกมาส ลิมาวัฒนชัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษาอยู่ในระหว่างการหาหัวข้อวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมี ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ นิสิตจำเป็นต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในเรื่องของรูปแบบและกระบวนการในการจัดสร้าง, ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนที่ได้มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นและผลของการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวสุกมาส ลิมาวัฒนชัย ได้ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ผศ.ดร. สุชาดา บวรกิตติวงศ์)

หัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา

ที่ ศธ 0512.6(2702)/

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

11 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจิระประวัตวิद्याคม

เนื่องจาก นางสาวศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็น วิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องการ ใช้หลักสูตรสถานศึกษา : พหุกรณีศึกษาหลายพื้นที่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตร วิจิตรคุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยผู้วิจัย เข้าไปอยู่ในพื้นที่โรงเรียนจิระประวัตวิद्याคมเป็นระยะเวลา 14 วัน เพื่อศึกษาในเรื่องกระบวนการ และผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนโดยการศึกษจากเอกสารในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน, นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2, ครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระ, ผู้ปกครอง และคนในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา บวรกิติวงศ์)

หัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา

ภาควิชาวิจัยการศึกษา

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-2578

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

ชนิดเอกสาร	แหล่งที่มา	เนื้อหาสาระ	โรงเรียน						
			กรุงเทพฯและปริมณฑล			ต่างจังหวัด			
			1	2	3	4	5	6	
1. ประวัติของโรงเรียน									
2. เอกสารการจัดทำหลักสูตร									
3. ผลงานทางวิชาการของโรงเรียน									
4. ใบประกาศเกียรติคุณของโรงเรียน									
5. เอกสารการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา									

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกเหตุการณ์

วัน / เดือน / ปี .....

เวลา.....

สถานที่.....

รายละเอียดของเหตุการณ์

ใคร

.....

.....

.....

อะไร

.....

.....

.....

ที่ไหน

.....

.....

.....

เมื่อไร

.....

.....

.....

อย่างไร

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตสภาพโรงเรียน

1.1 สภาพที่ตั้งและชุมชน

- ที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน
- แผนที่ตั้งของโรงเรียน

1.2 สภาพภายในโรงเรียน

- จำนวนครู นักเรียน และบุคลากรภายในโรงเรียน
- โครงสร้างการบริหาร
- วัสดุทัศน ทัศนกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน
- เกียรติประวัติของโรงเรียน

1.3 สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตสภาพชั้นเรียน

1.1 พฤติกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียน การ

สอน

- การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
- ความกล้าแสดงออก
- ความคิดสร้างสรรค์
- การแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า
- ความสนใจของนักเรียน
- ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

1.2 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

- การจัดที่นั่งเรียน
- ความสะอาด
- แสงสว่างที่เหมาะสมและอุณหภูมิที่พอเหมาะ
- มุมความรู้และป้ายนิเทศ

1.3 อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

1.4 เนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลการเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

- 1.1 การส่งเสริมความรู้และทักษะของครูในเรื่องของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การมอบหมายงานและเวลาทำงานให้ครู
- 1.3 การจัดแหล่งวิชาการ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 การจัดกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.5 การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 1.6 การส่งเสริมการทำวิจัยให้แก่ครู
- 1.7 ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 1.8 ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.9 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
- 1.10 การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเห็น
ความสำคัญ
ของการจัดการศึกษาร่วมกัน

แนวทางการสัมภาษณ์ครู

- 1.1** หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.2** รูปแบบและกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 1.3** การจัดแหล่งวิชาการ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4** ความร่วมมือในการทำงานกับครูท่านอื่น
- 1.5** รูปแบบและกระบวนการทำวิจัย
- 1.6** แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติหน้าที่
- 1.7** ผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 1.8** ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.9** ข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการสัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษา

- 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษากับโรงเรียน
- 1.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
- 1.3 การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจให้กรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาร่วมกัน
- 1.4 การดูแลเอาใจใส่ ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานและเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง
- 1.5 พฤติกรรมของนักเรียน
- 1.6 กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อครูผู้สอน

- 1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้สื่อ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนของครู
- 1.2 วิธีการสอนของครู
- 1.3 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาตนเอง

- 1.1 คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 1.2 ความเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย
- 1.3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- 1.4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
- 1.5 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามหลักสูตร
- 1.6 มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 1.7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย
- 1.8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี
- 1.9 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 1.10 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
- 1.11 ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา
- 1.12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ATLAS.ti)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 1 พิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในโปรแกรม ATLAS.ti

ผู้วิจัยได้ดำเนินการถอดเทปและพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในโปรแกรม Microsoft Word จากนั้นทำการเปลี่ยนสกุลไฟล์เป็น สกุลไฟล์ .txt. เพื่อย้ายข้อมูลสู่โปรแกรม ATLAS.ti สามารถดูตัวอย่างของข้อมูลดังกล่าวได้จากการถอดเทปในการสัมภาษณ์อาจารย์ลำอ่าง ดังตัวอย่างข้อมูลด้านล่าง

ตัวอย่างข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์	อ. ลำอ่าง (นามสมมุติ)
สาระ	ภาษาไทย
วันที่	30 ม.ค. 2547
เวลา	คาบ 2
สถานที่	หน้าอาคาร 4
สัมภาษณ์	แบบเป็นทางการ

ถาม เข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องได้อย่างไร

เอาออกจากระบบการศึกษาเลือก ท่าน ผอ.วิเศษ นามสมมุติ... ว่าหัวหน้ากลุ่มสาระไม่ประชุมที่กรุงเทพฯ... ท่านผอ.แล้วก็มีขยายผลกับทุกหมวด... หมวดภาษาไทย... ตอนนี้มี 9 คน... แต่ที่หัวหน้าหมวดภาษา... หัวหน้าหมวดคณิตศาสตร์... ตอนให้ลูกน้องฟังแต่ช่วงนั้นเครียดกันมาก... เลย... ครูที่โรงเรียนก็เครียดกันมาก... เขาเขียนไปเขาก็... ไม่รู้ว่าผิดหรือถูกเขาไม่รู้เลย... ก็ต้องมาตั้งเอง... เอาหลักฐานขึ้นพื้นฐานมาศึกษา... เขาจะสอนอะไร... ทำอย่างไร... เขียนอย่างไร... กลุ่มสาระก็คือหัวหน้าหมวดไปรับมา... ไปอบรมการเขียนแผน

ถาม ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร

ก็ประชุมก่อน... แล้วก็แบ่งกันทำอย่างละขั้น... มี 2 มี 2 คน... ก็มีช่วยกันคิด... คืออาจารย์อีกท่านหนึ่งเขาจะเก่งมาก... เขาจะเป็นคนคล่อง... คือ... อย่างน้อยว่าแล้วเขาก็... จะคล่องแคล่ว... เขาก็เอาหลักฐานมาเทียบว่าเราสอนเรื่องอะไรไป... อย่างเช่น... ว่าเราต้องการให้เด็กเรียนภาษา... เราจะให้เด็กเรียนอะไร... อันนั้นก็สอนเรื่องคำ 7 ชนิด... เขาก็เอาอันนี้ไปตัดแยกมันจะอยู่ในสาระข้อไหน... เขาก็จับเข่าสาระ

ถาม วิจัยทัศนคติของโรงเรียนหลังสุดจะได้ได้อย่างไร

เอามาประชุมกันตั้ง 2 วัน... ว่าวิจัยทัศนคติของโรงเรียนจะวิจัยอะไรกันแล้วก็แบ่งกลุ่มกัน... คือ... เอาหลายกลุ่มสาระมาประชุมร่วมกัน... ว่าให้โรงเรียนของเราไปยังไง... เพราะว่าเด็กของเราส่วนมากก็เป็นเด็กนักเรียนเรียนออกและจากแนวเรา... เขาก็วิจัยเกี่ยวกับเรื่องไอคิวมา... ปากกาก็ไอคิวค่อนข้างต่ำ... แล้วก็มันพื้นฐานครอบครัวก็ไม่ค่อยดี

...ชุมชน... ผู้ปกครองเขาไม่ได้มากำหนดเพราะส่วนมากผู้ปกครองของเขาน้อย... การศึกษาน้อย... บางคนก็มาเขียนอะไรแบบไม่ได้เลย... แล้วก็เขาจะห่วงเรื่องปาก... เรื่องท้องเรื่องการทักท้วงมากกว่า... เช่น... เขาจะประชุมเนี่ยก็จะมีคนน้อย... เขาก็ประชุมกันคนน้อย... มีความรู้สึกว่าเงินทองของเขาที่ต้องหาเนี่ย... ถ้าเขาจะลงทุนไปเขาก็จะไม่กินไม่ดื่ม... ใช้... ก็ใช้คำว่าไม่ต่างตลอด... แล้วบางทีเขาก็ไม่รู้... เขาจะแก้ปัญหาจากเขาอย่างไร... เขาก็เลยมาปล่อยทิ้งไว้ที่โรงเรียน... อย่างเช่น... เขาบอกเขาทำจากไม่มาโรงเรียน... เขาก็บอก... ก็แต่งตัวมาทุกวันนี้... ผมก็ไม่รู้ว่าเขาทำอะไร... เขาก็มีใจเหมือนกันว่าอะไรก็แล้ว...

...เรียน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์... วิชาเพิ่มเติมเรียนวิชาต่างหาก... เราไม่ได้แบ่งกันทำช่วยกันเลย... เราใช้วิธีช่วยกันดู... เราจะไม่แบ่งกันทำเพราะจะมันเวลาสอนเราจะ... อกัน... อย่างเช่น... เราจะสอนเรื่องคำราชาศัพท์เขาก็จะคุยกัน... เขาก็ช่วยกัน... ให้มันระดับเดียวกัน... เขาก็ช่วยเขาทำแบบเรียนสำเร็จรูป... ไปไหน... ทำเหมือนกัน...

...ภาษาไทยเพิ่มเติม... คือคนคนต่าง... เพราะว่า... เช่นที่สอนอยู่ภาษาไทยเพิ่มเติมเพื่อที่จะ... เขาก็ดูว่ามันเข้าสาระคำไหน... เราจะไม่ทำอะไร... เขาก็... ขึ้นมาแล้วก็... เอามาสอน... เด็กเขาก็จะเลือกเขียน... เราจะทำกันคนละวิชา... เพราะไทยเพิ่มทั้ง... ม.ต้น... และ... ม.ปลาย...

...ใครที่สอนภาษาไทยเลือกเมื่อก่อนนี้... เขาก็เลยสอนอะไรมา... หัวหน้าหมวดก็บอกไม่ให้รองทำ... รองสร้างเอง... นักเขียนเขาเลือกเองแต่บางทีมันเลือกไม่ทัน... เขาก็ยึดมาอะไรอย่างนี้... ภาษาไทยเพิ่มเติมที่สอนอยู่จะมี 2 กลุ่ม... กลุ่มวันจันทร์... 15 คน... วันอังคาร 6 คน... แล้วบางที... ไม่พอใจบ้าง... ขึ้นชื่อว่าภาษาไทยเพื่อธุรกิจ... เขาก็ไปดูคำอธิบายรายวิชาจากหลักสูตรเก่าแล้ว... เขาก็เห็นมาศึกษา... พอเราได้แล้ว... เขาก็เห็นว่านี่เป็นเรื่องการอ่านเกี่ยวกับการอ่านเอกสารสิทธิ์การเขียนสัญญา... การเช่าซื้อ... เด็กก็ต้องเขียน... เขาก็เด็กเขาเป็น... จึง... แต่ก็ต้องเขียน... เพราะเขียนบอกที่ภาษาไทยเพื่อที่จะ... มันต้องเขียน... เขาไม่ได้สอน... เขาก็ไม่... อย่างแบบเดิมมันตัวรับได้ 35 คน... มันก็จะเดไป 45 คน... มันก็ต้องคัดลอกให้โรงเรียนวิชา... เขาก็ไม่ชอบ... เขาก็ต้องจ้าง... เขียนเพราะ... นั้นเต็ม...

ถาม เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
ผู้วิจัย: อีกรายการหนึ่งของอาจารย์อีกคนหนึ่งเขาเสริม จะมีการทำบ้านอยู่ จะลงบันทึกใหม่เพิ่ม วิชาก็ทำก็มีความหมายนะ ใช้ได้เลย แต่ถ้ามีอะไรที่สงสัย
คือ มีเพลงพื้นบ้านอยู่ ก็อาจมาแทรก เล็กๆ น้อยๆ เท่านั้นเอง เพราะว่าเขาเขียนวิชาสังคมเขามักมีวิชาท้องถิ่นของเขาๆ แล้วก็ได้เรียน เขารวมอยู่แล้ว

ถาม การบูรณาการ
บางที่จะไม่มี บูรณาการด้วยตัวเราเอง อย่างเช่น เวลามาหาข้อมูลเรื่องทางเขียนบทควม เรื่องชีวิตปลาดุก เขาก็บูรณาการอย่างนี้ คือ มี 1 ให้อ่านไปตลอด
ปลาดุกชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ว่าอะไร เขาก็ของเขาเอง คือ เขาไม่ต้องไปถามใครแล้วเขาก็ให้เขาจัดขึ้นโดยมีปลาดุกอย่างอื่นอยู่ แล้วให้เขาขยายสิ แล้วก็ให้เขียนเรื่อง
ชีวิตปลาดุกชื่อ เขาก็ของเขาเอง เพราะเขาจะไปบูรณาการ เขาก็ไม่ได้เพราะตรงๆ ของเรามันไม่อ่อนโยน บางทีมันก็เขินๆ เขาก็ต้องสอนของเขา เขาก็ต้องสอนของเขา เขาก็จัด
การของเขาเอง

ถาม การนำหลักสูตรมาใช้
ก็ใช้ห้องสมุดกับ ก็บางทีก็ไม่มีห้องไม่มีราว ครูก็ค้นหนังสือที่มีอยู่หามาให้เขียน เด็กที่โรงเรียนนี้เขาจะเป็นโรคขาดสารอาหารนิดหน่อยคือ ให้เขาขยายสิ เขาก็
บอกว่าไม่มีสิ ไม่มีอะไร ครูก็หาสิหาไปใช้ แล้วก็เอามาคืน คือ เด็ก 2 2 ไม่รู้จะต้องทำอะไรบ้าง ในกระบอกจะมีปากกา 4-5 ด้าม มีวิธีอื่น บางทีแล้วยังมีดินสอแบบ สี
สลับใหม่ เด็กก็นั่งใหม่ มีขาดความรับผิดชอบ เอาความสบาย ก็ยังคิดอยู่ว่าทำไมมันไม่มีมากเป็นไป ที่หนังสือก็ยังไม่ได้เลย ไปลงหนังสือ สอนคอม ไปดูอะไรๆ ไปดูเพราะเขา
ไม่มีความอดทนที่จะทำอะไรได้ด้วยตัวเองของเขาเอง อะไรๆ ก็จะเป็นสำเร็จรูปหมด

..... เขาริเริ่มก่อนคือ บางคนถามตามๆ ว่า วิชาเพิ่มเติมเรื่องเลือกเองให้มี เลือกคอมพิวเตอร์แสดงว่าชอบแล้วทำไม่ยังหนัก เขาแจ้งมา หนังสือ 6 คาบ
9 คาบ นี่คือวิชาของโรงเรียนหรือวิชาที่ขาดความรับผิดชอบ บางครั้งเขาก็ทอดทิ้ง ถึงจะมีแต่มีปากกา 4-5 ด้าม มีวิธีอื่น บางทีแล้วยังมีดินสอแบบ สี
อันที่จริงเนื้อหาไม่ต่างกันนะ ไปใช้แล้วมันเหมือนนะ ว่าแม่เขาบอกเลยว่าดีไปเลยอาจารย์ ครูอาจารย์ก็ไม่ถึงตาเพราะ แต่จะไม่ให้ขาด ผู้ปกครองบางคนจะหัวหมอ เขาก็
เขาก็ไม่ยอมทำเรื่องปัญหาให้ตัวเราเอง บางครั้งเราโทษเขา เช่น ถามว่า สมุดไปไหน ไม่ได้เอามา อยู่ข้างบน เด็กก็จะพูดขี้ขี้ คือ เด็กรุ่นใหม่เขาบอกได้เลยว่าเขาจะสังเกตการ
ซึ่งเขาก็พยายามปลูก มีนิกายาจริงๆ เพราะเด็กที่ที่มีพื้นฐานครอบครัวดี นอกได้ค่าเดียวเลย บางบ้านก็เป็นถึง อาชีพรับจ้าง ทำนา เลี้ยงสัตว์ ยังมีนะ บางคนเขาไปถ่ายรูป
อะไรมา ถ่ายแล้วค่อยถ่ายเลย เพราะไม่อยากถ่าย เขาจะไม่อยากให้เขาทำ เป็นกิจกรรมที่บอกบ้าง บางทีเขาก็ทำแบบไม่ได้เลย ชีวิตเหมือนๆ บางคนขาดคุณภาพ พ่อแม่เขาขาด
ภาพ บางคนความตั้งใจเขาหายไป ยิ่งหนักในใจเลยว่าแม่เขาอยู่ไหน เขาก็ไม่มีวิธีการเลี้ยงลูกอะไร เขาก็เข้าใจ ก็พยายามนะ เพราะเห็นว่ามีคนหนังสืออยู่ๆ เขาก็เห็น
ลูกเหมือนหลาน คนไทยเหมือนกัน

.....การจัดการเรียนการสอน คือว่า เขาไม่ชอบทำงาน เขาตัดสินใจเขาจะไม่เก็บบาลีเลยเพราะว่าเขาเคยเป็นครูประจำชั้นตั้งแต่ ม.1 เลย บางทีไปบอกแม่เขาว่าลูก
ชายไม่มีอะไรเรียนหนังสือ ลูกเขาบอกว่าหลักสูตรใหม่ ครูเขาแจกซิท แจกซิทก็ต้องเอากลับมา เขาก็เอาไปดู เรียนหลักสูตรใหม่แต่เขาก็เอาเรียนหลักสูตรใหม่คือการที่ไม่มี
หนังสือ ไม่มีการบ้าน ผู้ปกครองอะไรก็คอยจะบีบ เด็กรุ่นใหม่ก็เขาเองเรื่องก็กลัว รังแกมาลง ดูบัลลี หนูก็จะเห็นเขาว่าดีต่อผม เอ็งก็ยาว อื่นๆ .....

.....มีปัญหา เพราะมันทำไม่ได้ตามแผน มันไม่ได้ละ อย่างบอกอันนี้ 4 ชั่วโมง มันไป 6 เลย ครูตั้งเป้าหมายว่าสาระการเรียนรู้คาดหวังจะจัด รู้จักการใช้คำ
นาม คำสรรพนาม อะไรอย่างนี้ แล้วก็ให้แบบสอบถามเขา แล้วก็เอาคะแนนมาเก็บเข้าไว้ เขาก็ได้บ้างแต่ถ้ามีสมมุติว่าอีกสักเดือนก็กลับมาเรียน ก็บอกอีก ถ้าๆ ก็จะไม่ได้อีก.....

ถาม บทบาทของผู้บริหาร
ก่อนหน้านี้อาจารย์จะ มีบทบาทมากกับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการคนเก่า พอดีกันย้ายไปแล้ว ปัจจุบันเขาก็ทำงานไปแค่ 3 ครั้งลงพอดี ครูที่นี้ทำงานอยู่แล้ว ก็ทำไม่
ตามหลักสูตร เป็นตามระบบของมัน

ถาม การเปลี่ยนแปลงหลังจากนำหลักสูตรมาใช้
ก็มีใช้ผู้ปกครองบางคนเข้ามา แต่ส่วนน้อยที่จะดูแลดู เพราะว่าโรงเรียนนี้เหมือนกับโรงเรียนอันดับ 4 คือ มันมีโรงเรียนหลาย โรงเรียนสตรี โรงเรียนนวมินทร์
โรงเรียนนวมินทร์สร้างชื่อมาจากศูนย์ เลยไม่มีอะไรติดลบ แต่โรงเรียนหลวงกลาง อย่านไปเข้า โรงเรียนนวมินทร์ โรงเรียนลูกทหารกันถ้วน มันลำบากแล้ว ผู้ปกครองก็ไป 3 โรงเรียน
หมด บ้างๆ บ้างๆ ก็จะมีที่นี้

.....ครูก็จะต้องปรับตัว เพราะเป็นข้าราชการต้องทำงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาแต่เด็กเขาก็รู้ว่าหลักสูตรใหม่ บอกว่ามีทำงานอันนี้ไม่ลง มันก็จะไม่ผ่านช่วงนี้แหละ
เขาก็จะเฉยๆ เพราะเขาไม่รู้สึกอะไร ผู้เรียนมีปฏิกริยากน้อยมาก คุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็ยังไม่ค่อยได้ ก็ยังขาดความรับผิดชอบอยู่บ้าง ไม่ค่อยดีก็มี มีการรักษาความ
สะอาดก็ต้องแรงกว่าคนอื่น... ..

.....โรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนวิถีพุทธด้วย ตัวเองยังไม่ค่อยเข้าใจเพราะก็ยังไม่ได้อบรมอะไรอย่างแท้จริงก็ได้แต่อ่านหนังสือแล้วก็ไม่รู้เรื่องเรียนของท่าน
อาจารย์ คุณชาย มากะ ก็ยังไม่รู้ว่าจะเอาเข้ามา ตัวเองอาจจะเป็นผู้ที่อายุมาก เวลาสอนส่วนมากก็จะสอดแทรกจริยธรรมเข้าไป เป็นนิสัยมานานแล้ว...

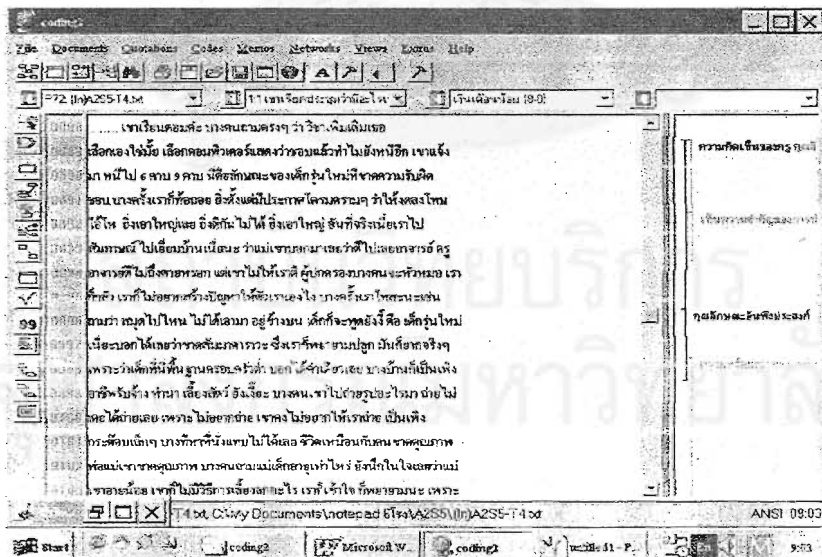
.....ภาษาไทยไม่ค่อยได้ไม่สัมพันธ์กับชุมชนมากนัก ก็มีครูวิชาการมาเข้าไป เขาก็วิทยากรจากข้างนอกมาจัดกิจกรรมต่างๆไว้ที่นั่น...

.....มีโรงเรียนเขาก็จะเรอๆ ก็ได้บ้าง ทางศิลปะเขาก็จะให้ความสนใจ มีนักเรียนหลายคนที่มีฝีมือดี ส่งไปประกวดอะไรก็จะชนะมา แต่ว่านี่แล้วก็จะหลุดไปเยอะแล้ว
เพราะที่โรงเรียนเขาก็ตั้งใจๆ บางทีอยู่แค่ ม.3 เอง เขาก็จะไปต่อที่อื่น เขาก็จะไม่ยอมให้วิทยาลัย ไปเข้าโรงเรียนสวย โรงเรียนสตรีกัน...

ถาม ประสิทธิภาพสำเร็จหรือยัง
คิดว่ายังไม่ประสบความสำเร็จถึง 100%

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Analysis Content)

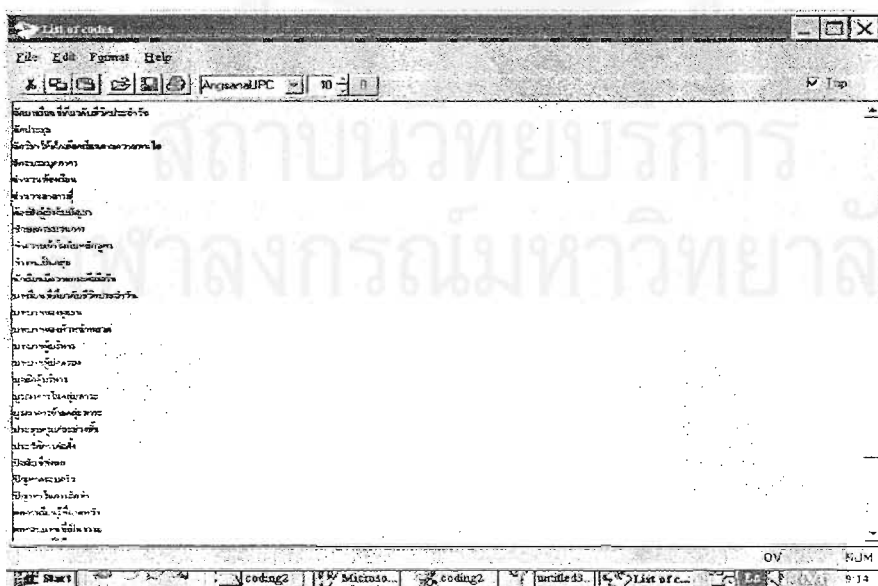
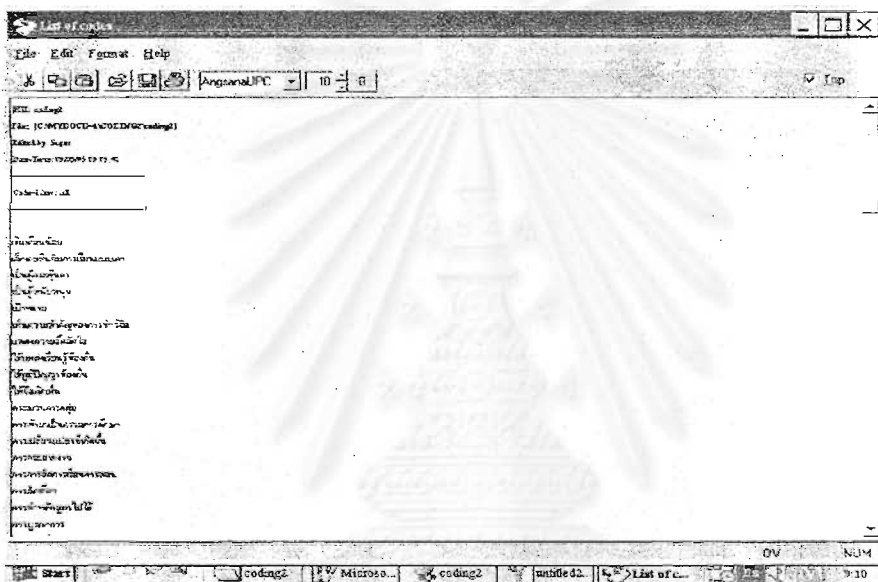
ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นตอนต่อไปหลังจากที่พิมพ์ข้อมูลเข้าสู่โปรแกรม ATLAS.ti โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ล่าอาง โดยให้รหัสข้อมูล เช่น การกระจายงาน ปัญหาในการจัดทำ วิเคราะห์หลักสูตร วิสัยทัศน์ ข้อมูลประชากร บทบาทของผู้ปกครอง ฯลฯ ดังตัวอย่างภาพที่ปรากฏในด้านล่าง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดรหัสข้อมูล (Coding)

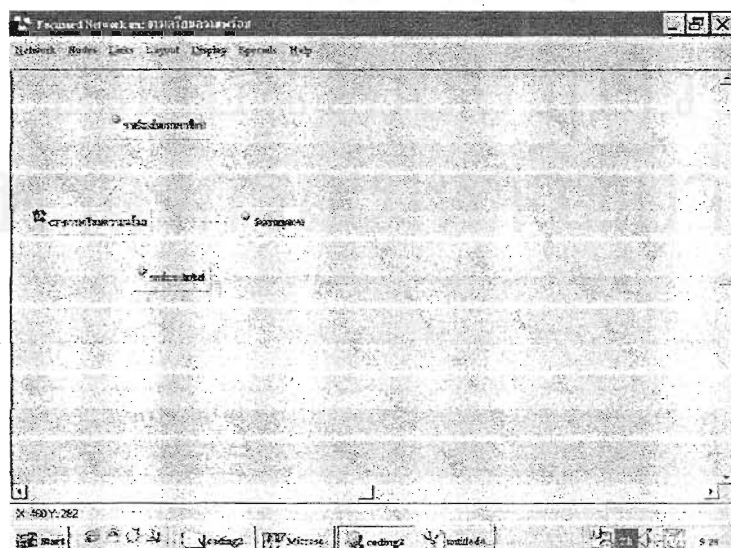
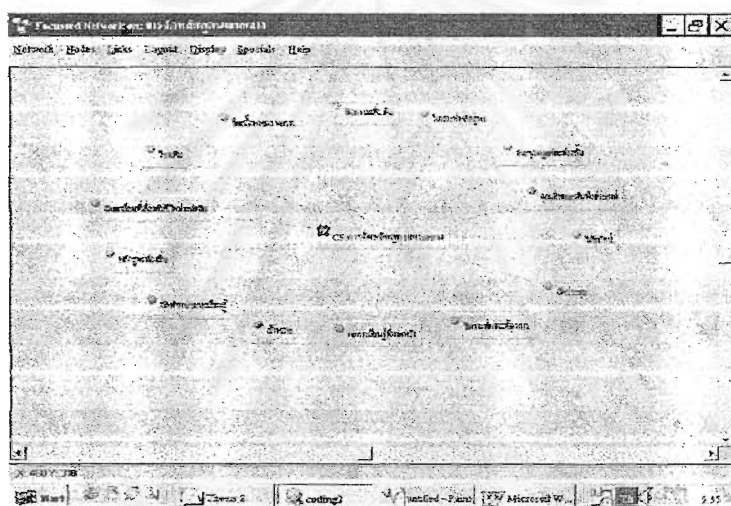
ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาทุกโรงเรียน และจากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้รหัสข้อมูลของกระบวนการและผลของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 102 รหัสข้อมูล ทุกรายละเอียดในภาพด้านล่าง

รหัสข้อมูล (code list)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รวบรวม Code list เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำรหัสข้อมูลย่อยมาจัดกลุ่ม และตั้งชื่อรหัสข้อมูลใหม่โดยให้มีความสอดคล้องกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมา ดังตัวอย่าง ในภาพด้านล่าง ในประเด็นของการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นย่อยของข้อมูลซึ่งเป็น ประเด็นที่ผู้วิจัยได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์กรณีศึกษาทุกโรงเรียนโดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลแบบใช้ ทฤษฎีและจำแนกตามประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งจากภาพด้านล่างจะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยกำหนดรหัสข้อมูลย่อย ของประเด็นการจัดทำหลักสูตรแกนกลางออกเป็น 14 รหัส ได้แก่ กิจกรรมเพิ่มเติม วิเคราะห์หลักสูตร ประชุมช่วงชั้น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การจำแนกชนิดของข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำรหัสข้อมูลที่ได้สร้างข้อสรุปมาจำแนกชนิดข้อมูลโดยจำแนกตามขนาดและพื้นที่ของโรงเรียน ตัวอย่างเช่น ในประเด็นของการจัดทำสาระหลักสูตร ในขั้นตอนของการกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจำแนกดังตัวอย่างในด้านล่าง

Code: วิสัยทัศน์ {43-0}

โรงเรียนอัสสัมชัญ

P 2 (Im)A1S1-E.txt - 29 (44.48) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

ตั้งมาจากส่วนที่หอทางมองเห็นภาพโรงเรียนเป็นอย่างไรบ้าง จึงออกมาอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมากคือ ผู้ปกครองเราเองเห็นภาพเด็กของเราเป็นอย่างไร ครูจากภายนอกเห็นอย่างไร ส่วนนี้เราเห็นว่าสำคัญมากเพราะมันคือหัวใจของเรา วิสัยทัศน์ เป้าหมายคุณลักษณะดีดีที่เราส่งต่อไปยังเด็กของเรา

P 2 (Im)A1S1-E.txt - 237 (47.48) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

เรากำลังทำแบบสำรวจรวมถึงที่ผู้บริหารศึกษาค้นเองได้มาเป็น วิสัยทัศน์ เป้าหมายคุณลักษณะดีดีที่เราส่งต่อไปยังเด็กของเรา

P 5 (Im)A1S1-T1.txt - 56 (88.39) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

... ส่วนมากที่หัวหน้าหมวด หัวหน้างานเขาก็ไปถามกัน บางกลุ่มก็ไปถามจากฝ่ายงานนอกและสอบถามครูอาจารย์ที่เขามีสวนร่วม ทุกคนนึกเป็นและผู้บริหารเอง ฝ่ายมากจะให้เป็นขอบเขต ตามครู นักเรียน และผู้ปกครอง 3 ส่วนแล้วจึงจะเกิดขึ้น...

P 8 (Im)A1S1-T4.txt - 810 (39.35) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

ได้มาจากการประชุมผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ทั้งเป็นอย่างไรบ้าง เราจะคิดแบบรวมกันการศึกษาค้น ที่โรงเรียนจะเข้ามาด้วย

โรงเรียนอัสสัมชัญ

P14 (Im)A1S2-B.txt - 146 (48.41) (Super)

Codes (แบบสำรวจครู) (วิสัยทัศน์)

เราเคย เอาแบบสำรวจครูของในภาคส่วนโรงเรียน

P19 (Im)A1S2-T2.txt - 187 (30.31) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

เราก็มีการไปอบรมแต่ไม่ใช่ครูทุกคนมีส่วนร่วม เราทำในช่วงนั้นมันเหมือนคุยกันกับใครก็ตาม

โรงเรียนอัสสัมชัญ

P26 (Im)A1S3-E1.txt - 39.3 (28.22) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

เป็นความเห็นจากครู เช่น ได้ทุกคนก็ swct analysisเราเปิดดูงานนั้นเสร็จ ก็บอกว่าเขาจริงนี่ไป เป็นในหลักสูตรแล้วคือดูที่เห็นแล้ว ก็เอาไปก่อน

P31 (Im)A1S3-E2.txt - 31.8 (43.45) (Super)

Codes (วิสัยทัศน์)

วิสัยทัศน์ได้จากการมีส่วนร่วมของครูที่เรียนและครูที่ไปฟัง ตรงนั้นส่วนแรกก็ถามแล้วครูที่ฟังก็วิสัยทัศน์ดีดี เช่นอย่างแรกๆ ครูที่เตรียมใจจะเตรียมพร้อมก็วิสัยทัศน์โดยเราประชุมร่วมกับกรรมการกลางศึกษา ให้กรรมการกลางศึกษาช่วยคิด กรรมการกลางศึกษามาจากทุกโรงเรียนทุกเขตด้วย... ก็เป็นการกลางศึกษาโดยทุกโรงเรียนแล้ว เวลาเรียกประชุมผู้ปกครองคนอื่นๆ ไม่สามารถจะไปรับด้วยตนเอง... คือลักษณะอันที่ประสงค์เราทำกันเองโดยใช้กรรมการกลางศึกษาประชุมร่วมกัน

P40 (Im)A1S3-T3.txt - 40.5 (36.17) (Super)

Codes (แบบพยานการวิจัย) (วิสัยทัศน์)

เราทำหนังสือฉบับแรกก็ตอนเข้ารวมโรงเรียนนำร่องกับครูใหญ่ พอทำ early releaseมันมีผู้บริหารจากโรงเรียนที่ทำงานแทนโดยส่งไปงานให้ดูที่ตามขั้นตอน

โรงเรียนอัสสัมชัญ

P54 (In)A254-T2.txt - 548 (3031) (Super)

Codes: (ลิ้นไก่)

เจ้าคุณคณบดีกรรมการอัสสัมชัญวิทยาลัยฯ ฝ่ายแต่งตั้ง คณะกรรมการ การปกครองคณะศิษย์ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน

P55 (In)A254-T4.txt - 5617 (4547) (Super)

Codes: (ลิ้นไก่)

คณะกรรมการของโรงเรียนและท่าน น.ร. ขยันคิด เจ้าคุณคณบดีและผู้บริหาร มีมติเป็นเอกฉันท์ ท่าน รองลงมาท่านยกย่อง ที่มีมติไม่ติดได้เรียนบอก ท่าน น.ร. ขยันคิดเรียน

P56 (In)A254-T6.txt - 563 (3334) (Super)

Codes: (ลิ้นไก่)

เจ้าคุณคณบดีและเจ้าคุณคณบดีท่านอื่นด้วย เจ้าคุณคณบดีและเจ้าคุณคณบดีท่านอื่นด้วย เจ้าคุณคณบดีและเจ้าคุณคณบดีท่านอื่นด้วย

โรงเรียนอัสสัมชัญ

P59 (In)A255-E1.txt - 6310 (4046) (Super)

Codes: (ลิ้นไก่)

ขอสารแสดงความดีใจของชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๓ เนื่องด้วยโรงเรียนอัสสัมชัญวิทยาลัยได้ ๓ ยุคหนึ่งเขียนไปอย่างไว้อย่างที่โรงเรียนไป อย่างโรงเรียนเห็นความดีนี้ผู้
นำโดยชุมชน เพราะเด็กคน น.๖ ก็ไม่ได้อ่านไว้ที่ อยู่แล้ว มีได้ไปไหนมาไหนก็ความดีของผู้คนมาเป็นโรงเรียนอัสสัมชัญ เป็นพื้นของชุมชนมาตั้งแต่แรกแล้วที่อัสสัมชัญโรงเรียน

P59 (In)A255-T1.txt - 6916 (4645) (Super)

Codes: (ลิ้นไก่)

เกิดจากการที่โรงเรียน ได้จัดคณะทำงาน ภาควิชาที่เกี่ยวข้องไปสอบถามนักเรียนผู้ปกครองนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนแล้วหา ข้อมูลของนักเรียน ว่าชุมชนต้องการอะไรไปเป็นแบบสอบถาม
แล้วก็มาสรุป ส่วนภาคนี้ไม่ทางทำงาน ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง ก็ต้องทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับที่ชุมชนต้องการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศุภมาส ลิมาวัฒน์ชัย เกิดวันที่ 25 กรกฎาคม 2522 ที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อ ณ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย